

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૌપીરાખિટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૮૮૪ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ પ્રીતમશાસ્ત્ર - ૧

વિષય દ. ૩

શ્રીકૃષ્ણાયનમઃ

પ્રીતમ કાવ્ય.

ભાગ પહેલો.

શોધન કરી પ્રસિદ્ધ કર્તા.

કરમસદના

નારણભાઈ શંકરભાઈ.

આસિસ્ટન્ટ માસ્ટર-ગુજરાતી સ્કુલ—આણંદ.

આવૃત્તિ પહેલી.

પ્રત ૨૦૦૦

સંવત ૧૯૬૩.

સને ૧૯૦૭.

અમદાવાદ:—“વિજય પ્રવર્તક” પ્રેસ.

કિંમત રૂ. ૧-૦-૦

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
સિદ્ધિરાઈ-સંગ્રહ

૧૬૮૪

આ પુસ્તક સને ૧૮૬૭ ના પચીસમા એક્ટ પ્રમાણે પ્રસિદ્ધ
કર્નાળે પોતાને માટે રજીસ્ટર કરાવ્યું છે.

અર્પણ પત્રિકા.

શ્રી રણછોડરાય માહારાજ.

અધમઓધારણુ, દીનજંધુ, લક્ષ્મ વત્સલ, અખંડ
અવિનાશી, લક્ષ્મ જનના દુઃખ વળતે દેહ ધારણુ કરી
દુષ્ટને દમનાર એવા જે શ્રી કૃષ્ણ પરમાત્મા હાંલમાં
બુદ્ધા અવતાર ધારણુ કરી શ્રી ડાકોરની અંદર ગિરા-
જેલા શ્રી રણછોડરાય માહારાજને આ પુસ્તક હું
સતકોટી સાષ્ટાંગ દંડવત્ પ્રણામ સાથે અર્પણ કરું છું.

લી. સેવક.

નારણભાઈ શંકરભાઈ.

• • •

પુસ્તક મળવાનું ઠેકાણું.

પ્રસિદ્ધકર્ત્ત્રને ત્યાંથી—આણંદ.

દીશોરભાઈ કુળેરભાઈ હેડમાસ્તર—ડાકોર.

ભોગીલાલ કેશવલાલ—અમદાવાદ.

ગાંડવીની પોળમાં શેઠની પોળ.

ભાઈલાલભાઈ નારણભાઈ—વડોદરા.

આનંદપરામાં કણુખી ફળીયામાં.

ચુનીલાલ કાસીભાઈ—મુંબાઈ.

સરાફ ખજાર.

અનુક્રમણિકા.

નંબર.	વિષય.	પૃષ્ઠ.
૧	કલ્કા કર સદ્ગુરુનો સંગ.	૧
૨	કરીએ શ્રીકૃષ્ણ ઉપાસના.	૬
૩	ગુરુ મહિમા.	૧૦
૪	સોરઠના મહિના.	૧૪
૫	ચેતવણી.	૨૧
૬	સંત મહીમા.	૩૭
૭	કુમારની હોળીઓ.	૪૧
૮	ચેતવણી.	૫૦
૯	જ્ઞાન ઉપદેશ.	૫૩
૧૦	ગરબો હિચનો.	૫૫
૧૧	તિથીઓ.	૬૭
૧૨	વાર.	૬૬
૧૩	અવસર આંચો છે.	૬૬
૧૪	એકાદશીનો મહિમા.	૭૩
૧૫	વેદનો સાર.	૭૪
૧૬	રામ રાજ્યો	૭૫
૧૭	ગરબો.	૭૬
૧૮	તિથીઓ.	૮૩

નંબર.	વિષય.	પૃષ્ઠ.
૧૯	સવૈયા દાણુ સમાના.	૯૫
૨૦	પદ દાણુ સમાના.	૯૬
૨૧	રાસનાં પદ.	૧૦૨
૨૨	વધાઇ.	૧૨૨
૨૩	મથુરાની લીલા.	૧૨૮
૨૪	વધાઇનો ગરબો.	૧૩૬
૨૫	વિહવા.	૧૩૭
૨૬	તુળસીનાં ધોળ.	૧૪૦
૨૭	બારમાસ.	૧૪૨
૨૮	આરતી.	૧૬૧
૨૯	રણુછોડાની આરતી.	૧૬૨
૩૦	રણુછોડાનો ગરબો.	૧૬૩
૩૧	જુમનાંજીનો ગરબો.	૧૬૬
૩૨	ગંગાજીનો ગરબો.	૧૬૭
૩૩	લક્ષ્મી નામાવળી.	૧૬૭
૩૪	સરસગીતા.	૧૭૧
૩૫	જ્ઞાનગીતા.	૨૧૨
૩૬	લગવત્ ચરિત્ર.....	૨૨૪
૩૭	નામ મહાત્મ.....	૨૨૮
૩૮	સુડતાળો કાળ.....	૨૩૨

ઇનામી રજીસ્ટરમાં નામ દાખલ કરવાનું ફાર્મ.

અડધા આનાની
ટીકીટ ચોડી

પોતાનું નામ

બાપનું નામ

ચોકસ ઠેકાણું

ગામનું નામ

તાલુકાનું નામ

જિલ્લાનું નામ

પોસ્ટનું નામ

સહી

સુકામ

સુચના—ઉપરપ્રમાણેની હકીકત ફાર્મમાં બરી અડધા આનાની ટીકીટ ચોડી નીચેને શીરનામે પોસ્ટ માર્શન મોકલી આપવું. ફાર્મ પહોંચેથી ઇનામી રજીસ્ટરમાં નામ દાખલ કરી પોસ્ટ કાર્ડથી ખચર આપનામાં આવશે.

નારણભાઈ શંકરભાઈ.

આસિસ્ટન્ટ મારતર—આણંદ.

• • •

પ્રસ્તાવના :

મહાત્મા પ્રીતમદાસ જન્મથીજ સુરદાસ હતા; પણ ઈશ્વરની પરમ કૃપાથી મહા જ્ઞાની થઇ ગયા તેમનાં થોડાંક પદો પૃથક પૃથક છપાએલાં છે. પણ એકંદરે બધાં પદો એકજ પુસ્તકમાં ન હતાં. તેમ તેમનાં બનાવેલાં કેટલાંક જ્ઞાનનાં પદો મારા વાંચવામાં આવવાથી મને એમ વિચાર થયો કે 'બીજા' પદો સારાં હોવાં જોઇએ, તેથી મેં હસ્તલિખીત પુસ્તકો મેળવી વાંચી જોયાં, તેમ કેટલાક સારા માણસોને બતાવ્યાં લેથી તેઓએ મને છપાવવાની બલામણુ કરી તેથી આ પદો મેં ભક્ત જનોના લાભને માટે છપાવ્યાં છે.

સદ્દર્હુ માહાત્માના જીવન ચરિત્ર વિષે જરાબર હકીકત મળી શકતી નથી, પણ તેમણે સંવત ૧૮૩૧ માં સરસગીતા તથા સંવત ૧૮૪૭ માં સુડતાલા કાળ વિષે (પ્રેમપ્રકાશ) મોતીદામ છંદ બનાવ્યો છે તે ઉપરથી તે વખતમાં તે હતા તેમ માલમ પડે છે. બીજાં પુસ્તકો મેળવવાની પેરવીમાંજુ. તેથી જો તેમાંથી તેમના જીવનચરિત્ર વિષે માલમ પડશે તો બીજી આવૃત્તિમાં છપાવવામાં આવશે.

...

શ્રી ગણેશાયનમઃ

અગાડિથી આહુક થનારાઓનાં નામ.

આહુક.		કુલાભાઇ	ગોકળભાઇ.	પટેલ.
નાથાભાઇ	હરીભાઇ.	પટેલ.		
જેઠાભાઇ	મથુરભાઇ.	„	બાઇલાલ	બહેચરભાઇ.
આશાભાઇ	ગોવિંદભાઇ.	„	કસનદાસ	વહેરીભાઇ.
પ્રાગદાસ	બહેચરભાઇ.	„	લલુભાઇ	ભુલાભાઇ.
કસનદાસ	ભાઇજીભાઇ.	„	માનદાસ	રામદાસ,
જીવાભાઇ	નાથાભાઇ.	„	આસાભાઇ	માધવભાઇ.
નાથાભાઇ	ઝવેરભાઇ.	„	લખાભાઇ	દારકાંદાસ.
મતોરભાઇ	ભવાંનદાસ.	„	નારજીભાઇ	દરભાઇ.
ત્રીભોવન	વરજીભાઇ.	„	મથુરભાઇ	કીરીભાઇખીન.
શનાભાઇ	બીખાભાઇ.	„		પુરષોત્તમદાસ.
હાથીભાઇ	આશાભાઇ.	„	પુરષોત્તમ	જેરાભાઇ.
પ્રભુદાસ	નાગરભાઇ.	„	લખાભાઇ	પરસોત્તમ.
ગોરધનભાઇ	શંકરભાઇ.	„	ત્રીકમભાઇ	જીવાભાઇ.
ગોરધનભાઇ	મોતીલાલ.	„	બાગરભાઇ	મરધાભાઇ.
તળરીભાઇ	ગદાબદાસ.	„	મથુરભાઇ	શંકરભાઇ.
કીસીભાઇ	ભુલજીભાઇ.	„	બીખાભાઇ	શંકરભાઇ.
બાપુજી	ત્રીકમદાસ.	„	શીવાભાઇ	જેસંગભાઇ.
શ્રામજીભાઇ	દારકાંદાસ.	„	બાગરભાઇ	ગણેશભાઇ.
વલવભાઇ	વિક્રમભાઇ.	„	ગોરધનજી	કેસવલાલ.
મંગળભાઇ	ગોકળભાઇ.	„	કસનદાસ	કેસવલાલ.
			મોતીભાઇ	ભગવાંનદાસ.

(૧૪) અગાઉથી આહુક થનારાઓનાં નામ.

લખાભાઇ	લક્ષુભાઇ.	પટેલ.
મોખાભાઇ	કાસીભાઇ.	"
ભિમેદભાઇ	લખાભાઇ.	"
મંગળભાઇ	નાથાભાઇ.	"
હરીભાઇ	શંકરભાઇ.	"
રણુછોડભાઇ	બાગરભાઇ.	"
મોતીભાઇ	વડેરીભાઇ.	"
પુંજભાઇ	લખાભાઇ.	"
નારણુ	લક્ષ્મીદત્ત દવે.	
નારણુ	પુરૂષોત્તમ પંડ્યા.	
મહાશંકર	પુરૂષોત્તમ સોલ્ટએજન્ટ.	
મણીલાલ	રૂપરામ બ્રાહ્મણ.	
રામશંકર	મનસુખરામ પુરાણી.	
ગૌરીશંકર	હરીભાઇ શુક્લ.	
મગનલાલ	કેવળદાસ શાહ.	
રણુછોડલાલ	કામેશ્વર જોશી.	
પુરૂષોત્તમ	બાગરભાઇ પંડ્યા.	
કેશવલાલ	જેભાઇ ઠાકર.	
કુલાભાઇ	જેભાઇ "	
હિમ્મતલાલ	ગોરધન જોશી.	
અંબાલાલ	હરજીવન ગોર.	
બાલચંદ્ર	લક્ષ્મીશંકર ડાકટર.	
માણેકલાલ	નંદલાલ દવે.	
મનોરભાઇ	મથુરભાઇ લુહાર.	
આદીતરામ	જગનલાલ સુતાર.	
શંકરલાલ	ગોવિંદલાલ સુતાર.	

આદીતરામ મોતીરામ શાહ.
મહાશંકર મોહનજી ત્રવાડી.
પુરૂષોત્તમ નરસીભાઇ પટેલ.
શીવાભાઇ જીવાભાઇ પટેલ.

કરમસદ.

મુળજીભાઇ	નાથાભાઇ પા.હેડમાસ્તર.	
નાથાલાલ	કાસીદાસ શાહ.	
રાવજીભાઇ	પ્રભુદાસ પટેલ.	
ધર્મિરભાઇ	મોતીભાઇ.	"
વિઠ્ઠલભાઇ	નારણુભાઇ.	"
મગનભાઇ	મોતીભાઇ.	"
ચતુરભાઇ	મોતીભાઇ.	"
વાધજીભાઇ	શંકરભાઇ.	"
છોટાભાઇ	વાધજીભાઇ.	"
સોખાભાઇ	મીઠાભાઇ.	"
પરસોત્તમ	વાધજીભાઇ.	"
ગોરધનભાઇ	વાધજીભાઇ.	"
મણીભાઇ	ચતુરભાઇ.	"
ઉમેદભાઇ	નાથાભાઇ.	"
અંબાલાલ	ઉમેદભાઇ.	"
જેઠાભાઇ	લખાભાઇ.	"
રામભાઇ	ગોવિંદભાઇ.	"
રણુછોડભાઇ	જેઠાભાઇ.	"
કુલાભાઇ	કાળીદાસ.	"
ધર્મિરભાઇ	કાકુજી.	

અગાઉથી આહુક થનારાઓનાં નામ. (૧૫)

છોટાભાઈ	મુળજીભાઈ.	પટેલ.
ખોડાભાઈ	ભીખાભાઈ.	"
ભાઈલાલ	લલ્લુભાઈ.	"
મંગળભાઈ	શંકરભાઈ.	"
મગનભાઈ	તળસીભાઈ.	"
અંગાલાલ	મગનભાઈ.	"
ગોરધનભાઈ	તળસીભાઈ.	"
નારણભાઈ	મથુરભાઈ.	"
નરસીભાઈ	જેઠાભાઈ.	"
ધશ્વરભાઈ	દાદાભાઈ.	"
કાસીભાઈ	મથુરભાઈ.	"
નરસિભાઈ	ગોવિંદભાઈ.	"
કીશોરભાઈ	તળમળભાઈ.	"
નારણભાઈ	મીઠાભાઈ.	"
વલ્લવભાઈ	મતોરભાઈ.	"
વલ્લવભાઈ	કલ્યાણભાઈ.	"
શીવાભાઈ	દાદાભાઈ.	"
ળાવાજી	કાશીભાઈ.	"
છોટાભાઈ	મુળજીભાઈ.	"
રણજીડલાલ	જગજીવનદાસ.	શાહ.
નરસીભાઈ	રેવાભાઈ.	પટેલ.
વલ્લવભાઈ	દારકાંદાસ.	"
પુરુષોત્તમ	ત્રીકમભાઈ.	"
દેસાઈભાઈ	કુંગરભાઈ.	"
જેસંગભાઈ	શંભુદાસ.	"
વલ્લવભાઈ	લાલજી.	"
ધશ્વરભાઈ	લાલજી.	"

પુરુષોત્તમ	શંકરભાઈમીન.	
	મુનદાસ.	"
નારણભાઈ	શંકરભાઈમીન.	
	મુનદાસ.	"
ભાઈલાલ	ત્રીકમભાઈ.	"
	પેટલાદ.	
દીનકરરાય	ચંપકરાય	મહેતા.
	દેવધોલેરા.	
મુળશંકર	જલુરામ	મહેતા.
	સંદેસર.	
રણજીડદાસ	ગંગારામ	મહાનંત.
ચુનીલાલ	દામોદરદાસ	શાહ.
કુબેરદાસ	મોતીલાલ	શાહ.
સોમાભાઈ	દામોદરદાસ	શાહ.
દેસાઈભાઈ	ગોકળભાઈ	પટેલ.
સોમાભાઈ	ચુથાભાઈ.	"
નાથાભાઈ	કાસીભાઈ.	"
	તારાપુર.	
મગનભાઈ	મરધાભાઈ	પટેલ.
	વડોદરા.	
વિક્રમભાઈ	નાગરભાઈ	પટેલ.
ભાઈલાલ	નારણભાઈ	પટેલ.
	કાલેસર.	
ધે.રીભાઈ	લલ્લુભાઈ	પટેલ.
દેસાઈભાઈ	જોરાભાઈ.	"
બકોરભાઈ	વહાલાભાઈ.	"

(૧૬) અગાઉથી આહુક થનારાઓનાં નામ.

ડેસર.

દેસાઇભાઇ રણછોડભાઇ પટેલ.

ઠાકોર.

કીસોરભાઇ કુબેરદાસ હેડમાસ્તર.

કુંજરાવ.

સોમાભાઇ બાગરભાઇ આ. માસ્તર.

નાપાડ.

દેસાઇભાઇ ઝવેરભાઇ—હેડમાસ્તર

સારસા.

મહીજીભાઇ શંકરભાઇ પટેલ.

જીભાઇ નરોત્તમદાસ શાહ.

ઓડ.

ભીખાભાઇ જીવાભાઇ—હેડમાસ્તર.

મોતીભાઇ જોશાભાઇ પટેલ.

પરસોત્તમ જીવાભાઇ "

વત્સાસણ.

હમીરભાઇ હરજોવનદાસ ઇનામદાર.

અમદાવાદ-ટ્રેનિંગકોલેજ.

ચતુરભાઇ તળાજીભાઇ પટેલ.

પરભુદાસ દલાભાઇ પટેલ.

નારણભાઇ ગીરધરભાઇ પટેલ.

મોતીરામ જોશરામ બાન્નણ.

જીવાભાઇ ભુજાભાઇ પટેલ.

અમદાવાદ શહેર.

ગિહારીલાલ બનશીલાલ.

ભોગીલાલ કેશવલાલ.

જીભાઇ ત્રીભોવનદાસ.

બોરસદ.

છોટાભાઇ ચતુરભાઇ વડીલ.

અંબાલાલ બાપુજી "

ગોરખનભાઇ બાપુજી "

મોતીચંદ્ર રામચંદ્ર જમાદાર.

બોરોઆવી.

આદીતરામ રતીશંકર.

છોટાભાઇ કર્સીભાઇ પટેલ.

ઠાસરા.

જોશાભાઇ મીડાભાઇ પટેલ.

ઝવેરભાઇ ભગવાનદાસ પટેલ.

ગામલતદાર કચેરીના કલાર્ક.

કડલાલ.

ગોરખનદાસ જગનલાલ હેડમાસ્તર.

ચકલાસી.

ઠહાનદાસ કુંગરદાસ હેડમાસ્તર.

મુંબઇ.

ચુનીલાલ કાસીનાથ—સરકારી અધિકારી.

શ્રીકૃષ્ણ.

પ્રીતમ કાવ્ય.

ભાગ ૧ લો.

સ્તુતિ.

દાહરો.

શંભુ સુતને હું નમું, પ્રેમે લાગું પાય;
સર્વ દેવમાં હુંદાળાની, પૂંલ પહેલી થાય.
મન વાણી વડે પૂંલ કરું, ધરું રૂઢિયામાં ધ્યાન;
સર્વ કામમાં સહાય કરે, વિદ્યવિદ્યારક નામ.

કંકડો.

છપયાછંદ.

કલ્કા કર સદ્ગુરુનો સંગ, રૂઢે કમળમાં લાગે રંગ,
અંતરમાં અજવાળું થાય, મન માયાથી દૂર પળાય;
લિંગ વાસના હોયે ભંગ, કલ્કા કર સદ્ગુરુનો સંગ. ૧
ખજખા ખરેખરી છે વાત, તે શ્રી મુખે કહી સાક્ષાત,
જ્ઞાની મુનિ ભોગી જતી, ગુરુ કિરપા વિના સિદ્ધિ નથી;

જન્મ મરણની મટશે ઘાત, ખજખા ખરેખરી છે વાત. ૨
 ગંગા ગુફની સેવા કરો, પર નિંદા પરધન પરહરો,
 પ્રપંચ તે પડવાનો ઠામ, સાચે રાચે સિતારામ;
 એ શિખામણ ચિત્તમાં ધરો, ગંગા ગુફની સેવા કરો. ૩
 ઘઘ્યા ઘણું કહે શું થાય, ભવ તરવાનો એ ઉપાય,
 સમજીને સંશય ટાળવા, બાહ્યાંતર હરિ ભાળવા,
 જોતાં જીવ દશા તો જાય, ઘઘ્યા ઘણું કહે શું થાય. ૪
 નન્ના નિર્મળ તેની દશા, જેને હરી રૂદિયામાં વચ્ચા,
 ખોતાના અવગુણને હણે, પરના તો રૂદિયે નવગણે;
 કોના દોષ ન દેખે કશા, નન્ના નિર્મળ તેની દશા. ૫
 ચરચા ચિત્તમાં ચેતી લે, માથે મરણ તણો છે લે;
 કાયા ઉપર તાકે કાળ, મહા પારધીએ માંડી જાળ;
 તેમાં હરિ રાખે તો રહે, ચરચા ચિત્તમાં ચેતી લે. ૬
 છરછા છે માયા ગુણ મયી, જળવંતી પણ દીશે નહિ,
 દાનવ; માનવ ને દેવતા, આધીન થઈ સૌએ સેવતા;
 હરિજન આગે હારી રહી, છરછા છે માયા ગુણ મયી. ૭
 જજ્જલ વિરલા જાણે ભેદ, માયા પ્રપંચ વિધિ નિષેધ,
 તે માયાનું તજવું માન, માયા પતિ ભજવા ભગવાન;
 અંતરમાં ઉપજે નિર્વેદ, જજ્જલ વિરલા જાણે ભેદ. ૮
 ઝઝા ઝાંખી જોને જેહુ, વણ વાદળ જ્યાં વરસે મેહુ,
 વિના સરોવર અંખૂજસાર, વિના ભમ્મર ઉઠે શું જાર;

વિના અર્ક અજવાળું જેહ, ઝઝા ઝાંખી જોને તેહ. ૯
 નન્ના નામ નાવ છે સાર, જે જોસે તે ઉતરે પાર,
 કાળ કર્મ નહિ લાગે લેશ, છે આનંદી હરિનો દેશ;
 તે પદને પામે નિરધાર, નન્ના નામ નાવ છે સાર. ૧૦
 ટટ્ટા ટેક જનમનો ટળે, અંતરજામી ઘટમાં મળે,
 નાના મોટા હરિના ઘાટ, કાંઠ શૂદ્ધમને કાંઠ વૈરાટ;
 હરિને લજતાં હું પદ ગળે, અંતરજામી ઘટમાં મળે. ૧૧
 ઠંઠું ઠેકાણું છે ઠીક, જ્યાં ન મળે જીજ્ઞાની જીક,
 નિર્ભય નારાયણનો વાસ, પ્રેમ ધરીને રાખે પાસ; . . .
 સમજું માની લેને શીખ, ઠંઠું ઠેકાણું છે ઠીક. ૧૨
 ઠંઠું ઠહાપણુ મૂકી દે, સદ્ગુણને શરણે જઈ રહે,
 વચન તણો રાખી વિશ્વાસ, કુકલ્પનાનો કરજે નાસ;
 ઉપાધિથી, અળગો રહે, ઠંઠું ઠહાપણુ મૂકી દે. ૧૩
 ઢઢું ઢોલ વગાડી કહું, રૂડા પુરૂષને રૂઢિયે રહું,
 સમજ્યા તેણે લીધો સાર, ગાફલ નરતો ખાસે માર;
 જોતામાં જોખનતો ગયું, ઢઢું ઢોલ વગાડી કહું. ૧૪
 રેણુ રણ ચોરાશી તણું, તેનું વ્યાજ વધે છે ઘણું,
 દાણી ગણમાં રૂઢી ગયો, દેવાળું કાઢીને રહ્યો;
 જમ કિંકર કરશે તાપણું, રેણુ રણ ચોરાશી તણું. ૧૫
 તત્તા તાડું આપ તપાસ, ક્યાંથી આવ્યો ક્યાં તું જાશ,
 ખેપ કરીને જોખી કાઢ, હરીફ હોયતો લાગે હાથ;

મૂરખતા મનમાં નહિ ત્રાસ, તત્તા તારૂં આપ તપાસ. ૧૬
 યથ્યા સ્થિરતો રહેવું નથી, કોણ રંક કોણ પૃથ્વિવતિ,
 આજ કાલમાં જાવું સહી, કોટિ ઉપાયે રહેવું નહિ;
 ભાવ ધરી ભજ કમળાપતિ, યથ્યા સ્થિરતો રહેવું નથી. ૧૭
 દદા દેહ દેવળમાં દેહ, સેવક થઇને કરને સેવ,
 પ્રેમ પુષ્પને ચંદન હાર, જ્ઞાન દીપક ઘટમાં અજવાળ;
 અંતરનો ટાળે અહમ્મેવ, દદા દેહ દેવળમાં દેવ. ૧૮
 ધદ્દા ધરજે ધારણ ધીર, વાચ કચ્છ વશ રાખે વીર,
 શબ્દ-તણી ગરજે સમશેર, શત્રુ દળમાં પાડે ભેર;
 સદ્ગુરુ જાજતર પહેરે શરીર, ધદ્દા ધારણ ધરજે ધીર. ૧૯
 નત્રા નિશાન ગુરુનું છેય, ધીર વીર પગ રોપી રેય,
 કાયર નરનું નહિ ત્યાં કામ, શૂરવીરનો સાચો સંભ્રામ;
 છત્યા નિર્ગુણ જગમાં જેય, નત્રા નિશાન ગુરુનું છેય. ૨૦
 પપ્પા પૂરાની જે પ્રીત, મેરૂ ચળે પણ ન ચળે ચિત્ત,
 ધ્રુવની પેરે અવિચળ રહે, સ્તુતિ નિંદા તે સુખ દુઃખ સહે;
 નારાયણને નિરખે નિત, પપ્પા પૂરાની એ પ્રીત. ૨૧
 ક્ષ્ણ ક્ષોગટ તે કોણ ક્રૂરે, સચેત થઇ હરિ સ્મરણ કરે,
 જનમ મરણમાં આવે નહિ, જેનું મન વશિયું હરી મહીં;
 જઠરા પાસન નિશ્ચે કરે, ક્ષ્ણ ક્ષોગટ તે કોણ ક્રૂરે. ૨૨
 ભક્ષા ભજન થકી ભય ટળે, નિશ્ચય કાળ કરાડ ન ગળે,
 લોખ ધારે જે સિદ્ધ થાય, ભાંડ ભવૈયા વૈકુંઠ ભય;

જેવો ભાવ તેવા હરિ ક્રો, લલ્લા ભજન થકી ભય ટળે. ૨૩
 મમ્મા માયા મનની જાણ, માઈ' તાઈ' જે'યા તાણ,
 સઘળે સરખો આતમરામ, સાંધા વાંધા મનનું કામ;
 માટે મન હરિ ચરણે આણ, મમ્મા માયા મનની જાણ. ૨૪
 જજ્ઞ જીવપણું જેહને, સંશય શોક સદા તેહને,
 આતમ બુદ્ધિ ન ઉપજે કદા, આશા તૃષ્ણા આપદા;
 દેહ દરશી દેખે દેહને, જજ્ઞ જીવપણું જેહને. ૨૫
 રેરા રામ ભજનમાં રહે, બીજું બકવું મૂકી દે,
 વળતો શીઠ વઢે છે વાત, નીર વઢોવે ના આવે સ્વાદ;
 હરિનું હારદ હેતે ગ્રહે, રેરા રામ ભજનમાં રહે. ૨૬
 લલ્લા લે તું આતમ લાવ, ફરી ફરી નહિ આવે દાવ,
 જીતી બાજી હારિશ નહીં, સમજૂને શીખામણ કહી;
 હવે ન ચૂકીશ આંખો દાવ, લલ્લા લે તું આતમ લાવ. ૨૭
 વંવા વેઠ વચન નિરધાર, જે પ્રીછે તે પામે પાર;
 ઉંચ નિચનો અંતર નથી, સમજ્યા તે પામ્યા સદ્ગતિ,
 સંશય સૌ તજવો અહંકાર, વંવા વઢે વચન નિરધાર. ૨૮
 શરશા સાધન સર્વે થયું, જેનું ચિત હરિ ચરણે રહ્યું,
 હરતાં ફરતાં હરિનું ધ્યાન, તપ તીરથ તેને બહુ દાન;
 કોટિ વિધન ભય દુષ્કૃત ગયું, શરશા સાધન સર્વે થયું. ૨૯
 ખજખા ખાંડનાં બીબાં ભરે, કોયલ કાગડો કુંજર કરે,
 મીન મગર બહુ જળચર જાત, જેવું બીજું તેવી ભાત;

(૬)

પ્રીતમ કાવ્ય-ભાગ ૧ લો.

મિસરી જોતાં તો મન ઠરે, ખજખજા ખાંડનાં બીજાં ભરે. ૩૦
સરસા સઘજે શુંદર શ્યામ, હરિ વિના નહિં ઠાલો ઠામ,
અનેક રૂપે જોનાં નામ, આદે અંતે એકજ રામ;
જો સમજે તો પુરણકામ, સરસા સઘજે શુંદર શ્યામ. ૩૧
હડા હરિ ભર્યો ભરપુર, દોષ કર્મ તો રહેશે દૂર,
રવિને રજની નહિ કેા કાળ, તેમ આતમા પૂરણ ભાળ;
નિર્મળ નયણે નિરજો નૂર, હડા હરિ ભાળો ભરપૂર. ૩૨
સૌ અક્ષર શંપૂરણ થયા, હરિગુરુ સંતે કીધી દયા,
અક્ષર અક્ષર આતમ બોધ, જો સમજે તો ટળે વિરોધ;
સંવત અઠાર બત્રીની સાલ, ચૈતર સુદ સાતમ સોમવાર. ૩૩
સંદેસર સાધુનું ધામ, ઠાકોર કુંજબિહારી નામ,
પ્રીતમ પ્રેમે અક્ષર કહ્યા, હરિ ગુરુ સંતે કીધી દયા; ૩૪

કૃષ્ણ ઉપાસનાનો કક્કો.

રાગ ધોળ.

કરીએ કૃષ્ણ ઉપાસના, ધરિયે રૂઢિયામાં ધ્યાન;
કરીએ નહિ ગર્ભવાસમાં, ઠરિયે ઠીક નિદાન. કરીએ.
ખોટો ખેલ સંસારનો, આતશ ખાજનો રંગ;
કરતાં વર્ષ વીત્યાં ઘણાં, ક્ષણમાં થાશે તે ભંગ. કરીએ.
ગુરુગમ ગાઇએ જોવિંદને, જીવનું જોખમ જાય;
દયા દાન ને દીનતા, એ તરવાનો ઉપાય. કરીએ.

ઘટ ઘટ પ્રત્યે રચના ઘણી, ભરિયા રત્ન ભંડાર;
 હીરા મોતીની હાટડી, સદ્ગુરૂ જોલણહાર. કરીએ.
 નિર્મળ નામ નારાણયનું. જુદો જપશે જે ટોચ;
 અવિચળ પદવી તે પામશે, આવા ગમન ન હોય. કરીએ.
 ચિતવન કરીએ ચિદ્ગુપતું, મંથર જોલે છે આપ;
 એને સમયે સુખ ઉપજે, ટળશે ત્રિવિધીના તાપ. કરીએ.
 છે છતિ વસ્તુ દેખે નહીં, જીવનું જોને અજ્ઞાન;
 માયાના પડદા મધ્યે પડ્યો, ભૂલવણીનું એ ભાન. કરીએ.
 જન્મ મરણતણી આપદા, નથી કંઈ સંકટ સેલ; . . .
 ધધો કરતાં ઢળી પડ્યો, જેમ કાંઈ ઘાણીનો બેલ. કરીએ.
 ઝાઝે લોભે લાગી રહ્યો, માયાની મધ લાળ;
 તેમ તેમ તૃણા વાથે ઘણી, કૂટાયો કંઈક કાળ. કરીએ.
 નૌતમ દેહ દુર્લભ દેવને, પ્રાણી પામ્યો છું તેહ;
 હીરો નીછારે નાંખીઓ, એમાં ન રહ્યો સંદેહ. કરીએ.
 ટેક ધરીએ નિજ નામની, સેવા સમરણ ધ્યાન;
 હેતે હરિરસ પીજીએ, મૂકી માન શુભાન. કરીએ.
 ઠીક ઠરીનેરે બેશીએ, રાખીને રે વિશ્વાસ;
 જઠરામાં જેણે જાળવ્યો, પરહર પારકી આશ. કરીએ.
 ડગમગ ઠાલી શાને કરે, તારૂં ધારું નહીં થાય;
 ગમતું થાશે જોવિંદનું, કોઈનું જાણ્યું નહિં જાય. કરીએ.
 ઢાંક્યો પાવક ધૂમરે, ઢાંક્યો વાદળે સૂર;

માયાએ ઠાંકયો આતમા, સમજણ રહી છે દૂર. કરીએ.
 રણ સળધે આવી મળ્યાં, સુતવિત દારાને દેહ;
 લેવાં દેવાં જ્યારે મટે, મારગ લાગશે તેહ. કરીએ.
 તોજ્યું તત્વ ત્રિલોકમાં, નહિ હરિ નામ સમાન;
 બીજું સરવે એ બાદલું, અંતે આવે નહિ કામ. કરીએ.
 થિરતા કરીને તું ન્યાળજે, રૂદે કમળમાં રૂપ;
 બાહ્યાંતર ભાળજે, હરિનું અકળ સ્વરૂપ. કરીએ.
 દેહ તણું ફળ એહ છે, ભાવે ભજીએ ભગવાન;
 બીજાં સાધન સંસારનાં, નહિ હરિ નામ સમાન. કરીએ.
 ધ્યાન ધરજે પરિગ્રહનું, જેમ કાંઈ લોભીને ધન;
 કામીને જેમ કામની, એવું કરીએ ચિત્તવન. કરીએ.
 નિશ્ચે જાણો રહેવું નથી, જૂઠો જગત વિલાસ;
 એથી રહેજે તું અળગો, આઠે પહોર ઉદાસ. કરીએ.
 પ્રીત નિરંતર કીજીએ, સદ્ગુરૂ સંતની સાથ;
 રમે ઢોળી તું નાખતો, અમૃત આબ્યું છે હાથ. કરીએ.
 ફોગટ ફંદ સંસારનો, સ્વારથનો છે સ્નેહ;
 અંતે કોઈ કોઈનું નથી, તું તો તેનોરે તેહ. કરીએ.
 બાવન ઉપનિષદ વેદના, તેનું તત્વ વિચાર;
 તતપદ ત્વંપદ ત્યાગીને, અસિ પદમાં ચિત્તધાર. કરીએ.
 ભારે ભેદ ગુરૂ દેવનો, કોઈ ન પામે રે પાર;
 શિવ વિરંચી ને શારદા, સેવે પદ રજ સાર. કરીએ.

માયા મૂળ વિનાની વરખડી, મહાલી ત્રિભુવન માંય;
 નિત્ય નૌતમ કૂલે કુળે, તાતી શીતળ છાંય. કરીએ.
 જીવ અનેક નિપજવતી, સેવે શુર નર વૃંદ;
 અહુંની આઘે અજા ઇશ, સૌને સરખો આનંદ. કરીએ.
 રહિએ ઇશ્વરને આશરે, ધારણુ ધારીને ધીર;
 સુખ દુઃખ એણીપેરે આવશે, જેમ નાજિએદમાં નીર. કરીએ.
 લીલા કોઇએ લેતું નથી, એની ભૂલવણી સોય;
 નટ જેમ નજરખંધી કરે, કળી શકે નહિ કોય. કરીએ.
 વિશ્વ રહ્યું સૌ મોહીને, જૂડી બાજીને જોય;
 તેનો કરતા કોરે રહ્યો, જાણે તે જન કોય. કરીએ.
 શશા શોધ સ્વરૂપને, તેને સમજે સુખ ધાય;
 નિંદ્રા મહીં સુખ ભોગવે, તેતો જાગ્યેથી જાય. કરીએ.
 જો:જો જોતું સર્વે પડે, ન જડે નામને રૂપ;
 બાંધી રૂંધી ઉભું કર્યું, જેવું કાષ્ટ સ્વરૂપ. કરીએ.
 સંશય તેને શાનો રહ્યો, જેને પ્રક્ષ વિચાર;
 અગ્નિને ઉઘેઇ અડે નહિ, રવિને નહિ અંધકાર. કરીએ.
 હરિનો મહિમા અપાર છે, નિગમ નિરંતર ગાય;
 અજ ઉમીયાપતિ અહીપતિ, નિશદ્દિન ધ્યાનમાં ધાય. ક૦
 પ્રેમ પયોધરે ઝીલીએ, સદ્ગુરૂ સંતને સંગ;
 પ્રીતમ તનમને તે થકી, પ્રગટે પૂરણ રંગ. કરીએ.

ગુરૂ મહિમા.

સાખી.

પ્રથમ નમું ગુરૂદેવને, જેણે આખું જ્ઞાન;
જ્ઞાને ગોવિંદ ગોળગ્યા, ટળ્યું દેહાભિમાન. ૧
તત્ત્વ સાર ત્રિલોકમાં, ગુરૂ ગોવિંદજ રૂપ;
આદ્ય અંત્ય મધ્ય એહ છે, હરિ ગુરૂ સંત સ્વરૂપ. ૨

મોતીદામ છંદ.

હરિ ગુરૂ સંત સદા પદ સેવું, જેનું નિત્ય નામ નિરંતર લેવું;
ગુરૂ ગોવિંદ એક રૂપ જાણ, રણે ભિન્ન ભાવ રૂદેમાં આણ. ૧
ગુરૂ ગોવિંદ થકી છે અધિક, જેની પરમારથ કારણ શીળ;
ગોવિંદના સરજ્યા પડ્યા જીવજાળ, ગુરૂતેની મુક્તી કરે તતકાળ.
એવા ગુરૂ પૂરણ પ્રેમ દયાળ, પોતાનો જાણીને કરે પ્રતિપાળ;
ગુરૂં તણું જ્ઞાન અહું શુકદેવ, સંસાર સમુદ્ર તર્યા તતજેવ.
મળ્યા ગુરૂ નારદને સુખરાસી, તો ટળી તતક્ષણમાંય ચોરાશિ;
ગુરૂ વિના કોઈ ન પામે પાર, જેના જશ ગાય ઉમીયા ત્રિપુરાર.
વિરંચી વ્યાસ વદે ગુરૂ ઇષ્ટ, ન જાણે મહિમા પ્રાણી પાપીષ્ટ;
તેને ગુરૂ દ્રોહી કૃતમ્ની કહીએ, જેણે ગુરૂ જ્ઞાન અહું નહિ હેંએ.
ગુરૂને આપ ખરાખર જાણે, તેને જમદત વૈતરણીમાં તાણે;
ગુરૂને ગાળ કાઢે તે કપૂન, તેનું મુખ સૂળે ભરે જમદત
ગુરૂની સેવામાં યુક પડાવે, તેને હરિ ચક્રની ધારે ચઢાવે;
ગુરૂનિંદા શૂણે નિરધાર, સિસું ગાળી રેડે શ્રવણ મોઝાર.

ગુરુને ચરણે નમાવે ન શિશ, તેને શત્રુ રૂપે જાણે જુગદીશ;
 ગુરુની સેજે જે પગ ધારે, તેને ત્રિલોકમાં કોણ ઉગારે.
 ગુરુ મરજાદ ન રાખે કોય, તેનો નર રણમાં રાક્ષસ હોય;
 ગુરુ વિના ચાકટ જેવો સાપ, જેનું મુખ દીડે ચઢે બહુ પાપ.
 ગુરુ વિના તુગરો ફરે જન જેહ, સુઆ પછી ઘોર અવતરે તેહ;
 એવું ગુરુ ગિતામાં કહે શિવરાય, જેને તેહ શાસ્ત્ર નિરંતર ગાય.
 ગુરુ બ્રહ્મ કેવળ જ્ઞાન સ્વરૂપ, જેને રૂઢે આતમ તત્ત્વ અનૂપ;
 છે તત્ત્વ-મસામાં અણંડ આનંદ, ત્રિગુણાતિત ટાળે ભવકંદ.
 એવા ગુરુ પ્રેમે કરી જે પૂજે, તેના ઘટમાંથી ત્રિલોચન સૂજે;
 ગુરુનું પ્રેમે ચરણોદક પીધું, તેણે ત્રિલોકનું તીરથ કીધું.
 પામે પ્રસાદ ગુરુનો પ્રીતે, જાણે તેણે જગ કર્યા લક્ષ નિત્યે;
 ગુરુને પ્રેમે સંતોષ પમાડ્યા, જાણે તેણે ચૌદ લોક જમાડ્યા.
 ગુરુને પ્રકમા કરી લાગે પાપ, તેને સહુ સાધન સહેજે થાય;
 એવા ગુરુ જાણીને આવ્યો શરણ, નિવારો નાથ જનમને મરણ.
 ધરી ધરી દેહ પામ્યો મહાદુઃખ, હવે હરી આપો અવિચળ સુખ;
 પીડાયો પાર વિના મહારાજ, હવે હરિ ગાંધા બ્રહ્માની લાજ.
 બેશો અપરાધ અમારા ઇશ, ત્યારે કોઈ કાળે હું કેમ તરીશ;
 જ્યારે નિજ માતા બાળકને મારે, ત્યારે તેને બીજું તે કોણ ઉગારે.
 અભય પદ ધિરદ તમારું હોય, આવે શરણે તેને હણે નહીં કોય;
 તમો ગુણ ગાયે બે કર્મ ન નાસે, ત્યારે કોણ ચરણ તમારા ઉપાસે.
 રવિને ઉગે રહે અંધકાર, ત્યારે તેને શીદ ઇચ્છે સંસાર;

અમૃતને પીધે જો રોગ ન જાય, ત્યારે શો અમૃતનો મહિમાય.
 સુરતરૂં સેવે ન ભાગે ભૂખ, ત્યારે તેને કોણ કહે શુર વૃક્ષ;
 તીરથને નહાયે ન જાયે પાપ, ત્યારે શો તીરથનો પરતાપ,
 પારસને પરસે ન હોયે હેમ, ત્યારે પારસ કહીએ કેમ;
 સિંહને શરણે જાંબુક ખાય, ત્યારે સિંહ શરણે ગયે શું થાય.
 રામનામ લીધે દમ્ભે અજ્ઞાન, ત્યારે કોણ કહેશે ભલા ભગવાન;
 કામક્રોધ લોભ લૂંટે જ્યારે ચાર, ત્યારે શું નાથ તમારું જોર.
 ધણીમાં જ્યારે મળે નહિ ઢંગ, તેની ત્રિયા ફરે ઉઘાટે અંગ;
 પ્રતિવ્રતા નાગી પતીને લાજ, જુઓ મનમાંહી તમે મહારાજ.
 પીડા પામે દાસ પ્રભુને ખોટ, અમોપર કાળ ચલાવે ચોટ;
 પ્રભુનું ભજન કરે તે પીડાય, તેનો તમને ખટો છે જહુરાય.
 આપો નિજ ભક્તિ સંગ ઉમરાવ, રૂદે ખેડું ઉજડ ફેર વસાવ;
 બેસારોને બેરખે નામ તમારું, તેણે કરી કારજ થાય અમારું.
 ત્યારે ફરી નગર ન લૂંટે કોય, જ્યારે રખવાળું હરીતું હોય;
 આવી પ્રભુ કરો રૂદેમાં વાસ, ત્યારે સહુ થાય અવિદ્યા નાશ.
 વરતાવોને એક તમારી આણ, ઉઘાડોને રામ રતનની ખાણ;
 દીનપણું દુર કરોને જહુનાથ, હવે હરિ હેતે કરી જાલો હાથ.
 બોલાવી પાસ બેસારો ખાપ, પમાડો શીઠ હવે પરિતાપ;
 ભમાવો શીઠ હવે ભગવાન, દયા કરી દીજો અલયપદ દાન.
 નાઠે નહિ છૂટો ત્રિમૂવનનાથ, ન મૂકું શ્યામ તમારો સાથ;
 વેરી મેઘ બિંદુ બરાબર હોય, તમારો સંગ ન મૂકું તોય.

માયાને વારો તમે રામરાય, નથી મુજને જંપવા દેતી જરાય;
કરે છે સાંધા વાંધા બહુ જોર, એવું એનું કારમું કામ કઠોર.
હરિ શુર સંતમાં અંતર પાડે, જીવને લાલચ લોભ દેખાડે;
એને કોઇ જીતે મહા શુરવીર, ડગે નહિ ધર્મ ધૂરંધર ધીર.
સાગર સાત તે અંજલી નીર, ગોપદ ભૂમી ગગન સમીર;
શૂન્યમાં પૂરણ દેખે સોય; મૃત્યુ તેને અમૃતનું ફળ હોય.
બાણો કાંઈ માગશે મારી પાસ, એવું રખે રાખતા શ્રી અવિનાશ;
રિદ્ધિ સિદ્ધિ મારે ન જોઈએ મુક્તિ, ન માગું જોગ સિદ્ધિની બુક્તિ.
ન માગું એક છત્ર રામ રાજ, ઇંદ્રતણા આસનનું શું કાંજ;
ઇચ્છું નહિ અજપદને કૈલાશ, ન માગુ ગૌલોકે વૈકુંઠ વાસ.
પદ રજ એક ચઢાવું શીશ, તમારી મહેર માયાને અધીશ;
ઇચ્છું નહીં અન્ય પદારથ કાંઈ, રાખોનિજ ચરણકમળની છાંય
માગુ પ્રેમ ભક્તિ સંતસંગ સાર, માગું જશ ગાવા લીલા અવતાર;
નડે નહિ કોઈ મને સંસાર, રહું નિજ નામ તથે આધાર.

સાખી.

સત્ય નામ પ્રભુ તમ તણું. સત્ય સત પુરૂષ વિચાર;
કહે પ્રીતમ શુદ્ધ જાવશું, દીજે નિત્ય દેદાર.
ગાય શીખે ને સાંભળે, ધરે નિરંતર ધ્યાન;
કહે પ્રીતમ નર નારમાં, નહિ કો તેજ સમાન.

બારમાસ.

સાખી.

સદ્ગુરુને ચરણે નમું, માગુ પ્રેમ પ્રસાદ;
 દયા કરીને દીજીએ, હરિ રસ અમૃત સ્વાદ.
 વાણી શકે નહિ વરણવી, સદ્ગુરુતાણું સ્વરૂપ;
 બુદ્ધિ બળ પહોંચે નહિ, ઉપમા રહિત અનૂપ.
 પરમારથ પૂરણ પ્રેમશું, વંદુ સદ્ગુરુ ચરણ;
 તાપ ટળે સંસારના, મટે જન્મ ને મરણ.

રાગ સૌરઠ.

સાંભળ શુદ્ધ ચિત્તે કરી, હરિના ગુણ ગાન;
 પ્રીત સહિત નિત્ય નાથનું, રૂઢિએ ધર ધ્યાન. સાંભળ.
 ગુરૂપદ પંકજ પૂજતાં, ચૌદ લોક પૂજાય;
 શિવ વિરંચીને શારદા, ગુરૂના જશ ગાય. સાંભળ.
 અંતઃકરણ હોય ઉજળાં, જડ તિમર ટળી જાય,
 સરવે લાગે સુખવા, પદ રજ મહિમાય. સાંભળ,
 જપ તપ તિરથ જોગનું, કળ જે કહેવાય;

સાખી.

સદ્ગુરૂની કરૂણા થકી, ઉપજે નિર્ભગજ્ઞાન;
 શુદ્ધ ચૈતન તુરિયાપદે, રહે નિરંતર ધ્યાન.
 કારતકે ચિત્ત ચેત્યો નહિ, ઘડી લાખેણી જાય;
 વળતી વિચારીશ જીવડા, પાછળથી પસ્તાય. સાંભળ.

જે જાણે તો ખાંધજે, પાણી પહેલી પાળ;
નિર ગયે નહિ નિપજે, શિર તાંકે છે કાળ. સાંભળ.

કાયા કુસુમ છે કારમું, વેગે વણશીરે જાય;
અમર થાય જેમ આતમા, એવો કરજે ઉપાય. સાંભળ.

કહે પ્રીતમ તું પ્રીછજે, ઇચ્છજે કલ્યાણ;
સંત સમાગમ કીજીયે, મૂઢી મનનીરે તાણ. સાંભળ.

સાખી.

મનના પ્રપંચ મૂકજે, કરજે તત્ત્વ વિચાર;

રત્ન પદારથ જન્મ છે, નાવે વારંભવાર. . . .

માગશર માથા ઊપરે મોટું મરણતું સાલ;
મારગ વહે છે ઉતાવળો, કોઈ આજને કાલ. સાંભળ.

આંતે કોઈ કોઈતું નહિ, રામનું લેને નામ;
એક ઘડી ન વિસારીયે, સુખ સાગર શ્યામ. સાંભળ.

ભૂડી બાજી બેઠને, મનમાં આવી ભૂલ.

રૂડાં રંગે રળિયામણાં, સિમળાનાં ફૂલ. સાંભળ.

સુત વિત્ત મંદિર સુંદરી, સુખ સ્વપ્ન વિચાર;
કહે પ્રીતમ સહુ કારમું, હીસેછે દીન ચાર. સાંભળ.

સાખી.

મોતી સૌ ઉદકતણાં, તેના હાર ન થાય;

મિથ્યા મન મોહકકરે, તેણે ભૂખ ન જાય.

પાવે તે પ્રાણી પ્રીછજે, જેને ગુરૂગમ હોય;

પરમારથ પાકું રતન છે, જાતન કરશે જે કોય. સાંભળ.
 અણુછતું આપણું માનીને, દુઃખ પામે અપાર;
 શ્વાન સમાન આ ભવ છે, વહે શકટનો ભાર. સાંભળ
 સાસત્રી સરવે હરિ તણી, લોગવે સંસાર;
 માફ માફ તે કરી રહ્યા, તેણે ખાય છે માર. સાંભળ.
 તન મન જેણે સોંપીયું, શ્રી. હરિને રે હાથ;
 કહે પ્રીતમ તે પામિયા, વૈકુંઠનો સાથ. સાંભળ.

સાખી.

તજશે આપે આપદા, ભજશે, પૂરણ બ્રહ્મ.
 પલકમાંહી પ્રલયજ થશે, કોટી જનમનાં કર્મ.
 માહ મહિને માયા તણે, મર્મ જાણે જેહ;
 ભૂલવણીમાં ભૂલે નહિ, તરે ભવજળ તેહ. સાંભળ.
 બાળગરનો બાળકો, થહે હાથ ભુજંગ;
 ઔષધ બુદ્ધીને ઓળખે, વિષ વ્યાપે ન અંગ. સાંભળ.
 રામ અમૃત જન જે પીએ, તેતો અમર થાય;
 જનમ મરણની આપદા, તેની તતક્ષણ જાય. સાંભળ.
 અજ ઉમયાપતિ અહિપતિ, જપે નિશ્ચદીન જેહ;
 અનંત કોટી ગ્રહી ઔઘર્યા, પ્રીછે પ્રીતમ તેહ. સાંભળ.

સાખી.

સદ્ગુરુ સંત કૃપા કરે, પ્રગટે નિરમળ જ્ઞાન;
 રવિ ઉદયે રજની ટળે, રહે નિરંતર ધ્યાન

કાગળ કૂટ્યો સોહામણો, કૂલી બૂજવી બંત;
 બેયાની રચના ઘણી, રંગ બૂજવા ભાત. સાંભળ.
 વિધવિધ પેરની વાસના, બિડે બનંત અપાર;
 મન ભગરા ભોગી થયો, રહ્યો વન મોઝાર. સાંભળ.
 ઠારે ઠારે દુમ ઢાંટીયાં, આશા અપાર વેલ;
 નવપલ્લવ નૌતમ સદા, ઢોટીયા ઢરે ઢેલ. સાંભળ.
 લીલા લલિત સોહામણી, શોભાનો નહિ પાર;
 જન પ્રીતમ એવું બેઝને, રીઝવા રૂઝ સોઝાર. સાંભળ
 સાખી.

નિરમળ નયણે નિરખતાં, દરયો નીજ દેહાર;
 સાગરમાં સૌ ઉપજે, લહેરી લોહ અપાર.
 ચૈતરે ચિત્ત ચિદ્રૂપમાં, થઈ રતું તરલીન;
 નિમિષ માત્ર ન્યાડું નહિ, જેવું જળનું રે મીન. સાંભળ.
 ચૈતન સિંધુ ઝીલતાં, ઘયું શુદ્ધ શરીર;
 સૌમાં ઇંધર સૌને વિષે, જેમ મણીકામાં હીર. સાંભળ.
 એને આધારે સૌ રહ્યું, પિંડને પ્રહાંડ;
 સચરાચર શોભી રહ્યો, અવિનાશી અખંડ. સાંભળ.
 પ્રહ્લ જથારથ ભાળતાં, ભાગે મનની પ્રાંત;
 પ્રીતમ પ્રીછે પાધડું, થાય સમજે તે શાંત. સાંભળ.
 સાખી.

સદાચિદ આનંદ સરવમાં, ભરી રહ્યો ભરપૂર;
 દિન રજની રહે રંગમાં, નિરમળ વર્ણ નૂર.

વૈશાળે જોતાં વેદમાં, મહા વાક્ય જ્ઞાન;
 તત્ત્વમસી તે તુંજાનું, અળગો નહિ આન. સાંભળ.
 વાયુને જોળે વંટોળીઓ, એમ ઇશ્વર જીવ;
 વસ્તુ વિચારતાં એક છે. શ્યામ સુત્ર સદીવ. સાંભળ.
 અરસ પરસ છે એકમાં, જેમ તરૂણીમાં તેજ;
 સિદ્ધ નહિ એમ પ્રદ્ધથી, જોળળે પદ એજ. સાંભળ.
 સરિતા સાગરમાં રહે, શાકર માંહે મીઠાઈ;
 પ્રીતમ પુષ્પમાં વાસના, એવી ગુરૂ ગમ પાઈ. સાંભળ.
 સાખી.

પટ તંતુ ન્યારો નહિ, જયમ હાટકને હાર;
 જડ ચૈતન જગદીશમાં, તેજ પૂજ એક તાર.
 જેઠે જનમ સદ્ગુણ થયો, જો જાણ્યા જગદીશ;
 અખિલ ભુવનનો આતમા, ગુણ માયાનો ઇશ. સાંભળ.
 વિશ્વ વિચિત્ર છે જે વડે, કરે રંગ કલોલ;
 થંભ વિના થંભાવીયું, બ્રહ્માંડનું જોળ. સાંભળ.
 રમવાને જાણી રચી, ધરી નવ નવાં રૂપ;
 સંશય શોક સ્વભાવથી, થયો જીવ સ્વરૂપ. સાંભળ.
 વિષય વૃત્તિને આંતરે, અવરાયો અનીત;
 પ્રીતમ પોતાને વિસર્યો, કરે પરશું પ્રીત. સાંભળ.
 સાખી.

અંતરજામી આતમા, માનો મિથ્યા ગર્વ;
 માયાને પડદે રહી, મોહ પમાડયું સર્વ.

અસાડે અમરિત તણા, વરશ્યા વરસાદ;
હરિ હરિ સઘળે થઇ રહ્યું, સ્થાવર જંગમ જાત. સાંભળ.
ચિત આટક રંગે રટે, બોલે મન મોર;
જ્યાં ત્યાં ચેતન પ્રદ્ધતા, ઉગતાં અંકુર. સાંભળ.
સુખ સાગર સેજે ઉછળ્યો, સલિતા સુખ સાર;
પ્રદ્ધ નિરંતર જળ ભર્યાં, કોઈ પામે ન પાર. સાંભળ.
માણે મત્સ મગન થઈ, મરજીવા સંત;
પ્રીતમ પલક ન્યારા નહિ, રસિયા રસવંત. સાંભળ.

સાખી.

મહા મુગત જાણે જગત, જે આપે અછીત;
અણલિંગ આકાશવત, સ્વયંપદ શબ્દાતીત.
શ્રાવણ સાધન શું કરું, સમરણને ધ્યાન;
અહં કર્તા ઉઠી ગયો, થયું સરવ સમાન. સાંભળ.
પંચકોશ પદ હું નહિ, નહિ અંતઃકરણ.
ઈંદ્રી અવસ્તા ઉરમી નહિ, નહિ વેશને વર્ણ. સાંભળ.
જીવ નહિ ઇન્દ્રિય નહિ, નહિ માયા ને માન;
ત્રિધા વૃત્તિ ત્રિગુણ નહિ, નહિ જ્ઞાતાને જ્ઞાન. સાંભળ.
સહુ પ્રકાશિત સરવનો, શાક્ષી શુદ્ધ સ્વરૂપ;
પ્રીતમ તે પરમાત્મા, એતો અકળ-અનૂપ. સાંભળ.

સાખી.

ચેન ચરિત્ર જેને નહિ, સૌમાં વ્યાપક સોય,
પ્રીતમ તેને પ્રીછતાં, આવા ગમન ન હોય.

ભાદરવે એક રસ ભર્યો, સચરાચર માંય;
 પ્રલય સમે પાણી વિના, દીસે નહિ કાંય. સાંભળ.
 કોર કિનારો પાળી નહિ, નહિ આવરણુને આડ;
 એક ચિદાનંદ જોઈને, છળ વિદ્યા છાંડ, સાંભળ.
 સ્વતંત્ર અંતર નહિ, બાહ્યાંતર પ્રહ્લ;
 એમ જાણે તે ઉપાસના, એ વિના મોટો ભ્રમ. સાંભળ.
 પ્રહ્લ નિષ્ઠા પળ નવ ચળે, અનન્યતા એહ;
 પ્રીતમ પૂરણુ પ્રહ્લશૂં, જેને સાચો સ્નેહ. સાંભળ.
 સાખી.

દૃષ્ટ પદારથ જેટલું, તેનો થયો અભાવ;
 તનમય તન તુરિયા તણો, તેશૂં ણન્યો ણનાવ.
 આસો લીલા અખંડ છે. નીરખ નિરધાર;
 ઓઘ વજ્યા આનંદન, સુખ સિંધુ અપાર. સાંભળ.
 ઈચ્છા ટળી ઈંદ્ર લોકની, અજ પદ કૈલાશ;
 નહિ વૈકુંઠની વાસના, ભાજ્યો પ્રહ્લ વિલાસ. સાંભળ.
 અધિકારીને આવશે, સમજણુને સાન;
 સુક્ત થઈ તે માણશે, મૂકી દેહાભિમાન. સાંભળ.
 સદ્ગુરૂની કીરપાથકી, ઉપન્યો આનંદ;
 પ્રીતમ તે પદ પામીઆ, નહિ શૂર ને ચંદ. સાંભળ.
 સાખી.

જાણવુંતું તે જાણીયું, નથી જાણવું કાંય;
 પોતે પોતામાં ભજ્યો, જયમ ખ્યાલો પાણી માંય,

ઉતરસાંડે આદર કર્યો, રચ્યા દ્વાદશ માસ;
 અંટજે પ્રેમે પૂરા કર્યા, આણી અંગે ઉઠ્યાસ. સાંભળ.
 સોરઠ રાગ સોહામણો, સુંદર શુભ સાર;
 અક્ષર અક્ષર અતિ ઘણો, અનુભવ ભંડાર. સાંભળ.
 સંવત અઠાર આઠત્રીસે, કીધો એ વિચાર;
 કહે પ્રીતમ પદ પામશે, નહિ સંશય લગાર. સાંભળ.
 ગાશે સાંભળશે શીળશે, કરશે રૂઢિયે વિચાર,
 કહે પ્રીતમ પદ પામશે, નહિ સંશય લગાર. સાંભળ.

ચેતવણી.

રામ સમર તું રામ સગર તું, રામ સકળ ઉરવાસી છે.
 અંતરબાહી એક નિરંતર, જેણે જગ પ્રકાશીત છે. ૧
 વેદપુરાણે ગહિમા મોટે, આઘ પુરૂષ અવિનાસી છે;
 ઇંદ્ર જાગનો ખેત્ર જનાબ્યો, અજળ તમાસો હાંસી છે. ૨
 આંખ તણે અણુસારે નાણે, માયા જેની દાસી છે;
 અંડક ટાટ ઉમર ફલ પેરે, રચના રંગ વિલાસી છે. ૩
 એક વાર હરિ નામ ઉચારે, કોટી ગંગાને કાશી છે;
 સઘળાં તીરથ તેણે શ્રીધાં, જે જન નામ ઉપાસી છે. ૪
 કમળ નેનનું કીર્તન કરતાં, વિશ્વ સકળ સુખરાસી છે.
 જેનું ધ્યાન ધરે શિવ ગીરજા, ચરણ સેવક કમલાસી છે. ૫

લજન લડંસો જેને ન મળે, તેને લખચોરાસી છે;
 ચાર ખાંણુનું લટકણુ ભારે, આઠે પહોર ઉઠાસી છે, ૬
 ધર્મરાયની તલળ ન ચુકે, જમની પીડયા ખાસી છે;
 હરી મારગથી વિમુળ થયા, તેને કાળ કર્મની ફાંસી છે. ૭
 તણ અમૃતને ઝેર પીએ, લાઈ તેમાં શી શાખાશી છે.
 પ્રીતમ પ્રભુનું લજન કરેતો, લીલા લહેર શુધાશી છે. ૮

રામ સમર તું રામ સમર તું, રામ રૂઢિયામાં રાખીને;
 માથા ઉપર મરણુ લમેછે, કાળરહો છે તાકીને. ૧
 જનમ મરણુનું દુઃખ જોરાવર, જીવ જીવે નહિ ઝાંખીને;
 પરવત સરખાં પાપ કર્યાં તે, વાંકુ વસંતુ લાખીને. ૨
 ધાંમધૂમ ધંધામાં ધાયો, સમઝયો નહિ પદ સાખીને;
 કર્યાં કર્મ આવીને નડશે, પાપ રહ્યું છે પાકીને. ૩
 સાંચુ છે તે કોઈક ખાશે, પૂછી જો મધ માખીને;
 આશા તૃષ્ણા લોભ ઈર્ષ્યા, કરદે સખ નાંખીને. ૪
 અન્યલવ આંખ ઉઘાડી જોજે, મનની મહોરસ લાખીને;
 આઠે પહોર રહે મતવાલો, પ્રીતમ પ્રેમ રસ ચાખીને. ૫

રામ સમર તું રામ સમર તું, રામ નામ ચિત્ત ધારીને;
 ઘણા જન્મ પીડાયો પ્રાણી, પ્રભુનું લજન વિસારીને. ૧
 ચાર ખાણુ લખચોરાસીમાં, મૂઓ તે ફાંફાં મારીને;

કહિં કોળ થયો કહિં નોળ થયો, કહિં કીટ થયો કીલ કીરીને. ૨
 કહીં પશુ થયો કહીં પંખી થયો, કહીં બેઠો પંથ પસારીને;
 કહીં ભૂત થયો કહીં પ્રેત થયો, કહીં ભોવન રહ્યો ભીખારીને, ૩
 હરિના હેત વિના અથડાયો, હીંડયો સરવસ હારીને;
 દુઃખને સુખ કરી માંન્યું મુરખ, શું કહીએ અહંકારીને. ૪
 આનંદનો લવલેશ મળે નહિ, શોક ઘણો સંસારીને;
 કહીં માત મરે કહીં તાત મરે, કહીં બ્રાત રૂવે સુત નારીને, ૫
 જમતા દૂત કરે દીવાળી. લીધું સૌ લલકારીને;
 જગત બેહાલ કર્યું માયાએ, જોજે જીવ વિચારીને. . . ૬.
 અચેત થઈને શું ઉંઘે છે, લે બગાડયું કામ સમારીને.
 શરણુ ગ્રહે શામળીયા કેરું, તે લેશે ઉગારીને. ૭
 નજરે જોતાં નિરભે કરશે, હરસે સંકટ ભારીને;
 તાતો વા નહિ લાગે તેને, જે મળશે મોરારીને. ૮
 માથે ધણી કરે મદન સુદનને, મોહન મંગળકારીને.
 દિન રજની રૂઢિયામાં રાખો, નટવર નવલ વિહારીને. ૯
 નામ લગ્ન કરો નીસવાસુર, પુરણુ પ્રેમ વધારીને;
 અખંડ અભેદ તેહ પાંમશે; અમરપટો અધિકારીને. ૧૦
 હરી સમરણુ કરી થા તું સુખીઓ, અમૃત નામ ઉચારીને;
 કહે પ્રીતમ સેવો સદૃશુરને, તન મન ધન સૌ વારીને. ૧૧

રામ સમર તું રામ સમર તું, રામ નામ શુભ સારો છે;

- શેશ મહેશ જપે જોવેથા; પ્રેમી જનને પ્યારો છે. ૧
- જેને રામ નામનો રંગ ન લાગ્યો, જાણો જીવ નઠારો છે; ૨
- નામ જાણ સંચાર વિધિ, પાર ઉતરવાનો આરો છે. ૩
- નામ અર્ક અંકાર પીટાયે, અખીલ લોચન ઉજ્યારો છે; ૪
- રામ નામ ઉજવળ સુકતાકળ, હરીજન હંસનો ચારો છે. ૫
- રામનામ નીજ સજ્જ મંત્રનું, પંડ પ્રદ્યાંડ પસારો છે; ૬
- મોહ પાશમાં મર્દે પડ્યું, પણ નામ જપે તે ન્યારો છે ૭
- રનેહ સંકુલ હરિ નામ ઉચ્યારે, આત્મારામ અગારો છે; ૮
- કહે પ્રીતમ નીજનામ તત્વ છે, અવર સરવ કુટારો છે. ૯

ચૈતન્યપ્રી

- ભજન કરી દો ક્યાંન ધરી કે. અવસર વીત્યો જાઓ; ૧
- કહે પ્રીતમ ચૈતેતે ચિત્તામાં, આયુષ્ય જોધું થાઓ. ૨
- આયુષ્ય તાફં જોયતાણું જલ, ઘણુમાં ઉઠી જાઓ; ૩
- કહે પ્રીતમ મનમોહક માટે, લૂંડા ભૂખ ન જાઓ. ૪
- માયા તે મનમોહક નિધ્યા, હુમર તણું જેમ ધાંમ; ૫
- કહે પ્રીતમ શમણાનો વેલાવ, કશો ન આવે કામ. ૬
- કથીરનું ધન કામ ન આવે, સાચુ નાણું અલે; ૭
- કહે પ્રીતમ હીરા ગાણુક સુકી, કોડીને કોણુ આલે. ૮
- કોડી તે સંસાર તણું સુખ, હીરો હરીનું નામ; ૯
- કહે પ્રીતમ પીછીલે પ્રાણી, સેજે સરસે કામ. ૧૦

- કારજ થાશે ભવદુઃખ બાંધે, અન્યભવ આંખ ઉઘડસે;
કહે પ્રીતમ સદ્ગુરુને સેવો, વસ્તુ જથારથ બાંધે. ૬
- જડશે તારે જશે કલ્પના, માલ ઘણોછે ઘરમાં;
કહે પ્રીતમ ભટકણુ સૌ ભાગે, ઝોળખ આ અવસરમાં. ૭
- અવસર ચેતે તે નર ઉત્તમ, વળતી સ્ત્રીઃ વિચારે;
કહે પ્રીતમ જે દાવ ન સમજે, તો છતી બાછ હારે. ૮
- હાર્યાં તે હરી નામ વિસર્યાં, માયા માંહે શું થાતો;
કહે પ્રીતમ પ્રથમે પ્રાણી, પેટ ભરીને મુતો. ૯
- પેટ ભર્યું પાંચરની પેરે, પરમારથ ન પ્રીતો;
કહે પ્રીતમ કાયાતો ખોટી, અમર થવાને ઇચ્છો. ૧૦
- અમર થાયે ઇશ્વર ઝોળખતાં, તે સમજાણુ છે ન્યારી;
કહે પ્રીતમ કહિએ શું આજું, જોએ જીવ વિચારી. ૧૧
- જીવપણાતું જોખમ મોટું, મરવુંને અવતરવું;
કહે પ્રીતમ કુશુદ્ધિને સંગે, લખચોરાસી ફરવું. ૧૨
- લખચોરાસીતું દુઃખ દીર્ઘ, દુરમતિ શે ન દેજે;
કહે પ્રીતમ નર નજરે આવે, પણ પુરૂષ પશુને લેજે. ૧૩
- પુરૂષ ખરો પણ પશુનાં લક્ષણ, જીવ જતાવર જેવો;
કહે પ્રીતમ તેને શું કહીએ, મિથ્યા દોષ ન દેવો. ૧૪
- રક્તજી દેવું જે કાંઈ કહેવું, મનુષ્ય હોય તે માંને;
કહે પ્રીતમ અજ્ઞાની એવા, કહું ધરે નહિ કાને. ૧૫
- કાન ખરા પણ કમુ ન સમજે, જેવો હોય તાખૂત;

- કહે પ્રીતમ ચોરી ચિત્ત લીધુ, વળગ્યો વિસયાભૂત. ૧૬
- વિષયભૂત વળગ્યો પ્રાણીને, તેને કાંઈ ન સૂઝે;
- કહે પ્રીતમ ખોખું કર્યો ખાઈ, હાણુ લાલ ન ખૂઝે. ૧૭
- જાણે નહિ જે લાલ હાણુને, સ્વારથે સૌ ખોચું;
- કહે પ્રીતમ અમરફલ કયાંથી, બી ખાવળતું ખોચું. ૧૮
- પાપ કરીને પુન્ય તણું ફલ, કોણ પામ્યો છે પ્રાણી;
- કહે પ્રીતમ જમરાની ઝોટો, જીવે જરા નવ જાણી. ૧૯
- જાણે નહિ પણ જમ નહિ મૂકે, જેણે જગત હલાંચું;
- કહે પ્રીતમ એમાં નાહ ઉધારો, કેડા મોરે આંચું. ૨૦
- આંચું તેતો નહિ ઓસરે, જાણું નિશ્ચે જાણો;
- કહે પ્રીતમ ખોટા સુખ સાડું, અભિમાન શું આંણો. ૨૧
- અભિમાન અંહકારે ખુડયા, અનેક આગે સુરા;
- કહે પ્રીતમ સંસાર તરેતે, કોઈ પ્રભુના પુરા. ૨૨
- પુરા નરવું એ પારખું, લક્ષણથી લેવાશે;
- કહે પ્રીતમ નહિ માંને તે, ઘણા કાલ કુટાશે. ૨૩
- કુટાશે પોતાને કરમે, જૂઠું જરા નહિ ચાલે;
- કહે પ્રીતમ પારસમણી મુકી, ગુંજાને કોણ ઝાલે. ૨૪
- રાંમનામ ધન સાડું હતું તે, પાપે પુંજ ટાળી;
- કહે પ્રીતમ કાયા નગરીને, કાંમ કોઘે પ્રજાળી. ૨૫
- વિષય વન્હી જોરાવર કહાવે, દીરઘ દાવાનલથી;
- કહે પ્રીતમ કાંઈકે ઓલાએ, નિર્મળ જ્ઞાન જળથી. ૨૬

- ખોટો હુંપદ ખરી મસાગત્ય, મિથ્યા કરે સુહાએ;
કહે પ્રીતમ કાગળ તે નાવે, પાર પડે નહિ કોઈએ. ૨૭
- હરી મારગનો મર્મન જાણે, મુરખ કૂલે મનમાં;
કહે પ્રીતમ એક પલક ઠરે નહિ, તાપ ઘણેરો તનમાં. ૨૮
- તાપ ટળે નહિ સ્વાંત મલે નહિ, ક્ષણે સુખ ન થાએ;
કહે પ્રીતમ તે પાર ન પાંમે, ઘણા કાળ કુટાએ. ૨૯
- કાળે કુટયા જમરે લૂંટયા, ચાર ખાણમાં પડીઆ;
કહે પ્રીતમ અજાની એવા, ચોરાસી રડવડીઆ. ૩૦
- રડવડતાં તેને કોઈ ન રાખે, કર્મ તણે કુટારો;
કહે પ્રીતમ સેવે સદ્ગુરુને, એ તરવાનો આરો. ૩૧
- શુદ્ધ ચિત્તે સેવે સદ્ગુરુને, મુકી મનનો મેલ;
કહે પ્રીતમ ભવસાગર ભૂંડો, તેને તરવો સહેલ. ૩૨
- સહેલ વાતમાં કોઈક સમજે, જેના સંશય જાએ;
કહે પ્રીતમ મનમાં મોટો, સવાશેર સૈા થાએ. ૩૩
- સ્વામી થવા સૌને ઇચ્છા, સેવક ન જડે શોધ્યો;
કહે પ્રીતમ કોઈક નર જીત્યા, જેણે મન પ્રમેદ્યો. ૩૪
- મન જોરાવર કહું ન માંને, આડું ટેડું ચાલે;
કહે પ્રીતમ પારસમણી મૂકી, પથરને જઈ ઝાલે. ૩૫
- હીરા મોતી નામ હરીવું, પથર બીજી વાતો;
કહે પ્રીતમ મૃગજલ દેખીને, રખે તું પીવા ધાતો. ૩૬
- ધાયા તેતો ધૂળ કમાયા, આડા થઈ અથડાયા;

- કહે પ્રીતમ માયાને સુધન, જૂન તરેહ અંડયા. ૩૭
- જાંડયાને જોડયા ન જડયા, આટો થઈને હડયા;
- કહે પ્રીતમ સાંસાર અંધુમાં, બહુ વાર તે જૂડયા. ૩૮
- જૂડયા તેને ડોણુ બચાવે, આપે બચાવ્યા ચાલે;
- કહે પ્રીતમ પોતાને હાથે, ફાંસી જગામાં વાલે. ૩૯
- મોહ માયાના મોટા ફાંસા, તે તોડયા નવ તૂટે;
- કહે પ્રીતમ હરી કયા કરેલો, જગન બાગરી છૂટે. ૪૦
- જગત બાગ ભેરાવર કહાવે, કંઈક લપેટી લીધા;
- કહે પ્રીતમ ચાચા મદ પાન, ઘણા તે ઘાગેલ કીધા. ૪૧
- ઘેલપણમાં સર્વે પશુ, ફૂડું કાચજ દીધું;
- કહે પ્રીતમ અમૃત ઢોળીને, ઝેર હળાહળ પીધું. ૪૨
- અમૃત તે ઉડેલા સુરનો, ઝેર અનિદા બાળે;
- કહે પ્રીતમ પરમાર્થ મૂકી, સ્વાર્થને શોદ તાણે. ૪૩
- સ્વારથ ને સાંસાર મૂળ છે, પરમાર્થ ભવ તરવું;
- કહે પ્રીતમ પાળાંડ તણને, હરીવું સમરાણ કરવું. ૪૪
- હરી નામ હુતાસન તણુના, કર્મ કાઢીને બાળે;
- કહે પ્રીતમ પાતક મહા પૌઠાં, એક પત્રકમાં ટાળે. ૪૫
- અબમેળ અવીચળ પદ પાંખે, નારાયણને નાંખે;
- કહે પ્રીતમ અવશુણુ ટાળીને, સનમુખ બાજુ' રચામે. ૪૬
- સુંદર શ્યામ સદા સુખકારી, દાસ તણું દુઃખ ટાળે;
- કહે પ્રીતમ અમૃતની દોટે, નીજ જન સાંમું બાળે. ૪૭

- સાંમું ભાળે ભવ દુઃખ ટાળે, અટલ અલેપદ આપે;
કહે પ્રીતમ ણીજાં બહુ બંધન, એક ક્ષણમાં કાપે. ૪૮
- કર્મ ભરમના કૂટારામાં, કોને નિવરતી ન મળે;
કહે પ્રીતમ પરવાર ન આવ્યો, પડ્યો માયાને વમળે. ૪૯
- માયા મોહ કલ્પના મનની, તે દહાડી દૂઃખ દેડે;
કહે પ્રીતમ પ્રાણી ખીડયા, સદા શોકમાં રહે છે, ૫૦
- શોક ધાંમ વિચાર નહિ, કામ કોમ મદમાતા;
કહે પ્રીતમ સાંસાર પુરમાં, ગયા તે ગોથાં ખાતા. ૫૧
- ગોથાં ખાધાં ઘણી પેરનાં, કંઈક આવ્યાને ગયાને;
કહે પ્રીતમ હરીને વિસર્યા, દેહ તણે અણીમાને. ૫૨
- દેહ તણું સુખ દીઠા સુખી, ઉપર દીસે આહું;
કહે પ્રીતમ ભીતર ભળેતો, સૌકો નાસે પાહું. ૫૩
- રૂઢીર માંસનું ચર્મ અંત નખ, અસ્ત કીર્મવીટ સુત્ર;
કહે પ્રીતમ તેમાં શું ગોલો, કાયા કલેશનું પાત્ર. ૫૪
- અવિધાનું પાત્ર પડે છે, તે સુ પ્રીત ન કીજે;
કહે પ્રીતમ અહંકાર તણે, રામ સુધારસ પીજે. ૫૫
- રામ સુધારસ પીધો, પ્રેમસુ, તે થયા અવીનાસી;
કહે પ્રીતમ સુર તરૂની પેરે, સૌને તે સુખરાશી. ૫૬
- સુખદાયક સર્વ પ્રાણીને, કોને નહી દુઃખદાતા;
કહે પ્રીતમ તેને સૌ ઇચ્છે, વિષ્ણુ શિવ વિધાતા. ૫૭
- શિવ બ્રહ્માને દર્શન દુર્લભ, જેહ હરીના હેતકારી;

- કહે પ્રીતમ તેની સમજણમાં, શું સમજે સંસારી. ૫૮
 સંસારીની દૃષ્ટિ દેહ પર, દેહ કર્મને દેખે;
 કહે પ્રીતમ અંતરનો અનુભવ, પ્રાણી કોઇને પેખે; ૫૯
 પેખે ક્યાંથી પ્રાપ્ત ન મલે, ગુરૂ વિના જ્ઞાન ન આવે;
 કહે પ્રીતમ પ્રથમથી ભૂલ્યો, તેને શું સમજાવે. ૬૦
 સમજીને શીખામણ સર્વે, મુરખ કહ્યું ન માંને;
 કહે પ્રીતમ પરમાર્થ દૃષ્ટે, જોજો પોથી પાને. ૬૧
 પ્રેમ વિના પ્રમોદન લાગે, હરી હયામાં ન મળે;
 કહે પ્રીતમ પીગુ તુ દેખે, તે પોતાને કમળે. ૬૨
 કમળો તે તો કુટીલ કર્મ છિ, મનને કરે મલીન;
 કહે પ્રીતમ તૃણાએ પીડ્યો, રહે દિનનો દિન. ૬૩
 દીન થઇને અતિ દુઃખ પાંમે, સેવે નહિ સદ્ગુરૂને;
 કહે પ્રીતમ કહીએ શું ઝાઝું, નકટ નિર્લજ નરને. ૬૪
 નર નારાયણ કરે પલકમાં, તે સદ્ગુરૂની કુંચી;
 કહે પ્રીતમ સૌ શાસ્ત્ર પુરાણે, એ દશા છે જગી. ૬૫
 ઉંચી દશાને જે અનુભવસે, તે થાએ તદ્દરૂપ;
 કહે પ્રીતમ પુરણ પદ પાંમે, પડે નહિ ભવકુપ. ૬૬
 ભવસાગર સુરભા પદ સરખો, તરતાં વાર ન લાગે;
 કહે પ્રીતમ સદ્ગુરૂને સેવે, તેની બ્રાંતિ ભાગે, ૬૭
 બ્રાંતિ ભાગે અનલે જાગે, ઉઘડે સપત સરોજ;
 કહે પ્રીતમ સેજે વશ થાએ, માયા મોહ મનોજ. ૬૮

- માયાદાસી સંત તણી, અવર જીવની રાંછી;
કહે પ્રીતમ કઈપેરે સુખ થાએ, ટળે ન ખેંચાતાણી. ૬૯
- ખેંચાતાણી જીવનું લક્ષણ, સહેજ સ્વરૂપ હરીનું;
કહે પ્રીતમ શાંત ન થયુ, મળવું મિત્ર અરિનું. ૭૦
- સહેજ પણામાં સર્વ સમૃદ્ધિ, તૃણાવત ત્રિલોક;
કહે પ્રીતમ આનંદ અખંડિત, સ્વપને ન મળે શોક. ૭૧
- શોક શું કરવા તેને વ્યાપે, આપે સૌનું ઈચ્છયું;
કહે પ્રીતમ પરમાથ ભાવે, સાર પોતાનું પ્રીછયું. ૭૨
- પ્રીછયું તે પ્રમાણે તેહનું, જેહની તૃણા દૂટી;
કહે પ્રીતમ મગ્ન થયા તે, છૂટી મરકટ મૂઠી. ૭૩
- અવની તેને થઈ આસની, મેરૂ છત્રનો દંડ;
કહે પ્રીતમ ગગન ગુંજાવત, વાડીફલ પ્રદાંડ. ૭૪
- પ્રદાંડ પંડની ટળી ભાવના, એક આત્મા આદરશ્યો;
કહે પ્રીતમ સચરાચર સઘળે, અમૃતનો મેહ વરસ્યો. ૭૫
- અમૃત તે આનંદ પદારથ, શોક ઝેરનું મૂલ;
કહે પ્રીતમ સમજીને લેળે, તજળે સંદેહ શૂળ. ૭૬
- સંસે આત્મા સત્ય વીનસતી, ગીતામાં સિદ્ધાંત;
કહે પ્રીતમ પોકારી કહે છે; શાસ્ત્ર પુરાણને શંત. ૭૭
- સંત વિના કોણ સાચ જતાવે, પ્રપંચ પાસ ના રાજે.
કહે પ્રીતમ ભવખંધન ખીખ', ક્ષણમાં કાપી નાજે. ૭૮
- ખંધ કાપે અતિસુખ આપે, વ્યાપે નહિ મોહ માયા;

- કહે પ્રીતમ સ્થુલ સુક્ષ્મ કારણ, મહાકારણમાં કાયા. ૭૬
- જાત્રત સુપન સસોપતી તુરીયા, સર્વ જીવતી જાણે; ૮૦
- કહે પ્રીતમ ચૈતન સાગરમાં, સંત મગ્ન થઈ માલે. ૮૦
- સંત હરી ગુરુ એક રૂપ છે, અંતર કોન ધરશે; ૮૧
- કહે પ્રીતમ તેના પદ સેવો, સંસાર સાગર તરશે. ૮૧
- તરશે તે સદ્ ગુરુને શબ્દે, એમાં નહિ ઉધારો; ૮૨
- કહે પ્રીતમ સચરાચર ઇશ્વર, રૂપ રૂઢિયામાં ધારો. ૮૨
- ભોમીની રજ પડે ભોમપર, જો ઉડે આકાશ; ૮૨
- કહે પ્રીતમ જ્ઞાનીના મનમાં, ન મળે કાંઈ વિનાશ. ૮૩
- ચૈતનનાં બિદું ચૈતન માંહે, એમ હરીમાં હરીજન; ૮૩
- કહે પ્રીતમ કંચનમાં ભૂષણ, જીજ્ઞા વિચારી મન. ૮૪
- સુકાં પત્રને પવન ચલાવે, એમ વરતાવે દેહ; ૮૪
- કહે પ્રીતમ ઇશ્વરની ઇચ્છા, ભોગ ભોગવે તેહ. ૮૫
- ભોગ ભોગવે રોગતણી પેરે, હરી શું તાર ન તૂટે; ૮૫
- કહે પ્રીતમ વહેવાર સ્વપ્નવત, દેહ કર્મ કરી છૂટે. ૮૬
- છૂટયા તે સંસાર જાળથી, હાર્દ આબ્યું હાથે; ૮૬
- કહે પ્રીતમ શણગાર સતીને, પ્રેમ પીયુની સાથે. ૮૭
- પીયુ શું પ્રેમ નિરંતર જેને, તેનું ફલ નહિ ડાલે, ૮૭
- કહે પ્રીતમ સ્વામીની સેવા, બોલાવેતો બોલે. ૮૮
- બોલે ચાલે કરે બંદગી, મનમાં મેલ ન રાખે; ૮૮
- કહે પ્રીતમ સ્વામીની સંગે, પ્રેમ સુધારસ ચાખે. ૮૯

પાર વિનાનાં હોય પૂતળાં, દોરી કળે જેમ નાચે;
 કહે પ્રીતમ દુનિયાં મોહ પામે, રચનારો નવ રાચે. ૯૦
 રચનારામાં અનંત કળા છે, કેણે કળી ના જાણે;
 કહે પ્રીતમ સદ્ગુરૂની શમશ્યા, સમજેતો સુખ થાણે. ૯૧
 સુખીઓ થાણે જાણે સૌ જોખમ, નિશ્ચય હરી બાણી રાખે;
 કહે પ્રીતમ હરી કર્તા હર્તા, આપ રતી નવ રાખે. ૯૨
 આપ્યું તેમાં ઘણી આપદા, અત્યંત પીડા પામે;
 કહે પ્રીતમ દાસાતન આવે, તેમાં ભક્તિ રસ જામે. ૯૩
 ભક્તિ વશ ભગવાન રહે છે, શાસ્ત્ર પુરાણે શાખો;
 કહે પ્રીતમ સૌ સંત મલીને, એ વિચાર ઉર રાખો. ૯૪
 સદ્ગુરૂ સંત કૃપાએ પાંખ્યો, પ્રીતમ પરમ આનંદ;
 કહે પ્રીતમ જે ગાણે સાંભળે, બોલે જે ગોવિંદ. ૯૫

ગરબો.

તું તો રામ સમર નર પાપીરે, તને મનુષ્યા દેહડી આપીરે. ૧
 તારા તાપ નિવાર્યા હરીએરે, તેની ભક્તિ થે નવ કરીએરે. ૨
 પશુ ટાળીને પુરૂષ કીધો રે, તેનો સાચો શરણુ નવ લીધોરે. ૩
 તું તો પંખી થઈને પરવરતોરે, બહુ માળા જાળામેં કરતોરે. ૪
 તું તો કાગ થઈ કળકળતો રે, તું રોઝ થઈને રજળતો રે. ૫

તું તો ઢાર થઈને ધાતો રે, અન્ન મુકીને ખરસલું ખાતો રે. ૬
 તું તો અશ્વ થઈ આથડતો રે, ઘાસ ઢાંણો વેળાએ નવ મળતો રે. ૭
 તું તો ઉંટ થઈને ભમતો રે, તું તો ભાર અપાર ઉચકતો રે. ૮
 તું તો ગ્રામ શુકર થઈ ફરતો રે, મહા પાપે કરીને પેટ ભરતો રે. ૯
 ઘણું ગર્ધવ થઈ અથડાતો રે, બહુ માર જગતનો પડતો રે. ૧૦
 જંબુક થઈ જંગલમાં રહેતો રે, તું તો સાર અસાર ન લેતો રે. ૧૧
 મીન મગર થઈ આક્રુષ્ણ તો રે, જીવ જંત અનંતને ગળતો રે. ૧૨
 તું તો ઝાડ તણો દેહ ધરતો રે, કોષ કાપીને કડકા કરતો રે. ૧૩
 કમકિટ પ્રતંગ થયો પ્રાણી રે, એમ ભટકયો જીવ ચાર ખાણી રે. ૧૪
 દુઃખ દીકું દીન દયાળે રે, કરી કરૂણા શ્રી જો પાળે રે. ૧૫
 મહેર કરીને મનુષ્ય દેહ આપી રે, સૌ સંકટ નાખ્યાં કાપી રે. ૧૬
 પામ્યો ભાવતાં ભોગ વિલાસ રે, સુત સુંદર દાસ ને દાસી રે. ૧૭
 પોતાનો પરછાયો નિહાળે રે, જાણે મરવું નથી કોઈ કાળે રે. ૧૮
 સિંહાસન ખેઠો ફૂલી રે, દહાડા દુઃખના ગયો સૌ ભુલી રે. ૧૯
 કર્યાં કર્મ અતિ અકારારે, આવી મળશે તે એક વારે રે. ૨૦
 બાંધી રૂંધીને જમપુર લેશે રે, બહુ માર વિવિધ પેરે દેશે રે. ૨૧
 નાંખે નરક અઠાવીશ માંહી રે, બળ કામ નહીં આવે કાંઈ રે. ૨૨
 એવું જાણીને બજ અવિનાશી રે, ટળે ચાર ખાણુ ચોરાસી રે. ૨૩
 બજ પ્રીતમ ભાવ કરીને રે, આવો અવસર ના આવે ફરીને રે. ૨૪

૫૬.

હરી નામનો મહીમા મોટો, અગમ અપારરે;
સ્મરણ કરતાં સંકટ ભાગે, લાગે પ્રમથુમાર. હરી નામનો. ૧
પાતાળે અહિપતિ ઉચ્ચારે, મધ્ય લોક ત્રિપુરાર;
આકાશે ઉતપાદ સૂત, રાખે રૂઢિયા મોઝાર. હરી નામનો. ૨
ગજ ગુણિકા જે ગીધ અજમેળ, નામ થયો નિસ્તાર;
નામ પ્રતાપે તર્યા જળ પર્વત, જાણે સૌ સંસાર. હરી નામનો. ૩
જળ તલ જંગમ જીવ ચરાચર, રહે નાંમ આધાર;
પ્રીતમ પ્રભુનું નામ નિરંતર, શ્વાસોશ્વાસ સંભાર. હરી નામનો. ૪.

રાગ ગરબી.

૫૬ ૧.

ગોવિંદ ગોવિંદ ગાઇ લેરે, જળ લગી તન શ્વાસ. ટેક.
આ જુગ જૂઠો જાણજે, જેવો સ્વપ્ન વિલાસ. ગોવિંદ. ૧
અમૃત પીતાં ન કીજીએરે, કાંઈ આળસ અંગ;
કોઈ સમે આવી મળ્યું, મગહરમાં ગંગ. ગોવિંદ. ૨
આકડે આંખળાં ઉતર્યાંરે, લાગ્યાં એરંડે અનાર;
ઉસર સુરતરૂ જામીયું, ભાગ્ય અનુસાર. ગોવિંદ. ૩
લખ થોરાસી જાતનારે, ધર્યા બહુ અવતાર;
દુર્લભ હેડ પામ્યો માનસી, મહા મુક્તીનો ઠાર. ગોવિંદ. ૪
તો તું કાંઈ સમજ્યો નહીંરે, મન સુદ ગમાર.
પ્રીતમ પ્રભુને સંભારજેરે, નિત્ય વારંમવાર. ગોવિંદ. ૫

પદ ૨.

જોને વિચારી જીવડારે, માથે મણુનો છે માર. ટેક.
 આજકાલ ઉઠી ચાલવું, મૂકી સૌ સંસાર. જોને વિચારી. ૧
 શું કરવાને આવિઓ, શો કીધો ઉચ્ચાર;
 શું સરવાળે ઉગાર્યું, મન કરને વિચાર. " ૨
 જમે ખરચ કરી દેખતાંરે, પડયું કાજલ પાપ;
 કર્મ કરોળીઆની જળમાં, બંધાયો આપો આપ. " ૩
 શરણે જી શુદ્ધ સંતનેરે, તેથી દળસે તાપ;
 ક્ષણમાં ખોદી નાખશે, પર્વત સરખાં પાપ. " ૪
 જેમ જાણો તેમ રાખજોરે, હરી બાનાની લાજ;
 પ્રીતમ પતિતને તારવા, થાઓ સાવધાન આજ. " ૫

રાગ કાફી.

પદ ૧.

તત્વ સાંખ્યમાં જોયુંજીકતે કરી, સર્વ સમાંતરે ઉગર્યા એક હરી. ટેક.
 ઇંદ્રિ દેવ વિષ્ણુ શુભ પ્રતિ સૌનો, પ્રેરક વસ્તુ ત્રિચાર કસીને જોતાં,
 આપણુ એક નહોએ, આનંદ કરશેરે, અનુભવે એક હરી.
 તત્વ સાંખ્ય. ૧

શુદ્ધ ચૈતન સાક્ષી પરમાત્મા, પર માંદગ્ય રમેતિ;
 અદ્વીત એક અખંડ અવિનાસી, નિગમ કહે નેતિ નેતિ,

નાથ નિરંતરરે નિરખ્યા નજર ભરી ભરી. તત્વ સાંખ્ય. ૨
 કનક ડંડ શાકરતુ' શ્રીકૃષ્ણ, રત્ન કુંભ એક રૂપ;
 એક રસ ઇશ્વરરે, નહિ કોએ મિત્ર અરી. તત્વ સાંખ્ય. ૩
 પ્રજ્ઞ પયોધી ભર્યો ખરી પુરણ, ન મળે નુન્ય લગાર;
 મૃત્યુ તે અમૃત થઈ નીવડ્યું, પ્રગટયો પ્રેમ અપાર,
 પ્રીતમ પ્રીછ્યો રે, ગુરૂ ગમે શાંત ખરી. તત્વ સાંખ્ય. ૪

રાગ મરળો. સંત મહીમા.

પદ ૧.

સાંભળ સાચું કહું તુને, એક વાતલડી ચિત્ત ધરજેરે;
 જે સુખ ઇચ્છે આપણું, તો તું સંત સમાગમ કરજેરે. ૧
 સંત સંજે સુખ છે ઘણું, દુઃખ કોટ જન્મતું કાપેરે.
 જીવ તણી દુઃખા ટળે, શુદ્ધ જ્ઞાન જથારથ આપેરે. ૨
 શીતળ કોમળ સંતની, કાંઈ વહન સરોજની વાંછીરે;
 સાંભળતાં સંસે ટળે, મળે પ્રેમ સારંગ પાછીરે. ૩
 શબ્દે તે સંસાર છુટીએ, જમ કિંકરનો ભો ભાગેરે;
 નોકા રૂપી સંત છે, ભવ તરતાં વાર ન લાગેરે. ૪
 એવી સંગત સંતની, તન મનના તાપ નીવારેરે;
 પ્રીતમ પુરણ પ્રેમસુ, સુખ સાગર સ્નેહ વધારેરે. ૫

રાગ ઘરબો—સંત મહિમા.

પદ ૨.

સંત વિના સંસારમાં કોણે, હરિનો મર્મ ન જાણેરે;
 શ્રી સુખ મહિમા સંતનો, પ્રભુ પુરણ પ્રીતે વખાણેરે. ૧
 નારદ પ્રત્યે નાથજી તે, સંત તણા જશ ભાંખેરે;
 સંત મને વહાલા ઘણા, નિજ રૂપ રૂદિયામાં રાખેરે. ૨
 સંત સદા સુખ ધામ છે, મારે રહેવાનું નિરધારેરે;
 સંતને નિરખવા કારણે, ધરૂં અવનીમાં અવતારે. ૩
 અરસં પરસ રહુ એકમાં, જેમ સાકરમાં મીઠાધરે;
 પુણ્ય મધ્યે જેમ વાસના, એમ સંતમાં રહુ સમાધરે. ૪
 તરૂણ તેજ ન્યારૂં નહીં, નહીં કનક કુંડળ સિન્ધ્ય રૂપરે;
 જળ તરંગ નહિ જુજવા, એમ સંત તે મારૂં સ્વરૂપરે. ૫
 સંત ચરણરજ વંદસે, તે સર્વ શિરોમણ થાયેરે;
 શિવ વિરચી શારદા, તે સંત તણા ગુણ ગાયેરે. ૬
 મૂળમાં પાણી સિંચતાં, ફળ ફલ પાંદડે પ્રસરેરે;
 જે સંતોએ સંતને, તેનાં સઘળાં કારજ સરસેરે. ૭
 સંત તણા મહિમા મોટો, તે કોઈ વિરલા જાણેરે;
 પ્રીતમ પુરણ પ્રેમસુ, પ્રભુ સંતનો મહિમા વખાણેરે. ૮

પદ ૩.

સંત તે તિરથ રૂપ છે, મોહી રામસુધા જળ ભરીયુરે;

વચન લહેરિ લે આનંદમે, તન પરસતાં પાતક હરીયું. ૧
 સાધુ ચંદન ખાવના, સેવે તે સુખીઓ થાએરે;
 તાપ પાપ ભવ આપદા, સૌ દુકરિત દૂર પળાએરે. ૨
 કામધેનુ ચંતામણી, મન કામના પુરણ થાએરે;
 હૃદય કામળ નવનિતથી, પરતામે પાપ ઓગળી જાએરે. ૩
 સંત સજીવન ઔષધી, ભવ રોગનો તાપ નીવારેરે;
 સંસાર અપાર સમુદ્ર છે, એક પલકમાં પાર ઉતારેરે. ૪
 સંત વચન બહુ સ્વાંતનું, મન ક્ષીપમાં મુક્ત થાએરે;
 પ્રીત સહીત ચિત્ત પ્રાવીલે, જન્મ તણું દુખ જાએરે. ૫
 જે જાણે સુખ સંતનું, તે પળભર સંગ ન છોડેરે;
 પ્રીતમ પુરણ પ્રીતડી, તે મન કર્મ વચને માંડેરે. ૬

પદ ૪

પ્રીત વિના પ્રભુ દુર છે, તમે જેને જીજ્ઞાસ કરીનેરે;
 શુદ્ધ પ્રેમ જેને પ્રગટે, તે ભાવે ભેટે હરીનેરે. ૧
 પ્રીત જીઓ પ્રીત નારની, જેણે વશ્ય કીધા વનમાળીરે;
 તન ધન સદન વિસારીયાં, લોક લાજ ભરજાદા ટાળીરે. ૨
 સાચી પ્રીત એક ભીંનની, તે નિર વિના નવ જીવેરે;
 જે જે પ્રીત પતંગની, તેણે દેહ દહન કર્યો હીવેરે. ૩
 ચિત્ત ચોટવું ચક્રોરનું ચંદ્રશું, તેતો પ્રીતે પાવક પ્રાશેરે;
 રવિ રહે લખ જોજનો, જોઈ જળમાં કમળ પ્રકાશેરે. ૪
 પમપાણી ને પ્રીતડી, તે એકમેક થઈ જાએરે;

આપ બળે પય ઉગરે, તેતો સાચો રનેહ કહેવાએરે. ૫
 પ્રીત જુઓ પંખીતણી, જળ ચાત્રક ચાંચ નવ બોળેરે;
 અંબુ પીએ આકાશનું, અવનીનું નીર નવ ઠાળેરે. ૬
 નર માદા મોતી જુઓ, સત જોજન પર વેચાએરે;
 આવી મળે તે એકઠા, અર્ધ ક્ષણ અળગાં નવ આએરે. ૭
 પ્રીતમ એવી પ્રીતડી, ગુરૂ સંત હરીની સાથેરે;
 તે પુરણ પદ પામીઆ, કાંઈ કહેણી ન રહી કાચીરે. ૮

ગરબો.

પદ ૧.

દયા કરો દિનખંધુ, તારો સંસાર સિંધુ. ૧
 માયાના મોરચા ભારી, તેમાં લીજે ઉગારી. ૨
 તમારે શરણુ આવ્યો, બૂઠો સંસાર ન બાવ્યો. ૩
 દિન દશ આઠની બાળ, કાયા છે કાળની બાળ. ૪
 વરસ બે હાથીએ બેસે, પાંચ વરસ બેડીએ પેસે. ૫
 કોઇ અન્ન જળનો ઓછો, કોઇ પરિવારનો પોચો. ૬
 દુઃખ વૈદને રોગી, દુઃખી ગૃહિને જોગી. ૭
 દુઃખી દાતાને દીન, દુઃખી મૂરખ પ્રવિણ. ૮
 સુખી તે પ્રાણી કહાવે, જે હરિને શરણુ આવે. ૯
 દાસનો દાસ થાએ, ત્યારે પરિતાપ બાએ. ૧૦
 પ્રીતમ પ્રભુનો પ્યારો, તેતો સુખ દુઃખથી ન્યારો. ૧૧

પદ ૨.

હરીરસ હેતે પીઓ, બીજથી સિદ્ધ બીઓ.	૧
કાળતું કાંઈ ન ચાલે, હરી જો હાથ આલે.	૨
જમરા રહેશે રોઈ, કર્મ ન પીડે ક્રોઈ.	૩
માયા હોય દાસી તેની, પ્રભુસુ પ્રીત જોની.	૪
નવ ગૃહ પાચે નમે, જેતું મન હરિસું રમે.	૫
સંસારનો શોક ન લાગે, ભવનાં સંકટ ભાગે.	૬
વિષય વિકાર જાણે, તિરથ રૂપ થાણે.	૭
ભજે જે હરિને ભાઈ, તેની ત્રિલોક વડાઈ.	૮
ઈચ્છા ફળ પાંખે પ્રાણી, ભજે જે ચક્ર પાણી.	૯
પ્રીતમ પ્રભુનો મહિમા, વંદે શિવ ઇંદ્ર બ્રહ્મા.	૧૦

રાગ કાફીનો ધુમાર.

પદ ૧.

એસે પ્રભુ સંગે હોળી ખેલીએ હો, હો મેરે ખ્યારે નહિ ફરી
આવા ગમન. ટેક.

જાકે આગે માયા કિંકરી, રૂપ અનંત અપાર;
દેખ દેખ શુરનર ઝુની મોહો, મોહોહો સકળ સંસાર. એ૦ ૧
છત્ર આકાશ લોમી સિંહાસન, ઇંદ્ર ધર્મ છડીદાર;

ભક્ત અનંત કોડ અદાલત, શોભા જાકિ અપાર. એ૦ ૨
 પ્રદ્મા પ્રધાન શખા ઉમીયા પતિ, લક્ષ્મી પલોદેપાય;
 સારદ ગણપત લખે દોતિઆ, નારદ કિરતન ગાય. એ૦ ૩
 પંખો પવન કરે નિસવાસર, રવિશશી દિવદાર;
 કામ કળાવંત કરત ભવાઈ, નિરખત નિરખનહાર. એ૦ ૪
 સિંધુ સાત નિત્ય રેંટ ફરતહે, નવસેં નવાણું વહે વેગ;
 ભાર અઢાર ફૂલી ફૂલ વાડી, સિંચત જળ માળી મેઘ. એ૦ ૫
 જગન્નાથ કરે ભોગ વિલાસા, કરે દ્વારિકાં રાજ;
 બદ્ધિનાથ જોગ ધ્યાન ધરતહે, રામનાથ પોઠનઠેા સાજ. એ૦ ૬
 વંદ્રાવન ગોલોક કરે લિલા, વૈકુંઠ નીજ દરબાર.
 નિગમ ખંડીજન દ્વાર પોકારે, પાવત નાંહિ દેહાર. એ૦ ૭
 જાકુ નાથ નિજ મોજ નિવાજત, સો કિએ આપ સમાન;
 પ્રીતમ પ્રેમે પાએ અભેપદ, જાયત નહિ નૃપ આન. એ૦ ૮

હરીમહિમા.

રાગ સારંગની દશી.

પદ. (૧)

હરી ભજનથકી, છોટા હોય તે, સૌથી મોટા થાએ;
 તેના તાપ ટળે, જન્મ મરણનાં સંકટ સર્વે જાએ.-ટેક.
 દાસી સૂતથી શુ હિણપણું, તેનું પરમ પવિત્ર ચરિત્ર બાણું;

યયા નારદ મન જોવિંદ તણું. હરી ભજનથકી. ૧
 શુકલતું મૂળ ભૂઓ શોધી, જે પશુ ઘાતી શુરીઓ લોધિ;
 યયા ઇશ્વર આપે અકોધી. હરી ભજનથકી. ૨
 ભુઓ વાલ્મિકની વાત ખરી, જેણે દર્ભશાલાથી દેહ ધરી;
 તેણે સત્કોટી રામાયણ કરી. હરી ભજનથકી. ૩
 ભુઓ એકલસિંગી હરણીના, ભુઓ વ્યાસ મુની વણપરણીના;
 ભુઓ સુતપુરાણી કોણ કરણીના. હરી ભજનથકી. ૪
 ભુઓ માડવની મેડકી માતા, ભુઓ વશેલ વેશ્યા વિખ્યાતા;
 ભુઓ ચતુરાનંત પંકજ જતા. હરી ભજનથકી. ૫
 જેમ મદજળ ગંગામાં મળે, સૌ ગંગા સરખુ થઇ તે ફરે;
 જેમ પારસ પરસે લોહ ટળે. હરી ભજનથકી. ૬
 એમ જાત ભાત સૌની જાણી, હરી ભજતાં હરી સરખા પ્રાણી;
 કહે પ્રીતમ એલખ એંધાણી. હરી ભજનથકી. ૭

પદ (૨) રાગ ઉપર પ્રમાણે.

હરી નામ સમાન, અવર નહિ સાધન કળીમાં કાંઇ ખીજું;
 રૂદિયે ધર ધ્યાન, માયા રંગ કુસુંબમાં રખે રીઝું.—ટેક.
 સતજીવ ત્રેતા દ્વાપર કહીએ, જપ જોગ જગન આચાર લહીએ;
 એ આચરતાં મહા મુક્ત થઇએ. હરી નામ સમાન. ૧
 કળિ કેવળ કિરતન કૃષ્ણ તણું, તણ લોક લાજ દંભ દુષ્ટપણું;
 સૌ સાધનથી ફળ હોય ધણું. હરી નામ સમાન. ૨

નિજનામ નાવ જુગ તારણુહાર, અહિ અનંત કોડ સંત ઉતર્યા પાર;
કરી કમળનેણુ ગુણ ગાંન સાર. હરી નામ સમાન. ૩
શ્યામવર શીયાવર ધ્યાન ધરે, મન સંભવ રોગ વિનાસ કરે;
પ્રીતમ સરખા કૈક પતીત તરે. હરી નામ સમાન. ૪

પદ. (૩) રાગ ઊપર પ્રમાણે.

હરી ભજનવિના, દુઃખ દરિયા સંસારનો પાર ન આવે;
જડ બુદ્ધિ જીવ, સંતવિના શુદ્ધ મારગ કોણ બતાવે.-ટેક.
અનેકવાર અવતાર ધર્યા, કૈક કર્મતણા કોઠાર ભર્યા;
અથ ઝોઘતણા અંબાર કર્યા. હરી ભજનવિના. ૧
તું જાડ પહાડ જડરૂપ રહ્યો, તેં શીત વરખા બહુ તાપ સહ્યો;
તારો કલેશ કોણે નવ બાંધે કહ્યો. હરી ભજનવિના. ૨
ક્યો ચાર ખાણુ લખ ચોરાશી, થયો જલચર થળચર નલ વાશી;
માયા બંધનથી ન શક્યો નાશી. હરી ભજનવિના. ૩
પામ્યો મનુષ્ય દેહ તેમાં નહિ મણા, ધન ધાંમ પુત્ર પરિવાર ધણા;
હવે ગાઇલે ગુણુ ગોવિંદ તણા. હરી ભજન વિના. ૪
કહે પ્રીતમ ચેતી લે પ્રાણી, દુઃખ જનમ મરણુ એવું બાણી;
શું ખેઠો છું આજસ આંણી. હરી ભજન વિના. ૫

પદ ૪. રાગ ઊપર પ્રમાણે.

તજ દેહાઅભિમાન, મિથ્યા સુખ સાઈ શું ફોગટ ફૂલે;
શુદ્ધ વચન વિચાર, વાર વાર સંસાર વિષે શું બૂલે. ટેક.

છે કાયાનો કાચો પાચો, તે દેખીને શું લોભાયો;
 રવિનંદન છંદલમાં ડાહ્યો, તજ દેહાઅભિમાન. ૧
 જ્યારે જમ કિંકર હણસે છાતિ, ત્યારે કયાં બશે તારી કુળ જાતી;
 પછી અવતરસો પશુની બાતિ, તજ દેહાઅભિમાન. ૨
 દુઃખ આસી પત્ર દીકું નથી, જે પંચમ શબ્દે કહ્યું કથી;
 તે ભોગવવું છે રતિ રતિ, તજ દેહાઅભિમાન. ૩
 જે હરસદનું પાણી પીશે, તે નીર સાટે રૂધીર લેસે;
 માયા પેર પેરનું દુઃખ દેશે, તજ દેહાઅભિમાન. ૪
 કહે પ્રીતમ કંઈ સાધન જે, હરી ગુણ રૂપ રૂદે ધરજે;
 નિજ નામ નાવ ચઢી ભવ તરજે, તજ દેહાઅભિમાન. ૫

પદ ૫. રાગ ઊપર પ્રમાણે.

નર ગાફલ ગમાર, ગંદી દેહનો ગર્વ કરે શું થાયે;
 નહિ વિલંબ લગાર, વાત કરતાં માહિ વણસી બાયે. દેક,
 શું મુરબી સુત સરખો ચાલે, શું ગરધવની પેરે માલે;
 શું માથે ધૂળ હાથે ઘાલે, નર ગાફલ ગમાર. ૧
 તું તો અંશ ઇશ્વર કેરો, થયો જીવ અવિધાનો ચેરો;
 તારે માથે રવિ સુતનો એરો, નર ગાફલ ગમાર. ૨
 જેમ સ્વાંત બિંદુને છીપે ગદ્યું, તેનું મુક્તાકુળ નીપજી રહ્યું;
 અહિ મુખમાં પડ્યું તે ગરલ થઈ, નર ગાફલ ગમાર. ૩
 કદલી પરશ્યું તે કપુર કહ્યું, સાગરમાં મળ્યું તે લવણ લહ્યું;
 પૃથ્વી પર પડ્યું તે પ્રલે ગઈ, નર ગાફલ ગમાર. ૪

એમ વિના વિચાર સાર નજડે, જેમ પય વણુસેથી ચે બગડે;
 જેમ કુંદન માંહે કથીર પડે, નર ગાફલ ગમાર. ૫
 એમ અંતરભ્રમી ઘટમાંહે વસે, તેને જાણ્યા વિના જેમ કાલ ઝડે;
 પ્રીતમ રવિ ઉદય તિમર ખસે, નર ગાફલ ગમાર. ૬

૫૬ (૬) રાગ ભારૂની રાગણી.

કાયા કુસુમ કરમાશે, આજ કાલ કાયા કુસુમ કરમાશે. (ટેક.)
 શ્વાસો શ્વાસમાં વિનાસ શરીરનો, પલકમાં પરવશ થાશે;
 પુન્ય ભજન પહેલું નવ પ્રીછ્યો, તે પ્રાણી પછે પસ્તાશે. આં ૧
 સંસારવાડી ત્રિચિત્ર રંગ ફૂલી, માંહે બહુ વિધ પુષ્પ પ્રકાશે;
 ઘડી ચાર ફૂલના ગજરા, એ પછે આપે ભમર ઉડી જાશે. આં ૨
 હિંડસે હંસ ફરી હાથ નહિ આવે, જ્યારે તન સરોવર સુકાશે;
 કહે પ્રીતમ તે લાલ કમાયા, જે ગુણ ગોવીંદના ગાસે. આં ૩

૫૬ ૧.

સાચી કોની સગાઇ સંસારમાં સાચી કોની સગાઇ. (ટેક.)
 માત તાત કહે મારો પુત્ર ઘણું પ્યારો, જહાં ત્યાંથી લાવ્યો કમાઇ;
 બંધવ કહે એતો બેઠ છે મારી, લેગા રણીશું લાઇ. સં ૧
 બેની કહે મારૂં પીએર પોદૂ, સાસરવાસો કરાની વડાઇ;
 સ્ત્રીકહે અભીલાષ પૂરો મારા, બીજી નહિચાલે ચતુરાઇ. સં ૨
 અંત સમે અળગા રહેવાના, જ્યારે જમરા આવશે ધાઇ;
 કૃષ્ણ ભજનવિના કશું ન આપણું રાખ ન નીપજે રાઈ. સં ૩
 પ્રીછ પરમારથ મૂક સવારથ, કર સતસંગ સુખદાઈ;

કહે પ્રીતમ તને પ્રભુને પમાડે, પ્રેમનો પ્યાલો પાછ. સં ૪

૫૬ ૨.

પોતાના જનને ઓધારે, જેમ તેમ પોતાના જનને ઓધારે. ટેક.

કામી કોધી લોભી અતિ, તેના ત્રાસ નિવારે;

અવશુભ મુળ સમૂળો છેદે, ભાવશું ભક્તિ વધારે. જે ૦ ૧

કોધી કંસને આપ્યું અભેપદ, બીલ મંગલ બહુ બાર;

લોભી કદરજ અધમ અજ્ઞમેળ, તેને બીજે કોણ તારે. જે ૦ ૨

સંસાર સાગરની લહેર ન લાગે, પ્રેમે શું પાર ઉતારે;

દાસનાંદુઃખડાંટાળેદયાનિધિ, એવા પ્રભુને પ્રીતમ કેમ વિસારે જે ૦ ૩ .

૫૬ ૩.

સર્વથી પ્રેમનો પંથ છે ન્યારો, સર્વથી પ્રેમનો પંથ છે ન્યારો. ટેક.

જે જાણુશે તે શિર સાટે માણુસે, એમાં નથી ઉધારો;

પ્રેમરસ અમલ આવ્યો જેની આંખમાં, ઉતરે નહિ ઉતાર્યો. ૧

આઠે પહોર રહે આનંદમાં, પ્રેમરસનો પીનારો;

વાલા વિના તેને લુપ્ત લાગે, સંસાર સાગર ખારો. સર્વથી. ૨

પ્રેમ રસ કથા કહ્યામાં ના આવે, જાણે જાણુનહારો;

પ્રીતમ પ્રેમી જન જે મળેતો, આત્મારાંમ અમારો. સર્વથી. ૩

૫૬ ૪.

સ્નેહ વિના વસ ના આવે શામળીઓ, સ્નેહ વિના વસ ના

આવે. શામળીઓ ટેક.

કરોડ ઉપાય કરે જે બીજા, રસીઓ હૃદય ના લાવે;

સ્નેહની સાંકળે સંઠેલાયો છબીલો, અણુ તેડયો ઘેર આવે.

સ્નેહ વિના. ૧

પ્રીત વિના પાક તજ્યા બહુ રાયના, ભાણુ વિદુરની ભાવે;
વાલાણુને વજ્ર ભામનીઓ, કાંઈ નેહેશું નાચ નચાવે. સ્નેહ. ૨.
સાચા સ્નેહ વિના એ સુંદર વર, એ હરી કોનો નહિ કહાવે;
પ્રીતમનો પ્રભુ પ્રેમ સ્નેહી, એને પ્રીત ખ્યારી મૂળ ભાવે.

સ્નેહ વિના. ૩

પદ ૫. રાગ-ગરબો.

હરી ભજન કરીલે ભાઈરે, મૂકી મનનીતે સહુ કુટીલાઈરે. ૧
કાયા કારમી રચી છે ખાણરે, રખે જોઈને થતો જીવ રાણરે. ૨
વિષયવાસના વિકારનું મૂળરે, ક્ષણુ ક્ષણુ ઉપજાવે શૂળરે. ૩
કામ ક્રોધ લોભ વિરોધ કરેછેરે, મોટા મુંનીઓનાં મન હરેછેરે. ૪
દેવ દાનવ માનવ પશુ પ્રાણીરે, વ્રત પ્રકૃતી શુભાશુભ જાણીરે. ૫
લોભ હૃદયે રહે રાત દિનરે, ખાળે સદા નિરંતર છાતીરે. ૬
ક્રોધ વિરોધ કરે મુખમાં રહીનેરે, દુઃખ દે કટુ વચન કહીનેરે. ૭
રહે મદન નેણુ નિજ પારેરે, પ્રેરે મન વિવિધ વિચારેરે. ૮
હરી સ્મરણુ કરીલે શુધ ચીતેરે, કહે પ્રીતમ પ્રગટે નેહ નીત્યેરે. ૯

પદ ૧.

ભજ ભાવે કરી ત્રિભુવન પતીનેરે, જે સ્થીર કરે ચપળ મતીનેરે. ૧
વસે રૂઢયે અખંડ બ્રહ્મ રાયરે. દુઃખ દેહનાં અનેક ટળીજાયરે. ૨
હરી નામ સુધારસ જેહરે, જપે જુકતે તપે નહિ તેહરે. ૩

શુક નારદ શંકર જપે જેનેરે, કીર્તનમાં કીર્તન તેતુરે. ૪
કોણ કાયાને પ્રકાશ કરેછેરે, પંડ પ્રહ્લાંડનો કોણ ધરેછેરે. ૫
કોણ વાયુ વર્ષા વિજ ગજાવેરે, કોણ બહુ વિધરંગ બનાવેરે. ૬
રહ્યોવ્યાપીક વિશ્વમાં વહાલોરે, હરિવિના નહિ અણુઠામઠાલોરે. ૭
સદ્ગુરુ મળે તો સમજાવેરે, વસે પાસે પ્રભુ નજર ન આવેરે. ૮
કળા કુંચી ગુરુ જ્ઞાન બતાવેરે, સચરાચર હરી ચોળખાવેરે. ૯
પ્રભુ પ્રીતમનો પ્રાણ આધારરે, ભાવે ભજે તેને શાંતો સંસારરે. ૧૦

પદ ૨.

હરી જાણ્યાવિનાજનઅંધરહેછેરે, ચારખાંણુલાખ ચોરાસીફરેછેરે. ૧
ભૂદયો ભૂવન પોતાનુંભાધરે, હરી હીરો હોંડયોહાથથી ગમાધરે. ૨
આંખો આગળ પ્રગટ નહિ દેખેરે, જેમ અર્ક ઉલુકને લેખેરે. ૩
ધન્ય દાટયું રહ્યું ઘણુંધર માંહીરે, તે જાણ્યાવિના દળદરન જાયરે. ૪
એમ આત્મા અખંડ ન ભાસેરે, તાંહાં લગી મન અન્ય ઉપાસેરે. ૫
એક પ્રહ્લ ભર્યો ભરપૂરરે, ગુરુ ગમ્યવિના ના આવે ઉરરે. ૬
તપ તીરથ વ્રત પુન્ય દાનરે, તેમ તેમ ઉપજે અભીમાનરે. ૭
શુદ્ધ જ્ઞાન વિના માન ન જાયરે, જીજ્ઞે કુટારો કરે શું ધાયરે. ૮
સંતસંગવિના રંગનલાગેરે, મનમાં જાણ્યાવિના ભરમ નભાગેરે. ૯
પ્રભુ પ્રીતમનો પૂરણ પોતેરે, નહિ અવર જીજ્ઞે કોઈ જોતેરે. ૧૦

પદ ૩.

સુખ મેલી સીદ દુઃખમાં પડેછેરે, તેમાં તુજને શોલાલ પડેછેરે. ૧
હાંણુ વ્રધને લગાર નથી લેતોરે, ગયો વિષયના પુરમાં વડેતોરે. ૨

માયા મોહ મળીને ભરમાયેરે, ચિત્તચોરીચકડોલેચઢાંચેરે. ૩
મદ પાઇને મગ્ન કરી મૂક્યોરે, સેવા ચાકરી ઘણીની ચૂક્યોરે. ૪
કોલકરીનેતું આંચો કરાવારે, મૂડી મુળગી ગમાર ગમાવારે. ૫
હરિવિસારી વિષયમાં ચિત્તદીધુરે, સુધાદોળીને હળાહળ પીધુરે. ૬
નીચ નિર્લજ્જ નઠોર થઇ બેઠોરે, હેતે હોંસે કરી હેડમાં પેઠોરે. ૭
ક્રીર કપીની પેરેળાંધાયેરે, મૂઢ મનમાં જાણે જે હું ડાહ્યોરે. ૮
તજી ડહાપણ દાસાતનથી જીરે, સંત સંગેમળીમહારસ પીજેરે. ૯
કહે પ્રીતમ પરમાર્થ પ્રીછેરે, નિત્ય સંગ સમાગમ ધરછેરે. ૧૦

ચેતામણી.

રાગ કાનડી.

પદ ૧.

શા માટે સમજે નહિ પ્રાણી; (૨) (ટેક)
શાસ્ત્ર પુરાણ પોકારી કહે છે, આય પુરાણની અવીચળ વાણી. ૧
મિથ્યા મુખમાં શું મોહી રહ્યો છે, કાયા તારી કાળની ઘાણી;
ચાર દિવસના ચટકા રાડ, શીઘ્ર વિસાર્યા સારંગ પ્રાણી. શાં ૨
જમ કિંકરનું જોર ધણું છે, તેની ત્રાસ રૂઢે નવ આણી;
કહે પ્રીતમગર્ભવાસની પીડયા, જીવગમારે જરાનવજાણી. શાં ૩

પદ ૨.

ચેત ચતુર નર ચોંપ કરીને; (૨) (ટેક)
આજ કાલ દશ વિસ દિવસમાં, મુરખ નિશ્ચે જાવું મરીને. ૧

જન્મ અનેક ભમ્યો ભૂતજમાં, તોડે ન બેઠો ઠેકાંજી ઠરીને;
અમૃતપીતાંઆજસકીધું, પીધું હજાહજ પેટભરીને. ચેતચતુર. ૨
શિવ વિરંચી સત્ય સારદા, નિગમ નિરંતર ગાય હરીને;
પ્રીતમ પ્રમુનું નામ સમરતાં, સંસારસાગર જાય તરીને. ચેત૦૩
પદ ૩.

રામ નામનો સોદો કરીએ; (૨) (ટેક)
જોટ ન આવે લાલ ઘણો છે, માયા મોહ મહા જળ તરીયે. ૧
તૃપ્તિ દલદુ નીકટ ન આવે, ધર્મરાયને દંડ ન ભરીએ.
વિશ્વ સકળમાં શોભા સારી, કાળજાળથી કદીન ઠરીએ. રામ૦ ૨
સાચો રંગ તે રતિ નવ ઉતરે. લાલ શુભાલ થઈને ફરીએ;
પ્રીતમ પ્રમુને નામ પ્રસાદે, ઇંદ્રલોકોની ઇચ્છા ન કરીએ. રા૦૩
પદ ૪.

જાણે નહિ જડ જીવ જંજાળી. (૨) (ટેક.)
અવતર્યોત્યાંથીને અંતસમાલગી, પલકનબેઠોભૂડાપગવાળી. જા. ૧
કામક્રોધ લોભ નિત્યલાગ્યો, વિષય પાવકે કાયા પ્રજાળી;
કમકીટ દેહદાર બરાબર, ખાઈઉધેડ્યેકર્યું જોનેખાલી. જાંજી. ૨
સર્વવન ચેરેહરી લીધું, શુંને ધામ કરે રખવાલી.
કહેપ્રીતમપહેલો નવચેત્યો, મરણસમે જપ માળા ખાલી. જાંજી. ૩
રાગ કલ્યાણી.

પદ ૧.

જય જય જય બ્રહ્માન નંદની, સુદિત મનોહર ખાલા;

(૫૨)

પ્રીતમ કાવ્ય-ભાગ ૧ લો.

વ્રજાંગના મધ્ય મોક્ષ રાધકા, સુંદર રૂપ રસાલા. જય. ૧.
આનંદ સિંધુ સોભાગ મંજરી, મોહન મનની માળા;
પ્રીતમ પદરજ શિશ ચઢાવે, અખિલ લોક પ્રતિયાલા. જય ૨
૫૬ ૨.

ઉત્તમ શ્લોકના ગુણાવાહ;

(ટીક.)

જેણે શુભ્યા નહિ સ્નેહ ધરીને.

તે પ્રાણી તે પશુ ધરાળર, જો જો જુગત કરીને. ઉત્તમ. ૧.

મનુષ્ય દેહ પામીને પાપી, ન ભજ્યો હેતે હરીને;

કર્મક્રમાયો અધે અધાયો, હિંડયો ભાર ભરીને. ઉત્તમ. ૨.

કોઈક કલપે આવ્યો છે અવસર, ના આવે દાવ ફરીને;

પ્રીતમ પ્રભુનું ભજન કરીલે, તો ભવ જાય તરીને. ઉત્તમ. ૩

રાગ કલ્યાણ.

૫૬ ૩.

જય રાધાવર રાસ વિહારી, સુંદરતાપર વારી;

કિપાનિધાન કમલદલ લોચન, દુઃખ મોચન સુખકારી. જય. ૧

નટવર નાગર નવલ નાગરી, નિર્મળ જોત ઝગારી;

શ્યામા શ્યામ સકલ ગુણ સંપન્ન, કોટકકામ બલિહારી. જય. ૨

નંદ નંદ બ્રહ્માન નંદની, અદ્ભૂત આનંદકારી;

પ્રીતમ રૂપ રૂઢિયામાં રાખે, ચરણ કમળ ચિત્ત ધારી. જય. ૩

૫૬ ૪.

કૃષ્ણ કૃષ્ણ વાસુદેવ કહેતું હેત હૈયામાં આણી;

ગોપીનાથ ગોવરધન ધારી, વંદ્રાવન દધિ દાંણી. કૃષ્ણ ૧
 પુત્ર ભાવસુ પ્રેમ લડાવે, નંદરાયની રાણી;
 નવલ કિશોર ચોર માંખણનો, મીઠી મધુરી વાણી. કૃષ્ણ ૨
 મજ રજ અજ ઉમીયાપતિ ઇચ્છે, પ્રીછે કોઈક પ્રાંણી;
 પ્રીતમ પ્રેમધરી ભજ ભાવે, સુંદરવર સુખખાંણી. કૃષ્ણ ૩

જ્ઞાન ઉપદેશ.

પદ ૧.

કીધી કાયા મે કીસી, હીઠો સઘળે અવિનાશી;
 ગંગા ઘટમાંહિ વહે છે, દેવ સકળ દેહમાં રમે છે. ૨
 અગ્નિ વરૂણ રવી દિગરાયે, માતૃત ઈંદ્ર ચંદ્ર કહેવાયે. ૩
 બ્રહ્મા શંકર વિષ્ણુ શેષ, ઘટમાં ગૌરી પુત્ર ગણેશ. ૪
 સાતે સાયર ભાર અઢાર, પંડ બ્રહ્માડ એક વિચાર. ૫
 બહાર શું કરવા શોધે, શે નહિ મનને પ્રમેદે. ૬
 પ્રીતમ પીછાનું છે કામ, બોલે આપે આત્મારામ. ૭

પદ ૨.

સ્થુત શૂક્ષ્મ કારણ કહેવાયે, જોતાં જીવપણું ટળી જાયે. ૧
 ત્રિપુટી ટળતાં ટળશે તાપ, બોલણુદારો ઇશ્વર આપ. ૨
 તનમાં તીરથ આઠ કોડ, આશા તૃણા બંધન છોડ. ૩
 હિમાળે જ્ઞાન તણે ગળીએ, હરી સુખ સાગરમાં ભળીએ. ૪

હું મહાઈ મનથી તજીએ, શુદ્ધ ચિત્તે પ્રભુને લજીએ. ૫
સાચે રાચે સુંદર શ્યામ, પ્રીતમ પ્રપંચનું નહિ કામ. ૬

પદ ૩.

પ્રપંચ પડવાનો છેજો, સમઝી સાચપણું ગ્રહેજો. ૧
ખોટું ક્ષણજો નહિ ચાલે, જુગે ઉદમ કયાં ઝાલે. ૨
અંતરજની સાં જાણે, ન્યારો રહિ નજરે આણે. ૩
કર્તવ્ય ભોગવવાં પડશે, અંતે આવીને નડશે. ૪
મીઠી મોહની માયા, લટકે કંઈક નર લેવાયા. ૫
જાણુ અજાણુને પડિત શૂર, ખાધા મુરખ ચપળ ચતુર. ૬
ખાધા શ્રોતાને વક્તા, ખાધા દાતાને મંગતા. ૭
ખાધા બિદુકને ભોગી, ખાધા વૈદને રોગી. ૮
આશા તૃષ્ણાને ધર્મી, જોતાં સહુ દીસે સરખા. ૯
આટલૂ ટાળે તે ઉગરશે, પ્રીતમ તે માયા તરશે. ૧૦

પદ ૪.

તરશે તે તો કહેવાશે, તેનાં લક્ષણુ લહેવાસે. ૧
શુરો સનમુખ થઈ મરશે, તેનાં કોઈક કવિત કરશે. ૨
સૂરજ કેમ રહેશે છાંનો, એણે દૃષ્ટાંતે માંનો. ૩
પિયુની પટરાણી કહાવે, પડદા બહાર તે ના આવે. ૪
રાજકુંવરને શું રળવું, સુવર્ણને શાનું બળવું. ૫
અમૃતપાન કર્યું જેણે, અવર રસ તુરછ ગણ્યો તેણે. ૬
પરવત પારસનો મળિઓ, ધનની સંકલ્પ સૌ ઢળીઓ. ૭

શ્રીવર સ્નેહ કરી શેવા, તેને ફૂટારા તે કેવા.	૮
પ્રીતમ પ્રભુ પદ જે પાંમે, તેનાં સંકટ સૌ વામે.	૯

મરળો હિયનો.

પદ ૧.

નળી જે જીવ અભાગી, મન મોહ લાગી.	૧
સંસારનો ખેત્ર ખોટો, મરણનો માર મોટો.	૨
કાયા તો કારમી નારી, ચિતમાં જે વિચારી.	૩
જેવું આકળવું મોતી, તેવી જીવની જ્યોતિ.	૪
કાયાતો કાચી ઘડી, પલકમાં નશો પડી.	૫
હોતે હરિયુગ્મ ના ગાયા, લાગી બહુ મીઠી માયા.	૬
હોતે હરિ રસ ન પીધો, આત્મા લાવ ન લીધો.	૭
ન કીધી સંતની સેવા, ઠાઠા ગયા આબ્યા એવા.	૮
પ્રભુસુ પ્રેમ ન આણ્યો, વિષય વહેવાર માંન્યો.	૯
બૂઠાને માંન્યું સાચું, એવું તારું કામ કાચું.	૧૦
હાવે કાંઈ ચેતજે પ્રાણી, અવસર જતો નાણી.	૧૧
પ્રીતમ ભજ હરિને, ન આવે ગર્ભવાસ ફરીને.	૧૨

પદ ૨.

પરમારથ પ્રીછી લેજો, સ્વારથ મુકી દેજો.	૧
રાખ્યું તે રાખ થયું, આપ્યું તે અમર રહ્યું.	૨

પાણીના પુર જેવું, તન જાંણજે તેવું.	૩
દિન બે ચારની બાજી, તેમાં શું થયો રાજી.	૪
કચન મુકી કાચને મોહ્યો, પથર સાટે પારસ જોયો.	૫
એવો તું ડહાપણ ડહ્યો, હિરો હાથથી ગમાયો.	૬
હરીરસ હેતે પીજે, અસત અલાપ ન કીજે.	૭
મૂકી દેજે મીથ્યા વાંણી, પ્રભુ ભજ પ્રેમે પ્રાણી.	૮
પ્રીતમ પ્રેમની વાતો, પીયે તે રંગ રાતો.	૯

પદ ૩.

નિરંતર નામ લેજે, હરિના રંગમાં રહેજે.	૧
વિષયની વાસના તજે, ભાવ કરી હરિને ભજે.	૨
સંસારની કારમી માયા, જેવી વાદળની છાયા.	૩
માયા મૃગ જળની લહેરિ, વાલાં સૌ થશે વેરી.	૪
અમૃત ઢાળી દીધું, ઝેર હળાહળ પીધું.	૫
સ્વારથ સામટો કર્યો, ખજાનો ખોટો ભર્યો.	૬
સરવાળો શોધી જોયો, ત્યારે તો અંતે રોયો.	૭
પૂન્ય જોડ્યું ન જડ્યું, કાજલ પાપતો પડ્યું.	૮
ગુનેગાર હરિનો થયો, અવસર એજે ગયો.	૯
હાવે કાંઈ ચેત હૈયામાં, નથી ઓછું કદ્યામાં.	૧૦
મુરખ નર કાંઈ ન માંને, કહ્યું ધરે નહિ કાને.	૧૧
પ્રીતમ ભજ હરીને, ના આવે ભવમાં ફરીને.	૧૨

પદ ૪.

તનમાં તું જો તપાસી, ઘણા ઘરનો તું વાસી.	૧
ક્યો ચોરાસિ લાખ, નિર્લજને ન મળે નાક.	૨
પ્રપંચનો ના આંચો પાર, સમજ્યો નહિ સાર અસાર.	૩
શિખામણ કાંચે ન લાગી, મૂરખ મૂઢ અભાગી.	૪
વિષય વહનીમાં બળ્યો, કાળે કોઈ વાર ગળ્યો.	૫
જીવ જમરાનો ચારો, ન જાણે કાંઈ નઠારો.	૬
અહંકારિ હીસે એવો, ગર્ધવ ઉંટ જેવો.	૭
દાસાતન કાંઈ ન કીધું, મોઢે દુઃખ માગી લીધું.	૮
સાધુના સંગ વિના, નિવારે કોણુ ગુન્હા.	૯
હરિ ગુરૂ સંત મળે, ત્યારે અપરાધ ટળે.	૧૦
પ્રીતમ હરીને લજે, દેહા અભિમાન તજે.	૧૧

ગરબો.

પદ ૧.

ગુરૂ ગમે ઘટ જોયોરે, સંસે સર્વે ટળ્યો;	
અવિનાસી ચૈતનરે, શબ્દાતીત મળ્યો.	૧
અતુર હલ ચીતંબોરે, ખટ હલ માંહે ખળ્યો;	
દશ હલમાં હીઠોરે, દ્વાદશ હલમાં મળ્યો.	૨
પોડશ હલ ખુળ્યોરે, હવે હલમાં દરફ્યો;	

સહસ્ર દલ ચઢિઓરે, પંખી થઇ પરશ્યો. ૩
 નહિ નાદને વાંણીરે, રવિ શશી જ્યોત રહી;
 શુદ્ધ સ્વયંમ પ્રકાશીરે, દુનિઆ ભાસે નહીં. ૪
 નહીં આવરણ ઉરગીરે, નહીં માયા મમતા;
 પ્રીતમ સર્વે પોતેરે, ભૂ નભ શિખર રમતા.

પદ ૨.

આ તનમાં તીરથરે, તત્ત્વ વિચાર તણું;
 ચૈતન સાગરમાંરે, નાહ્યાનું ક્ષણ છે ધણું. ૧
 ગોદાવરી ઘાટેરે, નાહ્યો નેહ ધરી;
 પહોંકર જળ પરસ્યોરે, દરશ્યો દેવ હરી. ૨
 ગલકીમાં ઝીંધ્યોરે, નિર્મળ નિર વડે;
 ગંગાને જીમનાંરે, રસ્વતી પુર ચઢે. ૩
 પરમાત્મા પ્રાગેરે, તહાં થાયે તરવેણી;
 મરણ્યા જોગીરે, ઝીંલે દિન રેણી. ૪
 કાયા કાશીમાંરે, વિશ્વવનો નાથ વસે;
 પ્રીતમ પદ પરસેરે, તે તદ્દરૂપ થશે. ૫

પદ ૩.

સદગુરૂ શબ્દેરે, સૌ તીરથ તેને;
 પંડમાં છે પોતેરે, જોતો ફરે જેને. ૧
 ગુરૂ દેવ દયા કરેરે, તેને સર્વે સુઝે;
 જોલે જાહુ નામીરે, ખીજે શું ખૂઝે. ૨

અંતર ગત્ય ઇશ્વરે, આપે અવિનાસી;
 પોતાની ભૂલેરે, ભમે લખ ચોરાસી. ૩
 છે શ્રીમંત સુખીઓરે, રાંક થઇ રહ્યો;
 માયાને સંગેરે, ત્રિવિધી તાપે બળ્યો. ૪
 સદ્ગુણે સેવેરે, તો નીજ રૂપ જડે;
 તન માંહે તપાસેરે, પોતે પોતા વડે. ૫
 નળ સિખ લગી નાળ્યોરે, ન મળે કોય બીજો;
 પ્રીતમ એક અદ્વીતરે, જોઇ રૂઢિયે રીઝ્યો. ૬
 પદ ૪.

પૂર્ણાનંદ પોતેરે, પરપંચ પરહરતાં;
 કારણનું કારજરે, સૌ અળગું કરતાં. ૧
 નલ પવન પાવક નહિરે, નહિ અંબૂજ અવની;
 પંચ વીશ ચતુષ્ટરે, નહિ સૂક્ષ્મ નવની. ૨
 દશે ઇંદ્રી અવસ્થારે, નહીં સ્થૂલનું ઠેકાણું;
 સૂરજ જેમ સાક્ષીરે, એમ આત્મા જાણું. ૩
 અન વિવેકેરે, જે છે તેમ જોયું.
 પ્રીતમ છે સ્વરૂપેરે, નહિ પામ્યો નહીં જોયું. ૪
 પદ ૫.

ભૂલવણી ભાગેરે, બ્રહ્માનંદ ભાસે;
 શુદ્ધ ચૈતન સાક્ષીરે, સઘળે પ્રકાશે. ૧
 રહ્યું તિમર ત્રિગુણનુંરે, તુરિયા તેજ ધણું; ૨

અખંડ અજવાળુરે, નિર્મળ નામ તણું. ૨
 જોકે રસ અવિનાસીરે, શુદ્ધરૂપ સ્વે જીતી;
 ત્રવેણી ત્યારે રે, પ્રેમુ મન મોતી. ૩
 હરિ હાર હિરાનોરે, પહેર્યો પ્રેમ ધરી;
 થઈ પ્રેમ સોહાગળુરે, પૂરણ મન મોહ ભરી. ૪
 પાંખી અખંડ હેવાતનરે, અખંડ વર વરતાં;
 પ્રીતમના સ્વામીરે, સંગ આનંદ ધરતાં. ૫

રાગ પ્રભાતી.

ધોળ પદ ૧.

જેને વિચારીરે જીવડા, અમુલ્ય અવસર જાયકે;
 દુરમતી સે નથી દેખતો, આશ્રુષ જોછુ થાયકે. જોને૦ ૧
 મુરખ સે નથી માનતો, સદ્ગુરુ સંતની વાતકે;
 ચાર ઘડીનું ચાંદણું, આગે અંધારી રાતકે. જોને૦ ૨
 હરિનું નામ લીધુ નહી, કીધું આળ પંપાળકે
 મરતા ગુપ્તી નથી મૂકતો, માયાની મધ લાળકે. જોને૦ ૩
 મીન મરે જેમ સ્વાદથી, જગજેમ શિક્ષણ ખાયકે;
 ઇંદ્રિ સ્વાદ જેમ આત્મા, લવ જળમાં અથડાયકે. જોને૦ ૪
 મર્કટ મુડી મુકે નહિ, તે જેમ પરવશ થાયકે;
 પ્રીતમ જોણીપેરે પ્રાણીજો, આશા પાસે બંધાયકે. જોને૦ ૫

ધોળ પદ ૨.

કાયા તારી કારમી, જેવું ઝાકળનું નીરકે;

ક્ષણમાં ખોટેડું થઈ જશે, સ્વપના સરખું શરીરકે; કાયા. ૧

આશા તૃષ્ણા ને ઈર્ષા, મિથ્યા માયાની ઝાળકે,
તારી ઉંઘ નથી ઉડતી, શિરપર તાકેછે કાળકે. કાયા. ૨

જમરા જાયછે જોઈને, દહાડામાં દશ વારકે.

ગાફલ નર નથી જાણતો, મરતાં નહિ લાગે વારકે. કાયા ૩

સુર તરૂં મુકીને મુર્ખા, શીમળો સેવ્યે શું થાયકે.

જસક મૂકી જળ જાનવી, કુપ ખણીને શું નહાયકે કાયા. ૪

આવો અવસર નહિ મળે, મોંઘો મનુષ્યા અવતારકે;

પ્રીતમ પ્રભુને સંભારજે, જીતીજાણ કયાં હારકે. કાયા. ૫

ધોળ ૫૬ ૩.

તુતો રામ રટન કર રંગમાં, અંગમાં ઉપજે આનંદ. ગોવિંદ

ભજ ભાવશું. ૧

પરમારથ અર્થ વિચારીએ, તજ સ્વારથ માયાનો કુંદ. ગો. ૨

કહીએ કાયાતેતારી કારમી, તેનેવણસતે નહિ લાગે વારકે. ગો. ૩

ઓસઉદક બિડી બરાસની, તેને ઉડ્યાતણો ઇતબાર. ગો. ૪

મૃગ તૃષ્ણા જળજસક ભયી, એવો જાણીસકળ સંસાર. ગો. ૫

શુંજવહની તે મરકટે માંનીઓ, તેણેટહાડટજે નહિલગાર. ગો. ૬

સ્વપનામાં સમૃધિ પાંમીઓ, જાગી જોતાંમજેનહિજરાએ. ગો. ૭

ધુમરના તે ઢગલા સોહ્યામણા, બુજ મુઠીમાં ન ભરાએ. ગો. ૮

સાચીસંગત સદ્ગુરૂ સંતની, જેણેજીવપણું ટળી જાએ ગો. ૯

કહે પ્રીતમ પ્રભુને સંભારતાં, મહાપાપી પાવન થાએ. ગો. ૧૦

ધોળ. પદ ૪.

સંત પારસ ચંદન ખાવના, કામધેન કલ્પદુમ સાર. સમાગમ
સંતનો. ૧

એમ સમજ્યાનો અંત ઘણો, તરૂં પારસ ત્રણ પ્રકારના સં ૨
એક પારસથી પારસ બને, એક પારસથી હોએ હેમ. સં ૩
એક પારસ લોહ કુદન કરે, સૌ વરસ એમને એમ. સં ૪
એક ચંદનથી વિખ ઉતરે, એક ચંદન અગ્નિ ચોલાએ. સં ૫
એક તલભર તેલમાં જો પડે, ફરી તાતુ ક્યારે નવ થાએ સં ૬
સૌ ગજ શિર મોતી ના નીપજે, સૌનો સ્વસ્તિનિત્યહોએ. સં ૭
સૌ સૈન્ય શુરા નવ જાણીએ, એવી જુકતે વિચારી જોએ. સં ૮
જ્ઞાન હિણુશુર નવ કીજોએ, વાંઝ ગાય સેવે શું થાએ. સં ૯
કહેપ્રીતમ પ્રહ્લચિદ લેટતાં, લવરોગ સમુજો જાએ. સં ૧૦

ધોળ. પદ ૫.

સંત લક્ષ્મણ ત્રીસ સોદ્યામણાં, જેની ચિત્ત વ્રતિ થઈ શાંત. એ-
વા જન હરિ તણા.
પ્રજ્ઞાનંદ પ્રજ્ઞરસ લોગિયા, જીવ ઇશ્વર ભાગી ભ્રાંત. એવા.
દયાદાન દાસાતન અતિ ઘણું, જ્ઞાનભક્તિ વિવેક વૈરાગ. એવા.
ક્ષમાવંત તપે નહીં તાપમાં, આસારહિત અમલ અનૂરાગ. એવા.
અકોધ ઇદ્રિ જીવ અતુભવી, કવિ કૌમળ શિળ સંતોષ. એવા.
અપાર હિત અમૃત વાણી વહે, સહેજનંદ આનંદકો સંગ. એવા.
શુદ્ધ સ્નેહ સ્વારથ નવ મળે, પરમારથ ઉપર પ્રીત. એવા.

શશી સૂરજની રીત સાક્ષી રહે, ઉદાર અરણ્યવની રીત. એવા.
હર્ષ શોક વિષે ડોલે નહિ; અર્ધ નિમેષ તજે નહીં નામ. એવા.
સુરતરૂ કામધેનુ' અંતામણી, મળતાં પહોંચે મનકામ. એવા.
પરિપુરણ લક્ષણ સંતનાં, બત્રીસમાં આછાં બ્રેય. એવાં.
કહે પ્રીતમ સદ્ગુરૂ સંતને, સૌ સોંપીને શરણે રહે. એવાં.

ઘોળ પદ ૬.

સદ્ગુરૂનો શબ્દ વિચારતાં, મટે માયા મોહ વિકાર.

હરિરસ પીળજો.

બાળી ભસ્મ કરે બીજી વાસના, ઉર પ્રગટે પ્રેમ અપાર. હરી.
એવો અજર અમીરસ જે પીએ, તેનાં નેણ વેણ પલટાયે. હરી.
લાગી પ્રહ્મ ખુમાર ન ઉતરે, સુખ મુખે કહ્યું નવ જાય. હરી.
તેને સંભવ નહીરે શરીરનો, થયો આત્મ દ્રષ્ટે ઉઘાડ. હરી.
મરજીવ્યો થઈ હરીને મળે, ગળે જ્ઞાન હિમાળે હાડ. હરી.
પ્રહ્મ ધ્યાન ગગન થઈ રહ્યો, જેમ કુંભ મહાજળ માંહ. હરી.
કુળ પોતામાં પોતે કુળમાં, કુળ વિના નવ દિસે કાંઈ. હરી.
જેમ સરિતા સાગરમાં ભળે, તેનું નામ નદી ટળો જાય. હરી.
કહે પ્રીતમ સદ્ગુરૂ સેવતાં, ટળે અંતર એક રસ થાય. હરી.

ઘોળ પદ ૭.

સમરણ કર તું સીતારામનું, મુકી મનનો અહંકારરે;
આ સૌ જુડી બાજી જાણજે, જેવો સ્વપન વહેવારરે. સમરણ.
જેના ખૂમાડાના બાયકા, જેમ કાંઈઝાંઝવાનું નીરરે;

સ્વપ્ના સરખો સર્વે ખેલ છે, ક્ષણમાં વણસી જાએ શરિરે. સમ.
 શહેર ગુજરી પેરે સૌ મળ્યું, તેને વિયોગે શું રાયરે;
 માટે સમજીને સોદો કરજે, જેમ કાંઈ અંતે હાણ નહોયરે. સમ.
 હેતે પ્રીતે હરીને સંભાળજે, એ છે તરવાનો ઉપાયરે;
 પ્રીતમ પ્રભુનું ભજન નવ ભુલીએ, તારે જન્મ કૃતાર્થ થાયરે. સમ.

ધોળ પદ ૮.

આ અવસરમાં હરીને ઓળખે, જ્ઞાન પામવા તતળર થાજેરે;
 ચૂક્યો તો ચોરાસીમાં પડ્યો, એવું જાણી ગોવિંદ ગાજેરે. આં
 જેવો સ્થારથમાં શૂરો થયો, એવું પરમારથ આચરતોરે;
 તોતું અવિચલ પદવી પાંમતો, શાને મરતો નવ્ય તરતોરે. આં
 ઘરના સુખમાં શું રાચી રહ્યો, ઉમર ફળ જંતુની પેરરે;
 હરિ માયાનું જળ જાણ્યું નહિ, લીધો ભવસાગરની લહેરરે. આં
 હરિ નામ તણી નૌકા મળે, પ્રાણ સહેજે પાંખે પારરે;
 પ્રીતમ જે પરમારથ પ્રીછશે, તેને ફરી નહિ સંસારરે. આં

રાગ ધોળ. પદ ૯.

પ્રપંચ મૂકે મારા પ્રાણીઆ, અંતે સાચ હશે તે ફળશેરે;
 કોટિક આગિઆ અજવાળુ કરે, રવિ વિના રજની કેમ ટળશેરે.

પ્રપંચ મુકે.

માયા મીઠી મીસરી ખાંડસી, મૂરખ માંખ થઈને વળગ્યોરે;
 તન તૂટે પણ તે છૂટે નહિ, મૂઠ મરે પણ નવ રહે અળગોરે. ,,
 પરમ ચતુર અંતરજામી હરી, તેતો વાહ્યો કેમ જાશેરે;

કર્મ શુભાશુભ જે કીધાં હશે, અંતે આવી હાજર થાશેરે. ,,
મૂષે હંસતણા પર કાતર્યા, એવું મન આત્માનું હેતરે;
પ્રીતમ પોતાના અસાંનથી, દોસ પીયારા દલમાં લેતુંરે. ,,

રાગ ઘોળ. પદ ૧૦,

જે જે જગત ગુરૂ પરમાત્મા, તમારો મહિમા તે શું કહીએરે;
એક જીવ્યાનો તેશો આશરો, શેષ સહસ્રમુખ પારન લહીએરે. જે૦
નિગમ અગમ તે અનુમાને કહે, સરિતા પુરે વરશ્યા વરતેરે;
ધુમાડો દેખીને વહની કહે, બાણ પુરૂષથી આલે શરતોરે. જે૦
સાગર તીરે જે ઉભો રહે, તે સૌ ત્રડનું વર્ણન કરશેરે; . . .
મહાજળ માખ્યામાં આવે નહિ, અપાર કહીને તે ઓસરેરે. જે૦
બાજ બાજગરને શું લહે, પુત્ર પિતાને તે કેમ જાણેરે;
પ્રીતમ જે પરમારથ પ્રીછશે, તેતો અખંડ અસોપદ માંણેરે જે૦

રાગ સામેરિ.

પદ ૧.

જીવપાણું મેલીરે, હરિને જાણેરે, તો તારાજનમ તણું દુઃખજાએ.
હરિસુખ સાગર પ્રગટે પ્રેમશુંરે, સમજે સાધન સર્વે થાએ. જી૦
સગુણ પ્રદ્ધ તે સદ્ગુરૂ સંત છેરે, નિરગુણ નિગમ નિરંતર ગાએ.
અનીન ભાવશું કરેજે ઉપાસનારે, આનંદ અંગો અંગ નમાએ. જી૦
હરિગુરૂ સંતને પ્રદ્ધતે બિન નહીરે, જેમ કાંઈ જળને જળતાનોરંગ.
પુષ્પ વાસના ન્યારાં નહિરે, કનક કુંડળ ઓળખે એક અંગ. જી૦

પટ તંતુ દ્રષ્ટાંતે પીછજેરે, એમ છે જીવ ઇશ્વર અવિનાશ.
પ્રીતમ જ્ઞાન ભાન રૂઢિયે પ્રગટેરે, ત્યારે સઘળે થાય પ્રકાશ. ૭૦

ગરબો.

૫૬ ૧.

દયા કરો દીનજંધુ, તારો સંસાર સિંધુ.	૧
માયાના મોરચા ભારી, તેમાં લીજે ઉગારી.	૨
તમારે શરણુ આવ્યો, જૂઠો સંસાર ન ભાવ્યો.	૩
દન દશ આઠની બાજી, કાયા છે કાળની ભાજી.	૪
વરસ બે હાથીએ બેસે, પાંચ વરસ બેઠીએ પેસે.	૫
કોએ અસ જળનો આછો, કોએ પરિવારનો પોચો	૬
દુઃખી વૈદને રોગી, દુઃખી ગ્રહિને જોગી.	૭
દુઃખી દાતાને દીન, દુઃખી મુરખ પ્રવીણ.	૮
સુખી તે પ્રાણી કહાવે, હરીને શરણુ આવે.	૯
દાસનો દાસ થાએ, ત્યારે પરિતાપ જાએ.	૧૦
પ્રીતમ પ્રભુનો પ્યારો, સુખ દુઃખથી ન્યારો.	૧૧

૫૬ ૨.

હરિ રસ હેતે પીઓ, બીજાથી શીદ બીઓ.	૧
કાળજી કાંઈ ન ચાલે, હરિ જો હાથ ઝાલે.	૨
જમરા રહેશે રોઈ, કર્મ નહીં પીડે કોઈ.	૩

માયા હોએ દાસી તેની, પ્રભુ શું પ્રીત જેની.	૪
નવ ગ્રહે પાથે નમે, જેતું મન હરિ શું રમે.	૫
સંસારનો શોક ન લાગે, લવનાં સંકટ લાગે.	૬
વિષય વિકાર જાણે, તીરથ રૂપ ધાણે.	૭
લજે જે હરીને ભાષ, તેની ત્રિલોક વડાધ.	૮
ઘરૂણા કૃષ્ણ પાંખે પ્રાણી, લજે જે ચક્ર પાણી.	૯
પ્રીતમ પ્રભુનો મહિમા, વર્ણે શિવ ઈંદ્ર પ્રહ્લા.	૧૦

તિથીઓ.

ધોળ.

પડવે તું પ્રથમ ચેતને, હજી પહેલો દીન;	
પુરણ પુન્યે પામ્યો દેહડી, કર કાંઈ સાધન. રાંમ સમર દીન	
	જાય છે. ૧
બીજે તું બહુ દેરા કર્યો, અવતાર અનેક;	
જન્મ મરણનીરે આપદા, પીડા પાંખ્યો વિશેક.	રાંમ ૦ ૨
ત્રીજે તે તૃણા ટળે નહિ, તપ્યો ત્રિવીધી તાપ;	
સદ્ગુરુ સંત સેવ્યા વિના. અંગે અધિક અદાપ.	રાંમ ૦ ૩
ચોથે તે ચારે ખાણતું, દુઃખ દીકું અપાર;	
ઘાટે ઘણા ઘણા આથડ્યો, લખ ચોરાસી વાર.	રાંમ ૦ ૪
પાંચમે પ્રપંચ પરહરો, ધરો હરિતું ધ્યાન;	
પ્રીત સહિત પ્રભુને લજે, તજે દેહા અભિમાન.	રાંમ ૦ ૫

- છટ્ટે તે છે ઉરમી તણી, આત્માને આડ;
 દશ ઇંદ્ર દશ દેવતા, ફરતી વિષયની વાડ. રાંમં ૬
- સાતમે શોધ શરીરમાં, કર સંજમ સોએ;
 સહેજે સમાધી પ્રગટે, અતિ આનંદ હોએ. રાંમં ૭
- આઠમે ઇશ્વરી ઉપાસના, હરિ ગુરૂની જો હોએ;
 અવર બીજાં સૌ પાંપલાં, રખે કરતા કોએ. રાંમં ૮
- નાંમે નાવ નિજ નામનું, જઈ બેઠા કોઈ જન;
 સહેજે સાયર પાર પાંખીઆ, નવ પડયું વેહે તન. રાંમં ૯
- દશમી દશા પ્રેમ ભક્તીની, કર સંતસુ નેહ;
 જે પદ દુર્લભ દેવને, સહેજે પાંખસો તેહ. રાંમં ૧૦
- એકાદશીએરે અનુભવો, જોગી જનકની વાત;
 ઉદ્ધવને શ્રી કૃષ્ણે કહ્યું, શ્રી મુખે સાક્ષાત. રાંમં ૧૧
- બારે બેસી રહેવું નથી, માથે મરણનું સાલ;
 કંઈ ચાલ્યા કંઈ ચાલસે, કોઈ આજને કાલ. રાંમં ૧૨
- તેરસે તારૂં તપાસીને, શું આવસે સાથ;
 જે જેમ તે તેમ ત્યાં રહે, જાવું ઠાલે હાથ. રાંમં ૧૩
- ચતુરદશી ચક્રે હુતા, મોટા સુભટને શુર;
 ગયા તેની ગણત્રી નહિ, ભારે ભવજળ પુર. રાંમં ૧૪
- પૂનમે પ્રભુના ભજનથી, પાંખ્યા પરમ ધાંમ;
 ફહે પ્રીતમ પાછા નવ ફરે, પહોંચ્યા અવિચળ ઠાંમ. રાંમં ૧૫

વાર.

ધોળ.

આદિતવાર વિચારને, મન કરીને વિવેક;
આગે અધમ બહુ ઓધર્યા, ગ્રહી નામની ટેક.

જીવ્યાએ જપ જુગદીશને. ૧

સોમે સૌમાં તે સાક્ષી રૂપ છે, અંતરજામી એહ;

મન વાણી પહોંચે નહિ, તે શું કયો સ્નેહ. જીવ્યાએ. ૨

મંગળ પદ મહારાજનું, નિરભે નિરદોષ;

નિર્મળ જશ નારાયણના, પૂરણ આનંદ કોષ. જીવ્યાએ. ૩

બુધે બુદ્ધિ ભલી તેહની, મૂકે મિથ્યા માંન;

રજની દિવસ રહે ભજનમાં, ગ્રહે નિર્મળ જ્ઞાન. જીવ્યાએ. ૪

ગ્રહેસ્પત ભજન પરતાપથી, જીવ્યો ધ્રુવજ દાસ;

અવિચળ પદવી પાંખીઓ, ફરી નહિ ગર્ભવાસ. જીવ્યાએ. ૫

શુકરે સમૃદ્ધિ ઈંદ્રની, જેને રૂદિયે છે રાંમ;

નાંમ મહામણી જેહને, શું કલ્યાણનું કામ. જીવ્યાએ. ૬

શનિ સમઝે સુખ છે ઘણું, કર તત્ત્વ વિચાર;

કહે પ્રીતમ પ્રાણી પ્રીછજે, કહ્યું સાતે વાર. જીવ્યાએ. ૭

પદ.

અવસર આવ્યો છે સારોરે, ભવસાગર તરવાનો આરોરે. ૧

ચિત્તમાં ચેતીનેતમે ચાલોરે, હરીમળવાનો મારગ ઝાલોરે. ૨

કાચા કુંભ ધરાધર કાચારે, ધનજોગન વાદળની છાંચારે. ૩
 શમણાતું સુખ જુહું જાણોરે, મનને મોદક કહો કોણુ ધારેરે ૪
 ઝાંઝવાં ઝીલે તરશ્યા નજાયેરે, કથીરને નાંણે કામ નથાયેરે. ૫
 ધુમરને વરસે ન પાકે ધાંનરે, જ્યાં લગી ઉપજ્યું ન આત્મજ્ઞાન. ૬
 જુઠામાં જન્મારો ન જોયેરે, પ્રીતમ પ્રભુ ચરણે ચિત્તપ્રોયેરે. ૭
 પરધનપર નીંદા પરહરજોરે, નિશદીન હરી હરદામાં ધરજોરે ૧
 સંગતસાધુપુરૂષની કરજોરે, અધરમ અવગુણથી ઓસરજોરે ૨
 ખોટ તણો વેપાર નકીજોરે, પારસ મૂકીને પહાંણુ ન લીજોરે. ૩
 બોરને બદલે રત્ન નજોયેરે, ઓછવ મૂકીને ઓથેન જઇએરે. ૪
 વણુચરથે વેળુ નવ દળીએરે, રાંકને રોળે રાજ નમળીએરે. ૫
 શુરધેતું મૂકીધાની ન દોહીએરે, રમતું મૂકીને નવરોએરે. ૬
 પ્રીતમ પ્રાણપતી પ્રભુભજીએરે, મિથ્યા ઇંદ્રજાળ સુખતજીએરે. ૭

ધોળ ૧.

તુંતો રામરટણ કર રંગમાં, ને રાખ હરી સાથે હેત. અવસર
 આવો નહીં મળે.

ખોટા ખેલમાં શું રે ખુચી રહ્યો, ઉઠ આજંસ મૂકી અચેત અ.૧
 કાળ ખાશે કહેશે જે કહું નહિ, નથી જાણતો ગાફલ ગમાર;
 પ્રાંણી પ્રપંચમાં શું પચી રહ્યો, માની સ્વનપતણું સુખસાર. અ.૨
 અંતે રંગ પતંગ જાશે ઉતરી, કાચીકાચા નહીં આવે કશેકામ;
 વિષય ભૂતે ભવમાં ભમાવીઓ, ક્ષણુ ખેઠો નહિ ઠરી ઠામ. અ.૩

સાચું સ્મરણુકર શુદ્ધ ભાવશુ, ટળે તન મન કેરા વિકાર;
ભજ પ્રીતમ પ્રહ્લસ્વરૂપને, જેનો મહિમા છે અગમ અપાર. અ. ૪

ધોળ ૨.

શુર પ્રહ્લના ચરણ ઉપાસીએ, સહેજે શોક સમુળો ટળી જાયે,
વચન સત માંનજો.

જે કોઈ પ્રેમે પીએ પગ ધોઈને, આડકરોડ તીર્થ તેને થાય;
વચન સત માંનજો. ૧

યજ્ઞ લક્ષ પ્રત છે પરસાદમાં, ભક્તિ મુક્તિ સરવે સહેજે હોય,
શુધપ્રેમે કરીને કોઈએ પોસસે, દેહદરસી દેખે નહિ કોઈએ;

વચન સત માંનજો. ૨

શુદ્ધ ચૈતન સાક્ષી તત્ત્વમવશી, સદારામ રસ એક રસરાગ,
અષ્ટ આવરણ પાર પરમાત્મા, નહિ આદ્ય મધ્ય અવસાંને;

વચન સત માંનજો. ૩

રૂપ રાંભણ સગુણ સોહીએ, સદ્શુર જેને નીગમ નીરંતર ગાયે,
કહે પ્રીતમ પદરજ પરસતાં, દુખ જનમ મરણ ટળી જાયે;

વચન સત માંનજો. ૪

રાગ ગરબી.

સાંભળ મન શીખામણ મારી, કહું છું માનીલેજે મારીજો.

નહી માનેતો મહાદુઃખ પડશે. જોજે જીવ વિચારી જો. ૧

દયા દિનતા રાખ રૂઢ્યામાં પરનીંદા પરહરજો જો.

પરમારથને પંથે પ્રાણી, પ્રેમે પગલાં ભરજે ને. ૨

આધુ તેતો ખુવાર કીધુ, હીધુ આથે લીધું ને.

પરમારથની કુચી જાણે, તેણે કારજ સીધું ને. ૩

કાયાનો અહંકાર નકીજે, પાણીનો પરપોટો ને.

અમરત પીતાં આળસ કરવું, એટલો આગળ ટોટો ને. ૪

ખોટ તણો વેપાર ન કરીજે, લાભ લાભ જડે તે રાખો ને

કહે પ્રીતમ સાધુને સંગે, રામ સુધારસ ચાખો ને. ૫

ગરબી ૨.

પ્રેમ સુધારસ પીશે પ્રાણી, તે મોટા ઘડ ભાગી ને.

હરીના ચરણ કમળની લક્ષિત, લીધી સુખથી માગી ને. ૧

સંસાર સુખમાં જેહ મોહ પામ્યો, તેતો સરવે હાર્યો ને;

પંખી આવી પડે જાળમાં, જોઈ પોતાનો ચારો ને. ૨

ચારો જુએ પણ જાળ ન જાણે, એમ જગતની માયાને;

ઝાંઝવાનું જળ જાણીને, પશુ પીવાને ધાયે ને. ૩

ધુંમર જોઈને ધાયો ચાતક, ઉલટી આંખ ગુમાઈ ને;

ગુજ વહનીમાંનો મર્કટ, માટે શીત ન જાયે ને. ૪

સાહુકારનું નામ ધરાવી, ચોરી કરવા ચાલે ને;

કહો તેની કેમ હુંડી હોયે, કોડી કોઈ ન ચાલે ને. ૫

કુખેર નામ ધર્યું કોઈ નરનું, લીક્ષા માગી ખાયે ને;

ગંગા નામ ધર્યું નારીનું, તેથી પાતક ના જાયે ને. ૬

કેશરી નામ ધર્યું કુકરનું, માટે સંગ ન થાયે ને;

અનંત કોડ આગીઆ પ્રગટે, પણ રવી વિન રાત ન જાયે જો. ૭
 સાધુ નાંમ ધરે ન હોયે સાધુ, તેતો સમજણ ન્યારીજો;
 દેખા દેખી લેખ બનાવે, તેતો બાંના ધારીજો. ૮
 પ્રભુનું પદ પાંમે તે વિરલા, જો જો મન વિચારી જો;
 કહે પ્રીતમ હરી ભજન વિના, ભવ તરવો સંકટ ભારી જો. ૯

ધોળા એકાદશીનો મહિમા.

ઉત્તમ દન એકાદશીજી, જે કોઇ એ કરે ઉપવાસ;- . .
 તે પ્રાણી સુખ પામશેજી, શ્રી વૈકુંઠનો વાસ. ૧
 દશમીને દીન પરહરેજી, દશવાંનાં નીરધાર;
 નીંદા નારીને નીંદ્રાજી, કરવો નહિ વેપાર. ૨
 કરે ભોજન કોદરાજી, અડદ ન જમવું અજ;
 લોભી સયન કરવું સહીજી, રાખવું મન પાવન. ૩
 લીલું તરણ ન તોડવુંજી, તેલવંતા કણ ન ખાએ;
 અંગ રૂધીર રતિ નીસરેજી, વ્રત ભંગ કહેવાય. ૪
 એકાદશી વરત નિર્જળાજી, રઘુવર હરીનુ ધ્યાન;
 મીથ્યા ભાષણ નવ કરેજી, આચરે સરિતા સ્નાન. ૫
 સરિતા ન હોયતો સરોવરજી, સરોવર ન હોયતો કૂપ;
 કૂપ ન હોયતો ઘેર કરેજી, સ્નાન વિધી અનુરૂપ. ૬
 અપરસ રહે અડવું નહીજી, ભ્રમણ કરે નહિ કાંઈ;

- સ્થિર આસન કરી બેસવુંજી, મન રાખે હરિ માંહી. ૭
- રાત્રિ અખંડ કરે જાગણજી, કથા હરિ કીર્તન જ્ઞાન; ૮
- શુધ ચિતે સ્મરણ કરેજી, ન ધરે દેહાભિમાન. ૯
- દવાદશિ ભોજન એકવારજી, પૂંજે ગ્રાહ્યણ ભક્ત; ૧૦
- જથા દાંન વિધિ આચરેજી, હરી ચરણે આશક્ત. ૧૧
- ગંગા તીરે તપ કરેજી, સાઠ સહસ્ર વરસ સાર; ૧૨
- તેહતાયું કૃપા પ્રગટેજી, હોય હરી વ્રત નિરધાર. ૧૩
- તપ તીરથ વ્રત જગનુંજી, જે પુન્ય પ્રેટે તન હોય; ૧૪
- તે સહેજે સત સંગમજી, પ્રાણી પામે સોહે. ૧૫
- અમરીખ રૂપમાંગદ તણીજી, શાખ ઉચરે સહુ કોયે; ૧૬
- કહે પ્રીતમપદ પ્રીછશેજી, તતજ્ઞણ હરી રૂપ હોયે. ૧૭

વેદનો સાર. ઘોળ.

- સાંભળ પંખી પ્રાણીઆજી, વેદતાયું જે સાર; ૧
- સર્વ ભાવે ભજીએ હરીજી, તજીએ વિષય વિકાર. ૨
- શુદ્ધ વિચારે કીજીએજી, સ્મરણ શ્વાસો શ્વાસ; ૩
- અમરૂત વાણી બોલીએજી, કોઈ ન પાંમે ત્રાસ. ૪
- વૈશ્વંત્ર લક્ષણ વર્ણવુંજી, સાંભળતે સહુ કોયે; ૫
- આશા તૃષ્ણા ઈર્ષ્યાજી, હરિજનને ન હોયે. ૬
- ચિત્ત કોમળ નીર્મળરેજી, બહાર ભીતર પવિત્ર; ૭

- ગાએ સ્ત્રીએ નિત્ય સાંભળેજી, હેતે હરીનાં ચરિત્ર. ૪
- પ્રેમ સ્નેહી પરમારથીજી, સ્વારથ નહિ લવલેશ;
- કામ ક્રોધ વ્યાપે નહિજી, આપે સત્ ઉપદેશ. ૫
- દ્રોહ નિંદા ન મળે રતીજી, મિથ્યા ન બોલે બોલ;
- સમદ્રષ્ટિ સહુપર સદાજી, નિજ મન અચળ અડોલ. ૬
- શોક નહિ સ્વપ્નાંતરેજી, આનંદનો ભંડાર;
- શાંશીવત તે સાક્ષી રેહજી, લહે વિવેક વિચાર. ૭
- સુરતડૂ ચીત ચંતામણીજી, પૂરણ જ્ઞાન વૈરાગ;
- મિથ્યા સુખ માગે નહિજી, અજપદથી વિતરાગ. ૮
- કંચન લોહ ઘરાળરજી, ન મળે માન અપમાન;
- દેખે જગત એક હરીજી, ભૂલે ન ભાસે આંન. ૯
- લક્ષણ સંત મહંતનાંજી, કહેતાં ન આવે પાર;
- અર્જુન ઓધવને કહુંજી, શ્રી મુખે સોસો વાર. ૧૦
- સંતતણા ગુણ શ્રી પતીજી, નિત્ય નીરંતર ગાય;
- પ્રીતમપદ રજ પરસતાંજી, જન્મ મરણ દુઃખ જાય. ૧૧

રાગ ધોળા.

રામ રાજ્યો.

રામ સુધારસ પીજીએરે, આ અવસર સારરે;
ઝળકેતે મોતી પરોઘલે, પછે ઘોર અંધારરે. રાંમ સુધારસ. ૧

જેવાં છે જલ ઝાંઝવાંરે, એવો આ સંસારરે;
 દીસે છે કાંચ કારમું, નહિ વણસતાં વારરે. રામ સુધારસ. ૨
 કાયા કૂપો કાચનોરે, ઠળકયે ઠળી બાયરે;
 જગત્ ચવાંણું કાલનું, નીસવાસુરખાયરે. રામ સુધારણ. ૩
 અંતર બંભીને ઓળખોરે, સચરાચર સોયેરે;
 પ્રીતમ રાખ્ય પ્રહ્લભાવના, આવા ગમનના હોયેરે. રામ સુધારસ. ૪

૫૬. ૧.

હરી સમરણ કરો હેતમાંરે, ચિત્ત ચેત અચેતરે;
 આ અવસર ચેત્યો નહિ, પડશે મુખમાં રેતરે. હરી૦ ૧
 કાયાનું કાંઈએ ના નીપજે મૂક્ય મિથ્યા અહંકારરે;
 તનનાં તે ત્રણ વાંનાં થશે, કીત્ય વીત્ય કે છારરે. હરી૦ ૨
 માયા મીઠી મોહનીરે, જેવી મીંસરી ખાંડરે;
 જોતાં વગોયો જીવને, કર્યો જીગમાં ભાંડરે. હરી૦ ૩
 રહ્યા ન કોઈ રહેશે નહિ શશી સૂરજ વઘસરે;
 ખરભડો કરતાં ખપી ગયા, કહી કૌરવને કંસરે. હરી૦ ૪
 જેનો સુજશ સંસારમાંરે, તે નર અમર બંધુરે;
 પ્રીતમ એવું પ્રીછજે, હરી હૈયામાં આંખુરે, હરી સમરણ ૦ ૫

૫૬ ૪. શાગ ગરબો.

કાયા બનીછે તારી કારમીરે હરીનું ધ્યાન ધરજે,
 વારો અમર નથી અવતારરે, હરીનું ધ્યાન ધરજે,

- કાચો તે કુલ જળ ભયોરે, હરીનું ધ્યાન ધરજો.
 તેને ભાગતાં કેટલી વારરે, હરીનું ધ્યાન ધરજો ૧
 તરૂવરથી ફળ તૂટીયુંરે, હરીનું ધ્યાન ધરજો.
 તેતો ફરી ન ચોટે ડાલરે, હરીનું ધ્યાન ધરજો
 ગયો અવસર આવે નહિરે, હરીનું ધ્યાન ધરજો.
 ખાંધ્ય પાંખી પહેલી પારરે, હરીનું ધ્યાન ધરજો. ૨
 નદીઓ ઘેરીને નાવે જળજરીરે, હરીનું ધ્યાન ધરજો.
 માંહી બેઠા મૂઠ ગમારરે, હરીનું ધ્યાન ધરજો.
 જોટો છે માંહી ખારવો રે, હરીનું ધ્યાન ધરજો.
 કર્મ કરવા આવી આફલ્યોરે, હરીનું ધ્યાન ધરજો. ૩
 માંહી મોહના મોજ થાયરે, હરીનું ધ્યાન ધરજો.
 તેડયન સૂઝે તેહનેરે, હરીનું ધ્યાન ધરજો.
 તેનો કરવો કેાણ ઉપાયરે, હરીનું ધ્યાન ધરજો
 સત ગુરૂ શબ્દ વિચારીયેરે, હરીનું ધ્યાન ધરજો. ૪
 જો કરોજો સદા સતસંગરે, હરીનું ધ્યાન ધરજો.
 તો સેજો પાંમીજો પારરે, હરીનું ધ્યાન ધરજો.
 કહે પ્રીતમ પ્રગટે રંગરે, હરીનું ધ્યાન ધરજો. ૫

પદ ૧.

આ અવસર છે હરી મળવાનો, મનુષ્ય તણા અવતારરે;
 ફરી ફરી જેમ કેળ ફળે નહિ, જાણી લે નિરધારરે. આ૦ ૧
 અમર લોક ઇચ્છે અવતરવા, આ અવની વિષે એકવારરે;

ગળુ ભરી ગદ્યએ હરી લીલા, કરીએ પર ઉપકારરે. આં ૨
 પૃથ્વીને પુન્યે પામ્યો ઈંદ્રાસન, અજપદ ને કૈલાસરે;
 પૃથ્વીના પુન્ય ભજન પ્રતાપે, પામ્યો તે વૈકુંઠ વાસરે. આં ૩
 ચતુર પુરૂષ થઈને ના ચેત્યો, તેતો સર્વસ હાર્યોરે;
 કહે પ્રીતમ તેને શું કહીએ, જાણ્યો જીવ નથરોરે. આં ૪

પદ ૨.

ચોંપકરીને ચેતી લેજે, કાં કાયર થઈ બેઠોરે;
 આજકાલ કરતાં કાયામાં, કાળ આવીને પેઠોરે. ચોંપકરી. ૧
 કાળા કેશ તે થયા ઉજળા, પણ ઉજવલ દશા ન આવીરે;
 ચિત્તડામાં ચટકો નવ લાગ્યો, તો શું કહીએ સમજાવીરે. ચોંપ. ૨
 વાંછી થાકીને કરણી થાકી, થાકી બુદ્ધ્ય ગિચારીરે;
 ધંધો કરતાં કાયા થાકી, થાકી નહિ ત્રણા તારીરે. ચોંપકરી, ૩
 મનમાં જાણે છે જે નથી મરવું, મરણ આવ્યું નહિ મૂકેરે;
 પ્રીતમ પ્રભુનું ભજન કરી લે, આ અવસર કાં ચૂકેરે.

ચોંપ કરીને ચેતી લેજે. ૪

પદ. ૧

મનમાં જાણે મરવું નથીરે, દેહને અલીમાંને;
 બહુ ગોઠવણી કરતો ગમાર,   "
 મારાં મંદીર મારાં માળીયાંરે;   "
 કહે મારાં પુત્ર પરિવારરે.   "

મારી જગા મારી જીવતીરે, દેહને અલીમાંને.		
કહે મારાં પશુ ધન માલરે;	”	
જમ હૂત વળતી આવશેરે,	”	
ઉડી ચાલવું છે આજ કાલરે.	”	૨
કાળે ગ્રહ્યા કેશ તાલ્યારે,	”	
તેતો કરશે ઘડીમાં ઘાતરે;	”	
વળતો વિચારીશ જીવડારે,	”	
ઘણું ઘસવા પડશે હાથરે.	”	૩
વાત પીત કફ આવી કંઠ કંધશેરે,	”	. . .
નહિ આવે ઉત્તર લવલેશરે;	”	
મનનું ધાર્યું તે રહેશે મનમારે,	”	
પ્રાણી પાંખશે કષ્ટ કલેશરે.	”	૪
કર્મ પ્રધાન છે જીવનેરે,	”	
ફલ શુભ અશુભ દેનારે;	”	
જેવાં કર્યાં છે તેવાં ભોગવેરે,	”	
ધરે ઉચ નીચ અવતારરે.	”	૫
પડે પશુ પંખીની જાતમાંરે,	”	
ચાર ખાંણ ચોરાસી લક્ષરે;	”	
દુઃખનો અંત આવે નહિરે,	”	
કહે નિગમ પૂરાંણ પ્રત્યક્ષરે.	”	૬
શુરૂ ગોવીંદ સેવ્યા વિનારે,	”	

કેઇ પેરે કર્મનો નાશરે; દેહને અલીમાંને
 વાસના ખીજ ખજ્યું નહિરે,   ”
 ત્યાં લગી ઉગવાની આશરે.   ”   ૭
 મોહ માયાના મોટા મોરચારે,   ”
 જાત રૂપ જીવતીનું જોરરે;   ”
 કહે પ્રીતમ કોઈ જીતસેરે,   ”
 જેને સદ્ગુરુ શબ્દ અંકોરરે. દેહને અલીમાંને.   ૮

પદ ૨.

જનન કરે જીવવું નથીરે, ચીતમાં ચેત ચોંપે.
 તજ દેહતણું અલીમાંનરે,   ”
 સો વરસ જીવ્યો તો શું થયુંરે;   ”
 સરવાળે મરણ નિધ્યાંનરે.   ”   ૧
 આયુષ્ય નીર તન અંજલીરે,   ”
 તેતો ટપકે શ્વાસો શ્વાસરે;   ”
 દુરમતીશે નથી દેખતોરે,   ”
 આંખ્યો આગળ થયા નર નાશરે.   ”   ૨
 દિન દશ પાંચ મુકામછેરે,   ”
 પછે કુચનાં નગારાં કહેવાયરે;   ”
 સૈન્યાપતી ચડી ચાલશેરે.   ”   ૩
 પછી પાંણી પીવા નહિ રહેવાયરે,   ”

કરવા ભોમીને ભારરે	”	
તેં શુભ કારજ કીધું નહિરે	”	
જો ભોગવ્યો ભવ સંસારરે.	”	૪
ધર્મ રાજ તે લેણું માગશેરે	”	
જો દેશો જઘને જવાળરે	”	
જાંધી રૂંધીને નરકમાં નાખશેરે	”	
આવી વળગશે પૌઠાં પાપરે.	”	૫
હરી વિના બીજો બેલી નથીરે	”	
તાડ કુટું કુટુંબ પરીવારરે	”	
કહે પ્રીતમ ચીતમાં ચેતજેરે	”	
છે માંધે મરણનો મારરે. કબુધી શું કહીજો.		૬

પદ ૪.

જીભલડી તને હરીશુણુગાતાં આવડું આજસ ક્યાંથીરે;
 લવરી કરતાં નવરી ન મળે, બોલી ઉઠે સોમાંથીરે. જીભલડી. ૧
 પરનિંદા કરવાને પૂરી, સૂરી ખટરસ ખાવારે;
 અગટો કરવા આઢિર ઝૂંઝે, કાયર હરીશુણુ ગાવારે. જીભલડી. ૨
 રામ નામનું દામ ન બેસે, કામ ખડે નહિ કરવુંરે;
 સહેજે પારપંથનો આવે, ભજન થકી ભવતરવુંરે. જીભલડી. ૩
 જેનું નામ જપે જોગેશ્વર, શંકર શેષ વિંદંચીરે;
 કહે પ્રીતમ હરીનાંમ વિસાર્યું, તે પ્રાણી પ્રપંચીરે.
 જીભલડી તને હરી શુણુગાતાં, આવડું આજસ ક્યાંથીરે. ૪

ધોળ.

સાંભળ સહિઅર વાતડી હું વારિરે,
મંદિર આવ્યા માવ મંગળકારિરે;
જેતિ હતી જેની વાટડી હું વારિરે,
ઉર અંતરમાં ભાવ. મંગળકારિરે. ૧

અચક મચક ઘેર આવિઆ. હું વારિરે,
દીધાં છે દરશન મંગળકારિરે;
દયા કરી નીજ દાસને હું વારિરે,
પ્રેમે કર્યો પવિત્ર મંગળકારિરે. ૨

સુંદર શોભા જોઈને હું વારિરે,
ભાળી ગઈ સૌ ભ્રાંત મંગળકારિરે;
ઓરડીઆ અજવાળીઆ હું વારિરે,
સહેજે પાંની સુખ શાન્ત મંગળકારિરે. ૩

કુટારો કંઈએ ગયો, હું વારિરે,
સિધ્યાં સર્વે કાજ મંગળકારિરે;
શત્રુ નહિ સંસારમાં હું વારિરે,
આવ્યું અકંટક રાજ મંગળકારિરે. ૪

શોક નહિ સ્વપ્નાંતરે હું વારિરે,
હઃખનો ફેડયો ઠાંમ મંગળકારિરે;
સુખનો સાગર ઉલટયો હું વારિરે,

સન્મુખ દીઠા શ્યામ મંગળકારિરે. ૫
 મહેર થઇ મહારાજની હું વારિરે,
 ટાળિયા ત્રિવિધી તાપ મંગળકારિરે;
 પ્રીતમનો સ્વામી શાંમળો હું વારિરે,
 મળિયા આપો આપ મંગળકારિરે. ૬

ધોળ.

આજ અનોપમ દહાડલો ગિરધારિરે,
 પ્રગટયો પ્રેમ અપાર. આનંદકારિરે.
 ભાવે ભોવન પધારિયા ગિરધારિરે,
 જીવણ જીગદાધાર. આનંદકારિરે. ૧
 આખ્યાં આસન બેસવા ગિરધારિરે,
 પ્રેમે લાગીએ પાય. આનંદકારિરે.
 વિહવાથી રળીયામણું ગિરધારિરે,
 માનુની મંગળ ગાય. આનંદકારિરે. ૨
 સુવા અંદન છાંટણું ગિરધારીરે,
 તરિયા તોરણુ બારણુ. આનંદકારિરે.
 શોક પુરાવ્યા મોલીએ ગિરધારીરે,
 વરત્યો જે જે કાર. આનંદકારિરે. ૩
 સોજન લાલું આવતાં ગિરધારીરે,

પ્રેમે જહુ પકવાન. આનંદકારિરે.
 ઝારી જળ જુમનાં ભરી ગિરધારીરે,
 ણીડલે જાસટ પાન. આનંદકારિરે. ૪
 અગર કપુરની આરતી ગિરધારીરે,
 ઉતાઈ વારંમવાર. આનંદકારિરે.
 સેજ સમારૂ ફૂલડે ગિરધારીરે,
 પધરાતું પ્રાણુ આધાર. આનંદકારિરે. ૫
 ઘણા દિવસની ગોઠડી ગિરધારીરે,
 કરીએ વધારી વાલ. આનંદકારિરે.
 પ્રીતમનો સ્વામી શાંમળો ગિરધારિરે,
 મન વશીઆ મોહનલાલ. આનંદકારિરે. ૬
 પદ ૨.

સખી શાંમળો ચતુર સુજાણુ, મોહન મારે મન વશ્યોરે.
 જુગજીવન જીવતીનો પ્રાણુ, પ્રેમે આવે ધસમશ્યોરે.
 એતું સુંદર વદન સોરોજ, મનોજ લજ્જવતોરે.
 એની સુરત સુરત જૂગ, રસિક મન ભાવતોરે.
 એને શિશ સોરંગી પાઘડી, કે કાને કુંડળ જળહજોરે.
 એને ઉર ગજમોતીના હાર, પૂંચે પુંચી લજોરે.
 તન પ્રીત વસન હેમ વ્રત, ચરણ શોભિતાંરે.
 કહે પ્રીતમ પરમ અનૂપ, મુનિમન લોભતાંરે.

રાગ ગરબો.

પદ ૧.

પ્રેમ તણે વશ્ય પાતળીઓ; સખી જાણી લે.
 ળીજા અનેક ઉપાય કરે શું થાય;   ,,
 મન વાણીમાં આવે નહીં;   ,,
 જેનો મહિયા નિગમ નિરંતર ગાય.   ,,
 હુંકારે હરી વેગળા;   ,,
 એક રતિ એને જોઠે નહીં અહંકાર;   ,,
 કરવતનું ક્ષણ પહોંચે નહીં;   ,,
 ભાવ વિના ભીજે નહીં શ્રી ભગવાન.   ,,
 જપ તપ તિરથ વ્રત કરે;   ,,
 તેણે તો કાંઈ જીવપાતું નવ જાય;   ,,
 જે જળ મોતી થયું;   ,,
 પાણું પાણી કેમ કર્યું નવ થાય;   ,,
 ચિત્ત વિત્ત સોંપ્યું હરી ચરણે;   ,,
 હાર જીત તે સર્વ હરીને હાથ;   ,,
 આપ ટાળીને અનુસરવું;   ,,
 પ્રેમ ધરી પ્રીતમના સ્વામી સાથ;   ,,

પદ ૨.

મહી મટુકી માથે ધરી,   પ્રીત સુંદરી.
 ગોરસ વેચે હેડે હરીનું ધ્યાન,   ,,

મહી વેચવું ભુલી ગઈ,
 લોકોને કહે લો કોઈ કાંન,
 શામળીઓ સોંઘો કર્યો,
 મોટો પૈસો મુલ એનું થાય,
 કોઈ કહે ગોપી ઘેલી થઈ,
 ત્રીભોવન પતિ વેચ્યો કેમ વેચાય,
 જગત મળ્યું સૌ જોવાને,
 મટકીમાં નિરજે તો નંદકીશોર,
 જસ કરે ત્યાં ઝાંખે નહી,
 તે પ્રભુ કહાવે મહી માંખણનો ચોર,
 ધન્ય ગોપી સૌ પર ધન,
 પ્રેમી જનના પ્રેમતણી બલિહારી,
 પ્રીતમનો સ્વામી રસિયો,
 વહાલપણે વશ્ય કીધો અખંડવિહારી, ત્રીજ સુંદરી.

રાગ પ્રભાતિ.

પદ ૧.

પ્રભાત ભયો પ્રાણુ પતી, પ્રેમે પતી જાગો; (ટેક.)
 દાંત ધાવન કરો કાંન, માંખણ રોટી માગો,
 પ્રભાત ભયો પ્રાણુ પતી, પ્રેમે પતી જાગો. ૧
 શિશ સમારો પાઘ પહેરો, અંગ ધરો વાઘો,
 અંદ્રવદન દર્શન દેહો; દુનિયા દુઃખ ભાગો;

પ્રભાત લયો પ્રાણપતી, પ્રેમે પતી જાગો. ૨
 લયો પ્રકાશ અરુણ ઉદે, આજસ ઉંઘ ત્યાગો,
 પ્રીતમકે સ્વામી શ્યામ, તુમસુ સ્નેહ લાગ્યો;
 પ્રભાત લયો પ્રાણપતી, પ્રેમે પતી જાગો. ૩

પદ ૨.

જાગીએ ગોપાળલાલ મેરે, પ્રાણ પ્યારે; (ટેક.)
 આંગત અદભૂત ખેલ, રૂપ કોણુ ધારે. જાગીએ. ૧
 મુષકકો અસ્વાર એક, હુંદ દાંત ભારે;
 શિરાહુકે સૂંઢ વાકે, તે કહું નિહાળે. જાગીએ. ૨
 મોરકો અસ્વાર એક, ખટવદન વિચારે;
 અંગ અંગ અધિક રંગ, સંગસેન સારે. જાગીએ. ૩
 મ્રષલ અસ્વાર એક, કંઠ નાગ કાળે;
 સંગહે સકુમારનાર, કોટ કાંમ વારે. જાગીએ. ૪
 હંસ વાહન ચતુરવદન, વેદહુ ઉચ્ચારે;
 સ્વેત હસ્તી સમસૂંઢ, શિશ ચમર ઢળે. જાગીએ. ૫
 દ્વાર આયે દર્શન દીયો, નંદકે હુલારે;
 સુરનર મુની મગ્ન લયે, બોલેજે જે કારે. જાગીએ. ૬
 ગાંનતાંન છંદ ભેદ, કરત નૃપ ભારે;
 પ્રીતમકે સ્વામી પર, સર્વસ વારડારે. જાગીએ. ૭

રાગ વેરાવળ.

પદ ૧.

બાલભોગ પાવે, નંદલાલ બાલ ભોગ પાવે. (ટેક)
 પેપકવાન મીઠાઈ મેવા, લોજન બને રસાલ. બાલ૦ ૧
 આચમન કીચે લીએ મુખ બીડી, અંબૂજ લોચન બડે વિસાલ;
 પ્રીતમ કે પ્રભુ પ્રેમ સ્નેહી, વિશ્વ ભરત ભક્તન પ્રતિપાલ. બાલ૦ ૨

પદ ૨.

કરત સીનગાર આરતી મેઘ, કરત સીનગાર આરતી મેઘ. (ટેક)
 મૂગટ ધરાએ બનાએ અંદ્રાકાર, કેસર તલકઅલક અંતકૈયા. ક૦ ૧
 કુંડલ લોલ કપોલ કમળ દલ, નેન અને આનંદ રસ મૈયા. ક૦ ૨
 રૂપરાસ મંદહાસ મનોહર, મધુરી મધુરી મુખ જૈન જનૈયા. ક૦ ૩
 ઉરપર હાર બે હાર મનીમાંલા, કંકન કીંકન શબ્દ કરૈયા. ક૦ ૪
 નેપુર પાંમેપહેરાએ પિતામ્બર, સુંદર સરસબનીએક તૈયા. ક૦ ૫
 અપને કર દરપનલે દેખે, છેલ છળીલે કુંવર કનૈયા. ક૦ ૬
 પ્રીતમ કે પ્રભુ પ્રેમ સ્નેહી, વારવારમે લે દુખ લૈયા. ક૦ ૭

રાગ ધુમાર.

વંદ્રાવન ભોમી રંગભરી હો, હો મેરી આલી ઉપમા
 કધુવર્ણવી ન જાએ. (ટેક)
 પદ અંકિત મુખ અંકિત વશુધા, મહિમા અગમઅપાર;

સદા વસંત વસત વંદ્રાવન, પિયાપ્યારિ અળંકારિ વિહાર.

વંદ્રાવન ભોમી. ૧

પુલે કેસુ કુસુમ કેતકી, પુલે અંબ અનાર.

પુલે ચંપા ચિત્ત ચતુરાકે, પુલે રહી ભાર અઢારે.

વંદ્રાવન ભોમી. ૨

વિવાહ વસંત અધિક વૈશ્નવને, પરણે પુરણાનંદ.

કુલહની પ્યારી નવલ રાધકા, કુલહો હરિનાગરનંદ.

વંદ્રાવન ભોમી. ૩

ઘેર ઘેર તોરણ ધન પતાકા, મોતીચોક પુરાણે.

ચુવાચંદન કરત છાંટણાં, માનુની મંગળ ગાણે.

વંદ્રાવન ભોમી. ૪

ઘેર ઘેર આરુણ આનંદ વધાઈ, ઉડે અળીલ ગુલાલ.

વાજત વીણા ઝાંઝ ઝાલરી, બાજત મરદંગતાલ.

વંદ્રાવન ભોમી. ૫

કેસરી પાઘ કેસરીઓ વાઘો, કેસર શુભ શણગાર.

કેસરમાં ગરકાવ છળીલો પ્રીતમકે પ્રાણ આધાર.

વંદ્રાવન ભોમી. ૬

રાગ વસંત.

પદ ૧.

આજસખી શામળીઆ સાથે, રંગભર રમીએ હોળી. (ટીક)

અળીલ ગુલાલ અરગજા કુકુમ, કેસર કેસુ ઘોળી.

આજ સળી. ૧

કેસર રે શુદ્ધ ભાવ માનની, કુકુમ કમળા કંથ.

જ્ઞાન ગુલાલ અગરજા અનુભવ, ખેદયો અખંડ વસંત.

આજ સળી. ૨

પ્રેમ પુષ્પ ચિત્ત અંદન અરયો, અરયો આનંદકારિ.

મહા મંગળમય વચન ઉચારો, નિરખો નવલ વિહારી

આજ સળી. ૩

જ્યાં જેવો ત્યાં તેવો થઈને, રસિઓ રંગ મચાવ્યો.

પ્રીતમનો સ્વામી સુંદરવર, તે મારે મન ભાવ્યો.

આજ સળી. ૪

પદ ૨.

રહો અળગા વળગ્યા શું આવો, વારૂં છું વનમાળી. (ટેક.)

તમે નિર્લજ્જ લાજમળે નહિ, હું છું અળગા આળી. રહો ૦ ૧
પરનારીસુ પ્રીત ન કરીએ આ છંદ કેવો.

છેલ છળીલા છોગાળાજી, લોચન રસ લેવો. રહો ૦ ૨

દુરજન દેખે આળ ન કીજે, અમને નથી ગમતુ.

તમ સરખુ હોય તમ સાથે, કોઈ હસે રમતુ. રહો ૦ ૩

અમૃત પીજે વાદ ન કીજે, દીજે દરશન દહાડી.

પ્રીતમના સ્વામી શું કહીએ, દેવ તમારી આડી. રહો ૦ ૪

(૬૨)

પ્રીતમ કાવ્ય-ભાગ ૧ લો.

પદ ૩.

આજ આનંદભર્યા અલખેલો, આંગણીએ આવ્યા. (ટેક.)

મણીસુક્તાના થાળ ભરીને, વિઠલવરને વધાવ્યા. આજ ૦ ૧

કેસરી પાઘ કેસરીઓ વાધો; કેસર ભરી પીચકારિ.

કેસરમાં ગરકાવ છળીલો, સુંદરતા પરવારી. આજ ૦ ૨

અળીલ શુભાલ ઉડાવે ગાવે, સરસ વસંત ધુમાર.

ગોવાળ બાળ મળી મંડળી, મધ્યે નંદકુમાર. આજ ૦ ૩

ભરી ભરી લોચન છળી નિહાળુ, રૂપ રૂઢિયામાં ધાર.

પ્રીતમના સ્વામીની શોભા, તનમન ધન સૌ વાર. આજ ૦ ૪

રાગ વસંત.

પદ ૪.

ફાગ રમી રસિયો ઘેર આવ્યા, અલખેલે દરસન લીધું. (ટેક.)

સુંદર વદન વિલોકી સજની, સહેજે કારજ સીધુ. ફાગ રમી. ૧

આખ્યાં આસન રતન સિંહાસન, બેસાર્યા બહુ નામી;

કેસર ભીના લાલ લાડલી, બેઠબેઠ આનંદ પામી. ફાગ રમી. ૨

પે પકવાંન મીઠાઈ મેવા, મુખ આગે લેઈ મૂકુ;

અગર કપુરે સજી આરતિ, સુરત મૂરત નહીં ચુકુ. ફાગ રમી. ૩

અમૃત પાન કરે જે પ્રાણી, અવર રસ તેને ન ભાવે.

જે કોઈ નિરખે નવલલાલને, તેનેળીભૂ નજરેન આવે. ફાગ રમી. ૪

પારસનો પરવત જે પામે, તેને શો ધનનો કૃષારો;

પ્રીત નો સ્વામીશામળીઓ, પ્રાણપતિ ધણુ પ્યારો. ફાગ રમી. ૫

✓ તિથીઓ.

ગરબો.

પડવે પ્રભુ મહોલ પધાર્યારે;	નંદ નંદનજી.	૧
અતિ આંગમાં રંગ વધાર્યારે;		
ખીજે બહુ કરૂણા કીધીરે;	નંદ નંદનજી.	૨
રસ રીત દેખાડી દીધીરે;		
ત્રીજે તોરણ બારણે બંધાવુંરે;	નંદ નંદનજી.	૩
સોનાના મોર સોહાવુંરે;		
ચાથે ચોક પુરાવું મોતીરે;	નંદ નંદનજી.	૪
કીધી પ્રેમે પ્રેમ પનોતીરે;		
પાંચમે પીઠ પલક ન મૂકુંરે;	નંદ નંદનજી.	૫
સેવા ચરણ કમળની ન ચૂકુંરે;		
છટ્ટીના લખીઆ લેખરે;	નંદ નંદનજી.	૬
પીચ્છ પાંમી અમર અલેખરે;		
સાતમે ખાતર આવે તમારીરે;	નંદ નંદનજી.	૭
પાળો પ્રીતની રીત મોરારીરે;		
આઠમનો કરે અપવાસરે;	નંદ નંદનજી.	૮
તેતો પાંમે વૈકુંઠ વાસરે;		
નોમે નૌતમ નવરાત્રીરે;	નંદ નંદનજી.	૯
ગરબો રમીએ ગોવિંદાની સાથેરે;		
દશમે દશરાનો દહાડોરે;		

આજ આંક વળ્યો છે આડોરે;	નંદ નંદનભ. ૧૦
એકાદશી યોછવ કરશેરે;	
તેતો સંસાર સાગર તરશેરે;	નંદ નંદનભ. ૧૧
દ્વાદશીએ દેવ મોરારીરે;	
ધર્યું વામન રૂપ વિચારીરે;	નંદ નંદનભ. ૧૨
ધનતેરસનું ધન ઘોષેરે;	
જીવાજીનું મૂળ જોએરે;	નંદ નંદનભ. ૧૩
કાળી યોદશે કાજળ કરીએરે;	
અલખેલાને આજન ધરીએરે;	નંદ નંદનભ. ૧૪
અમાસે આવી દીવાળીરે;	
કરું સુંદર સેવ સુંવાળીરે;	નંદ નંદનભ. ૧૫
આઘ અંતની રીત વિચારેરે;	
સેવકનાં કારજ સારેરે;	નંદ નંદનભ. ૧૬
સૌમાં તેજ છે તમારુંરે;	
જોઈ મોહી રહ્યું ગન મારુંરે;	નંદ નંદનભ. ૧૭
મંગળ નિર્મળ હરી નાંગરે;	
ભજસે તેના ભગવાંનરે;	નંદ નંદનભ. ૧૮
બુદ્ધિ બળ કાંઈ ન આલેરે;	
જે તરશે હરી હાથ આલેરે;	નંદ નંદનભ. ૧૯
શુરૂ દેવનું જ્ઞાન વિચારેરે;	
તેતો આપ તરે ને તારેરે;	નંદ નંદનભ. ૨૦

શું કરે સંસ્મરની માયારે;
જેણે હેતે હરીગુણ ગાયારે; નંદ નંદનજી. ૨૧
શેની આડ અટક રહી તેનેરે;
હરિ અરસ પરસ હોય જેનેરે; નંદ નંદનજી. ૨૨
પ્રીતમના સ્વામીને સંગેરે;
મન રંગાયુ હરી રંગેરે; નંદ નંદનજી. ૨૩

સવાયા દાંણુ સમાના.

ગાપી—મારગઠો મેલો મોહનજી, મારે મધુપુર જાવું છે.
શ્વાસ ભર્યા આવેછો શાને, ઘન દેખીને ધાવું છે.
ગોરસનો વહેપાર અમારો, તેમાં કાંઈ કમાવું છે.
પ્રીતમના સ્વામી શાંમળીઆ, તારે લૂંટી ખાવું છે. ૫

કહ્વાન—આધાની શી વાત કરેછે, દાંણુ અમારૂં દેતીજી.
નહિ આવેતો જાણે જીવતી, માટ ફોડુ તે લેતીજી.
માનુનીતારે મન આવેતો, ચોષ્ટું અદકું કહેતીજી.
પ્રીતમના સ્વામીની સંગે, અળખા રંગમાં રહેતીજી. ૨

ગાપી—રંગનાચાળા કાનડ કાળા, કયાં શીખ્યો તું કહે મુને.
અમે અળખા કાંઈ ન જાણુ, તાંન ઘણું સુઝે તુજને.
મારલી વાતો ઘેરઘેર જાતો, નાચ કરંતો માંખણુ રજને.
પ્રીતમના સ્વામી શાંમળીઆ, તેમાટે વહાલા પ્રજજને. ૩

કહાન—પ્રજવંદ્રાવન રમણ અમારૂં, તું શું જાણે સંસારી.

સપ્ત ધાંમ ગો લોક તજીને, ગોકુળની ગૌ ધેન ચારી.

ઇંદ્રાદિક પ્રજ્ઞાદિક સરખા, દેવ રહ્યા સર્વે હારિ.

પ્રીતમના સ્વામીની લીલા, માન્ય કહ્યું તું મહિઆરી. ૪

ગાપી—મોટા બોલ ન બોલો મોહન, મોટપણુ મેલો મોઢ.

અરધી રાતે કેવા નાઠા જ્યારે કંઠ પડ્યો કેડે,

ભીજંતા પ્રભુ ગોકુળ આગ્યા, માથેમેહ વરસ્યો ઝેડે

પ્રીતમના સ્વામી શું ફેલો માત તાત છે હેડે. ૫

કહાન—બાળક બુદ્ધે બોલે છે પણ, તોલ મૂલ કાંઈ જાણે છે.

હીરો કંકર કથીર કુંદન, એક બરાબર આણે છે.

લક્ષ્મી વરની લહેર તજીને, કંસનું રાજ વખાણે છે.

પ્રીતમના સ્વામીની સાથે, અભિમાન શું આણે છે. ૬

ગાપી—તું અભિમાની તું અહંકારી, તારૂં ડહાપણુ ન્યારૂં છે.

કોટ કળામાં કોઈએ ન જાણે, સમજે તેને સારૂં છે.

તમે તમારા રંગમાં રહો છો, અમને કાજ અમારૂં છે.

પ્રીતમના સ્વામીનું લક્ષણુ, પ્રેમી જનને પ્યારૂં છે. ૭

કહાન—મીઠું મીઠું મુખડે બોલે, મનમાં આંટી મોટી છે.

સૌના દલની હું જાણું છું, મારે હાથ કસોટી છે.

ચતુર હોય તો ચેતી લેજો, વાત ખરી કે બોટી છે.

પ્રીતમના સ્વામીની કરમાં, ચૌદ લોકની ચોમી છે. ૮

ગાપી—રહે છોગાળા છાંનેમાંનો, તું મોટો તારા મરનો.

દશ ગાઓ કેને અદકી ઓછી, એક ગડારો આહિરનો.

કૂલા કૂલ કરોછો શાને, દાવ પડયો છે અવસરનો.

પ્રીતમના સ્વામી શામળીઆ, રંગ લાગ્યો રાધાવરનો. ૯

કહાન—રહે ધુતારી કામણુગારી, બોલે છે વાંકી વાણી.

શું કરવા ગોરસ વેચે છે, રાજ કરે નહિ થઈ રાણી.

ત્રેપન લાખ કરે તુજ સરળી, નંદલોવન વહે છે પાણી.

પ્રીતમના સ્વામીની લીલા, નથી નાર નિશ્ચે જાણી. ૧૦

ગોપી—જાણે છે સૌ નથી જાણણુયું, જુગમાં જશ ઝાહિર કીધો.

માસી મારી રાંક બીચારી, વૃક્ષ જીવનો ઓધાર કીધો.

ઇંદ્રાદિકનું માન ઉતાર્યું, દાવાનળ કેઇ પેરે પીધો.

પ્રીતમના સ્વામી શામળીઆ, ચાલ્યો જામારગ સીધો. ૧૧

સવૈયા દાંણુ સમાના.

કહાન—સીધે મારગ ચાલતાં તું, શાને રાઠ વધારે છે.

અમૃતમાં વળ લેળી તું, અમને મેણાં મારે છે.

વચન રસાળાં ઢાળિને તું, આપણું ઘર ઉગારે છે.

પ્રીતનો સ્વામી શામળીઓ, શરણુ આવે તેને તારે છે. ૧૨

ગોપી—તારો છો તમારે મન માને, એમાં શું સપાડું છે.

પેરે પેરે પ્રેમ વધારો, તે વાતનું ટાડું છે.

સાસુ નણુંદ તણી છે સુળી, દુનિઆનું દુઃખ ગાડું છે.

પ્રીતમના સ્વામીને મળતાં, માયા આવરણુ આડું છે. ૧૩

કહાન—આવરણુથી હું નથી બીવાનો, કરવું હોય તે કર બાળા.

આડું બોલે ઉત્તર આલે, એ સૌ વઢવાના ચાળા.
 દહીંના દડિયા લરો ભાંમની, પ્રેમે પીસે ગોવાળા.
 પ્રીતમના સ્વામી શાંમળિઓ, અખીલ લોકનો પ્રતી-
 યાળા. ૧૪

ગાપી—રહે અળગો વળગ્યો શું આવે, વાફું છું તને વનમાળી.
 પરનારીને વનમાં રોકી, એકલડી અળગા બાળિ,
 લૂંટા લૂંટ કરો મારગમાં, નવી રીત નહોતી ભાળી.
 પ્રીતમનાસ્વામીશામળીઆ, નથીરાઢકાંઈરઢીઆળી. ૧૫

કહાન—રાઢ કરે છે રોસ ધરે છે, તું જીવતી જો મદમાતિ.
 અળગા તારી ઉંઘ ન ઉઘડે, આપે ઉત્તર અલસાતી.
 ચતુરપણું નહિ આલે એમાં, માલે છે મંગળ ગાતી.
 પ્રીતમના સ્વામીને ગોરસ, નથી નાર પ્રેમે પાતી. ૧૬

ગાપી—ગોરસ કેવું હોય ગોવાળા, એ અમને આવે હાંસી.
 દુધ દહિંની કુણ ચલાવે, છાશ દુર્લભ છે વ્રીજવાસી.
 ગોધેન ચારો મારગમાંએ, કોણ મૂલકના મેવાસી.
 ભીડ પડે બુદરજી જ્યારે, રખે નાથ જતા નાસી.
 પ્રીતમનાસ્વામી શામળીઆ, સેવકના છો સુખરાસી. ૧૭

કહાન—અમોસુખરાસીઅમોઅવિનાસી, અમોઈશ્વરઆનંદકારિ.
 ચૌદ લોક સચરાચર સઘળે, એક અમો ઇચ્છાચારિ.
 જીવત અમારી તું શું જાણે, ગોરસની વેચણહારિ.
 પાન સોપારી આખ્ય અમારિ, નાર ઠગારી ધૂતારિ.
 પ્રીતમના સ્વામીની સાથે, પ્રેમ પ્રીતરાખો ખ્યારી. ૧૮

ગોપી—પ્રીત તણે પ્રમોદ કરો પણ, હું નથી તેવી જાણા.

માટ કુટસે હાર તટસે, ચીર ફાટસે છોગાણા.

કંસ તણા લે માટે ભર્યા, અરધી રાતે ઉઘાણા.

આજ ઘણી ઇતરાઈ કરો, પણ મૂકીદો ચિત્તના ચાણા.

પ્રીતમના સ્વામીશામળીઆ, મેહેરકરો મોરલીવાણા. ૧૬

કહાન—મહેર અમારી લહેર તમારી, જાણી લે જીવતી મનમાં.

દાંણુ અમારું આપો અળળા, નહિ તારે તપસો વનમાં.

સો વાતની એક વાત છે, સમજો તો સમજો ચિતમાં.

પ્રીતમનો પ્રભુ પ્રેમ સ્નેહી, પ્રગટ રમે ગોપીજનમાં. ૨૦

ગોપી—પ્રેમી જનસુ પ્રેમ વધારો, પ્રાણ થકી લાગો પ્યારા.

ગોરસ પીજો કરૂણા કીજો, કમલ નયન કામળુઆરા.

મન કર્મ વચને માણુ મોહન નિમીષ નવ રહેશે ન્યારા.

પ્રીતમના સ્વામીશામળીઆ, શુદ્ધસ્નેહજાણુનહારા. ૨૧

પ્રીતમદાસ—સ્નેહ વધાર્યો તાપ નીવાર્યો, પ્રેમ ધરિ ગોરસ પીધું.

વંદાવનની કુંજ ગલનમાં, લાસ લાડિલ સુખ લીધું.

પ્રજજીવતી મોટાં બડ ભાગી, અભયદાન હરિજો લીધું.

સવૈયા બાવીસ સોહાગિ, પ્રેમસુધા સરોવર લીધું.

પ્રીતમના સ્વામી સંગ રમતાં, સુંદરીનું કારજ લીધું. ૨૨

પદ ૧.

દાંણુ સમાનાં.

કહાન—ઉમી રહેને આહિરડી, તું દાંણુ અમારું આપ;

ત્રણ લોવનમાં ભાંમનિ છે, છેલ છખીલાની છાપ. ઉભી.
મહિડું વેચવા માનુનિતું, નિત્ય ઉઠીનેધાય;
અમને ગોરસ આપતાં, તને શી વિમાસણ થાય. ઊભી.
રત્ન જડીત ઉઠાંણી તારે, શીર સોનાનો માટ;
અંખૂજ વરણી આંખડી, અંગે ઓઢી લીધો ઘાટ. ઊભી.
સુંદર મૂખડું શોભતું, તારે કંઠે એકાવળહાર;
રૂપ શિરોમણી સુંદરી, પાચે નેપુરનો ઝમકાર. ઊભી.
જોખનના અભિમાનમાં, નથી જાણતી જીવણપ્રાણ;
પ્રીતમનોસ્વામીશાંમળો, તેની કેણુનમાને આંણ. ઊભી.

૫૬.

ગાપી.—જવાદેને તું જાદવા, શું રોકો સુંદર શ્યામ;
વાટે જાતાં વિઠલા, કોનું ન લીજે નામ. જવાદેને.
તું દાંણી કયા દેશનો, કેણે કરી આપી છે છાપ;
અમલ કરોછો આવડો, શો કંશનેદેશોજવાખ. જવાદેને.
મથુરાંથી મોહનજી, તમે આવ્યા ગોકુળ ગાંમ;
નંદજી ઘેર ઉછર્યા, નંદલાલ ધરાવ્યું નામ. જવાદેને.
હું ખેટી જાણુભાણુની, શ્રી રાધા માઈ નામ.
પ્રીતમનાસ્વામીદાંણુની, રખેરાખતાઢેએહામ. જવાદેને.

૫૬ ૩.

કહાન — કીયા ગામની ગોવાળણી, તને આવડુંશું અભિમાન;
જોલાવી નથી જોલતી, નથી આપતી ગોરસ દાણ. કીયા ૦

જકાત છે જુમનાં તીરની, તે લઇશું લોપી લાજ;
 જોર કરીને જીવતી, જવા નહિ પાંખો આજ. ક્રીયા૦
 મજ વંદ્રાવન આપણું, નથી કોઈ તણો પરવેશ;
 શિવ વિરંચી સારદા, કોઈ પાર ન પામે શેષ. ક્રીયા૦
 મન મોઢું કર માંનની, નથી કઠણપણાનું કામ.
 સનમુખ જોતાં સુંદરી, તને શો બેસે છે દામ. ક્રીયા૦
 અમને રાજી રાખતાં, તને કોઈ નથી કહેનાર;
 પ્રીતમનો સ્વામી શામળો, છે અખળાનો આધાર. ક્રીયા૦

પદ ૪.

ગોપી—મારગ મેલોને માવજી, શી આવડી બે આતાણુ;
 મોટી થઈ મહી વેચતાં, નથી આપ્યું દહિનું દાણુ. માર૦
 નથી હીરાની ગાંઠડી, નથી હિમતણો વેહેપાર;
 છેલ છળીલા છાસનો, શો આવડો પીવા ખ્યાર. માર૦
 ગોરસ પીવા પારકું, શું રાખો પુરણ પ્રેમ;
 ગાળ ખાશો ગોપીતણી, થશે હેડું ટાડું હેમ. માર૦
 હેતે પ્રીતે હારજીત, સૌ સોંપીએ તારે હાથ;
 પ્રીતમના સ્વામી શામળા, છે મન માંન્યાની વાત. માર૦

કાંધુ સમાનાં.

પદ.

રસિયો રીઝયા છે રંગમાં, કરી માનુનિ ઉપર મેર;

(૧૦૨)

પ્રીતમ કાવ્ય-ભાગ ૧ લો.

ગોરસ પીધું પ્રેમસુ, કાંઈ થઈ છે લીલાલહેર. રસિયો. ૧
શાકરથી સ્વાદ છે, મિસરીથી મીઠું જોર;
અમૃત શું એ આગળે, એમ કહે છે નંદકીશોર. રસિયો. ૨
હુસી બોલી સૌ સુંદરી, તમે જાણજો જીવન પ્રાણ;
વાલુ નથી કોઈએ તમથી, તને માત પિતાની આંખ. રસિયો. ૩
મહિને મેપે માવજી, મને મળવાનું છે વાલ;
દહાડી લેજો હાંજીને, નિત્ય નેહ ધરી નંદલાલ. રસિયો. ૪
ગોપીને ગોવિંદને છે, પુરણ પ્રેમ વહેવાર;
પ્રીતમ કહે ગાય સાંભળે, કાંઈ ધન્ય તેનો અવતાર. રસિયો. ૫

રાસનાં પદ ૧.

રાગ ગાડિ.

શરદ નિશાનો આંદલિયો તે, ઉદે થયો આકાશ જો.
સુંદર વન ફુલી રહ્યું, તેની શોભા થઈ ચોપાસ.
વાલે કુંજલોવન વેણું નાદ કર્યો. (ટેક.) ૧
અધર મધુર ધરી મોરલી, કાંઈ કર્યું રસિલું ગાન જો;
લોક ચતુરદશ મોહિ રહ્યા, કાંઈ છાયો ઓમ વિમાન.
વાલે કુંજલોવન વેણું નાદ કર્યો. ૨
જીમનાં જળ સ્થંભિ રહ્યાં, કાંઈ સૂક્યાં તરવર પુલ જો;
સ્વર શુભીને સુંદરી, તે શુદ્ધ બુદ્ધ સૌ ભુલ્યાંરે. વાલે કુંજ.
અવળાં આબ્રણ અંગ ધર્યાંને, અવળાં ઓઢ્યાં ચીર જો;

ચંચળ થઇને ચાલી ચતુરા, નવ રહી ધારણુ ધીર. વાલે કુંજ.
 અતિ આતુરમાં આવી તારણી, જાણે છે જુગદાર જો;
 સનમુખ જો ચરણે નમી, કંઈ નિરખ્યા નંદકુમાર. વાલે કુંજ.
 સુંદર મુગટ શોધ્યામણેને, નાસિકા નૈણુ ઉઘોતજો;
 કાને કુંડળ ઝળહજો, કાંઈ જુગમ રવિની જ્યોત. વાલે કુંજ.
 કુસુમ કળીને તુળસી તણ્યા, કાંઈ સ્ફટિક મણીના હારજો;
 પિતાંમ્બર દ્વિતી દાંમણી, કાંઈ ભાસે ધન મોઝાર. વાલે કુંજ.
 ભૂજ કંકણ કટિ સિંહની, કાંઈ કોટિક કામ લાજેજો;
 પાયે નેપુર વિછીઆતે, નર્ત તણે કાજેરે. વાલે કુંજ.
 મન જોવાને માનુનિનું, જોડ્યા નવલ કિશોરજો;
 અર્ધી નિશાજો કેમ આવીયાં, આ વેળા ચાલે ચોર. વાલે કુંજ.
 પતિ તમારો પુછશે, શો ઉત્તર દેશે નારજો;
 ધર્મ તમારો એહ છે, જે સેવવો નિજ ભરથાર. વાલે કુંજ.
 વળતી જાળા બોલીઆં, સાંભળીએ ચતુરસુખાણુજો;
 વૈણુ જાણે મન વીંધીઆં, તેણે જય અમારા પ્રાંણુ. વાલે કુંજ.
 તમે તો સોવન તજવીઆં, ને તમે તજવો સંસારજો;
 તમે તો વનમાં તેડીઆંને, તમે કરો તિરસકાર. વાલે કુંજ.
 એવાં અમે કાચાં નહિ જે, ક્ષણું ક્ષણું ડાલે ચિતજો;
 પંડ પડે પલટે નહિ, કાંઈ પુરસોત્તમ શું પ્રીત. વાલે કુંજ.
 વચન સુણી મીજનારનાં, હસી બોલ્યા સુંદરચામજો;
 પ્રીતમનો સ્વામી શાંમળો, સુખ સાગરરસનું ધામ. વાલે કુંજ.

રાગ કલ્યાણ-પદ. ૨.

વશ કીધારે વેણુ વજડી, વશ કીધારે વેણુ વજડી.

નીગમ ગાન કર્યું મોરલીમાં, માનુની મોહ પમાડિ. વશ૦

ખટકશ આબ્રણુ અવળાં સજ્યાં, અવળી ઓઢી અંગ સાડી. વશ૦

લોક લાજ મરજદ વેદની, અળળાએ નાંખી ઉડાડી. વશ૦

ચંચળ થઇને ચાલી ચતુરા, જેને ગોઠડી ગોવિંદ શું ગાઢી. વશ૦

પ્રીતમનો પ્રભુ પ્રેમ રનેહિ, સુંદરીને રાસ રમાડી. વશ૦

પદ ૩.

રાગ સામેરી.

આબ્યો આસો આનંદકારિ, લક્ષ્મી વરે લીલા ધારી. ૧

શશી સોળકળા શુભધારી, વન પુલ્કયું શોભા સારી. ૨

લીધી મોરલી હરીયે હાથ, કીધી ટેર ત્રિલોચન નાથ. ૩

મોહ્યા શિવ વિરંચી પેશ, મોહ્યો પવન કરે ન પ્રવેશ. ૪

મોહ્યાં શ્રી જીમનાનાં નિર, મોહ્યાં વચ્છ પીએ નહિ ખીર. ૫

મોહ્યાં પશુ મૃગ મીન, મોહ્યાં રાગે થયાં રસ લીન. ૬

મોહ્યાં દ્રુમ લતા રજ રેત, મોહ્યા ઉડગણુ ઇંદુ સમેત. ૭

મોહ્યા મુનિ જોગી તપધારી, મોહ્યાં નાદે ભોવન દશચારી. ૮

મોહી ગોકુળ ગોપ કુમારિ, પ્રીતમના સ્વામીની ખ્યારિ. ૯

સાખી.

વેણુ વજડો વિકૃલે, વંદ્રાવન મોઝાર,

બ્યાકુળ થઇ પ્રજ સુંદરી, મળવા દેવમોરાર.

રાગ સામેરી.—૫૬ ૪.

- મન મોહન મળવા કાજ, લોપી લોક કુટુંબની લાજ. ૧
 અંગે અવળા સજ્યા શણગાર, નહિ દેહસું સ્નેહ લગાર. ૨
 સેંથે કાજળ કુંકુમ ગાલ, કીધી અરધી આડ લેલાટ. ૩
 આંજ આંખડી એક અધુરી, પાચે પહેરી કંકણ ચુડી. ૪
 ચરણ નેપુર કર્ણ સોહાબ્યા, કર્ણ ભુષણ હાથ બનાબ્યાં. ૫
 ચોઢયો ચરણિયો પહેર્યો ચીર, ભુલી ભામનિ શુદ્ધ શરીર. ૬
 ચાલી જે જેમ તે તેમ નાર, મૂક્યાં મંદીર પતિ પરિવાર. ૭
 મૂક્યાં ખાન પાન સુખ સેજ, વશ્યું નેણમાં હરીનું તેજ. ૮
 મૂકી માયા મોહને માંન, ધર્યું એક હરિનું ધ્યાન. ૯
 ચાલી ચતુરા વૃંદે વૃંદ, ઉર ઉપજ્યો અતિ આનંદ. ૧૦
 આવી જ્યાં છે નાગર નંદ, જોયા ગોપીવર ગોવિંદ. ૧૧
 આવી સનમુખ નાંચ્યું શીશ, બોલ્યા બિરધર ગોકુળાધિશ. ૧૨
 પુરૂષોત્તમ જીવન પ્રાણ, સ્વામી પ્રીતમનો ચતુર સુખણ. ૧૩

સાખી.

મન જોવા માનાંન તણું, બોલ્યા જીગદાધાર;
 અરધી નિશાએ કેમ આવીઆં, વનમાં સૌ વ્રજનાર. ૧

રાગ સામેરી.—૫૬ ૫.

- તમે અરધી નિશા કેમ આબ્યાં, કહો કામની કોણે બોલાબ્યાં. ૧
 તમે માનુનિ મન વિચારો, નાહ તારૂણી ધર્મ તમારો. ૨

(૧૦૬)

પ્રીતમ કાવ્ય-ભાગ ૧ લો.

જેણે અવર પુરૂષને વંધા, તેની નિગમ કરે છે નિંધા.	૩
હશે માત પિતા સુત બ્રાત, પતિ પુછશે જ્યારે વાત.	૪
શેા ઉત્તર દેશેા નારિ, જીવેા જીવતી રૂઢિયે વિચારી.	૫
ગહા ઘોર ભયંકર રેણી, માંનો સત્સ વચન મૃગનેણી.	૬
બોલ્યા પ્રેમે પ્રીતમનો સ્વામી, અલખેલો અંતરજામી.	૭

સાખી.

લોવન જાણો સૌ ભાંમનિ, રાખી રૂઢિયામાં રૂપ;
દર્શન કીધું અમતાણું, શુંદર રૂયામ સ્વરૂપ. ૧

રાગ સામેરી—પદ ૬.

હભી અગળા અતિ દુઃખ પામી, એ શું બોલ્યા અંતરજામી. ૧
અમો નથી અજાણે આવ્યાં, તમો તાંન કરી તેડાવ્યાં. ૨
સાચી પ્રીત તમારી સાથ, વાંકા બોલ ન બોલો નાથ. ૩
તમો જાત ભાત કુળ નાત, તમો માત પિતા સુત બ્રાત. ૪
પરપુરૂષ તમો કેમ કહીએ, સદાચરણ તમારે રહીએ. ૫
લમો જગત પતિ જીગદીશ, તમો અખિલ લોવનના ઇશ. ૬
સર્વ ધર્મ તણું ફળ એહ, નાથ તમસું કરવો નેહ. ૭
સ્વામી પ્રીતમનો જહુરાય, દેહ પડતાં નેહ ન જાય. ૮

સાખી.

વચન શુભી વ્રજનારનાં, રીઝયા શ્રી ભગવાંન;
પારો તેડી પ્રેમદા, આખ્યાં આદરમાન. ૧

રાગ સામેરી પદ ૭.

- રાસ મંડળ રસીએ કીધો, નટવેશ જદુવર લીધો. ૧
 ફૂલ્યાં કમ્મક કમળ વનરાએ, મધ્ય મધુકર ગોકુળરાએ. ૨
 સુખ શોભા વરણવી ન જાએ, જેને નિગમ નિરંતર ગાએ. ૩
 સહુ ચતુરા રહી ચોપાસ, રચ્યો રસીએ રાસ વિલાસ. ૪
 ગોપી ગાન મધુર ગાએ, વચ્ચે વેણુ વાલોજી વાએ. ૫
 તાળી તાળનું તાંન મેળાવે, નારી નૈણે નેહ જણાવે. ૬
 કોઇએ કર્યા અંજુજ આદાર, મધ્ય માંજુક હાટક હાર. ૭
 એવી અદ્ભુત લીલા અપાર, માંજુ માનુનિ રાસ વિહાર. ૮
 આનંદ અળખાને અભિમાન, હરી થઇ ગયા અંતરધ્યાન. ૯
 પ્રભુ પ્રીતમનો પ્રેમ સ્નેહી, રહ્યો અંતર એથો લેઇ. ૧૦

સાખી.

- અંતર એથો લેઇ રહ્યો, અખિલ લોવનનો ભૂપ;
 અખંડ વિહારી વાલમો, અકળ આનંદ સ્વરૂપ. ૧

પદ ૮.

- શોક સુંદરી પામી અપાર, તેતો આપણે અહંકાર. ૧
 જેમ ધનવંત હોયે નિરધન, એમ થઇ સૌ જીવતી જન. ૨
 પૂછે ગુલમ લતા ફુમવેલી, કહીં દીઠા રયામ સાહેલી. ૩
 પૂછે વંદાને વિશ્વાસે, પ્રભુ છે કાંઇ તારી પાસે. ૪

(૧૦૮)

પ્રીતમ કાવ્ય-ભાગ ૧ લો.

માનુનિ મૃગ મોરને પૃષ્ઠે, આપોને ઉત્તર શું છે.	૫
શે નવ ખોલો દ્રુમ ઉદાસિ, જેવા નિર્દય તીરથવાસી.	૬
એવાં કહેતી વચન અનેક, જોતી ચરણ કમળ રજ રેખ.	૭
આવી રવિ તાનયાની તીર, કીધું રૂદન મૂકી ધીર.	૮
એક જાળા ખોલી તહીં, રચો ખેલ અનોપમ અહીં.	૯
નાથ વિના ક્ષણ નવ રહેવાય, કરો હરિ મળવાનો ઉપાય.	૧૦
એક નારિ થઈ નંદરાય, બળદેવ જસોદા માય.	૧૧
એકે નાંમ ધર્યું નંદલાલ, સ્તન પાંત કરે ગોપાળ.	૧૨
એક પૂતનાં થઈને આવી, તેને મિથ્યા મરણ પમાડી.	૧૩
વચ્છ કેસી અઘાસૂર એક, ધર્યો ધનુષ ઓમાસુર વેશ.	૧૪
એકે ગીરી ગોવર્ધન ધાર્યો, એકે ઇંદ્રનો ગર્વ ઉતાર્યો.	૧૫
એક કદમ ચડે ચીર ચોરી, એક રોકે ગોપ કિશોરિ.	૧૬
એક દાંણી થઈને દાંણુ માગે, એક માટ ઘાટ પર ભાગે.	૧૭
એક શંખ ચુક થઈ આઠ્યો, તેને મારીને હાર મનાઠ્યો.	૧૮
એક કૃષ્ણ ચરાવે ગાય, તે તો ગોપીનું ગોરસ ખાય.	૧૯
એવો રંગ જોઈ હરિ રીઝયા, ભામનિઓને ભાવે ભીંજ્યા.	૨૦
આવી પ્રગટયા અંતરજામી, પ્રમે પ્રીતમનો સ્વામી.	૨૧

સાખી.

અખજાને આવી મળ્યા, શુંબુંવંત ગિરધરલાલ;
વદન સુધાકર જોઈને, રૂઢિયે વાધ્યું વાલ.

પદ ૯.

રાગ ઉપર પ્રમાણે.

એક સુંદર શોભા ના લે, એક પલક ન પાછી વાળે. ૧
 એક ઉભી પિતામ્બર સાહી, એક આવી અંગ લપટાઈ. ૨
 એક સનમુખરહી કરજોડી, એક માનનિ રહી મુખ મોડી. ૩
 એક ભાવે ભૂળ ભરી ચોંપે, એક અમર પાથરી આપે. ૪
 આવી બેઠા આનંદકારી, ફરી વિંટી વળી મજનારી. ૫
 પૂછે પ્રશ્ન કૃષ્ણને પ્રીતે, આપો ઉત્તર રસની રીતે. ૬
 ફરી રાસ રચ્યો જહુરાએ, જેની શોભા વર્ણવી ન જાએ. ૭
 એક એક ગોપીને ગોવિંદ, અલબેલો આનંદ કંદ. ૮
 ફરતી ગાંન કરે મજબાણા, કોકિલા કંઠ રસાણા. ૯
 ઝમકે ઝાંઝર ધૂધરી ઘોર, ધમધમ નાચે નંદકિશોર. ૧૦
 ભેઈ મનમથે મૂક્યું માન, પડ્યો પૃથ્વીનહિ શુદ્ધને શાન. ૧૧
 રતિ લેઈ નાઠા નિરધાર, એવી અદ્ભૂત લીલા સાર. ૧૨
 જેથી અળગો કામ વિકાર, રસ પુરણ પ્રેમ વહેવાર. ૧૩
 સ્વામી પ્રીતમનો પુર્ણાનંદ, જેને ભજતાં ટળે ભવકંદ. ૧૪
 સાખી.

પરમ પવિત્ર ચરિત્ર શુભ, શેષ ન પામે પાર;
 નિગમ નિરંતર વર્ણવે, લીલા અગમ અપાર, ૧

પદ ૧૦ રાગ ગોડી.

આઠ્યા રવિ તનીયા તીર, જળ ક્રિડા ફરી જહુવીર, ૧

(૧૧૦)   પ્રીતમ કાવ્ય-ભાગ ૧ લો.

છાંટે ઉઠક અંગો અંગ, જેવો ભમર કમળનો રંગ. ૨
 અંગે આશ્રણ અમર ધાર્યા, આપી આશા સદન સધાર્યા. ૩
 લીલા અળંગ ગોપી જન માણે, તેનો પાર સંસાર ન જાણે. ૪
 ધન્ય ગોકુળ ગોપી ગાયે, ધન્ય દ્રુમલતા ગિરિરાયે. ૫
 ધન્ય શ્રી જુમનાનું તિર, ધન્ય કુલન કુંજક તિર. ૬
 ધન્ય પાવન પારવન, ધન્ય ગોવિંદ ગોપીજન. ૭
 પ્રજ્ઞોભી કમળ આકાર, હોયે પ્રાત ઘણો વિસ્તાર. ૮
 નિશ્ચે પાંખડીઓ મળી જાણે, માટે સહેજે સમાગમ થાય. ૯
 ગોપી જૂથ અનેક અપાર, રસિયાનો અળંગ વિહાર. ૧૦
 રાધા મોહન રાસ વિહારી, પ્રીતે પ્રીતમ જાણે બલિહારી. ૧૧

સાખી.

લીલા દેવી રાધકા, ભૂદેવી સત્યભામા પાસ.
 શ્રીદેવી સિંધુ સુતા, વૈકુંઠ લીલા વિલાસ;
 અમૃત સાગર હરિ કથા, કોઈ રસીક જન ગાય.
 રનેહ ધરીજે સાંભળે, તો પતીત પાવન થાય.

રાસનાં પદ ૧.

રાગ કાલેરો.

રસીયા રાસ રમાડો અમને, આવ્યાં એવું જાણીરે;
 વેણું નાદે વ્યાકુળ કીધાં, તનમન લીધાં તાણીરે.
 રસીયા રાસ રમાડો અમને.   (ટેક.)

સુંદર શ્યામ કામ પરિપૂરણ, તમને તજ કહાં જઈએ;
 અંતરજાતી છે અલખેલા, તો આજું શું કહિયેરે. રસીયા૦ ૨
 અમે, અજાણને આશ તમારી, હેતે હસી બોલાવોરે;
 પ્રીતમનાસ્વામીશામળીઆ, પ્રણતપાલપ્રભુકહાવોરે. રસીયા૦ ૩

પદ ૨.

શ્રી વંદ્રાવન રસીક રમણરંગ, સુંદર શરદ શુભ ચંદ્રપ્રકાશ.
 ખંશીળટ જમુના ત્રઠ કૂલન, રચ્યૌ રસિકવર રાસ વિલાસ. શ્રી૦
 એક એક ગોપી ગોપી સંગ ગીરધર, તાંન માંન છંદ લેદ અપાર;
 મધુર મધુર સ્વર વેણુ વળડે, નરતે નરતે નાચે નાર. શ્રી૦
 અંખૂજ લોચન આનંદકારી, અખંડ વિહારી અકળ સ્વરૂપ;
 શુણાતિત ગોપીવર ગોવિંદ, લોવન ચતુરદશ કેરો ભૂપ. શ્રી૦
 જનમન રંજન લવલય ભંજન, શુર સજન સેવે પદ સાર;
 પ્રીતમનો પ્રભુ પ્રેમ સ્નેહી, પ્રેમી જનનો પ્રાણ આધાર. શ્રી૦

પદ ૩.

રાસ મંડલમાં રંગભેર રમતાં, અજાણને આંચું અભિમાન;
 અંતરજાતી છે અલખેલો, એક ક્ષણમાં થયા અંતરધ્યાન. રાસ૦
 સુંદરી સર્વે થઈ શોકાતુર, નેણે ન દીકા નંદકુમાર;
 વૃક્ષ વેલિ વસુધાને પૂછે, પ્રેડે વ્યાકુળ સૌ પ્રજાની નારૂ. રાસ૦
 માતુની મૃગ મંડલીને પૂછે, શે ન બોલો નરદે નઠોર;
 લોચન તારાં અતિ રંગીલાં; જાણે નિરખ્યા હોય નંદકીશોર. રાસ૦
 તુળસી તું કદયાણી કહાવે, કહે અમને ભૂદરની ભાળ;

શુભ લતા દિસે પ્રકુલિત, પર્મ મુદિત પરશ્યા ગોપાલ. રાસ૦
 દુમ તમે બહુ ધીરજ ધારી, સેં નવ આપો ઉત્તર આજ;
 તીર્થવાસી લોકતણી પેરે, કઠણપણું કિધું કોણ કાજ. રાસ૦
 જોઈ જોઈ જીવતી સૌ થાકી, કંઈ દિઠા નહિ શ્યામ શરીર,
 પ્રીતમના સ્વામીને મળવા, રચ્યો ખેલ રવિ તનીયા તીર. રાસ૦

પદ ૪.

નૌતમ ખેલ કર્યો ગોપીજન, હરિ મળવા મન વાધ્યું બહાલ;
 એક જીવતી જસોદા થઈ ખેઠી, એક થઈ નેહ નંદલાલ. નૌ૦
 એક અખળા પૂતના થઈ આવી, તેનો મિથ્યા પ્રાણ હર્યો;
 જીવતી જીગમ થઈ જમલા અર્જુન, તેહ તણો આધાર કર્યો. નૌ૦
 સકટ તૃણ વૃત્ત અઘ વચ્છાસુર, ધેનુક પ્રલંભ પમાડ્યા પતન;
 ચાર્યા ચિર દાવાનલ પીધો, લીધો લટકે ગોવરધન. નૌ૦
 અદભૂત ખેલ અલોકિક લીલા, જોઈ રીઝ્યા મન જીગદાધાર;
 પ્રીતમનો પ્રભુ પ્રેમ સ્નેહી, પ્રગટ્યા મધ્ય મંડળી મેઝાર. નૌ૦

પદ ૫

શ્રીમુખ ચંદ્ર ચકોર ભામની, નીરખે નેહ નેણભરી;
 પૂછ્યું પ્રશ્ન કૃષ્ણ કરે ઉત્તર, રાસ મંડપ ફરી રચના કરી. શ્રીમુખ૦
 વેણા વેણુ મૃદંગ બાલરી, રમક ઝમક તૈ તાન તરંગ;
 અંગસુ અંગ પરસ પર ચુંબન, કમળ પરભમે ભંગ. શ્રીમુખ૦
 અખળાનો આંખો કરી વેડે, નારી કુંજર નૌતમ ખેલે;
 પ્રીતમના સ્વામી સંગ રમતાં, રાસમંડળમાં રંગનીરેલ. શ્રીમુખ૦

રાસનાં. પદ ૧.

ગોપી—સાંભળ સ્નેહ ધરી સજની, રૂડી શરદ તણી રજની;
 વહાલે વાંસલડી વાઈ, જીવતી જોવાને ધાઈ. ૧
 અવળા અંગ સજ્યા શણુગાર, સુકયાં મંદિર પતિ પરિવાર;
 ચતુરા ચુપ કરી ચાલી, ગોપી ગિરધરને વાલી. ૨
 વેગે વંદ્રાવન આવી, મોહનના મનમાં ભાવી;
 નેહે નિરખ્યા નંદનોલાલ, હેતભરી સૌ હાલ બેહાલ. ૩
 પ્રીતમનો સ્વામી છે રસિયો, હરીવર હૈડામાં વસિયો;

પદ ૨.

કૃષ્ણ—ખોલ્યા સુંદરવર સજની, કેમ આવ્યાં અબળા પ્રજની;
 નારી નિર્લજ નવ થઈએ, આપણા ભોવન વિષે રહીએ. ૧
 લોપી લોક તણી લજ્યા, તારૂણી કેમ ભરથાર તજ્યા;
 જેણે અવર પુરૂષ વંધા, તેની નિગમ કરે નિંદા. ૨
 લાગે કુડુ કલંક કુળમાં, બાળા બૂડે ભવજળમાં;
 જાઓ જેમ જાણે નહીકોએ, જીગમાં હાંશી નવ હોએ. ૩
 ખોલ્યા પ્રીતમનો સ્વામી, માનુની મનમાં દુઃખ પામી;

પદ ૩.

એક ઉભી રહી અબળા, સૌકો શોચ કરે સખળા;
 ચતુરા ચીતવતી હરીને, આપે ઉત્તર તે ફરીને. ૧
 વાલા તમે તેડી પ્રજનાર, તેડી તમે કરો તિરસ્કાર;

એવું ન ઘટે તમને નાથ, વાંકું ખોલોછો અમ સાથ. ૨

સુત વિત જે સંસાર તજે, કુળ વહેવાર ન રાખે રજે;

તે તમને પામે પ્રાણી, શ્રીમુખની એવી વાણી. ૩

તે માટે કીધું સૌ ત્યાગ, હરિ મળવા ઉપજ્યો અનુરાગ;

પ્રીતમના સ્વામી સંગે, તનમન રીઝયું છે રંગે. ૪

પદ ૪.

વચન શુભી વંદ્રાવન ચંદ, હેતે હશી ખોલ્યા ગોવિંદ;

જીવતી એયું તમારું મન, મુજને વશ્ય કીધો પ્રીતજન. ૧

તમને રંગે રમાડુ રાસ, રૂઢિયે પ્રગટ્યો પ્રેમ વિલાસ;

સુંદર વન ફૂલ્યું ચોપાસ, પુરણ ઈંદુ ચઢ્યો આકાશ. ૨

કીધી માનુનીની મંડળી; ફરતી ફૂલી કુસુમ કળી;

મધ્યે મધુકર મોહનલાલ, બિચ બિચ વાહે વેણુ રસાળ. ૩

એક એક ગોપિને ગોવિંદ, કંકણ નેપુર નૌતમ છંદ;

રમઝમ રમઝમ ઝાંઝર ઝેર, કંચન કોટ બન્યો ચૌદેર. ૪

રસની રઢ વળી રમતાં, કીધાં માનુનીને ગમતાં;

ભમર ભેદ કરે બાળા, જેમ ધન માંહે તડીત માલા. ૫

નભમાં શૂર વિનતા નીરખે, ચંદન કુસુમ ધણું વરશે;

ભૂમનાં જળ કીડા કીધી, આસા અબળાને હીધી. ૬

જે વંદ્રાવન કીધો રાસ, શુક્લ ભાંખે શુકલ બ્યાસ;

પ્રીતમનો સ્વામી ચ્યારો, એ માંહે સૌથી ન્યારો. ૭

૫૬ રાસનાં રાગ સામેરી.

૫૬ ૧.

વંદ્રાવન રૂડુરે સજની રસ ભર્યુરે, રૂડુ રવિ તનીયાતું તીર;
 કુંજ કુંજ ક્રીડા શ્રી કૃષ્ણનીરે, સુંદર રયામ શરીર. વં
 ઠાર ઠાર કુલી વૃક્ષ વેલડીરે, ઘેર ઘેર કળી કુસુમ પ્રકાશ;
 ઠાર ઠાર મધુકરની મંડલીરે, ઠાર ઠાર રસિયાનો રાસ. વં
 પંખી બોલે બહુ રળિયામણારે, કોકીલા ચાતુક મોર ચકોર.
 વચન અમૃત ધૂની આનંદે ઉચરેરે, જહાં ત્યાંતરતનનંદકીશોર. વં
 અખંડ રમણ રાધા માધવતણુરે, લીલા સિંધુ લહેરે જાએ;
 પ્રીતમ કોઇ પ્રેમી જન ઝીલશેરે, એ સુખ તણ કોઇ અન્ય
 ન સોહાએ. વં

૫૬ ૨.

રંગ વધાર્યોરે રસિએ રાસમાંરે, અગળાને ઉપજાવ્યો આનંદ;
 અધર સુધારસ પાયો પીધલોરે, ચોદક્ષ પ્રીજ જીવતીનાં પ્રાંદ. ૧
 હાશ્ય પરસ્પર નાગર નાગરીરે, પુરણ પુર્યા મનના કોડ;
 ફરતીવીંટલાઇ વનીતા વેડલીરે, મધ્યે મોહનચાંપલીઆનો છોડ.
 પિક વેણી મૃગનેણી માનનીરે, શશી વહની સૌ નાર;
 નવજન ઘેર્યો તડીત માળાવોરે, શોભા હીસે અપરમપાર.
 હરિ સુખ નીરજે ભાવે ભામનીરે, જેમ શશી ચીતવે ચકોર;
 પ્રેમ રનેહી પ્રણુ પ્રીતમ તણોરે, નટવર નાગર નંદકીશોર.

પદ ૩.

શરદની રેણીરે સુંદર શોધામણીરે, ઉગ્યો સોળ કળાનો ચંદ્ર;
 વેણુ વળડીને તેડી સૌ સુંદરીરે, સૌને ઉપજાવ્યો આનંદ. ૧૦
 કુરમીત વનની શોભા જોઈનેરે, રૂઢિયે રીઝયા શ્રી ગોવંદ;
 શ્રીમુખ સરખાં અંબુજ ઉઘડ્યાંરે, ઠોર ઠોર વિનવાનાં વૃંદ. ૧૦
 નર્તે નરતે નાથે નાગરીરે, તેમ તેમ મેલે છળીલો છંદ:
 રાધા મૂળ પંકજ મધુકર હરિરે, માણે પરસ્પર રસ મુકરંદ. ૧૦
 હીરા હાટક મધ્યે મકરાકૃત મણીરે, શોભા અદ્ભૂત આનંદ કંદ;
 સૂરનર નિગમ ન જાણે તેહનેરે, શું વર્ણવે પ્રીતમ મતિમંદ. ૧૦

પદ ૪.

ધન્ય ધન્ય વંદ્રાવન રણીયામણરે, જહાં રસિયાનો રંગ વિલાસ;
 શારદ નારદ અજ ઉમીયા પતિરે, વંછે વૃજ વંદ્રાવન વાસ. ૧
 ગોકુળ લીલારે તે ગૌ લોકનીરે, ભૂતળ રચ્યો રસિકવર ખેલ;
 કનક મણીમય લોભી રંગ ભરીરે, સુરતરૂથઈ કૂંડ્યાં વૃક્ષ વેલ. ૨
 વિર્જ શ્રી જુમનાંજી જાણીનેરે, સતશૃંગ ચિંતામણી ગિરીરાજ;
 આહિર કન્યા સખીનીજ ધામનીરે, કામધેન સૌ સુરભીસમાજ. ૩
 ગ્રીજ લોભી અંબુજ આકાર છેરે, સંધ્યા સંપટ પ્રાતઃ પ્રકાસ;
 બારેમાસ વસંત વિરાજતોરે, પીયા પ્યારિનો અખંડ વિલાસ. ૪
 મુખ અંકીત પ્રદ અંકીત લોમકારે, મહિમા મોટો અગમઅપાર;
 પ્રીતમ કોણે પ્રેમી જન પ્રીછશેરે, ઘરછે વૃજ મંડળ અવતાર. ૫

રાગ સામેરી.

પદ ૧.

મહાવન વાગેરે મધુરીસી મોરલીરે, સુંદર ગાયો સામેરી રાગ;
શુદ્ધ ગુદ્ધ ભુલીરે સૌકો ભામનીરે, અંતર ઉપજ્યો અતિ

અનુરાગ. ૧

શ્રવણે સુણીનેરે સર્વે નીસરીરે, ચાલી જે જેમ તે તેમ નાર;
લોક વેદની લજ્યા નવ ગણીરે, મન વૃત્તિ શઘ્ન કૃષ્ણકાર. ૨
કુંજ ભોવનમાં આવી કાંમનીરે, જ્યાં છે જીવણ જીગદાધાર;
પૂરણ પ્રેમે પ્રેમદા પાએ નમ્યાંરે, નિરખ્યા નાગર મંદ કુમાર. ૩
રોષ ધરિને રસિયો બોલીઓરે, અર્ધ નિશા આવ્યાં કેમનાર.
ધર્મ તમારોરે તારૂણી તમે તજ્યાંરે, લજ્યાં કેમ મનમાં

અન્ય ભરથાર. ૪

સુંદર વનની શોભા જોઈનેરે, જીવતીજીવો તમારે ઘેર.

પ્રીતમ પ્રભુનો જોણીપેરે ઉચ્ચારે, વાલાજીનાં વચન સાંભ-
ળ્યાં કાન. ૫

પદ ૨.

વળતાં મજબાજા એમ બોલીઆંરે,

સાંભળો શામળા અતુર સુખણ.

શબ્દ તમારોરે સાલે મનવિષેરે,

તેણે જાએ અમારા પ્રાણ.

વળતાં મજ. ૧

શા માટે તેડ્યાં તમે વહાલા વનવિષેરે,
 હવે તરછોડો તે તક નોડે.
 કેમ કરી જૈએરે પ્રભુ પાછાં ફરિરે,
 જો કોઈ ગામ ઠામ ઘર હોએ. વળતાં વ્રજ. ૨
 સકળ ધર્મનું હારદ છો તમેરે,
 તે હરી આઠ્યા અમારે હાથ.
 જો કોઈ પૂછે તેને પરમોધજેરે,
 કહેજો કર્મ ધર્મની વાત. વળતાં વ્રજ. ૩
 નાથ અન્નજો અમો નથી આવીઆરે,
 ઝોળજ્યા અખિલ લોવન પતીરાજો.
 પ્રીતમ પ્રભુને પ્રગટાવીએરે,
 દેહ પડે પણ નેહ ન જાએ. વળતાં વ્રજ. ૪

પદ ૩.

ચતુર શિરોમણી સુંદરી સાંભળોરે, જોવા જીવતી કેડું મન.
 કરડી કટાક્ષે કરિને ભાળીયુંરે, રાસમાં તેડ્યાં રસિયાં જન. ૧.
 મોહને માનુનીતણી મંડળી ફરીરે, મધ્યે નટવર નંદ કુમાર;
 એક એક ઠેશરે કર કરમાં અહિરે, જાણું મળી મર્કત હાટકહાર. ૨.
 તાંન મન ધ્યાન સ્વર સાતમેરે, સાથે ઉઠે સર્વના સોર;
 અંત્રિક્ષ અમર કુસુમ વરસ્યા કરેરે, બોલે જે જીગલ કિશોર. ૩.
 કોટ કંદ્રપ કળાવન શ્રી કૃષ્ણજીરે, મનમથના મનમથ મોરાર;
 ત્યાં રતિ પતી આવિયોરે, પેળી પડીઓ પૃથ્વી મોઝાર. ૪.

એવી અદ્ભૂત લીલા જોઇને જો, આઠ્યું અળખાને અભિમાન.
અંતરભાગી પ્રભુ પ્રીતમતણોરે, અર્ધ ક્ષણમાં હવા અંતરધ્યાન. પ.
પદ ૪.

સુંદરી સર્વે શોકાતુર થઇરે, જેમ કાંઈ ધનવંત થાએ નિર્ધન;
વાલાને વિજોગેરે વન વ્યાકુળ ફરેરે, ગદ ગદ કંઠે વહે વચન૦
સુંદરી સર્વે. ૧.

માનુની જઈ પૂછે મૃમ મોરરે, દુમ વેલી સાથે સંવાદ;
શામળીઆ રનેહેરે શેખોલો નહીરે, કુંજકુંજમાંકરવી સૌ સાદ.૨.
અમેઝાળખા પર રોષ ન રાખીએરે, છો તમે કુરણાસિંધુ મોરાર;
દોષ અમારા અમશિર રીઝીએરે, કરતી તનમનને તુચ્છકાર. ૩.
કોટ કદપ તે પલકને અંતરેરે, અમેઝાળખાએ કેમ સહેવાએ;
અનેક વિધનથીશીદઉગારીઆંરે, દાઝવાદેવાતાંદાવાનળમાંહી. ૪.
જુમનાંનીતીરેરેતાઝૂલ્પીટોએમજીરે, માંડયોહરિઆવવાનોઉપાય;
કૃષ્ણ સ્વરૂપ ધર્યું એક કામનીરે, મુગટ કુંડળ મોરલી માંહે. ૫.
પરમ પવિત્ર ચરિત્ર જે હરીતણાંરે, ગોપીકા ગાએ ગીત રસાલ;
પ્રભુ પીતગને જે રંગભર રાસમાંરે, શુણ્ણવંત ગિરધરવર એપાલ. ૬.

પદ રાસનાં.

ગ સામેરી.

પદ ૫.

રમિએ પધાર્યા રંગભર રાસમાંરે, અળખા પાંખી અતિ આનંદ;

(૧૨૦)

પ્રીતમ કાવ્ય-ભાગ ૧ લો.

નવલલાલ માનુની કુલી કમોદનીરે, જળહળ જોઇને શ્રીમુખચંદ. ૧.
ચતુરા જઇ ડોચે ચરણે નમેરે, કોઇ ભુજ ભરી ભેટે નાથ;
કોઇ પીતામ્બર ગ્રહિને પ્રેમશુંરે, સ્નેહ ચોંપે રૂઢિયા સાથ. ૨.
કહે કેમગયાતા ગિરધરવહાઇનેરે, હવેહરિ આઠ્યા અમારેહાથ;
પ્રેમદાએ પોતાનાં પટ પાથર્યાંરે, સોની સનમુખ બેઠા નાથ. ૩.
માનુનીનામનના મનોરથ પુરીયારે, રસિયે રચીચો રાસવિલાસ;
અધર મધૂર રસ પ્રેમેથી નમીરે, પ્રસન્ન કીધાં લઇને પાસ. ૪.
તે મુખ વચને કેમ બાએ વર્ણવ્યુંરે, બાણે બુવતી બાણુનહાર;
પ્રેમ સ્નેહી પ્રભુ પ્રીતમ તણોરે, કહાવે અળખા તણો આધાર. ૫.

રાગ રાસનો.

પદ. ૧

જોરા આવો આનંદ કંદ,	છબું જોઇનેરે.	
વિહૂલ વર વંદ્રાવન ચંદ,	"	૧
સુંદર મુગટ ચંદ્રિકા શિર,	"	૨
કાને કુંડળ કંઠે હાર,	"	૩
કેસર તીલક ધર્યું છે ભાલ,	"	૪
અધર અરણ્ય રંગ આકાશમાળ,	"	૫
અતિ અણ્ણિયાળાં અંબુજ નેણ,	"	૬
મુખનાં વહાલાં લાજે વેણ,	"	૭

નાસા મોતી જોતિ રાસ,	,,	૮
સોભા સૂરજ કોટી પ્રકાશ,	,,	૯
ઉરે વેળંતી માળા વિસાલ,	,,	૧૦
બાળુ પોંચી રત્ન જડાવ,	,,	૧૧
કટી કંદોરો કંકણી ઝેંઝ,	,,	૧૨
પ્રીતવસન તન પરમ સ્નેહ,	,,	૧૩
ચરણે ચડેન સુભદાયક ચાર,	,,	૧૪
નોતમ નેપુરનો ઝમકાર,	,,	૧૫
પદ પંકજ રજ પાવન સાર,	,,	૧૬
સેવે સિંધુ સૂતા ત્રિપુરાર,	,,	૧૭
તારા ચરણ કમળનો દાસ,	,,	૧૮
રહેશુ પ્રેમ ધરીને પાસ,	,,	૧૯
નળ સિખ નિરખુ નંદકિશોર,	,,	૨૦
છોજ ચતુરાના ચિત્ત ચોર,	,,	૨૧
પ્રભુ પ્રીતમનો પ્રાણ જીવન.	,,	૨૨
નિત્ય નિત્ય તમારા શુભ દરસું,	,,	૨૩

પદ ૨.

સુંદર શરદ પુનમની રાત, આનંદ ઉપજ્યોરે.	૧
હરિઓ મોરલી લીધી હાથ.	,, ૨
ગિરધરે ગાયો રસીલો રાગ.	,, ૩
નદિ ડોહ્યા નવકુળ નાગ.	,, ૪

ડાલ્યા ડુંગર મેરૂ મહી.	”	૫
વહેતી જીમના સ્થિર થઈ.	”	૬
થંબે પવન ગગન નિરવાણુ.	”	૭
પાણી થઈ આલ્યા પાસાણુ.	”	૮
સૂકે તરૂં આબ્યાં ફળ ફૂલ.	”	૯
ગોકુળ ગોપીએ સાંભળ્યું.	”	૧૦
સૂણતાં વ્યાકુળ થઈ મજનાર.	”	૧૧
હડી હીંડી હારો હાર.	”	૧૨
અવળા અંગ સજ્યા શણુગાર.	”	૧૩
મૂક્યાં મંદિર પતી પરિવાર.	”	૧૪
ચિત્ત પ્રતિ થૈ કૃપ્નાકાર.	”	૧૫
શત્રુ રૂપ થયો સંસાર.	”	૧૬
વેગે આબ્યાં વન મોઝાર.	”	૧૭
નેહ નિરખ્યા નંદકુમાર.	”	૧૮
મણુ પ્રીતમનો પ્રાણુ આધાર.	”	૧૯
રસિયો વસીઓ રૂઢિયા મોઝાર.	”	૨૦

વધાઈ.

રામ. ધોળ.

નંદજીના ભાવ્યતથો નહિ પારરે,

જેને ઘેર ઇશ્વરનો અવતારરે.	૧
જપ તપ જોગયજ્ઞ વ્રતદાંનરે,	
સાધન સુકિત સમરણુ ધ્યાનરે.	૨
તેનું કૃણ કમળ નયન શ્રી કળ્પરે,	
જેને જોઇ જગત થાઓ સહુ પ્રસન્નરે.	૩
જેનાં રોમ કૂપ ત્રિષે પ્રહ્લાંડરે,	
જે અવિનાશી અકળ અખંડરે.	૪
તેને જસોદાજી કરાવે પયપાંનરે,	
જેનું શીવ પ્રહ્લા ધરે છે ધ્યાનરે.	૫
પોઢાડે પારણે પૂરણ પ્રીતરે,	
કરે સત્રુ લીલા નૌતમ નીત્યરે.	૬
ત્રીલોવન મોહન મંગળકારીરે,	
અંગ અંગ રતિવર કોટીક વારીરે.	૭
પ્રીજ વધુ વેગે વધાવાને આવેરે,	
બહુ પેર પૂજ સામગ્રી લાવેરે.	૮
કરધર્યા કંચન કેરા થાળરે,	
શ્રીકૃણ કૌકૃણ અક્ષત માળરે.	૯
મળી મળી માનુની મંગળગાયરે,	
ઉલટ આનંદ અંગ ન માયરે.	૧૦
તરીઆ તોરણ બારણે બંધાવેરે,	
મણી મજાના ચોક પુરાવેરે.	૧૧

આંગણે કદળીના સ્તંભ રોપાવેરે,	
શૈરડીએ સઘળે સુગંધ સીંચાવેરે.	૧૨
ઘેર ઘેર આનંદ ઝોરછવ ધાવરે,	
થેઠ થેઠ ગોપાળા નાચેને ગાયેરે.	૧૩
મીઝ રહ્યું સુવર્ણ કૂત્રે કૂટીરે,	
શોભા જોઇ સુરપતી ગયો મન ભૂટીરે.	૧૪
આઠે પહોર અમૃતના મેહ વરસેરે,	
હીરા માણી હેમના ડુંગર દીસેરે.	૧૫
સૂરજ પુત્રીને પ્રેમ અપારરે,	
મુજમાંડી કરશે રંગનિહારરે.	૧૬
હરખ્યાં ગૌ ગોખી ગિરીરાજરે,	
હરખ્યા સૂરનર સકળ સમાજરે.	૧૭
હરખ્યા પશુ પંખી મૃગ મીનરે,	
હરખ્યા હરિજન પરગ પ્રવીણરે.	૧૮
હરખ્યું વંદ્રાવન વૃક્ષ વેલીરે,	
દશ દિશા આનંદ રંગની રેલીરે.	૧૯
નીજ જન તનના તાપ નિવાર્યારે,	
હુષ્ ભોમી ભાર ઉતાર્યારે.	૨૦
પ્રભુજીએ પ્રથમ પુનઃ પ્રમારીરે,	
ગર્જ સૂર લોક પાછી ન પધારીરે.	૨૧
સકટાસૂર તરણાવતને તાર્યારે,	

ધેનુષ વચ્છાસુર પ્રલવ સંહાર્યોરે.	૨૨
અધાસૂર બગાસૂરને કેશીરે,	
પ્રસલાસુર ંયોમાસૂર દેશીરે.	૨૩
એવા અસૂરતણેા અંત આણ્યોરે,	
સંખ સૂડા કેશ ગ્રહીને તાંણ્યોરે.	૨૪
કાળીનાગ કાળિંદ્રીથી કાઠ્યોરે,	
પ્રીજવાસી લોક આનંદ પમાડ્યાંરે.	૨૫
ગોખીવરે ગોવર્ધન કરધાર્યોરે,	
એણીપેરે ઈંદ્રનો ગર્વ ઉતાર્યોરે.	૨૬
વાલોછતો વનમાં વાછરૂ ચારેરે,	
ગુંજમાળ મોર પીંછ શીર ધારેરે,	૨૭
દુમ ચઢી પંખીની ભાષા બોલેરે,	
ડરે નહિ રાજ ગ્રહીને ડાલેરે.	૨૮
મોરલીમાં સુરભીનું નાંમ લઇ બોલાવેરે,	
તતક્ષણુ તે ત્યાં દોડીને આવેરે.	૨૯
એમ ક્રીડા કરે તે બારે વનરે,	
સંગે સહુ ગોપતણા તે તનરે.	૩૦
જેહુ નિગમે વર્ણુંયો ન જાયેરે,	
તે પ્રભુ એંહું આહીરડાંનું ખાયેરે.	૩૧
વીરંચીએ વાછરૂ હરીને લીધાંરે,	
તેણીવાર તતક્ષણુ તેવાં કીધાંરે.	૩૨

અદ્ભુત હીલા અજને દેખાડીરે,	
કીરપા કરી અનુભવ આંખ ઉઘાડીરે.	૩૩
ત્રીલક્ષ્મીનપતિ ધરે જ્યાં પાચેરે,	
ધરણીને રેણું કુંકુમ થાયેરે.	૩૪
ભોર ચકોર કોકીલા કીરરે,	
શીતળમંદ સુગંધ સમીરે.	૩૫
કુસુમ કુંજ લોવન કહેવાયેરે,	
સુંદર મોહ મનોહર થાયેરે.	૩૬
સુખડું તે શ્યામ શ્યામાને આપેરે,	
વાલાળું શું વહાલ ઘણેરું બ્યાપેરે.	૩૭
મજનન વૈકુંઠનું સુખ માંણેરે,	
હીન રજની જાતાં નવ જાંણેરે.	૩૮
ગૌચારી ગોર્ધાં ગોકુળ આવેરે,	
ગોપીજન મોતીને ઝુમખે વધાવેરે.	૩૯
આરતી સહસ્ર હીપની સાજેરે,	
જોવાને જીવતીનાં જીવ વિરાજેરે.	૪૦
નોછાવર નેહ કરે નંદ રાંણીરે,	
મેસાર્યા ઉંચે તે આસન આર્ણીરે.	૪૧
પેપકવાંન મીઠાધ મેવારે,	
મુખ આગે મૂકે તે લાલાળને લેવારે.	૪૨
લોજન સેન કરાવ્યું ગોકુળ રાયનેરે,	

કોઈ નંદલોવન તણ નવ જાયરે.	૪૩
નંદણું સદન સૂર્ય સમાંરે,	
વિશ્વને આપે તે અજ પાંરે.	૪૪
રિધ સિધ નવનિધ દાસી થઇછેરે,	
દધી તનયા જ્યાં લોભાઇને રહીછે રે.	૪૫
આઠ કોડ તીરથ પ્રીજમાં વસીઆંરે,	
પ્રભુજનાં ચરણ કમળ પ્રેમે પરશીઆંરે.	૪૬
ધનં દાંન સૂર પડતા આપેરે;	
તેને આધાર્યા જોઇને આપે રે.	૪૭
નંદણને નવલાખ દ્વજે ગાયરે;	
ગોપીનું ગોરસ ચોરીને ખાયરે.	૪૮
રમત રચે રવિ તનયા તીરે;	
કોટી કોટી મનમથ શોભે શરીરે.	૪૯
તાઝણીને તાંન કરીને તેડરે;	
અળખાનો આંખો કરીને વેડરે.	૫૦
ખેલે નવ નારીનો કુંજર કરીનેરે;	
ઉલટ અંગોઅંગ ધરીનેરે.	૫૧
પરમ પવિત્ર ચરિત્ર ઉરરે;	
જેનો નેતિ નીગમ ન પામે પારરે.	૫૨
દાંણી થઈ મોહન મારગ રોકેરે;	
અમૃત વેણે સૌને સંતોખેરે.	૫૩

માઠી ખાતાં માતાએ મુખડું ઝાલ્યું રે;	
ત્યાં ત્રીલોકનું કૌતક લાળ્યું રે.	૫૪
ગોવર્ધન ચડીને શબ્દ ઉચારે રે;	
મધુ મંગળનું માન વધારે રે.	૫૫
નંદ ગામ ગોકુળ વરસાંજું રે;	
વંદ્રાવન શોભા શી વખાણું રે.	૫૬
વૃક્ષ વેલી કુસુમ ઘણું નીસરીઆં રે;	
રત્ન મણી મોતી વીવિધ વીખરીઆં રે.	૫૭
સુંદર સરદ નિશા અજવાળી રે;	
આનંદે વેંછુ વળડી વનમાળી રે.	૫૮
સૃષ્ટિ સૌ માયાએ મોક પમાડી રે;	
પ્રજા જીવતી ને રાસ રમાડી રે.	૫૯
તે સુખ મુખે કહ્યું નવ જાયે રે;	
શરદ શેષ સકલ મુખે ગાય રે.	૬૦
આનંદ સિંધુ અગમ અપાર રે,	
પ્રીતમ પ્રભુનો અખંડ વિહાર રે.	૬૧

મથુરાંની લીલા.

રાગ ધોળ.

બાવન દિવસ વરસ અગીયાર રે;
પછી પ્રભુ આવ્યા મથુરાં મોઝાર રે.

પ્રીતમ કાવ્ય-ભાગ ૧ લો.

(૧૨૯)

પ્રથમ પરિચટ મરણ પમાડયોરે;	
સુખે સિધો સ્વર્ગનો પંથ દેખાડયોરે.	૨
સાંમે મળ્યો માળી ચઢાવ્યાં ફૂલરે;	
ચાર પદારથ આપ્યાં અમૂલરે.	૩
રતિ એક ચંદન કુળનનું લીધુંરે,	
તેનું રૂપ કમળ સરખું કીધુંરે.	૪
હળધર ગીરધર સુંદર સોહામણારે;	
ધનુષ જગ્યામાં આવીને ઉભારે.	૫
બુગ્ત કરીને જોઇ જગ્યારે;	.
કીધા ધનુષ તણા બે કટકારે.	૬
ચોદાતો યુદ્ધ કરવાને આવ્યારે;	
તેને તો આરીને હાર ખવાડ્યારે.	૭
કુંજર કીટ તણી પેરે માર્યોરે;	
રસીઓજી રાજસભામાં પધાર્યારે.	૮
ધર્યું શરીર વીરરસ પોતેરે;	
થરથર કાળ કંપે જેને જોતેરે.	૯
જ્યારે આવીને ઉભા બુઘ્ઘાધારે;	
જે જેમ તે તેમ રહ્યું સ્તાંભકારે.	૧૦
કંસેતો કાળ સ્વરૂપ નિહાળ્યુંરે;	
ભોજપતિ મર્ત પોતાનું લાળ્યુંરે.	૧૧
જોગીજને તત્ત્વ કરીને નાણ્યુંરે;	

- ખંડિતે તો પૂરણ રૂપ વખાણ્યું. ૧૨
- નગર નારીએ નટવર દીઠારે,
મોહન લાગે તે મન મીઠારે. ૧૩
- જાદવે તે જોયા જુગ્દાધારરે;
સ્નેહી સહોદરે દીઠા સાર રે. ૧૪
- વાસુદેવ દેવકીએ હરિ નીરખ્યારે;
રૂઢયામાં વહાલા લાગ્યા સુત સરખારે. ૧૫
- મદલે તો મલ સરીખા દીઠારે;
તતક્ષણ જુદ કરવાને ઉઠ્યારે. ૧૬
- ચાંલુર મુદ્રીકને ત્યાં માર્યોરે;
સલતો સલને સેહેજે સંહાર્યો. ૧૭
- કંશને કેશ ગ્રાહીને પછાડ્યોરે;
પાપીનો પ્રાંણ પલકમાં કહાડ્યોરે. ૧૮
- આવી લાગ્યા માત પિતાને પાયેરે;
હસ્ત જોડી સ્તવન કરે જહુરાયેરે. ૧૯
- અમ સાડ તમને મહા દુઃખ દીધુરે;
દુષ્ટે તો કામ અણધટું કીધુરે. ૨૦
- તેવું ફળ પામ્યો એ પાપીરે;
હવે કરો અમ પર કરૂણા દ્રષ્ટિરે. ૨૧
- વાસુદેવ કહે સુણો મહારાજરે;
તમ દરશનથી સીધ્યાં સર્વ કાજરે. ૨૨

વાસુદેવે વિપ્રનાં વૃંદ બોલાવ્યાંરે;	
દશ સહસ્ર ધેનુને તરત મંગાવ્યાંરે.	૨૩
તતક્ષણુ દીધાં દાન ઉદારે;	
બુગમાં થઇ રહ્યો જેજેકારે.	૨૪
ઉગ્રસેનને રાજ સિંહાસન આપ્યુંરે;	
ખીજું દુઃખ કળ્ણે હતું તે કાપ્યુંરે.	૨૫
ગર્ગાચારે આવીને ઉપવિત દીધુંરે;	
બ્રહ્મ તેજ વધ્યું ને કારજ સીધ્યુંરે.	૨૬
વિદ્યા ભણવા સાંદિપને ઘેર આવ્યાંરે;	• • •
પ્રભુ બાણી પૂરણ પ્રેમે ભણાવ્યાંરે.	૨૭
જેનાં શ્રુતિ સ્મૃતિ તે પાર ન બાંધેરે;	
જેનો મહિમા શિવ વિરંચી વખાંણેરે.	૨૮
સંસાર ધર્મ ચલાવવાને કાજેરે;	
માનસી ચેષ્ટા કરી મહારાજેરે.	૨૯
જપ તપ તીરથ ને વ્રત દાંનરે;	
એવું તો આચરીઆ ભગવાંનરે.	૩૦
શુરનો સુત આંણી આપ્યો આનંદેરે;	
વિનય કરી વિદ્યા માગી ગોવિંદેરે.	૩૧
મધુપૂર આવ્યા દેવ મોરારીરે;	
જેને જોઇ મોહી નગરની નારીરે.	૩૨
ઘેર ઘેર આનંદ ઓરછવ થાયેરે;	

હુરિ કેરા જન્મ કર્મ જશ ગાયરે.	૩૩
એટલે તો ભૂપ જરાસંઘ આબ્યોરે;	
તેવીસ ક્ષોણી સૈન્ય સંઘાતે લાબ્યોરે.	૩૪
દુક્ષરા બાંદુતા જે બળવંતરે;	
તેનો આંણ્યો પલકમાં અંતરે.	૩૫
સત્તરવાર સેન્યાનો ગર્વ નિવાર્યોરે;	
ભટ્ટી ભોમીનો ભાર ઉતાર્યોરે.	૩૬
કહાંથી કાળજવર આબ્યોરે;	
ત્રણ કોટી મલેછ અહંકારીને લાબ્યોરે.	૩૭
તપ કરી વર પાંખ્યો શિવ અજથીરે;	
બદવ કુળ લે પામે તુજથીરે.	૩૮
વાલાભુએ કીધો મન વિચારરે;	
વિશ્વકર્મા તેડાવ્યા તેણી વારરે.	૩૯
એક મારી આજ્ઞા શિશ ચઢાવોરે;	
સાગરની તીરે નથ બનાવોરે.	૪૦
કહેતાં ખેવ ચાલ્યા મતિ ધીરરે;	
દ્વારામતિ રચી દરિયાની તીરરે.	૪૧
કંચન મણિમય કીધું કામરે;	
રમણિક રસીઆભુતું ધામરે.	૪૨
ભેગ નિંદ્રા પ્રેરી જહુરાયેરે;	
બગપતિને લેઈ ઉડ્યા ક્ષણું માંહેરે.	૪૩

જે જેમ તે તેમ મેલ્યું સૌ કોરેરે;	
અન્યો અન્ય નિરખીને આનંદ હોએરે.	૪૪
મધુપુરમાં રહ્યા મોરારીરે;	
સુંદર શ્યામ પીતામ્બર ધારીરે.	૪૫
શંખ ચક્ર ગદા પદ્મ ધર્યાં પાણુરે;	
અંબુજ લોચન પરમ સુખાણુરે.	૪૬
મથુરાંગી પોળે નિસર્યા નાથરે;	
જોઈ મોહ પામ્યો અસુરનો સાથરે.	૪૭
હરિને જે કરવું હતું મન માંહેરે;	
દરશન દેઈ નાઠા વન માંહેરે.	૪૮
પાપીષ્ઠ ઉઠીને પૂઠે ધાયોરે;	
વાલ્મીકીએ વેશ ધરીને વાલ્યાંરે.	૪૯
ગોમતાચળ પરવતની જે ગુફાએરે;	
ઘણા કાળનો સૂતો મયકંદરાએરે.	૫૦
તેની પાસે આવ્યા પ્રેમ ધરીરે;	
પિતામ્બર ઓઢાડ્યું જુગત કરીનેરે.	૫૧
ઉર માંહી ઉપનો અતિ આનંદરે,	
ઉપાય કરી ખસીગયા ગોવિંદરે.	૫૨
હરિને ભરોસે તેને જગાડ્યોરે;	
નેત્રની જવાળાએ પતન પમાડ્યોરે.	૫૩
પછી હેતે હસતા આવ્યા ગોપાળરે;	

પ્રસન્ન થઈ દરશન દીધું દયાળરે.	૫૪
કર જોડી હરિની સ્તુતિ કીધીરે;	
મહિપતે મુક્તિ માગીને લીધીરે.	૫૫
જરાસિંઘે આવીને પર્વત પ્રજાળ્યોરે;	
સુળી થયો દુઃખનો સંગ્રહ ટાળ્યોરે.	૫૬
અલખેલો આળ્યા એક ક્ષણું માંહેરે;	
છપન કુળ જાદવ છે જ્યાંહેરે.	૫૭
પ્રથમ પરણ્યા શ્રી બળદેવરે;	
દેવતિ કન્યા સુંદર અવેવરે.	૫૮
પછે પ્રભુ પરણ્યા રૂક્ષમાણિ રાણીરે;	
અધ્યે ખાવન મેલ્યો જાંણીરે.	૫૯
રસિઓળ લાળ્યા રાજ કુમારિરે;	
એકસો અણને સોળ તે જ્યારેરે.	૬૦
દશ દશ પુત્રને પુત્રી એકરે;	
સૌને સમૃદ્ધિ સરળી વિશેષરે.	૬૧
પ્રભુજીને પોઠા થયો પરિવારરે;	
સાગરમાં ઝીલવા આવે જે વારરે.	૬૨
સિંધુ સોર કરતો રહી જાએરે;	
ઘૂંટણ કટિ ધરાળર થાએરે.	૬૩
નાહીને ખારણે નિસરે જ્યારેરે;	
આબ્રણ અમર આપે ત્યારેરે.	૬૪
નિત્ય નિત્ય નવીન ધરે શણગારરે;	

પ્રભુજીનો આનંદ અખંડ વહેવારે.	૬૫
પ્રીત કરી પારથનો રથ હાંક્યોરે;	
નિજ જનજાણી ધર્મ રાખ્યોરે.	૬૬
પુંડરિક વસુદેવને આપી ભક્તિરે;	
જગસંઘ જીત્યો કરિ જીતીરે.	૬૭
સમદીપના છત્રપતિ રાયરે;	
ધર્મને પુત્ર લગાડયા પાયરે.	૬૮
ભારથ કુરુક્ષેત્રમાં કીધોરે;	
દુષ્ટ હતો તેને દંડ દીધોરે.	૬૯
ભક્ત અનેકનાં કારજ સાર્યોરે;	
નિજ જન જાણી દુઃખ નિવાર્યોરે.	૭૦
અજભવ અહિપતીની ગમાવી ખાંભોરે;	
હરિના ચરિત્રનો પાર ન જાંભોરે.	૭૧
છોડાવ્યા રાજ વિશ હબ્બરે;	
યુધિષ્ઠરને યજ્ઞ કરાવ્યા ચારરે.	૭૨
સારદા સરખા મળે સમ કોડરે;	
કોટિ કલ્પ વર્ણન કરે કરગરેરે.	૭૩
હરિલીલાનો અંત ન આવેરે;	
કઇ પેરે જાણ્યામાં જીવ લાવેરે.	૭૪
હરિજથ શીખે સાંભળે ગાયેરે;	
પ્રીતમના સરખા પતિત પાવન થાએરે.	૭૫

વધાઈ.

ગરબો. ૧.

શ્રાવણ માસ સોહ્યામણોરે, મહિમા મોટો અગમ અપારલાલ; ૧
 કૃષ્ણપક્ષ વદ ઉત્તમ અષ્ટમી, અભીજીત રોહિણી બુધવાર લાલ. ૨
 અર્ધરેણી અતિ રજિઆમણી, પ્રગટ્યા રસિયોરાસવિહારીલાલ ૩
 કૂલ્યો ગિરિરાજ આજ આનંદમે, કૂલી કુંમલતા વૃક્ષ વેલી લાલ. ૪
 નંદભોવનની શોભા શી કહું, સુરપતી સદન કર્યું બલીહારીલાલ. ૫
 કૂલી જમુના વહે અતિ પૂરમાં, કૂલ ગોકુળસો સાહેલી લાલ. ૬
 નાથે ગોવાળ વળડે વાંસળી, ઘેર ઘેર આનંદ ગીત વધાઈ લાલ. ૭
 જ્યોતે નંદરાયનું આંગણું, ભોમી રતન મણીમય છાઈ લાલ. ૮
 ધાંમધાંમથી ધાઈ ગોખીકા, સજ્જતી સુંદર અંગે શણગારલાલ. ૯
 કંચનથાળ લર્યા સગમોતીએ, શ્રીફળદ્વેષ તુલસીદાર લાલ. ૧૦
 ગજ ગામની સુંદર વ્રજભાંમની, ચતુરા ચાલી ટોળે ટોળેલાલ. ૧૧
 ગાતી ગીત પ્રીત રસ રીતશું, આનંદ સાગર રંગ ઝકગિવાલાલ. ૧૨
 નંબુ ભરી ભરી નિરખે નાથને, હેતે હરખે હૈડામાંહે લાલ. ૧૩
 છલ છળીલો નિજપતિ પ્રગટ્યા, ગોલોકગોકુળ કીધૂકાંઈલાલ. ૧૪
 પોતે પોતાની ઇચ્છા કરી, જગમંગળ લીલા અવતાર લાલ. ૧૫
 પ્રેમ રનેડી પ્રભુ પ્રીતમ તણો, આનંદકારી નંદકુમાર લાલ. ૧૬

૨.

આનંદ સાગર ઉલટ્યો, વ્રજમે વાગે રંગ વધાઈલાલ.

૧

ગરગડે મૌખત ન'દજીનેઆંગણે, મધૂરેમધૂરેસ્વરેશરણાધલાલ.૨
કુંકુમ કેશર કેરાં છાંટણાં, ચતુરા ચોક પુરાવ્યા મોતીલાલ.૩
નવરંગી તોરણ ગાંધ્યાં ગારરે, મણી માણકની અગમગ
જ્યોતિલાલ. ૪

સજ્જતી આબ્રણુસુમળી સુલોચના, અમર જ્યોતેઅંગેજ્યેવાંલાલ.૫
મંગળ ગાતિ સૌ માતુની, તનમન રીઝે લીજે અંગે લાલ. ૬
પ્રાણજીવન હરી પ્રગટયા, પ્રેમી જનનાં કારજ કરવા લાલ. ૭
અસુર અનેક સંહારવા, સાધુ કેરાં સંકટ હરવા લાલ. ૮
વ્રજવાંદ્રાવન ફૂલી રહ્યું, સુરજ સુતામત હરણ તમાજે લાલ. ૯
સુરપતિ દુસુમતાણી વરસા કરે, પ્રીતમ પ્રેમે જાય બલીહારી
ગુણ ગાજો લાલ. ૧૦

ધોળ ૧.

વિહવા.

વાલાજી ચઢયા વરઘોડલેરે, સુખ સાગર કલોલરે;
પાંચ પચીશ મળી પ્રેમદારે, ગાય મંગળ અને ધોળરે. ૧
કુમરીસ પ્રલાદજીરે, લક્ષ્મી અનંત કરોડરે;
સુંદર સામેલા શોભિતારે, વર વિઠલની જોડરે. ૨
વાળાં વાગે રળીઆમણાંરે, ગડગડે નિગમ નગારાંરે;
રવિ શશી ખેઉ મસાલચીરે, મહિમા અગમ અપારરે. ૩

(૧૩૮)

પ્રીતમ કાવ્ય-ભાગ ૧ લો.

બાર મેઘ કરે છાંટણારે, કર ચમ્મર પવન રે;
વિશ્વ વિચિત્ર રંગવાડીરે, શોભા ચૌદ ભુવનરે. ૪
તત્ત્વ ચોવીશને તોરણરે, ચઢયા ચૈતન બ્રહ્મરે;
પ્રીતમ સ્વરૂપને પ્રીછતાંરે, ટળે ત્રિવિવીકર્મરે. ૫

પદ ૧. રાગદ્વેર ધોળ.

ત્રિલોવન પાવન તુલસીજીનો વિવારે,
પ્રેમી જનને પ્રેમ તણો રસ પીવારે. ૧
શિવ ચતુરાનને ધાર્યું લગ્ન વિચારીરે,
કારતક શુદ્ધ એકાદશી ઉત્તમ સારીરે. ૨
વર કન્યાના જોયા મળતા વિશેકરે,
જેનાં રૂપગુણ નામ અનેકરે. ૩
વરતો હલ છળીલો સાળંગરામરે,
કન્યા કહીએ તુલસી નિર્મળ નામરે. ૪
જાનૈયા તો જાણે હરિના જનરે,
જેને તુલસીવર છે તન મન ધનરે. ૫
પ્રીતમનો સ્વામી છે પૂર્ણાનંદરે,
અખીલ લોકને ઉપજાવે આનંદરે. ૬

પદ ૨.

વરકન્યા તો મંડપમાં પધરાવ્યાંરે,
સચી શાવિત્રી મંગળ ગાવા આવ્યાંરે. ૧

વિધીનાદ શુક સાર્દવેદ ઉચારેરે,
 પલક પલકમાં પ્રભુસુ નેહ વધારેરે. ૨
 વસુધાવેદી કીધી છે સારરે.
 રવિ શશી દ્વિપક ઝગમગ જોત અપારરે. ૩
 સાત સાગર કુલ ભર્યા છે પાણીરે,
 પંખો કરે પવન ઉર આનંદ આણીરે. ૪
 ચૌદ માળની ચિત્રાવી છે ચોરીરે,
 ભાર અજ્ઞાન સ્વપનાવત સંપત્તી મોરીરે. ૫
 વિશ્વ ચરાચર અળાંડ અંતરંગમીરે,
 પ્રેમ સ્નેહી જન પ્રીતમના સ્વામીરે. ૬

પદ ૩.

ગગન મંડલ અનહદ વાજાં વાગેરે,
 સુંદરતાનો સાગર સ્યામ વિરાજે રે. ૧
 તેણે દિસે રાજ ઘણું રૂપાળારે,
 કંઠે આરોપી સુંદર વરમાળારે. ૨
 પ્રેમ તણે પટકુળે પાડી ગાંઠીરે,
 ઓઢી ઉપરણી કેશર છાંટીરે. ૩
 વરકન્યાતો વરત્યાં મંગળ ચારરે,
 શુરનર મુનીવર ખોલે જયજયકારરે. ૪
 વરકન્યાતો આરોગે કંસારરે,
 જેણે સજ્યો આ સધળો સંસારરે. ૫

(૧૪૦)

પ્રીતમ કાવ્ય-ભાગ ૧ લો.

અલપ્રેલોજી પ્રેમે પરણી ઉઠ્યારે,
મંગળકારી મોતીડે મેહ વૂઠ્યારે. ૬
પ્રીતમનો સ્વામી છે પ્રેમ સ્નેહીરે,
પ્રેમે પધાર્યા લાલ લાડલી લેઠરે. ૭

પદ ૪.

વરકન્યાના દોરડીઆ છોડાયરે,
જીવતી જીવ મળીને મંગળ ગાયરે. ૧
રાધા મોહન રમાડી રૂપીએરે,
નેહ નરખી હરખ ઘણો છે હૈએરે. ૨
તુલસી વિહવા જે સાંભળશે ગાસેરે,
માત પિતા કુળ તેનું પાવન થાશેરે. ૩
પતીત પાવન ગોપીવર ગુણ આમરે,
અધમ ઓધારણુ જેનું નિર્મળ નામરે. ૪
પ્રીતમના સ્વામીની શોભા સારીરે,
રસીયાજીના રૂપ તણી બલીહારીરે. ૫

તુળસીનાં ધોળ.

પદ ૧.

વંદ્રાવનથી ત્રિજ મંગાવોરે, સુરત જોઈને તુળસી વાવોરે. ૧
કેસર કુંકુમ ક્યારા ભરાવોરે, ગંગા જીમનાં નીર સિંચાવોરે. ૨

અગર અંદનની વાડ કરાવોરે, વીપ્રની પાસે વેદ લખાવોરે. ૩
અંગે સોળ શણુગાર ધરાવોરે, પ્રેમે પ્રભુ સાથે પરણાવોરે. ૪
હેમ વરણુ તુળસી કલ્યાણીરે, અખીલભોવન પતીની પટરાણીરે. ૫
વેદ રૂપી તુળસીનાં પાનરે, રત્ન મંજુરા રૂપ નિધાનરે. ૬
માસ અસાડ શ્રાવણ ભાદરવોરે, આસો કારતક વિવાહ કરાવ્યોરે. ૭
વર વિષ્ણુ સુંદર સુલકારીરે, પ્રીતમ પ્રેમે જઈએ બલિહારીરે. ૮

પદ ૨.

પ્રેમે પરણે તુળસી સાળંગરામરે, શોભા સાગર સુખનું ધામરે. ૧
કારતક શુદ્ધ એકાદશી કહીએરે, મહિમા મોટો પાર ન લેએરે. ૨
બળીને દ્વારથી નાથ પધાર્યારે, અવની ઉપર આનંદ વધાર્યારે. ૩
ચારે જામ જાગે જહુરાચરે, ભોગ આરતિ ચતુરવીધી થાયરે. ૪
તુળસીજી પરણે ત્રીભોવનનાથરે, ધોળ મંગળગાએ વૈશ્ણવ સાથરે. ૫
વેકુંઠપતી ચઢિયા વરઘોડેરે, સંત સામેલા સોઢે જોડેરે. ૬
પ્રભુ પ્રીતમનો પ્રેમ રનેહીરે, તોરણ ચઢીયા હુંદલી દેઈરે. ૭

પદ ૩.

સાસુજીએ આવીને વધાવ્યારે, પ્રેમે પોંખીને પધરાવ્યારે. ૧
રત્ન સિંહાસન બેઠા આવીરે, સખી સૌ કન્યાને શણુગારીનેલાવીરે. ૨
કંઠે આરોપી વરમાળારે, ગીત ગાયે મધુરે સ્વરે બાળારે. ૩
કનક મણીમય મંડપ રચીએરે, લોક ચતુરદશ અતિરંગમચીએરે. ૪
જવ તલ વેદીપર પરજળેરે, રત્ન દીપ ચોદશ અજવાળારે. ૫
જળહળ જળહળ જ્યોત પ્રકાશેરે, ચંદરવા તાંબુચા ચોપાસેરે. ૬

(૧૪૨)

પ્રીતમ કાવ્ય-ભાગ ૧ લો.

વાડવ કરે વેદની ધુન્યરે, આઁયા બ્રહ્મા નારદ મુનીરે. ૭
મંગળ ફેરા કરે ભગવાંનરે, સમે સમે વરતે સાવધાંનરે. ૮
વર કન્યા આરોગ્યાં કંસારરે, જુગમાં વરત્યો જેજેકારરે. ૯
અબળા તો અખંડ અમર વર પાંખીરે, પ્રેમ સ્નેહી પ્રીતમનો
સ્વામીરે. ૧૦

પદ. ૪.

દાદેજીએ દીધાં અનંત અપારરે, ગજરથ કુંચી સહિત ભંડારરે. ૧
પરજીને ધ્રુવજીનાં દરશનકીધારે, વિપ્રને દાંતકનકમણી દીધારે. ૨
પરજીને ભોવન પધાર્યા નાથરે, ગાયે પરસ્પર જીવતીનો સાથરે ૩
આઁયો આઁયો વંદ્રાવનનો ચોરરે, જેનું નામ નાગર નંદકિશોરરે. ૪
ગાયોનો ગોવાળો શામળીઓરે, લાખેજી લાડી લેઇને વળીઓરે. ૫
વરની પાસેની ગાએ નારીરે, અલખેલોજી આનંદકારીરે. ૬
જીત્યાજીત્યા જાદવકુળ જડુનાથરે, હાર્યો હાર્યો કન્યાકેરોળાપરે. ૭
પ્રેમે પરસ્પર એજી પેરે ગાયરે, ઉલટ અંગોઅંગ ન માયરે. ૮
ઘેર ઘેર આનંદ ઓચ્છવ થાયરે, ગજ મોતીના ચોક પુરાયરે. ૯
પ્રીતમનો સ્વામી સુખકારીરે, તન મન પ્રાણ કરૂં બલિહારીરે. ૧૦

બાર માસ.

રાગ ગોડી.

કાર્તિક માસે તે કર્મની કાંજીરે, મળી કયાંથી કુળજી રાણી.

હેલિ માઝ મન હર્યું, શામળીઓ શેના આંચા જો. (૧) ટેક.
માગસર માસે મનોરથ કરતીરે, હૈએ ધ્યાન હરિનું ધરતી. હે. ૨
પોષે પ્રેમની વાત વિચારોરે, અલખેલો છે પ્રાણ અમારો. હે. ૩
મહા મહીનેતેમાયા ઉતારીરે, કીધી કુળજ પ્રાણથી પ્યારી. હે. ૪
ફાગણ માસે તે કૂંડ્યાં કેસુરે, નાથ ના આંચા એ કારણશું. હે. ૫
ચૈતરે ચીતડુ ચતુર વર પાસેરે, અમો જીવીએ આંચાની
આશે. હે. ૬

વૈશાખે તે વ્રજની નારીરે, જીવે વેગે વાટ તમારી. હે. ૭
જેઠ માસની ઝાળા લાગેરે, ચિત્ત મોહું ચંદનને વાગે. હે. ૮
આંચો માસ અસાડ સોહાગિરે, ખોલે મોરને મેઘઝડલાગી. હે. ૯
આંચો શ્રાવણ પવન ઉકાળારે, કેવા હરિ વિના હીંદોળા. હે. ૧૦
ભાદરવે ભલા રંગ ભાસેરે, જાંણે પીઉજ પધાર્યા પાસે. હે. ૧૧
આંચો આસોતે આનંદ કારીરે, આંચા નેહે નવલ વિહારી. હે. ૧૨
પરસોત્તમે પ્રીતડી પાળીરે, વ્રીજ વેગે આંચા વનમાળીરે. હે. ૧૩
અલખેલો અંતર જામીરે, મળ્યો જન પ્રીતમનો સ્વામી. હે. ૧૪

ખાર માસ.

રાગ ધોળ.

કાર્તિક.

સખી કાર્તિકે કુંજ વિહારીરે, ગોકુળથી ગયા મધુપુરમાં;

(૧૪૪)   પ્રીતમ કાવ્ય-ભાગ ૧ લો.

- મંડે વ્યાકુળ વ્રજની નારીરે, તાપ ઘણો તે અવસરમાં.   ૧
- પ્રભુ પહેલી પ્રીત વધારીરે, વળતી મેઢ્યાં વિસારી;
અલખેલા આનંદકારીરે, જીજ્ઞા વિચારી મોરારી.   ૨
- છોગાળા છળ નવ કીજેરે, હીજે દરશન દયા કરી;
આવોતો અમૃત પીજેરે, લીજે ભીતર ભાવ ભરી.   ૩
- ગુણવંતા ઘેર પધારોરે; ગાહેડમાં દીન નવ જોએ;
રસિયા રંગ વધારોરે, જીવતી જન સામુ જોએ.   ૪
- સોંપ્યાં તનમન હરીને હાથેરે, જાણી રસની રીતલડી;
પ્રીતમના સ્વામી સાથેરે, પુર્વ જનમની પ્રીતલડી.   ૫

માગસર.

- સખી માગસરે મન અકળાએરે, મોહનજી મળવા માટે;
લખ આવેને લખ જાએરે, ગોકુળ મધુપૂરની વાટે.   ૧
- કોઈ નાથનું લખ્યુ ના લાવેરે, કાગળનો શું કાળ પડ્યા;
કાનવર કોને નવ કહાવેરે, પ્રીત તણા સૌ પાર જડ્યા.   ૨
- એમ કેમ થયા કઠણ હૈયાનારે, કોમળપણું તમો ક્યાં જોયું;
એ ઢંગ નહોએરે રંગ રહ્યાનારે, કુળજ સંગે મન મોહ્યું.   ૩
- શાંમળીઆ શાંને કાજેરે, અભિમાન ઉર આણો છો;
રૂઢિયે વિચાર્યું શું રાજરે, તારૂણી સાથે તાણો છો.   ૪
- છે દરશન પ્રસન દેહેરે, આવોતો આનંદ થાએ;
પ્રીતમના સ્વામી રનેહેરે, ભેટોતો ભવ દુઃખ જાએ.   ૫

પોષ.

- પોષે પીઉછ પીડન જાણીરે, પ્રાંણ ચંચળ થઈ ચાલે છે; ૧
 ધૂળજા કીધો પટરાંણીરે, તે દુઃખ અમને સાલે છે.
 એ કુખડી કાંમણુ ગારીરે, કરૂપ કાયા કાળી છે, ૨
 કયાં નટવર નવલ વિહારીરે, વાંકડીઓ વનમાળી છે.
 એ વરવી વાંકી ચુંકીરે, કોણ જનમની કમાઈ ફળી; ૩
 હરી લાંગાને એ દુંકીરે, જોતાં જોતાં જોડ મળી.
 એની વિદ્યા સર્વે વખાણેરે, કામરૂ દેશની કહેવાયે; ૪
 એ મંતર જંતર જાણેરે, વસીકરણે વશ્ય સૌ થાયે.
 રીઝયા રસિયો એને રંગેરે, અંગે ઉપમા અધિક ઘણી; ૫
 પ્રીતમના સ્વામી સંગેરે, થઈ શિરોમણુ સર્વ તણી.

મહા.

- મહા મહિનો મંગળ કારીરે, આવો મોહન મળવાને; ૧
 અલખેલા આનંદકારીરે, અમ ઉપર અઢગક ઢળવાને.
 ઘર પરથી માયા મહેલીરે, દેહ દશા સંભાળની; ૨
 આશ ભરી અલખેલીરે, વાટ જીવે વનમાળીની.
 દીન રજની રોતાં જાણેરે, રડી રડી આંસુ સુકીને; ૩
 સંસારમાં ક્ષણુ ન સુહાણેરે, મોહન ગયાકેમ સુકીને.
 અમો લોક લાજ વિસરીઆંરે, નંદકુંવરને લાવે લજ્યાં; ૪
 અમો મનકર્મ વચને વરીઆંરે, શે અપરાધે શાંમે તજ્યાં.

(૧૪૬)

પ્રીતમ કાવ્ય-ભાગ ૧ લો.

ઉછેર્યાં અમૃત પાઈનેરે, મોહન મરવા નવ દીજે;
પ્રીતમના સ્વામી સ્યાંનેરે, અમ સાથે અંતર કીજે.

૫

ફાગણ.

સખી ફાગણ કૂદ્યાં કેસૂરે, કામ બાણ રૂઢિયે વાગે;
નંદલાલ ન આંખ્યા તે શુંરે, અમને અચરત લાગે.

૧

નાટારંગ નૌતમ થાએરે, અખિલ શુલાલની ગરદ ઘણી;
જીવતી મળી જીમખાં ગાએરે, ગાળી રસાળી પ્રેમતણી.

૨

કુકુંભ કેસર કરતુરીરે, ચુવાચંદન માટ ભર્યા;
સુંદરી રનેહે સુરીપુરીરે, જાંણે રતિએ રૂપ અનેક ધર્યાં.

૩

હોળીનાં હળવાં હેલીરે, મન ગમતું મહિલા ખોલે;
ગજગમની લાડસ છેલીરે, એક એકના ધુંધટ ખોલે.

૪

ચતુરા ચિતવે એક ચિત્તેરે, રસિયાજીવું રૂપ હોએ;
પ્રીતમના સ્વામી પ્રીતેરે, પરસોતો પાવન થોએ.

૫

ચૈતર.

ચૈતરે ચંદનમલીઆગરે, અબળા અંગે અરચન કરે;
સુખ સાગર નટવર નાગરે, નંદ કુંવરનું ધ્યાન ધરે.

૧

સૌ જગત જાળને તોડીરે, રાસ મંડળ ક્રિડા કીધી;
સત્ય પ્રીત પ્રભુશું જોડીરે, જીમ જીતીને શોભા લીધી.

૨

તેનો કેમ ત્યાગ કરોછીરે, નવ ઘટે તમને નંદલાલા;
એવું શું ચિત્તમાં ધરોછીરે, વિકૃલવર પ્રીજના વાલા.

૩

ઝોછાથી અર્થ સરે નહિરે, પુરા પાર ઉતારેછે;
રૂડા નર રોષ ધરે નહિરે, ખગડયું કાજ સમારે છે. ૪
શું કરશે અવસર વીતેરે, જીતે તેનો જથ થાએ;
પ્રીતમના સ્વામી પ્રીતેરે, દરશનથી દુઃખ જાએ. ૫

વૈશાખ.

વૈશાખે વ્રજની ગોપીરે, લોપી લજ્યા લોક તણી;
એક ચિત પ્રતિ હરીને આરોપીરે, પ્રેમ પ્રિતની વાત ઘણી. ૧
ક્ષણ ખારી ક્ષણ અટારીરે, ઘર આગળ ક્ષણ ન ગમે;
મેઢે વહની ભિતર ભારીરે, તારૂણીના કેમ તાપ સમે. ૨
શાકરના શરણત ઘોળેરે, શીતળના ઉપાએ ઘણા;
કર કોમળ વાયુ ઢાળેરે, પ્રેમે પંખા પુખ્ત તણા. ૩
મળે મોહન તો સુખ થાએરે, દુઃખની દુગ્ધા દૂર ટળે;
સૌ શોક સમુળો જાએરે, પ્રીત જીવતીનાં વાંન વળે. ૪
નિત્ય નારિ રહેછે નેમેરે, હરિ દર્શન ચિત્તમાં આહે;
પ્રીતમના સ્વામી પ્રેમેરે, ભેટોતો ભવદુઃખ જાએ. ૫

જેઠ.

જેઠે જહુનાથ ન આળ્યારે, માંણ કહો કષ્ટ પેરે રહે;
તન તાપ ઘણા ઉપજાળ્યારે, પ્રમની પીડા કોણ લહે. ૧
જાણે ધાએલની ગત ધાએલરે, જેને સાલે સનેહ અણી;
વિભોગ રોગ અજરાએલરે, નહિ ઓસડ બુદ્ધિ તે તણી. ૨

(૧૪૮)

પ્રીતમ કાવ્ય-ભાગ ૧ લો.

જેને વીતી હોય તે જાણે, મેહ વેદના ઉરમાંય વસી;
વંઝા કહો કેમ કરી જાણે, પ્રસવ પીડાની રીત કસી. ૩
છે વાલપણની વાતોરે, વહાલા વિના કોને કહીએ;
મેહ વચનથી નથી વર્ણવાતોરે, સમજીને સાંખી રહીએ. ૪
જાણો છો અંતરજામીરે, તો આજું કરી શું કહીએ;
પ્રેમે પ્રીતમના સ્વામીરે, નીરખીને નિર્મળ થઈએ. ૫

અપાડ.

સખી આંચો માસ અસાડોરે, થઈ આકાશે અંબ ઘટા;
આવી માંડચો મેહ અસાડોરે, ચોદશ ચમકે છે વીજ છટા. ૧
કરે કાયર મન સુરાનાંરે, એવું કોણ હોયે જે ધીર ધરે;
થયાં ચાત્રક ચિત્ત ચતુરાનાંરે, પિઉ પિઉ રટણ કરે. ૨
જેમ ચંચરિ ચંપજ વનમાંરે, અળે પહોર ઉદાસ કરે;
એમ તાપ ઘણેરો તનમાંરે, નિર વિના જેમ મીન મરે. ૩
પ્રીત પાવક અતિ દુઃખ દાઇરે, તેને સુખ કહો ક્યાંથી હશે;
પડ્યો પ્રાણ પતંગ તેમાંહીરે, પલક વારમાં પરલે થાશે. ૪
હરિ અધર સુધારસ વરસેરે, તનમનકેરા તાપ ટળે;
પ્રીતમનો સ્વામી પરસેરે, સુકીત વેલી સુદળ ફળે. ૫

શ્રાવણ.

સખી શ્રાવણ છે શુભકારીરે, નૌતમ રત દીસે રૂડી;
જુવે હિંદોળે પિયા પ્યારીરે, ખળકે કર કંકણ ચુડી. ૧

ઘન મધુરે મધુરે ગાજે રે, અમૃતના મેહુલા વરસે;
 ભોમી રત્ન મણિમય રાજેરે, ત્રીવિધી પવન તનમાં પરસે. ૨
 ભુમનાંજી લેહેરે જાયરે, કુંજ કુંજ સુખ પુંજ સહી;
 જુગજીવન જાદવ રાયરે, જોયા વિના જરા જંપ નહી. ૩
 અમે અળગુ નવ રહેવાયરે, આનંદ રૂપના ઉપાસી;
 દીન ખાલી એ વહીજાયરે, દરસન લોભ કરે દાસી. ૪
 કેાની ઉપર અઢળક ઢળીઆરે, તે જડભાગી નારિ છે;
 પ્રીતમના સ્વામી શાંમળિયારે, અમને આશ તમારી છે. ૫
 ભાદરવો,

ભાદરવે ભોવન પધારો રે, વાટ જીએ છે મજનારી;
 રૂદિયામાં રંગ વધારો રે, ગુણસાગર ગિરિવર ધારી. ૧
 પે પકવાન મીઠાઈ મેવારે, આંખથી અધરા લાગે છે;
 શણગાર સૌ શત્રુ જેવારે, વજર થઈને વાગે છે. ૨
 પુષ્પ સચ્ચા પાવક સરખીરે, અંદન આળા ઝેર તણી;
 શશી કિરણ ખાંણ નીરખીરે, પ્રાંણને પીડા થાયે ઘણી. ૩
 જુગ વેરી વસમી વેળારે, જીવતીએ કહો કેમ જીવાસે;
 પીયુ મોઘા કીધા મેળાપરે, તે દુઃખ તે કેમ સહેવાસે. ૪
 સાંમળીયા સનમુખ ભાળોરે, રાજ વિના નથી રહેવાતુ;
 પ્રીતમના સ્વામી પાળોરે, નિર્મળ નેહ તણું નાતુ. ૫

આશો.

આંખો આસો આનંદ કારિરે, હીવાળી સરખુ હીસે.

આવ્યા નટવર નવલ વિહારીરે, હેતયું હેડું હીસે. ૧
 ભરી મુક્તાકુળની થાળીરે, વધાવે પ્રજની નારિ.
 ભાવે લેટયા શ્રી વનમાળીરે, મનમોહન મંગળકારી. ૨
 અતિ આનંદ ઓછવ થાયેરે, સાગર પુર ચઢી સજની;
 મળી માનુની મંગળ ગાયેરે, આજની રંગ ભરી રજની. ૩
 ગાએ શીખે સાંભળશેરે, રૂઢિયે પુરણ પ્રેમ ધરી.
 તેનાં જન્મ મરણ દુખ ટળશેરે, મળે મોહન બાલહરિ. ૪
 રસ વાધ્યો રસની રીતેરે, કેણુ કવિ મુખ વર્ણવી કહે;
 પ્રીતમનો સ્વામી પ્રીતેરે, પ્રેમી જનની પાસે રહે. ૫

બારમાસ.

ગરબો.

સખી આવ્યો તે માસ અષાઢોરે;
 રસિયાજી રંગે રમાઢોરે, અલખેલાજી. ૧
 આવ્યો શ્રાવણ સરવડે વરસેરે;
 અપૈયા પીયુ પીયુ કરશેરે, અલખેલાજી. ૨
 ભાદરવો તે ભલેરો ગાજેરે;
 તમે વિના તે તનમન દાઝેરે, અલખેલાજી. ૩
 આવ્યો આસો તે માસ દીવાળીરે;
 પ્રીજ વેગે આવો વનમાળીરે, અલખેલાજી. ૪

સખી કાર્તિકે કુંજવિહારીરે;
 ઘણું વાટ જીએ વ્રજનારીરે, અલખેલાળ. ૫
 માગસર માસે તે દેવ મોરારીરે;
 છે અમને આશ તમારીરે. અલખેલાળ. ૬
 પોષ માસે પ્રભુજી પધારોરે;
 રૂઢિયામાં રંજ વધારોરે, અલખેલાળ. ૭
 મહા મહિને તે મંગળકારીરે;
 તારી મુરત મુરત પ્યારીરે, અલખેલાળ. ૮
 કાગણ માસે તે કેશું કૂલ્યાંરે;
 અમે હસવાં નેરમવાં બૂલ્યાંરે, અલખેલાળ. ૯
 આંખે ચૈતર ચંદન લીજેરે;
 દયા આણીને દરશન દીજેરે, અલખેલાળ. ૧૦
 વૈશાખે કાચલડી બોલેરે;
 નહિ નાથ તમારે તોલેરે, અલખેલાળ. ૧૧
 જેઠ માસે આંખ્યા જહુનાથરે;
 ભાવે લોટયો જોખીનો સાથરે, અલખેલાળ. ૧૨
 સુખ સાગર શોભા સારીરે;
 જન પ્રીતમ જાયે બલિહારીરે. અલખેલાળ. ૧૩

કાર્તિક માસે તે કઠણ ના થઈએરે;
 ગોકુળ મેલી મથુરાં ના જઈએરે, ઇગાળાળ. ૧

- માગસરતું તે મીઠું મહીડુંરે;
 હરિ મળવા હીસે છે હૈડુંરે,   ઓગાળાજી. ૨
 પોષે પ્રાણુ તપે છે અમારોરે;
 વાલાજી વહાલ વધારોરે,   ઓગાળાજી. ૩
 મહા મહિને તે મન વિચારોરે;
 શો દીકો વાંક અમારોરે,   ઓગાળાજી. ૪
 ફાગણતું તે ફેગટ હસવુંરે;
 શું વહાલા વિના વીજ વસવુંરે,   ઓગાળાજી. ૫
 ચૈતરે ચતુરા ચિત્ત ચાહેરે;
 તે તો શુણુ તમારા ગાયોરે,   ઓગાળાજી. ૬
 વૈસાળે વ્યાકુળ થઈઓરે;
 ક્યાં જીવણુ જોવાને જઈઓરે,   ઓગાળાજી. ૭
 જેઠે જીવતીનો જન્મ સુધારોરે;
 પાતળીઆજી પ્રેમે પધારોરે,   ઓગાળાજી. ૮
 અસાહે તે હેલી થાયોરે;
 દિન રજની દોહલા જાયોરે.   ઓગાળાજી. ૯
 આવણુની તે સુંદરી એવીરે;
 જેમ જળ વિના માછલી જેવીરે,   ઓગાળાજી. ૧૦
 ભાદરવે તે ભોવન ભારેરે;
 કોણુ વાલાની વધામણી લાવેરે,   ઓગાળાજી. ૧૧
 આંચો આસો તે આનંદકારીરે;

પ્રભુએ પુરવની પ્રીત વિચારીરે, ઇગળાણ. ૧૨
આવી ભેટયા તે અંતરજામીરે;
સુખસાગર પ્રીતમનો સ્વામીરે, ઇગળાણ. ૧૩

માસ ગરબો.

ફાગણુ માસની હાળી રમવારે;
આવો ગોપીને મન ગમવારે, ગુણવંતાણ. ૧
ચૈતરનાં તે ચંપા ફૂલરે;
અળખાના ઓળંભા ઉલાળેરે, ગુણવંતાણ. ૨
વૈસાળે તે વ્રજની ગોપીરે;
રહી તનમન તમને આરોપીરે, ગુણવંતાણ. ૩
જેઠે જગત વેરી કીધારે;
એક શરણુ તમારો લીધારે; ગુણવંતાણ. ૪
અસાડે તે મેહુલો વરસેરે;
ફોણુ તમ વિના ધીરજ દેશેરે, ગુણવંતાણ. ૫
શ્રાવણુની તે શોભા સારીરે;
ઘેર આવો શ્રી ગિરધારીરે, ગુણવંતાણ. ૬
ભાદરવે તે ભજન તમારૂંરે;
સૂતાં બેઠાં તે શ્યામ સંભારૂંરે, ગુણવંતાણ. ૭
આવ્યો આસો શરદ અજવાળીરે;

આવો આવો અવસર બાળીરે, ગુણવંતાલ. ૮
 કાર્તિકે કમળ મુખ હરસેરે;
 ત્યારે અમૃતના મેહ વરસેરે, ગુણવંતાલ. ૯
 માગસરે તે મોહન મળશેરે;
 ત્યારે તારૂણીનાં દુઃખ ટળશેરે. ગુણવંતાલ. ૧૦
 પોષે પલક નથી વિસરતારે;
 હવે શે નથી કરૂણા કર્તારે, ગુણવંતાલ. ૧૧
 મહા મહીને તે મોહન લાલરે;
 આંખ્યા ઉડે અખીલ ગુલાલરે, ગુણવંતાલ. ૧૨
 વસંત તણો રંગ રૂડારે;
 રમે રાધા ને ખળકે ચૂડારે, ગુણવંતાલ. ૧૩
 પ્રીતમનો સ્વામી શામળીયોરે;
 અખળા પર અઢગક ઢંગીઓરે, ગુણવંતાલ. ૧૪

રાગ કાફી.

પદ ૧.

વાંસલડી વળડીરે, જીવણ જમુનાં તીર; (ટેક)
 ચિત્તકું માડું ચોરી લીધું, હુંશી હળધર વીરરે. ૧
 અવળાં આજીણુ સજવા લાગી, શુદ્ધબુદ્ધ ન મળે શરીર. વાંસ. ૨
 ઘર આંગણીએ ધડી ના ગોઠે, મીન મરે વણનીરરે. વાંસલડી. ૩
 પ્રીતમના સ્વામી ની લીલા, કુણતપ કીધાં આહિરરે. વાંસલડી. ૪

પદ ૨.

ચતુરા ચાલીરે, મોહનજીને મળવા. (ટેક)

સુંદર વરમાં સુરત સમાણી, રૂપ રૂપમાં મળવા. ચતુરા. ૧

ગૃહ પરિત્યાગ કર્યો ગોપીજન, પ્રેમ હેમાળે ગળવા. ચતુરા. ૨

અંગે આશ્રય સજતી બાળા, પ્રીત પુરવની પાળવા. ચતુરા. ૩

પ્રીતમના સ્વામી સંગ રમતાં, સુકૃત સુરતરૂ ફળવાં. ચતુરા. ૪

રાગ ગોડિ.

પદ ૧.

સંધ્યા સમે શામળીઓરે આવે, ગોકુળની ગલીએરે. હેલી. ૧

ચઢી અટારી નાર વધાવે, કુસુમતણી કળીએ રે. હેલી. ૧

અગર કપૂરે સજેરે આરતિ, નેહે નંદ રાણી રે. હેલી.

કનક વસન મણી કરે નુછાવર, આનંદ ઉર આણીરે હેલી. ૨

ભૂથ મળ્યાં જીવતીનાં જોવા, રસિયાજીનું રૂપ. હેલી.

પ્રીતમનો સ્વામી શામળીઓ, અખીલ જોવનનો ભૂપ. હેલી. ૩

પદ ૨.

નંદરાયને આંગણે, આનંદ ઉભરાઈ જાયરે. હેલી.

પ્રદ્મ અનાદિ અકળ પુરૂષનું, દરશન નિત્ય થાયરે. હેલી. ૧

મેસે મેસે મંદિર આવે, હરિવર મુખ જોવારે. હેલી.

વગર કહે આવીને વળગે, ગાવલડી દોડોવારે. હેલી. ૨

શિવ વિરંચી ચારઢા, જેનો પાર નવ જાણેરે. હેલી.

પ્રીતમના સ્વામીની લીલા, આહીરડાં માણેરે. હેલી. ૩

(૧૫૬)

પ્રીતમ કાવ્ય-ભાગ ૧ લો.

પદ ૮.

પુલ તણી મંડળીમાં મોહન, ચંદનના વાગારે. હેલી.
નવલ લાલજે નીરખી નેણે, રૂઢિયે રંગ લાગ્યોરે. હેલી. ૧
પુલ તણો શિર ફેટો સોહો, કુલતણી માગારે. હેલી.
કુલ પછેડી ઝોઠી અંગે, રંગે રૂપાગારે. હેલી. ૨
મણી મર્કત તનનીલ કલેવરે, કોટ કામ લાજેરે. હેલી.
અખિલ લોકનો આનંદ હરિને, અંગ અંગ રાજેરે. હેલી. ૩
નખ સિખ રૂપ રસિક વર કેરે, નયણ ભરી ન્યાળુરે. હેલી.
પ્રીતમના સ્વામીનીરે શોભા, ભાવ ધરી ભાળુરે. હેલી. ૪

પદ ૪.

રસિયુ રૂપ રહું રૂઢિયામાં, દેહ દશા ભુલીરે. હેલી.
સુંદર વદન સુધાકર જોતાં, મન માંહિ કુત્તીરે. હેલી. ૧
આનંદકારી અટલ વિહારી, વચને વર્ણવ્યો નલ્લજે. હેલી.
એના સ્વરૂપ તણા સાગરમાં, નેણું ગોથાં ખાજે. હેલી. ૨
અંગ અંગની સુંદરતા પર, કોટ કામ વારૂરે. હેલી.
પ્રીતમના સ્વામીની સાથે, મન મોહું મારૂરે. હેલી. ૩

રાગ વેરાડી.

પદ ૫

આનંદકારી અખંડ વિહારી, મારે મન વસિયોરે. હેલી.
કોડ પ્રભાંડનો કર્તા હર્તા, રાધાવર રસિયોરે. હેલી. ૧
નિરશુભ પ્રહ્લ સગુણ થઈ શોભ્યો, સેવકને સ્નેહરે. હેલી.

લીલા ગોપ કરી ગોપીવર, મનુષ્ય તણા દેહેરે. હેલી. ૨
 શું જાણે સંસારિ એમાં, અનંત કળા એનીરે. હેલી.
 દયા કરે તે દરશન પાંખે, નજર ઠરે તેનીરે. હેલી. ૩
 જ્યાં જેવો ત્યાં તેવો જીવન, જોશે તે જાણીરે. હેલી.
 પ્રીતમ પ્રભુનો પ્રેમ સુધારસ, પ્રેમી જન માંણીરે. હેલી. ૪

પદ ૬.

રમણિક રૂપ રસિક વર કેરું, નિગમ અગમ ગાયેરે. હેલી.
 પ્રજા જને વાલપણે વશ કીધો, ઘેર ઘેર ગોરસ ખાયેરે. હેલી. ૧
 જેનું ધ્યાન ધરે શિવ પ્રજ્ઞા, તનમન ધન વારેરે. હેલી.
 તે ગોવિંદ ગોકુળની રનેહે, ગાવલડિ ચારેરે. હેલી. ૨
 જપ તપ જ્યાગ જરા વૃત દુર્લભ, જોવા દેહ દમ્ભેરે. હેલી.
 પ્રીતમનો પ્રભુ પ્રેમ રનેહી, પ્રેમી સંગે રમેરે. હેલી. ૩

રાગ વેરાડી.

કાગળ.

સૈયર સૌ મળીરે, લાવો કાગળ એક લખીએ;
 વાલ્મ વાંચશેરે, વિનંતી કહીછે પ્રજા સખીએ. ૧
 હરિ આવ્યા નહિરે, હવે કહોને કેમ રહેવાએ;
 વેદના મેહ તણીરે, તેણે જીવલડો તો જાણે. ૨
 સ્વરિત શ્રી મધુપુરીરે, લીલા સાગર અતી અંગમાં;
 ઉપમા શી કહુંરે, પૂજ્યારાધે ઉત્તમોત્તમ. ૩

ચતુર પ્રવિણ છોરે, પરનારિ સહોદર ક્યામ;
 જુગમાં સૌ જપેરે, ગંગાજળ નિર્મળ નીજ નામ. ૪
 પ્રાગવડ પંખીનારે, છો તમે ચૈદ વિદ્યા ગુણજલ;
 તમે ત્રિલોવન પતીરે, સાચું બોલું અર્થની આંધુ. ૫
 આહુ' એટલુંરે, કહે છે કુળજ કીધી નાર;
 અમે લાલ મૂવાંરે, સાંભળતાં એવા સમાચાર. ૬
 કન્યા કેટલીરે, રાજકુંવરને શાની ખોટ;
 નીરલજ નવ થેએરે, હસવું આવી રહ્યું છે હોડ. ૭
 અશર્ણાશરણ છોરે, નટવર નાગર નંદકુમાર;
 લખીએ કેટલુંરે, કાગળ થોડો રનેહ અપાર. ૮
 સુજશ સોદ્યામણોરે, ગાએ શિવ ચતુરાનન શેષ;
 ગણપતિ સારદારે, લખતાં પાર ન પામે લેશ. ૯
 મુખડાં નાજિએરે, દુઃખડાં ટાળો કર્શન દેધ;
 પીઠ પરમાર્થીરે, પ્રભુ પ્રીતમનો પ્રેમ રનેહી. ૧૦

રાગ કલ્યાણ.

૫૬.

અહો લાલ મેરે, એક પલક સો કલ્પ તિતે;
 બિન મૂખ દેખે જુગતરે. (ટેક)
 બયો આનંદ પરમ સુખ સાગર, સુંદર ગદન તન હેરે
 પ્રીતમકે પ્રભુ પ્રાણથી પ્યારે, રહો નૈન નિતરે૦

અહો લાલ મેરે. ૧

પદ ૧.

કહેત નંદ રાણી, સુંદર બદન બિલોકી લાલકો;

બોલી સુધાસમ વાણી. (ટેક) ૧

આજકી ધેન કોન બનચારી, મેંવારી રામજીએ બાની;

પ્રીતમકે પ્રભુ પ્રેમ સનેહી, સખ વિધ વાત વખાણી. કહેત૦ ૨

પદ ૨.

મોરલી મદન મદ માતી, દેખ આલી મોરલી મદન મદમાતી;

નોતમ બાજત મનડુ ન લાજત, પરમ મુદિત રંજ રાતી. દેખ. ૧

જડ ચૈતન ચૈતન જડ કિને, સુંદર શ્યામ સુહાતિ;

પ્રીતમકો સ્વામીકો અધરસ, પ્રેમે પીવત દીનરાતી. દેખ. ૨

પદ ૩.

શ્યામ તેરે પદસ રોજ પરવારી, શ્યામ તેરે પદસરોજ પરવારી.

(ટેક).

મંગલ કરત હરત સખ દુઃખન, ઈર રાખે ત્રીપુરાતી. શ્યામ. ૧

જે પદ મૂલ પ્રગટ ભઈ ગંગા, ત્રીલોવન પાવનકારી;

પ્રીતમ સોઈ ચરણ રજવંદે, તન મન ધન બલિહારી. શ્યામ. ૨

પદ ૪

રૂપ રાસ રંગ બીને નવલ પીયા, રૂપ રાસ રંગ બીને નવલ

પીયા. (ટેક).

આનંદ કંદ અખંડ અવિનાશી, સુંદર નેણ સલુણે. નવલ પીયા.

કૃપા ફલ કરી બા પર દેખો, સોઈ નર નરલો કીને;

પ્રીતમકે પ્રભુ પ્રાણુજીવન ધન, પરમ ચતુર ચિત ચિને. નવલ.

૫૬ પ.

રાગ ગરબો.

રાંણી રાધકા રસીક રૂપ રંગ છે લોલ;
 શુભ શોભિતા શણગાર સાર છે લોલ. ૧
 કુકૂમ લેઈને લલાટ ચાંદલો કર્યારે લોલ;
 સેંથે સિંદુર ને માંગ ભોતિએ ભર્યોરે લોલ; ૨
 નેણમિન ચક્ષ અપલ જાણે ખંજનરે લોલ,
 કાજલ રેખનું વિષે કર્યું અંજનરે લોલ. ૩
 વેણુ ઝેણુ પાડી ગુંથી ઘણી જુક્તમારે લોલ,
 બાલ દામણી જડાવ મણી મુક્તમારે લોલ. ૪
 સાગર છીપ સ્વાંત ટિપ્પનું નીપનુરે લોલ,
 નાક વેશર ભોતિ તે રમણ દિપનુરે લોલ. ૫
 અધર ગિંળ દંત દાડમ ફેરી કળીરે લોલ,
 પાન બીડીને પ્રસંગે રંગ રહ્યો વળીરે લોલ. ૬
 વદન શોભિતું કોકીલા સ્વરે સુંદરીરે લોલ,
 કંઠે કંઠી હારમાળા ચીણુ ચોસરીરે લોલ. ૭
 સોહે સોનેરી જડાવ હાથ ચુડલોરે લોલ,
 વીંટી અંશુડી કલ્લાંનો રંગ રૂડલોરે લોલ. ૮
 આઢી આપતિ સોરંગ રંગ ચુદડીરે લોલ,
 અંગ નંગ એક એકને અડો અડીરે લોલ. ૯
 કટિ કેસરી સોલંક જાંગ કદલિરે લોલ,

ધર્યા આલૂપણુ અનેક પગ આંગળારે લોલ, ૧૦
 વાજે વિંછીઆ વિસાલ ચાલ હંસનીરે લોલ,
 સખી ઉપની અનેક એના અંશનીરે લોલ. ૧૧
 કોટી કોટ ઈંદુ તપે જેના તેજમાંરે લોલ,
 ગોપી ગોકુળ એના અવેજમાંરે લોલ. ૧૨
 પ્રસ્વેદ બિંદુ પ્રજ સુંદરીના અંગનારે લોલ,
 તેની ઉપની અનેક ત્યાં દેવાંગનારે લોલ. ૧૩
 તેના સહસ્રમા ભાગની સખી સહીરે લોલ,
 નાર સંસારની નીપજી રહીરે લોલ. ૧૪
 રાધે રૂપ રંગ ખાણુ ચાતુરી તણીરે લોલ,
 એની ઉપમા દેવાની બીજી નહિ ઘણીરે લોલ. ૧૫
 પરમ સુંદર સ્વરૂપ છે સોહ્યામણુરે લોલ,
 જશ જીવ્યાએ કરી કેટલા ભણુરે લોલ. ૧૬
 નિગમ શારદા વિચાર જેનો નવ લહેરે લોલ,
 જન પ્રીતમ તે મંદમતિ શું કરેરે લોલ. ૧૭

આરતી.

જે રઘુવર રાયા, જે રઘુવર રાયા, આરતી આનંદે ગાસુ;
 વ્યાપે નહિ માયા, જે રઘુવરરાયા, જે રઘુવર રાયા. ૧
 કીટ મુગટ મકરાકૃત કુંડળ, ભાલ તિલક રાજે;

(૧૬૨)

પ્રીતમ કાવ્ય-ભાગ ૧ લો.

કમળ નેણ કેસરિયો વાઘો, ધનુષ બાણ રાજે. જે રઘુવર૦ ૨
હિરા હેમ રત્નમણી માળા, માણેક ગજમોતી;
ભૂજ કંકણ બાબુબંધ પાંચી, નળ મણીગણ જોતિ. જે રઘુવર૦ ૩
પિત્ત વસન તન સુંદર સોહે, આભુષણ અંગે;
જનક નંદની સતી શિરોમણ, સિતાજી સંગે. જે રઘુવર૦ ૪
ચરણ કમળ રજ મહિમા મોટો, અહલાજી ભાંખે,
જે સ્થલથી પ્રગટયાં શ્રીગંગા, શંકર શિર રાખે. જે રઘુવર૦ ૫
તિરથ સકળ વસે હરિ ચરણે, મૌનપાતું ગ્રહેછે;
સુનિમન ભમર સદા સુખ સેવે, આનંદમાં રહેછે. જે રઘુવર૦ ૬
સનકાદિક ઇંદ્રાદિક નારદ, સ્તુતિ શ્યામની ગાયે;
પ્રીતમ પ્રેમ ધરી પદ વંદે, બલિહારી જાયે. જે રઘુવર૦ ૭

રણુછોડજીની આરતી.

જે રણુછોડ રાઆ, જે રણુછોડ રાઆ;
અગર કપુરે કર્જે આરતિ, ગોપીવર ગાઆ. જે રણુછોડ૦ ૧
સુરતરૂ કામધેનુ ચિંતામણી, જેકો જન સેવે;
ત્રીવિધિ તાપ ન વ્યાપે તનમાં, ઇચ્છાકુળ દેવે. જે રણુછોડ૦ ૨
ચતુરાનન પંચાન અખંડાનન, શેશાનન સમરે;
પદપંકજ રજ શિશ ચડાવે, તે નિશ્ચયે ન મરે. જે રણુછોડ૦ ૩
ઈંધર રજ સુજશ શ્રીસંગે, અંગે રંગ રાજે;

જ્ઞાન વૈરાગ વસે પુરણ, ભવ સંકટ ભાળે.   જે રણછોડ૦ ૪
રિધિ સિદ્ધિ નવનિધિ મુક્તી, ચતુરધા ચરણ તળે લોટે;
આનંદ મુળ પરમ સુખ પામ્યો, કેમ ણીચું ગોટે. જે રણછોડ૦ ૫
નખ શિખ રૂપ રસીકવર કેરું, જે રૂઢિયે ધરશે;
કહે પ્રીતમ ગૌપદનીપેરે, ભવસાગર તરશે.   જે રણછોડ૦ ૬

ગરબો રણછોડજીનો.

દયા કરીને ડાકોર માંડી આઠ્યારે.   રણછોડજી.
રસીક જનને કાજ રંગ બનાવ્યોરે.   ”
પર્મ ચતુર હરી સેવકના સુખકારીરે.   ”
દાસ તણા દુઃખભજન દેવ મોરારિરે.   ”
રાજલીલા કીધી રસીયા લાલરે.   ”
વૈશ્ણવ જનને વાધ્યું ઘણું વહાલરે.   ”
છળી તમારી વેદે વર્ણવી ન જાણેરે.   ”
નિરખે તેનાં નૈણાં તરપત થાણેરે.   ”
મોર મુગટ મકરાકૃત કુંડળ કાનેરે.   ”
પીત વસન તન ધરીઆં તડીત સમાનરે.   ”
અંબુજ લોચન દુઃખ મોચન સુખકારિરે.   ”
નજરે કરે તેને ક્ષણમાં લે ઉગારિરે.   ”
વહન સુધાકર સુંદર સરખું જોડેરે.   ”

પ્રેમી જનનાં પ્રેમે રહ્યાં મનમોહિરે. રણુછોડછ.
 અમૈક આલુષણ નૌતમ શણુગારરે. ,,
 હીરા હેમ મણી તુળસીના હારરે. ,,
 ભૂજ કંકણ બાન્નૂ પહેંચી મુદ્રિકારે. ,,
 કટી કંદોરા રત્ન જડીત રવિ સરખારે. ,,
 ચરણ કમળનો મહિમા અગમ અપારરે. ,,
 સિંધુ સુતા શિવ રાખે રૂદે મોઝારરે. ,,
 ભોગ ધરે બહુ મતિ ભક્ત અનેકરે. ,,
 વાન્તં વાગે ગાળે ગગન માંહીરે. ,,
 પંચ આરતી આનંદ ઓછવ થાએરે. ,,
 ગુણીજન ગાંધર્વ નેહે નાચે ગાએરે. ,,
 તપ્યા જીવને ઠરવાનું ઠેકાણુંરે. ,,
 સુરતરૂ સુક્ષ્મ કૃપ્યાં શી શોભા વખાણુંરે. ,,
 શોભા સાગર નાગર નવલ કિશોરરે. ,,
 જે જે શબ્દ ધૂની ઉઠે ચોદશરે. ,,
 નવલલાલનું રૂપ રૂદિયામાં ધરશેરે. ,,
 પ્રીતમ સરખા પતીત કંઈ ભવ તરશેરે. ,,

૨.

ભર્યાં ગોમતી નિર્મળ જળ ગંભીરરે. રંગલાગ્યો.
 સુંદર મંદીર સાધુનાં તેની તીરરે. ,,
 સુકીતવાંન જન સેવે સંત સમાજરે. ,,

જીવન મુક્ત થયા તે જાણે આજરે.	રંગલાગ્યો.
ઠોર ઠોર સુંદર કુલી કૂલવાડીરે.	,,
મજ વૈકુંઠની લીલા અહીં દેખાડીરે.	,,
કૃષ્ણ ચંદ્રની કથા નિરંતર થાએરે.	,,
સાંભળતાં દુઃખ જનમ મરણનું જાએરે.	,,
જ્ઞાન વૈરાગ જોગની વાતો સહેલીરે.	,,
આઠે પહોર અખંડ આનંદની હેલીરે.	,,
દેહ દમનતો કરવું પડે નહીં કાંધરે.	,,
જપ તપ તિરથ પ્રભુના પદ માંડીરે.	,,
ચરણ સરણનું સુખડું અધિક અપારરે.	,,
જાણે તે માણે મુકી સંસારરે.	,,
અમૃત પાન કર્યું જેણે એકવારરે.	,,
તેને અવર ન ગોઠે એક લગારરે.	,,
લોવન લોવન પ્રતિમા પધરાવીરે.	,,
ઘણી દયા ગુજરાત વિષેસ વધારીરે.	,,
બોડાંણે બહુ પ્રીત કરી પધરાવ્યારે.	,,
દાસ તણા તેડાવ્યા, અલબેલો આવ્યારે.	,,
પતિત પાવન દયા સિંધુ સુખની લહેરોરે.	,,
પ્રેમીજન પંખીને કલ્પતરૂ મોરારરે.	,,
અધમ આધારણ હરીજનના હિતકારીરે.	,,
પૂરણ પ્રભુ અખંડ આનંદ વિહારીરે.	,,

દરસનથી તન મનના તાપ નિવાર્યારે. રંગલાગ્યો.
પ્રીતમ સરળા પ્રાંણી પાર ઉતાર્યારે. ,,

જુમનાંજનો ગરબો.

જેજે જુમનાં જુગ તારણી, વંદ્રાવન ચંદની પટરાણીલાલ.
રંગ તોરંગીતે રવી નંદની, પરસે પાવન થાએ પ્રાણીલાલ.

જેજે જુમનાં. ૧

ભૂતળ લગનીતે ધર્મ રાજની, જમ કંકરનું જોર ન ચાલેલાલ.

જેજે જુમનાં. ૨

જળ જિંદુ જેને અંજેઅડે, તેતો મોહન ચરણે મળેલાલ.

જેજે જુમનાં. ૩

ગોકુળ આવ્યાં ગૌ લોકથી, વિરજા વિશ્રામે વાસે વસીયાંલાલ.

જેજે જુમનાં. ૪

રત્ન મણીમયત્રઠ રણિઆમણું, જ્યાં ઝીલે ગોપીજન રસિયાંલાલ.

જેજે જુમનાં. ૫

કુસુમ કમળ હળ પ્રેમ પાંખડી, મધૂકર મોર ચકોર હંશલોલાલ.

જેજે જુમનાં. ૬

કૃષ્ણ વરણ પ્યારી શ્રીકૃષ્ણની, નહિ કોઇ ત્રિલોવનમાં એતોલેલાલ.

જેજે જુમનાં. ૭

રાધા માધવ રહે જ્યાં રંગમાં, સખી સહચરી સંગે સોહાગીલાલ.

જેજે જુમનાં. ૮

નવધન નિર્મળ નીર શોહ્યામણું, પ્રીતમ પરશે તે ગડભાગીલાલ.
જેજે જુમનાં. ૯

ગંગાજનો ગરબો.

ભૂપ ભગિરથ ભક્ત શિરોમણી, જક્તપાવની ગંગાદાન્યાલાલ.
શુંશરીસહસ્ર ધારા શીવપર પડી, શંકરશિશતરંગસમાવ્યોલાલ.
રાજા એક પગે ઉભો રહ્યો, મહા વિકટજ્યારે તપ જોયું લાલ.
શિવજી દયાળે દયા ત્યારે કરી, લઇ શિર લટ નીચેવીલાલ.
તે ઉદકની ત્રણ ધારા થઇ, ગઇ ગગન ભૂતળ પાતાળે લાલ,
વરકણ કીધી વળી વિવેકશું, પતીત પાવનની દયાળે લાલ.
ગઇ ગગનને નામ મંદારણી, રહી ભૂતળે તે ગંગ કહેવાયે લાલ.
પહોંચી પાતાળે તે પરભાવતી, મહીમા નિગમ નિરંતરગાએલાલ.
આગે આગે રથ રાજા તણો, પાછળ પાછળ ગંગા લહેરી લાલ.
પૃથ્વી પાવન કરતાં પરવર્યા, કાશી પાગ સોરમ ત્રઠ હેરી લાલ.
પગ પગ પુન્ય જગ અરવમેધતું, જે બાએગિત્તમાંધરીકાશી લાલ.
મંજન પાંત કરે જે માંતવી, રૂપ ચતુર્ભુજ વેકુંઠવાસી લાલ.
દરશે પરશે ગંગ તરંગને, તે બંણે મોટા ગડભાગી લાલ.
પ્રીતમ તે નાઆવે ગર્ભવાસમાં, જે જન પ્રભુ પદના અનુરાગી લાલ.

ભક્ત નામાવળી.

જે ગુરૂદેવ દયાનિધી સ્વામી, સકળ લોકકો અંતરજામી.

ભક્ત ભાઈજી સદગુરુ દેવા, તનમન લાયક કરૂનીજ સેવા.
 ભક્ત અનેક લાયે હે આગે, જાકે નામ લીએ અધ ભાગે.
 સોળ પાર્થત સેવક સાચે, શ્રીપત સંગ સદા રંગ રાચે.
 કમળા ગરૂડ પવનસુતદાસા, હરીકે ચરણ કમળકી આશા.
 સનકાદિક નારદ શિવ બ્રહ્મા, શારદ શેશ લહે હરિ મહિમા.
 ગણપતિ સૂરપતિ સૂરજ અંદા, અગમ નિગમ સમરે ગોવિંદા.
 નિર સમિર ભોમ્ય આકાશ, અગ્નિ આવ સકળ હરિદાસા.
 વ્યાસ વાલમિક શુક પારાશુર, સનક જનક જદુ નવ જોગેશ્વર.
 અમરિષ પ્રહલાદ વિલિછન, સવરી ગિધ અગસ્ત સુતિદ્વણુ.
 અએદ મએદ અંગદ નલી નીલા, જાંબુવાન સુગ્રીવ શુશિલા.
 નંદ આદ્ય મજલક્ષ્મ સમાજ, મોરધજ તામરધર રાજ.
 વિદુર સુદામા પાંડવ દાસા, ઉધવ અકુર નિકટ નીવાસા.
 અંદ્રહાસ બળી ભિષ્મ જે દેવા, રંનદેવ અલરક હરિસેવા.
 રામાનુજ નિમાદિત આચાર્યજ, વિદ્યુ સંભ અરૂમાધ્વાચારજ.
 કળિમાં ભયે નાંદેવ કળિરા, રાઈદાસ પીપામતિ ધીરા.
 રંકા બંકા સેન્યા નાઈ, કેવળ કુબાનાં મીરાંબાઈ.
 સજનાં દવા દેવાકરદાસ, રસીક મોરાર અતિ પ્રેમપ્રકાશ.
 કૃષ્ણદાસ અન્નાનંદ સુરસાગર, સૂરકિશોર અલનરસિંહનાગર.
 સુરસાંભ પ્રેમાનંદદાસા, શ્રિધર માધો પ્રેમુ વિલાસા.
 નંદદાસ ચતુભૂજ ચિતસ્વામિ, વલ્લભ વિકૃલ અંતરજામી.
 શ્રીહરિ વિસતપા સગુનદાસા, રૂપ સનાતન કુંજ નિવાસા.

કૃષ્ણ ચૈતન નિત્યાનંદ જેહિ, પ્રેમ પુજ પ્રગટ કરિ દેહિ.
 રત્ના વિતિ કર્મેતિ કર્મા, ગણેસ દેશલ પદપા પરમા.
 મેનાવતિ સુનીતિ મદાલશા રાની, જન્મી મીરાંબાઇ સુખદાંની.
 દેવહુતિ આકુતિ અનસોયા, અનુપાજગપત્રી જ્યંતિસતરૂપા.
 મેરૂદેવિ અદીતિરેણુકા કૌસલ્યા, સત્વતિ દેવકિજસોદાઅહુદ્યા.
 કુંતા દ્રુપદિ મંદોદરી તારા, પદ્માવતિ સૌમિત્રા બલિદારા.
 ગૌતમ ગર્ગ સતાનંદ અત્રી, વામદેવ વસિષ્ઠ જ્યાબાલિમિત્રિ.
 યાજ્ઞવલ્કલ ભારદ્વાજ ભુસંડિ, ઉર અંત હરિ ભક્તી અખંડી.
 ભાગિરથ રૂપમાંગદ રાઇ, વિજેનંદ વિશ્વ સુખદાઇ.
 જસુ શાંમશ્રિભટ ત્રીલોચન, પ્રેમનિધિ પરિક્ષત દુઃખમોચન.
 સુનિદેવ દેવલ મુચંદા, ભરથરી ગોપીચંદ બાજંદા.
 અચકિલ નાભા જન તુલસી, રામપ્રસાદ ભક્તિ હિએ હુલસી.
 ઠાકોરદાસ ભજન અનુરાગિ, નારણદાસ પુરણ બડભાગી.
 જુગલદાસ ભૂત ગંગા માઇ, સખી ભગવાંન સદા સુખદાઇ.
 ધર્મદાસ અરૂ સાધુરામ, નંદલાલ સમરે નીજનામ,
 સિતલદાસ આત્મા રાંભા, સેવાદાસ સદા સુખધામા.
 પ્રેમદાસ નંદરાંમ હરિદાસા, જનમોરાર મંગલ પદવાસા.
 રણછોડ ભક્તિ દ્વારકાંદાસા, રાંમકૃષ્ણચરસ પ્રેમ પ્રકાશા.
 પ્રિયાંદાસ જશવંત જન જ્ઞાંની, અખો ગોપાલખૂટો બ્રહ્મધાંનિ.
 નપટ નિરંજન રજબદાહુ, સુંદર કાલુ કેશો અનાહુ.
 અમૃતરાયે અનુભવનંદા, મલુક મોરાર તુલસી ગોવિંદા.

(૧૬૦)

પ્રીતમ કાવ્ય-ભાગ ૧ લો.

ખોપદેવ ભાભણુ ત્વેત, શાંમ સદાધર એકનાથ સચેત.
વસનદાસ ધનરાંમ સુજના, ભક્ત ભવાંન વ્રજનાથ કલાંણા.
આનંદરામ અમ્બુ બાલકદાસ, રત્ન ભક્ત રાજે રવિદાસ.
પ્રભુરામ ગોવિંદ ભટ્ટ ઇચ્છા, તણ અસાર સારપદ પ્રીછા.
કુમનદાસ રામણ રંગી, કૃષ્ણદાસ જે કૃષ્ણ સુગંધિ.
ચાર સંપ્રદા બાવન દ્વારા, હરિ લીલાકે જાણુનહારા.
પ્રીતમ પ્રેમ પાઠકે અર્થે, ભક્તનામાવળી ગાઈ ગ્રંથે.
વસુધા કાગળ સાગર સાધ, લખે શારદા ગનપતરાધ.
કરે વિચાર સત કલ્પ પરજંતા, સંત સુજશ પાવે નહિ અંતા.
પ્રીતમ મંદમતિ વરણે કેસે, સાગર ખીપ ઉલ્લેચે જેસે.

સરસગીતા.

- ગુરુતું ધ્યાન ધરી, હરી ગુણ ગાઈશું;
 પ્રીત રસ પ્રેમ કથા, પ્રેમીને પાઈશું. ૧
 આગે જન અનેક થયા, વાણી વિસ્તારછે;
 લીલા રસ સિંધુ સુધા, અનંત અપારછે. ૨
 ઝીલા જન મુક્ત થઈ, અલે અલિલાખમાં;
 તેણે રસ પૂરણ પીધો, છકાતે છાકમાં. ૩
 જથા મતિ જેવી જેહની, તેણું તે ઉચર્યા;
 ભજ્યા જેણે ભક્તિ ભાવે, તેવા નિશ્ચે કર્યા. ૪
 ઓધવના માન માટે, વિચાર્યું શ્રી કૃષ્ણજી;
 એને પ્રીત મોકલું વેગે, પોતે કર્યું પ્રશ્નજી. ૫
 માતાને પુત્ર પ્રીય, પૂઠે કરે નીહાળવા;
 ઉપાય અનેક કરે, રોગને ટાળવા. ૬
 એવા જન હરીને વહાલા, જાળવે જોઈને.
 જરા અલીમાન આવે, નાજે સર્વે ધોઈને. ૭
 ઉધવ એ એક મારી, ચિત્ત ધરો વાતડી;
 વંદ્રાવન રાસ રમ્યો, શરદની રાતડી. ૮
 તેતો સુખ સાંભર્યું મુને, તમને શું કહું;
 જાણે તે પ્રજાની નારી, મન સમજી રહું. ૯

ગોપીજન આત્મા મારો, નીમીસ ન વીસરે;
 મુજને મળવા માટે, સહુ સુનાં ફરે. ૧૦
 તેઓને જ્ઞાન કરી, ઘણું સમજાવજો;
 સૌનાં સંસય ટળે, એવું કરી આવજો. ૧૧
 મારાં માત તાત કહીયે, જસોદા નંદજી;
 તેણે બહુ લાડ લડાવ્યાં, અતી આનંદજી. ૧૨
 ત્રીજજન સૌ રનેહી, ચિત્તમાં ચડાયછે;
 અમો જે દીનના આવ્યા, દુઃખી તે થાયછે. ૧૩
 આવ્યા અમો અવધ કરી, ફરીને ગયા નહિ;
 વિજોગે પીડા પાંમે, સુખ આપો જઈ. ૧૪
 મુગટ કુંડળ માળા, આભુષણ અંગનાં;
 નીજ રથ બેસવા આપ્યો; ચેન શ્રીરંગનાં. ૧૫

સાખી.

ઉધવને આપી આજ્ઞા, વેગે કરો વ્રજ પ્રવેશ;
 પ્રેમરનેહી સુંદરી, આપો હીત ઉપદેશ. ૧૬
 તમો સરવે સધીરછો, જ્ઞાનવાંન પરિમાંણુ;
 પ્રમોદો ત્રીજ જોસીતા, ઉધવ ચતુર સુજાણુ. ૧૭

ઉધવ આજ્ઞા માગી, રથ બેઠા જઈ;

વેગે ત્રીજ પંથ પાળ્યા, જોવાની ઈચ્છા થઈ. ૧

સંધ્યા અમે સુરભી સંગે, સુખે ત્યાંડાં આવીઆ;
 જસોદાએ દીઠા જ્યારે, ભલા મન ભાવીઆ. ૨
 નંદનજી ભેટયા ભાવે, આસન આપીઆં;
 હયા કરી દીન બાંણી, દુઃખડાં કાપીઆં. ૩
 શંકરદાસ શ્યામ સુખી, કહો તે શું કરે;
 ઉગ્રસેન અન્ય જાદવ, કેવા આનંદ ધરે. ૪
 ઉધવ કહે સૌ સુખી, તમ પરસાદથી;
 જમ ગજ મંદ નાસે, સિંહ નાદથી. ૫
 એમ દુઃખ દીરઘ નાઠાં, દીઠા હળધર હરી;
 મધુપૂર નર નારી, સુખ સોભા ધરી. ૬
 નંદ આનંદ પામ્યા, સુજશ સાંભરી;
 જેને એ ભેટયો ભાવે, તેની વેળા વળી. ૭
 રૂડી રસોઈ કીધી, જસોદાએ જીવતશું;
 ભાવેથી ભોજન કર્યું, સાકરને દુધશું. ૮
 પ્રેમે પલંગ ખીછાવી, બેઠા ખીડાં કરે;
 અન્યો અન્ય ઉધવનંદ, લેઈ સુખમાં ધરે. ૯
 જસોદા પૂછે પ્રીતે, ખખર લાલની;
 જાદવ જીવતી શું જાણે, ગત્ય ગોપાળની. ૧૦
 સ્વરૂપવંત કીધી, કંસની સેવકી;
 બહુ બડભાગી કહીએ, વસૂદેવ દેવકી. ૧૧
 એહનાં અટપટાં લક્ષણ, બાળપણે બહુ;

- મજ વધુ સર્વે સાંખ્યું, હેતે હસીયાં સહુ. ૧૨
 અમે પુત્ર ભવિ ભાળ્યો, ઝોઢણી ઝોઢતો;
 પ્રિતેપય પાંન કરી, પારણે પોઢતો. ૧૩
 એણે સ્તન પાંન કરી, મારી તે પુતળા;
 કંઈના પ્રાંણ હર્યા કંસના હુતના. ૧૪
 સકટાસુર અસુર એવો, આળ્યો અમ બારણે;
 અમેતો કાંઈના જાણ્યું, પોઢ્યા પારણે. ૧૫
 તેહને પદ પ્રહારકરી, પ્રાંણ હેલામાં હર્યા.
 કગાસુર આદી દૈત્ય, પાપી પ્રદે કર્યા. ૧૬
 મુની ગરગાત્રારે જે કહ્યું, તેતો સરવે થયું;
 માયાના આમણ માટે, અમે કાંઈ નવલહ્યું. ૧૭
 એકવાર નૈણે નીરખું, કેશવરાંમને;
 કહીએ કીરતારથ કરો, ગોકુળ ગાંમને. ૧૮
 એમ કહી આંખભરી, આંસુડાં આવીઆં;
 અમે તપ ઝોછાં કીધાં, પાછાં કલ્યાણીઆં. ૧૯
 ઉધવકહે એમ ન કીજે, તમેતો જાણુછો;
 એતો હરી અંતરજામી, તેના પ્રાણુ છો. ૨૦
 તમારાં ભાગ્ય ભલાં પુન્યનો પાર નહિ;
 તમેતો નયણે નીરખી, લીલા અવતારની. ૨૧

સાખી.

પરસ્પર ગોષ્ઠી કરી, ઉધવને નંદરાય;

હરીના શુભ સંભારીને, પરમ મુદ્દીત મન થાય. ૨૨
કશનકથા આનંદ મધ, સુધા સિંધુ સુખસાર;
પ્રેમ પુનીત તે પાંમશે, કૃપા કશ મોરાર. ૨૩

૨.

સૂક્ષ્મ રજની રહી, વીતી ગઇ વાતમાં;
જાગી સૌ જીવતી જન, મન પ્રભુ નાથમાં. ૧
મહી વલોવા લાગી, સર્વે સુંદરી;
ગોપી શુભ ગાન કરે, રસ ભાવે લરી. ૨
ઉચે સ્વરે ઉચરે એવું, આનંદે ગાઇને;
ઓ કશન જાળ સનેહી, ગયા કેમ વાહીને. ૩
નોતમ નાદ તણી, શબ્દ ધૂન થાય છે;
ઉઘવ આનંદ પાંખ્યા, જમુનાં જાય છે. ૪
આવ્યા રવિ તનિયા તીરે, સુખ પાંખ્યા ઘણું;
તન મન મંજન કરી, ધ્યાન ધર્યું હરીતણું. ૫
સખી એક સદન થકી, ખારણે નીસરી;
રથ નંદ ખાર દીઠો, જોયું જુક્તો કરી. ૬
અકુર આવ્યા હતા, આવો રથ લેઇને;
સુખ સરવ સમેટું, ગયા દુઃખ દેઇને. ૭
રથ શે અરથે આવ્યો, વળી શું વીસર્યું;
જીવન પ્રાણ જતે, પછે શું ઉઝર્યું. ૮
અન્યો અન્ય વાત જાણી, આવી સૌ સુંદરી;

- પ્રીતે જસોદાને પૂછે, આઁયા શું શ્રી હરી. ૯
- એટલે ઉધવ આઁયા, જમુનાં નાહીને;
હરીના જન જાણી, નમી પાય ધાધને. ૧૦
- જેવા જુગદીશ કહીએ, તેવા જન તેહના;
રૂપ ગુણ વરણ એવો, શોભાવે દેહના. ૧૧
- મુસ્તક મુગટ સોડે, તેજ ઘણું તે તણું;
તીલક કેસર કેરું, સુંદર સોહામણું. ૧૨
- જગમગ જલકી રહ્યાં, કુંડલતે કાનમાં;
નેત્ર દળ કમળ જેવાં, લાગી પળ ધ્યાનમાં. ૧૩
- પ્રપ્રુલિત પ્રસન વદન, શરદ કેરો શશી;
નીરંતર એક હરી, રહ્યો રૂઢિયે વસી. ૧૪
- ઉર અત્યંત ઓપે, માળા મુક્તાતણી;
પીતાંબર અંગે ધર્યાં, શોભા દીસે ઘણી. ૧૫
- ભૂજે ભલાં ભૂષણ ગન્યાં, રૂડા કર રાજે છે;
જોધ પદ જુગલ છખી, મનમથ લાજે છે. ૧૬
- ગોપી કહે ભલે આઁયા, સખાછો શ્યામના;
લોકતો લાંઠ છે, મધુપૂર ગાંમના. ૧૭
- મુખેતો મીઠું બોલે, મેલ ઘણો મનમાં,
જુઓ અમે સંગ કર્યો, મેલ્યાં મહાવનમાં. ૧૮

સાખી.

ઉધવ કહે અમે આવીઆ, નિશાની ગમી એક;

મોહને મને મોકલ્યો, કહેવા જ્ઞાન વિવેક. ૧૯
શોક ન ધરશે સુંદરી, પ્રભુ સદા છે પાસ;
દીત ભાવને પરહરો, રાખો દ્રઢ વિશ્વાસ. ૨૦

ત્રિશ્રાંમ ૩.

મને શ્રી કૃષ્ણે કહ્યું, કહુંતે કામની;
બ્રમણા મનની મૂકો, ભજો હરી ભાંમની. ૧
હરીનાં હેતુ છે, તમે સૌ તારૂણી;
નિર્મળ જ્ઞાન થડો, તમે ત્રિણ વારૂણી. ૨
ઓસના ઉદક જેહેવો, એવો સંસાર છે;
તેમાં એક તત્ત્વ મોહું, સમજણ સાર છે. ૩
જે જને તન તપાસ્યુ, તેના સંસે ટળ્યા;
પ્રભુવ ધ્યાન ધરી, ભાવે હરીમાં ભળ્યા. ૪
નીરંજન વેદ ગાયે, તેતો ઘટમાં વસે;
એક દૃષ્ટે જોશે જ્યારે, ત્યારે દુગ્ધા જશે. ૫
ભીન ભાવ ભાગશે ત્યારે, પ્રદ્ધને ભાળશે;
આત્મા અખંડ એવો, નિરંતર નિહાળશે. ૬
મોટા મુની જોગ સાધે, જેહને પાંમવા;
દેહનું દમન કરે, ભવ દુઃખ વામવા. ૭
સંસારમાં સુલભ હોયે, શેને તપ આચરે;
સુખ સમૃદ્ધિ મૂકી, શીદને નીસરે. ૮
જેહને વૈરાગ્ય વાખ્યો, સૌ મૂકી ગયા;

ગૃહે અંધકૂપ મૂકી, જઇ વનમાં રહ્યા. ૬
 મોટા મોટા રાજ મૂકી, ગયા તપ સાધવા;
 શીવ શમસાન સેવે, એને આરાધવા. ૧૦
 સેહેસ અઠાસી આદે, જઇ વનમાં વસીઆ;
 આત્મા સાધન કરે, પ્રગટી માહા દશા. ૧૧
 માયાનો સંગ મૂકી, પળ્યાતે મહાવને;
 ભાવે તે હરીને ભેટ્યા, ભૂખ્યા દેહ ભાવને. ૧૨
 એવો ઉપદેશ અમારો, માનસો માનની;
 ત્યારે તનમાંહે થયો, ભાળ ભગવાનની. ૧૩
 પાંડમાં પ્રગટથશે, જ્ઞાંતી સૌ ભાગશે;
 નિજ સ્વરૂપ સાથે, જ્યારે લેહ લાગશે. ૧૪
 અજંપા જાપ થાયે, જુઓ તેને નાંખીને;
 હરખને શોક સૌએ, દૂર દો નાંખીને. ૧૫
 સાખી.

નિજ સ્વરૂપ જ્યારે જડે, થાયે કલ્પના નાશ;
 જેને હીંડે જોળતો, તે પોતાની પાસ. ૧૬
 ઉઘવ કહે સૌ સાંભળો ચતુરા ચતુર સુખાણુ;
 પતીત ના આવે પ્રેમઠા, તો પૂછો વેદ પુરાણુ. ૧૭

વિશ્રાંત. ૪ થા.

પછે વ્રજબાળા બોલી, રીસ રખે થકે;

- અમીતો અખળા જન, એવું કેમ આવડે. ૧
- તમે જે ભોગ કહ્યો, તમારા કામનો;
અમારો પીડનારો, ગોકુળ ગામનો. ૨
- અરજ એક અમારી, ઓધવજી સાંભળો;
અમારા મનમાં વસ્યો, સુંદર રયામળો. ૩
- અમેતો નયણે નિહાળ્યો, નટવર નાથને;
એણે મોહની લગાડી, સૌ મજ સાથને. ૪
- ધુતારામાં ધુત વિદ્યા, મુખે શું વખાંણીએ;
એનાં અનેક ચરિત્ર, અમે સૌ જાણીએ. ૫
- જસોદા મારવા લેતાં, ક્રોધ ધણો કરી;
ત્યારે નાસીને આવે, લોવન અમલણી. ૬
- કહેશે ક્રોધ રાખો મુને, મુખે એવું ભણે;
એને ધરમાંડે રાખીને, રહેતાં અમે આંગણે. ૭
- લોવન ભીતર પેસી, ઉદ્ધમ એવો કરે;
મહી પીવા માટ ફેડી, માંખણ મુખમાં ધરે. ૮
- અમે જ્યારે આવીએ પાસે, નાસીને નીસરે;
એણે એવાં કામ કર્યાં, કહો કેમ વીસરે. ૯
- વચ્છનાં પૂછ ગ્રહી, ઉઠાડે આંમળી;
બેબે બાળક જગાડે, ઘોચે આંગળી. ૧૦
- એને હરે ઉચું કાંઈ, મૂકીએ સૌ સખી;
અનુબલ ઉપર ચઢી, પાડે તે તાંડું થકી. ૧૧

એક વાર એમ વીચાર્યું, બાંધુ કર સાહીને;
 લેધને જઈ દેખાડું, જસોદા માધને. ૧૨
 એક દીન માંખણ ખાતાં, ગ્રહ્યા ગોવીંદને;
 હવે કહાં નાસી જસો, કહ્યું કૃષ્ણચંદ્રને. ૧૩
 તાંણી બે હાથ બાંધી, ચાલી ચાંપે કરી;
 ઉપર ચીર ઓઢાડયું, હીંડી હરખે ભરી, ૧૪
 નંદરાણી માનતાં નહોતાં, જીવે હવે બાળને;
 ભોવનમાંથી માંખણ ખાતાં, ગ્રહ્યા ગોપાળને. ૧૫
 ઉપરથી અળગું કર્યું, અમર ઓઢયા તણું;
 જીએ તો બાળ ગોપીનું, લજ્યા પાંમી ઘણું. ૧૬
 નેહે નંદભોવનમાંથી, દીઠા હરી આવતા;
 જોતામાં જીઠી પાડી, સુંદરી સર્વથા. ૧૭
 અમથુ આળ ચઢાવે, શામાટે સુંદરી;
 જીવતીનું જોર ન ચાલ્યું, હેતે હશિયા હરી. ૧૮
 એવા હરી આનંદરૂપી, અમે જે દીઠડા;
 બીજા અનેક ઉપાય, લાગે કેમ મીઠડા. ૧૯
 જે જે સુખ અમને આપ્યાં, તે દુર્લભ દેવને;
 બીજી શું ધ્યાન ધરું, તણ સ્વયમેવને. ૨૦

સાખી.

પ્રગટ સ્વરૂપ સુંદર વદન, રસીક છબી ઘન રયામ;
 તે શું મન અટકી રહ્યું, કાણું ખસે નહિ અન્ય. ૨૧

નાગર નવલ કિશોરસુ, બાંધી પૂરણ પ્રીત;
અવર વાત ભાવે નહિ, એહ અમારી રીત. ૨૨

વિશ્રામ પ.

ઉઘવ અળખા તમે, એતો સાચું કહ્યું;
એવું રૂપ અટલ એહેવું, સૌ ઘટમાં રહું. ૧
બોલે તે બીજો નહિ, તમમાં તેજ છે;
વિશ્વમાં વ્યાપી રહ્યો, અખંડિત એજ છે. ૨
તેતો ભરપૂર ભરો, પંડ પ્રહ્લાંડમાં;
જેમ રવિ જુજવો દીસે, ભાસે બહુ પ્રહ્લાંડમાં: ૩
એક અનેક રૂપે, બહુ વિધ્ય બોલતો;
વીધ વીધ વેસ ધરી, દીસે છે ઢાલતો. ૪
ભિન્ન ભિન્ન ભૂમણ બન્યાં, કુંદન એક છે;
નાંમ જે રૂપ ન્યારાં, જોયામાં વિવેક છે. ૫
એક સુત્ર ભાવે જોતાં, જેવાં પટતંત છે;
સાગર અગાધ અંબુ, લહેર અનંત છે. ૬
અવની એક રૂપે, બીજાં બહુ પાત્ર છે;
અગણુ લોહ કરે, શાંનાં સહસ્ર છે. ૭
જેમ કાંઈ સાકર કેરી, બહુ મીઠાઈ કરે;
સરવે સાકર બંગો, બીજું નહિ નીસરે. ૮
સુરભી સ્વરૂપ ધર્યાં, વરણ વિચિત્ર છે;
તેતું પય એક રૂપે, પરમ પવિત્ર છે. ૯

એમ તમે આત્મા બહો, અરૂપી એહ છે;
 ઉત્તમ ને અધમ એતો, દીઠામાં દેહ છે. ૧૦
 કાષ્ટમાં અગ્નિ કહીએ, એમ અવિનાશી છે;
 સર્વમાં સાક્ષી રૂપે, નિરંતર વાસ છે. ૧૧
 કસ્તુરી મૃગમાં વસે, જોતાં વનમાં ફરે;
 પીમળ પાસેથી આવે, ભૂલે ભટકી મરે. ૧૨

સાખી.

એમ સકળ સંસારમે, વસે હરી ભરપૂર;
 જીવ દશા મટે નહિ, ત્યાં સુધી દેખે દૂર. ૧૩
 જથારથ જાંઘ્યા વિના, જીવદશા નવ જાય;
 ત્યાંહાં લગી ઉપજે કલ્પના, અજ્ઞાને અથડાય. ૧૪

વિશ્રામ ૬ લો.

પછી ધનજોપી વટે, ઉધવ ચિત્ત ધરો;
 તમે તો એમ કહ્યું, હરી સભરા ભરો. ૧
 ત્યારે કોણ પીઠા પાંમે, કોણ જન્મે મરે;
 એતો કાંઈ અચરજ મોઢું, સંસે કેમ નીસરે. ૨
 ત્યારે સે સુખના પામે, જીવ સંસારના;
 શા માટે દુઃખમાં રૂળે, પ્રાણી ખાંણ આરના. ૩
 વળી શ્રી કૃષ્ણ જેવા, સરવે શે નથી;
 ખરે ખરી વાત કહીએ રોષ ના મળે રતી. ૪

અમારે અવશ્ય ણીજી, ચિત્ત આવે નહિ;	
સુંદર સ્વરૂપ વિના, મન ભાવે નહિ.	૫
સરોવર સરિતા જાહુ, ભર્યો મધજે સિંધુ;	
ચાત્રક ચાંચ ન જોજે, પીચે પડત ખિંદુ.	૬
સાગરમાં છીપ રહે, જાડી એકાંતથું;	
જરા જળ ભેદે નહિ, પ્રિત રત સ્વાતીયુ.	૭
જલ વિના દાહુર જીવે, મીન જાએ મરી;	
પ્રાણ ગયે પ્રીત ન છૂટે, ટેક તેની ખરી.	૮
એવી છે ટેક અમારે, અખળા સાધને;	
તનમન સર્વે સોંચું, નટવર નાથને.	૯
પ્રીતની રીત ન્યારી, નથી તે પુરાંણમે;	
પ્રીછે કાઈ પ્રેમ સ્નેહી, વેંધ્યાં રસ ખાંણમે.	૧૦
અમે એને વિજેએ, સૌ સૂનાં કરું;	
મનતો મોહન પાસે, સાધના થું કરું.	૧૧
હતું મન એક મારે, તે તો હરીએ હર્યું;	
ગયુ સ્વરૂપ માંહે, કરી નવ નીસર્યું.	૧૨
ઉધવજી પ્રેમની પીડા, હશે તે બાંણશે;	
પ્રસુતા વિના વેદના કોયે, કેમ પરમાણુશે.	૧૩

સાખી.

ઉધવ એમ દુઃખીઆં કર્યા, દીધો છખીલે છેહ;	
પહેલી પ્રીત વધારીને, પછે પરહર્યા જેહ.	૧૪

વિશ્વાસે વાહીને, ધાત કરે કહો કોણ;
વળી વચન જે કહાવીયું, દાઝયા ઉપર લુણ. ૧૫

વિશ્રામ ૭.

ઉધવ આવડું અમો, પહેલાંતો નવ લહ્યાં;
કોને કહીએ મુખમાં દાઝયાં, મન સમજી રહ્યાં. ૧
અમે લોક લાજ લોપી, એને ભાવે ભજ્યાં;
તોએ તરછોડી નાંખ્યાં, તુરજ કરીને તજ્યાં. ૨
હવે હરી શીઠ આવે, સગપણ શું રહ્યું;
મધુપૂર રાજ મળ્યું, મ્રીજ વેરી થયું. ૩
વળી વિશેષે મળી, કંસ દાસી કુળજ્યા;
તેનો સંગ કર્યો, ભલા જુગમે ભજ્યા. ૪
નવા નવા ખ્યાલ કરી, મ્રીજમાં ખેલતા;
અદક્ષણું અળખા કેરો, સંગ ન મેલતા. ૫
એક સમે ઝીલવા પેઠાં, હરી હેરે પડ્યા;
અળસાનાં ચીર ચોરી, જઇ કદમે ચઢ્યા. ૬
જોયું જ્યારે જીવતી જને, દીડા દીનાનાથને;
મનમાં લજ્જા આવી, સૌ સખી સાથને. ૭
હસી હરી બોલ્યા એવું, કાળ્યો દાવ અમતણો;
કેમ તમો નગ્ન નાહ્યાં, દોષ ઉપજ્યો ઘણો. ૮
વરૂણ તરૂણ તણી, મૃજદા નવ ગણી;
માટે અપરાધ પડ્યો, અનીતિ એ ઘણી. ૯

તમે સૌ જીવતી જન, જળ થકી નીસરો;
 રવિસાંમાં રહી, સવાસો પ્રણામ કરો. ૧૦
 પછે પટકુળ આપું, પહેરીને પરવરો;
 વિનતાએ મન વિચાર્યું, કશને કહ્યું તે કરો. ૧૧
 મનમેલના ધરી, નારી સૌ નીસરી;
 સત્ સત્ પ્રણામ કર્યા, સૂરજને સુંદરી. ૧૨
 પછે સૌ અમર આખ્યાં, અળળાએ અંગ ધર્યાં;
 કહો કે એનાં ચરિત્ર કેહેવાં, કહો કેહેવાં કર્યાં. ૧૩

સાખી.

અનેક ચરિત્ર છે એહનાં, કોઇ ન પામે પાર;
 ગોકુળમાંલીલાકરી, દીન જાવન વરસ અગીઆર. ૧૪
 વીવીધ વીધનથી ઉગારીઆં, પ્રજજનને બહુવાર;
 જેજે અસુર આંહીઆવીઆ, તેનો કર્યોનીસ્તાર. ૧૫

વિશ્રામ ૮ મો.

જમલાઅર્જુન હતા, નંદજીના ચોકમાં;
 તેનો ઉદ્ધાર કર્યો, ગયા સુર લોકમાં. ૧
 અઘાસુર અસુર આવ્યો, છાનો છૂપીને રહ્યો;
 મારગમાં મુખ વિકાસી, સર્વને ગળી ગયો. ૨
 પછી શ્રી કશને તેને, સારી શિક્ષા કરી;
 સુખે સ્વર્ગ લોક ગયો, ના આવ્યો પાછો ફરી. ૩

ળગાસુર આવી બેઠો, કહીએ શું તે મંદને;
 જીવન જળ પીવા ગયા, ગળ્યા ગોવીંદને. ૪
 ઊદરમાં અગ્નિ ઉઠી, કેમ રાખી શકે;
 આંચ અહીં ચીરી નાંખ્યો, પડ્યો પૃથ્વી વિષે. ૫
 વચ્છાસુર વૃષભ રૂપે, આંચો કપટેકરી;
 તેનો પગ સાહી પછાડ્યો, મૂળ ગયો મરી. ૬
 એક સમે વચ્છ ચરાવે, જમુનાં તીરમાં;
 ભાવે હરી ભોજન કરે, સૌ આહીરમાં. ૭
 એવે સમે અજ આંચા, અંતરીક્ષ ઉભા રહ્યા;
 બાળ ચેષ્ટા બેઠને, મન વિસ્મય થયા. ૮
 વીરંચીએ મન વિચાર્યું, વચ્છ હવડાં હરું;
 પછે પ્રભુતાઇ લહેવાશે, હશે ખોદું ખરું. ૯
 માયાનો પડછો નાંખી, ગોખ્ય કર્યા ગૌ;
 આતુરમાં બેવા આંચા, હરીના સખા સૌ. ૧૦
 બેસો વ્રજબાળ સૌ, એવું બોલ્યા હરી;
 મંડળીની જુગત આવી, ના આવે પાછી ફરી. ૧૧
 એમ કહી આંખે ચાલ્યા, કરગેડી અહીં;
 બેયું ધણું જુગતેકરી, વચ્છ દીઠાં નહી. ૧૨
 જ્યારે વચ્છ નજરે ના આંચાં, પ્રભુ પાછા ફર્યા;
 માયાપટ ઉપર નાંખી, સખા સહુ આવ્યા. ૧૩
 પછે મનમાં વિચારી પાછાં પેદા કર્યા;

વચ્છને ગોવાળ સૌ, રૂપ તેવાં ધર્યાં. ૧૪
 એમ ખટમાસ વીત્યા, પ્રદ્યાએ ભાળીઉં;
 ચત્રુભુજ ગોવાળ સૌ, એવું જ્યારે નીહાળીઉં. ૧૫
 અજ આવી પડ્યા, નેહ નંદલાલને;
 અમો સામર્થ નહિ, જોવા તમ ખ્યાલને. ૧૬
 અમો અભિમાનીએવા, તમને નવલક્ષ્યા;
 હવે હરી ક્ષમા કરો, જે જે અપરાધ થયા. ૧૭
 તમો તો કરૂણા સિંધુ, કૃપા કીજે મુને;
 કર જોડી વિનય કરી, બહુ ચતુરા તને. ૧૮
 પછે પ્રભુ પ્રસન્ન થયા, સંશય સૌ પરહરો;
 અજનીજ ધાંમ જાઓ, મુખે સ્પષ્ટિ કરો. ૧૯
 પછે ગુણ ગાંન કર્યું, રૂપરૂદે ધરી;
 પ્રદ્યા પ્રદ્યા સદન ગયા, ચિત્ત ચિન્ત્યા હરી. ૨૦
 કૃષ્ણ કરૂણા સિંધુ, અમો જે જાણીએ;
 કહો કેમ અવર ખીજું, ચિત્તમાં આંણીએ. ૨૧

સાખી.

ચિત્ત વીત ચોર્યું અમતણું, આપ્યું મુખ અપાર;
 નિત્ય નૌતમ લીલા કરે, પ્રજમાં નંદકુમાર. ૨૨
 કમળ નેણ શ્રીકૃષ્ણજી, કોટી કાંમ છખી અંગ;
 વીસાર્યા કેમ વીસરે, રૂદયે લાગ્યો રંગ. ૨૩

વિશ્રાંત ૯.

- પછે પ્રજવાસીસૌ, ઇંદ્ર ઓછવ કરે;
 મનમાં મધવા તણી, સેહેજ શંકા ધરે. ૧
 ઘરડા ગોપ આઠ્યા, નંદને બારણે;
 સૌ સામગ્રી લાઠ્યા, પુજાને કારણે. ૨
 પ્રભુનંદ પાસે આઠ્યા, પૂછ્યું ઘણું પ્રીતસું;
 કોની તમે પુજા કરો, આવી રૂડી રીતસું. ૩
 નંદ કહે ઇંદ્ર કેરી, સૌ સેવા કરે;
 એના પ્રેર્યા પ્રજન્ય આવે, સુખે સુરભીયરે. ૪
 પછે શ્રીકૃષ્ણકહે, સાંભળો તાતલુ;
 સુરપતી શું કરે એમાં, હરીને હાથલુ. ૫
 સદા સમીપ રહે, સંકટ કાપશે;
 ગોવરધન ઉચ્છવ કરો, ઇચ્છા ફળ આપશે. ૬
 પ્રીજજને વાતમાની, કશને કહીતે ખરી;
 સૌ ગિરિપાસે ગયા, પ્રેમે પુજા કરી. ૭
 અજ્ઞને કોટ કર્યો, સહુ રિદ્ધ આંખીને;
 પર્વતે રૂપ પ્રકાશ્યું, જીવન જાણીને. ૮
 ઉપર સ્વરૂપ થયું, અષ્ટ ભુજ તણું;
 પ્રીજજને દર્શન કર્યું, સુખ પામ્યા ઘણું. ૯
 સહસ્ર ભૂજ સાથે કાઢયા, આરોગ્યા અજ્ઞને;
 પછે પ્રસાદ આપ્યો, સૌ પ્રજ જનને. ૧૦

- ગિરિ ઘેર વડ્યાં, ઉલટ અતિ ઘણો;
સૂરપતીએ વાતબંધી, આનંદવલાગ્યો આપણો. ૧૧
- ખારે ત્યાંહાં મેઘ ખોલાવ્યા, ઇંદ્રે આજ્ઞાકરી;
જાઓ જળ પ્રણી કરો, મજપર આદરી. ૧૨
- ગગન ઘટા થઇ, ઘને કરી ગર્જના;
વ્યાકુળ લોક થયા, સૌકો મજના. ૧૩
- હસ્તી સમાન પડે, ગિંદુ મોટાં બહુ;
ઘાઇ પ્રભુ પાસે આવ્યા, મજવાસી સહુ. ૧૪
- આલો ગિરિપાસે જઇએ, આપણને રાખશે;
આપણો ઇષ્ટ એ છે, દર્શન દાખશે. ૧૫
- એમ કહી પ્રભુ પૂઠે, પ્રાણી સૌ પરવર્યા;
આવો ગિરિ ઉચો કીજે, એવું હરી ઉચર્યા. ૧૬
- એમ કહી કર અડાડયો, પર્વત પુષ્પ થયો;
ચોરાસી કોસ મીજ, સહુ ઢાંકી રહ્યો. ૧૭
- ગોપી ગૌ ગોવાળ સૌ, સુખે લીલા કરે;
મલાર મોરલી વાગે, ગાયે ઊંચે સ્વરે. ૧૮
- તેમ અતી પ્રણી કરી, સાત દહાડા સહી;
ખાણી પાસેર ન દીસે, આંચ લાગી નહિ. ૧૯
- મજન પીડા પાંખ્યા, પાછા ગગને ગયા;
સમાચાર સુરપતીને, સૌ માંડી કહ્યા. ૨૦
- મેઘે મન વિચાર્યું, અન્યાય બહુ કર્યો;

- હવે દુભાયા હરી, અણુઘટતું આચર્યો. ૨૧
- હવે હરી શરણે જાઉં, કારજ સારશે;
કર્યા હોય કોટી ગુન્હા, દોષ નિવારશે. ૨૨
- પછે કામદુરગા કેડે, ઈંદ્ર ત્યાં આવીઓ;
પ્રભુને પાથે પડ્યો, ગદ ગદ કંઠે થયો. ૨૩
- પુજા બહુ પેરે કીધી, પ્રભુને જાણીને;
સુરપતે ચરણપોયા, ગંગોદક આણીને. ૨૪
- અમો પ્રભુ પ્રીછયું નહિ, પ્રગટ તમ તણું;
માહારી મુરજાદ ગદ્ય, લજ્જા પાંખ્યા ઘણું. ૨૫
- ઈંદ્રે બહુ સ્તવન કર્યું, ત્યારે રીઝયા હરી;
મુસ્તકે હસ્ત મૂક્યો, કશને કણ્ણા કરી. ૨૬
- ઈંદ્ર નીજ લોવન ગયો, ધ્યાન રૂઢે ધરી;
અમર આનંદ પામ્યા, કુસુંમ પ્રદિ કરી. ૨૭
- મધવાનું માંન માંડયું, બંધન કાપીયું;
મજ આનંદ વધાર્યો, અતિ સુખ આપીયું. ૨૮

સાખી.

સુખ આપ્યું પ્રીતસાથને, નાથ દયાનિધી જેહ;
ગીરીવરધર હરી મુગટ ધર, વસો રૂઢેમાં તેહ. ૨૯
મહા મનોરથ રસીકવર, નાગર નંદ કીસોર;
પ્રેમ રનેહી સામળો, પ્રીત વિનતા ચિત્તચોર, ૩૦

વિશ્રામ ૧૦.

- ઉધવ હરી એક સમે, રમે ગેડી દડો;
પોતાની ઇચ્છાએ કરી, જઇ જમુનાં પડયો. ૧
- કાલંદ્રિનો આરો એવો, દેખી સૌકો ડરે;
માંહે થકી ઝેર તણી, જવાળા બહુ નીસરે. ૨
- ભેઇને કદમ કેરે, દોડી દ્રુમે ચઢયા;
નીર ગંભીર ગાળે, પ્રભુ તેમાં પડયા. ૩
- ત્રીજમાં વાત એવી, શ્રવણે સાંભળી;
માનુની માહા દુઃખ પાંમી, સહુ ધરણી ઢળી. ૪
- જસોદા નંદજીએ, કંઠપાંત બહુ કરી;
શુદ્ધ શુદ્ધ શરીર કેરી, સર્વે વીસરી. ૫
- તાડણી ટોળે મળી, આવે તે ઘાટમાં;
અળખા રૂદન કરે, અતિ ઉચાટમાં. ૬
- ગૌ ગોપી ગોવાળ સૌએ, અન્ન જળ પરહર્યા;
તન ત્યાગ કરી શું, એહેવાં પણ આચર્યા. ૭
- પછી પાતાળ માંહે, વાલે વગાડી વાંસળી;
સૌને સાતા થઇ, પીડા ત્યારે ટળી. ૮
- નટવર નાગને જીતી, બારણે આવીઆ;
કાળીને કર ગ્રહી, ઉપર લાવીઆ. ૯
- જમુનાં તણે પટે, પનંગને પાથર્યો;

- ઉપર આનંદમાંહે, તાંડવનૃત કર્યો. ૧૦
- પદને સ્પર્શે કરી, વીજ સર્વે ગયું;
અંતર નેત્ર ખોલ્યાં, જ્ઞાન ઘટમાં થયું. ૧૧
- અહો મહા ભાગ્ય માણે, મુખે કરી શું કહું;
હતો ઘણું પતીત પ્રાણી, મહીમા નવ લહું. ૧૨
- તેણે ત્યાં સ્તવન કર્યું, જાહુ પ્રીતે કરી;
જથારથ બાંણી લીધા, જેવા હતા હરી. ૧૩
- સિધુસુતા સેવે જેને, ઉરપર લેઈને;
તેતો ક્ષણ એક ન મૂકે, શ્યામ સ્નેહીને. ૧૪
- એવા પદ કોમળ કહીએ, મારે મુસ્તક ધર્યા;
જેને મુની ધ્યાનમાં ધાયે, અતી ભાવે ભર્યા. ૧૫
- એવી જાહુ સ્તુતિ કરી, રૂઢીયે રીઝયા હરી;
તેને અલેકાંન આજ્યું, જાહુ કરૂણા કરી. ૧૬
- પછી તેને આજ્ઞા આપી, મુખે એવું ભણે;
હવે જા જમનાં થકી, ખેટ સાગર તણે. ૧૭
- ગરૂડનો ભય નિવાર્યો, જા હવે નહિ નડે;
નાગને નીર્ભય કર્યો, ચરણ પ્રતાપ વડે. ૧૮
- પછી પરીવાર લેઈ, પનંગતે પરવર્યો;
જમનાં જળ નિર્મળ કર્યું, ત્યાંથી નાગ નીસર્યો. ૧૯
- પ્રાણી આનંદ પામ્યા, નીરજ્યા નાથને;
આવી હરી ભાવે લેટ્યા, સૌ પ્રીજ સાથને. ૨૦

અતી બળ અકળ એવા, હરી હરદે વશા;
ઠહો કેમ ગોઠે બીજા, અવર ઉપાય કશા. ૨૧

સાખી.

અવર ના ગોઠે ચિત્તમાં, જે કરો કોટી ઉપાય;
રૂદે કમળમાં રમી રહ્યો, સદા રસીકવરરાય. ૨૨
નંદ નંદનશુ નેહ અતી, નીમેશ ન વીસરે તેહ;
નેન ચકોર ગત સુંદરી, ચૌદ ચતુર વરણુ એહ. ૨૩

વિશ્રામ ૧૧.

ઉધવજી ચીત અમારું, એણે ચોરું સહી;
એના સ્વરૂપ વિના, બીજું ગોઠે નહી. ૧
એક સમે સુરભી જોવા, નંદજી નીસર્યા;
રસીએ રૂદન કર્યું, પૂઠજી પરવર્યા. ૨
આનંદે કુજમાં આવ્યા, શોભા દીસે ઘણી;
તાંહાં બ્રજુલાંણુ સુતા, આવ્યાં એ વન ભણી. ૩
નંદજી પાસે દીઠો, કુંવર કોડામણો;
અંગ રંગ અનંગ છબી, સાગર શોભા તણો. ૪
રસ બસ રીઝી રહ્યાં, અન્યો અન્ય જોઈને;
રૂપ ગુણ લક્ષણ પૂરણુ, રહ્યાં મન મોહીને. ૫
એવે થઈ અબ્રધટા, ચમકે દાંમની;
નંદજીએ પાસે બોલાવી, ભાવે કરી ભાંમની. ૬

લાડ લઇ જાઓ તમે, લાલને લેઇને;
 અમારે લોવન સોંપો, શ્યામ રનેહીને. ૭
 તમસુત તેડી જાઉં, આનંદસું અમો;
 શંસય તમે શીદ કરો, સુખે જાઓ તમો. ૮
 હરીને હાથ ગ્રહી, હીંડી ગજગામિની;
 મનમાં ભાવ ધાર્યો, લેટ્યાનો લાંમની. ૯
 અલોકીક કુંજ આવી, વન ફૂલી રહું;
 પ્રભુએ રૂપ પ્રકાશ્યું, પ્રેમે પોતાતણું. ૧૦
 અળલા આનંદ પામી, જઈ ચરણે નમી;
 મનોરથ મનના થયા, શામા સુખમાં રમી. ૧૧
 એવી લીલા અકળ એની, તારૂણીએ તે લહી;
 સૂર સર્વ જે જે ખોલે, પુષ્પ મષ્ટિ થઈ. ૧૨
 એવું સુખ અમને આપ્યું, કોહો કોહોને હશે;
 તે તો હરી જોઈસું જ્યારે, સુખસાતા થશે. ૧૩
 સાખી.

સુખસાતા તારે થશે, જ્યારે જોઈસું નાથ;
 અમે સૌ સુનાં ફરે, પ્રાણ પ્રભુની પાસ. ૧૪
 ઉધવ એમ તમો જાંણસો, કેમ જીવે જીવતી એહ;
 આંખ્યાની આશે કરી, રહેા હમારા દેહ; ૧૫

વિશ્રામ ૧૨.

એનાં બહુ બાળ ચરિત્ર, સૌ ચતુરા લહે;

- ખીજા એને અકળ કરી, સૌ મોટા કહે, ૧
 પ્રજા વિચિત્ર લીલા, જીવનજીએ કરી;
 તેને અમો અળખા જાણું, રહ્યાં રૂઢિ ધરી. ૨
 નિત્ય નિત્ય નવલ નેહ, આંગણીએ આવતા;
 મનોહર મોરલી વાતા, ભીતર લાવતા. ૩
 સંધ્યા સમે સાદ દેતાં, સુરભી દોહીને;
 વહાણામાં વાટ જોતાં, વલોણાં વલોઈને. ૪
 સાકર માંજણ રાખી, આરોગવા આપતાં;
 સાસુડી નણદી આદે, સૌ સંતાપતાં. ૫
 દુરીજન લોક લડાવે, સૌ તે સાંખતાં;
 મનમાં સમજ રહેતાં, મુખે નવ લાખતાં. ૬
 મહી વેચવાને મસે, વેગે વનમાં જતાં,
 વહાલાનું વદન જોવા, મન વ્યાકુળ થતાં. ૭
 દધીનું દાંણ લેવા, મારગ રોકતા;
 રસની રાડ રચે, વહાલો પ્રજા જોસીતા. ૮
 ગોપીનું ગોરસ પીવા, પરપંચ આદરે;
 માનુનીનું મુખ જોવા, ઘુંઘટ પરોકરે. ૯
 અરે તારી સુરત સારી, મહી મીઠું હશે;
 અમને આપશે જ્યારે, કારજતો ત્યારે થશે. ૧૦
 કોને કંઠ હાર આરોપે, કુસુમ કેરાકરી;
 નયણાં કટાક્ષે કરી, તન મન લે હરી. ૧૧

પછે નાર પ્રસન્ન થઈ, દધી પાય પ્રીતસું;
 હાસ્ય વિનોદ થાયે, એવા રસ રીત્યસું. ૧૨
 અમને લાડ લડાવ્યાં, આનંદના ઓઘમાં;
 કોહો મન કેમ માને, તમારા જોગમાં. ૧૩

સાખી.

જોગ જુગત્ય જોગી કરે, જેણે મન વશ થાય;
 મનમોહનશું મળી રહ્યું, તેણેજોગ કર્યો કેમ જાય. ૧૪
 અમે રૂપનીશ્ચે કર્યું; અરૂપ ન આવે ચિત્ત;
 દીકું તે દીલમાં વસે, અણુદીઠે શી પ્રીત. ૧૫

વિશ્રામ ૧૭.

એક સમેધેન ચરાવે, કશ્ન બળભ્રાતજી;
 જમનાં તીર આવ્યા, સખા સહુ સાથજી. ૧
 તરૂંતણી શીતળ છાંયા, સુંદર સોહામણી;
 કુણ્ણ બળદેવ બેઠા, ત્રહ જમનાં તણી. ૨
 હરી મુખ ઉચર્યા એવું, લોજનની ઈચ્છા થઈ;
 મુનીના યજ્ઞ માંહીથી, અન્ન લાવો જઈ. ૩
 આપણું નામ લેજો, ઘણું અન્ન આપશે;
 તમારૂં વચન તેતો, થીર કરી થાપશે. ૪
 એવી હરીએ આજ્ઞા આપી, સખા સૌ પરવર્યા;
 વેદ ધુન વીમ્બ કરે, આવી ત્યાંહાં ઉચર્યા. ૫

અમને અન્ન સાડ, મોહને મોકલ્યા;
 કશનળળદેવ તેતો, તટમાં ઉલલા. ૬
 સાંભળી સરવ ખીજ્યા, અમને એ નહી ગમે;
 તમો તો શુદ્ર શાને, આઠ્યા આંણે સમે. ૭
 હજી દ્રીજ જમ્યા નથી, કોઈ ટોળે મળી;
 તમને અન્ન કહાંથી, જાઓ પાછાવળી. ૮
 વાડવનાં વચન સુણી, ગોપ પાછા વળ્યા;
 આઠ્યા શ્રી કુળુ કને, મન રીસે બળ્યા. ૯
 કશન કહે રીસ શાની, જ્યારે જવું જાયવા;
 સૌના શબ્દ સુણી, મનમાં રાયવા. ૧૦
 જાઓ રૂપી પત્ની પાસે, આપણને ઓળખે;
 તેતો અન્ન આપશે સહી, નહિ રાખી શકે. ૧૧
 સખો એક એંધે ચાલ્યો, જઈ સંભળાવીયું;
 જીવને જમનાં તીરે, અન્ન મંગાવીયું. ૧૨
 અળળા ઉઠી ધાઈ, સરવે સુંદરી;
 લીધાં શાક સહુ, બહુ ભોજન ભરી. ૧૩
 જીવતીજતી જાંણી, કોહોનોકંથ આડો કર્યો;
 કેમ નાંદ ગોવાળ સાથે, નેહ નવો કર્યો. ૧૪
 પ્રથમ પરણી કેને, વાત સાચી કહે;
 નિશ્ચે તુને નહિ જાવા દઉં, અહીંઆં ઉભી રહે. ૧૫
 વીંજીને લાત મારી, એવા મોટા અમો;

- એવું કુળ જાંચુ માફ, તેને તજશે તમે. ૧૬
- અળખા કહે ઉચપણું, ગણ્યું જેણે દેહ તણું;
પછી તે અધમ થઈ, દુઃખ પામે ઘણું. ૧૭
- બ્રગુજીએ લાત મારી, લલપણું શું થયું;
તમને ભીખ મંગાવી, પ્રભુનું શું ગયું. ૧૮
- માટે અભીમાન મૂકે, સ્વામી શરીરનું;
દરશન કરવા દીજે, મુને જહુવીરનું. ૧૯
- પતીને પાણુ જોડી, પાથે પડે પ્રેમદા;
પીયુ પાલવડો મુકે, મને થાયે આપદા. ૨૦
- માનુનીએ મન વિચાર્યું, હવે કેમ કીજીએ;
પ્રભુજી પ્રાણ મારા, તાંણીને લીજીએ. ૨૧
- એમ કહી હાથ આપ્યો, પતીના હાથમાં;
તન ત્યાગ કરીને, ગઈ સખી સાથમાં. ૨૨
- સરવે પહેલી પહોંચી, પ્રભુ પાસે ગઈ;
હાથે કરીને જમાડે, ખીજી વીરમય થઈ. ૨૩
- ચુંદરી સર્વે આવી, બધુ અજ્ઞ લાવીને;
નેણુ ભરી નેહે નિહાળ્યા, જીવન જાંણીને. ૨૪
- ભાવે ભોજન કરાવ્યું, પૂરણુ પ્રીતસું;
પ્રભુજી પ્રસન્ન થયા, જોઈ રસ રીતસું. ૨૫
- પ્રેમદાનો પ્રેમ જોઈ, નેહ ધણો નાથને;
અલેપદ હરીએ આપ્યું; અળખા સાથને. ૨૬

તમ પતી તમને નમે, અમને એ ગમ્યું;
 ચતુર ચિત તમારું, અમ ચરણે નમ્યું. ૨૭
 એવા હરિ દયાસિંધુ, દયા કરે દાસને;
 અમેતો વળગી રહ્યાં, એના વિશ્વાસને. ૨૮

સાળી.

વિશ્વાસે વળગી રહ્યાં, ઉધવ અમે નિરધાર;
 એક નીમેસ નવ વીસરે, નીરમળ નંદકુમાર. ૨૯
 અમે અળખાનો આધારએ, ગોપીવર અંથે ગવાય;
 નીરલે નાતું નેહતું, તે તોડ્યું કેમ જાય. ૩૦

વિશ્રામ ૧૪.

ઉધવ એક સમે, વાલો હતા વનમાં;
 શરદની રજની રૂડી, વિચાર્યું મનમાં. ૧
 મોહને મોરલી વાહી, અતી આનંદમાં;
 વેદ ગુણ ગાન કર્યું, છળીલે છંદમાં. ૨
 અંભ્યાં જળ જમુનાં કેરાં, સૂકાં તરૂં ફૂલીયાં;
 ખગ મૃગ મીન મોહ્યાં, શુદ્ધ બુદ્ધ ભૂલીયાં. ૩
 પ્રેમે પાષાંણુ ગળ્યા, પાંણી થઇને વહ્યાં;
 જંગમ જડ રૂપે, સ્થાવર ચૈતન થયાં. ૪
 એવી અલખેલે વહાલે, વાહી જ્યારે વાંસળી;
 સુંદરી શ્રવણે સુણી, શુદ્ધ તનની ટળી. ૫

- ઉલટાં અંગ ધર્યાં, આલુપણુ ભાંમની;
 ગત મત ભૂલી ગોપી, ગોકુળ ગાંમની. ૬
 અવળાં અમર ઝોઢ્યાં, ઉઠી ધાઈ ચોંપમાં;
 મનતો જઈને ખૂચું, સુંદર સ્વરૂપમાં. ૭
 પતી પરીવાર તણ, નારી સૌ નીસરી;
 સદન સાંમું ન જોયું, કોઈએ પાછાં ફરી. ૮
 જીવતી જીવ મળી, ધસ મસ ધાયછે;
 નેપુર કંકણ કેરા, શબ્દ ધુન થાયછે. ૯
 વંદ્રાવન વેગે આવી, સરવે સુંદરી;
 નટવર નાગર હરી, નીહાળ્યાં નૈણાં ભરી. ૧૦
 સનમુખ શીશ નાંમી, સૌ ઉભી રહી;
 અળખા પ્રત્યે એમ, વાહાલે વાંણી કહી. ૧૧
 કહો કેમ અર્ધ નીસા, આવ્યાં સુંદરી;
 ભોમની ભોવન તણ, ધાયાં સૌ ચીત્ત ધરી. ૧૨
 નીજપતી પૂછશે જ્યારે, કહેશે શું કામની;
 જીવતી જ્યાંમ જીગમ, વીતી ગઈ જાંમની. ૧૩
 પતિવ્રતા ધરમ પાળો, પોતાનો પ્રેમદા;
 માફ કહું માંનની માંનો, સુખ થાશે સદા. ૧૪
 લાજ મરબદ ન આંણી, તમે કાંઈ તારૂણી;
 વેદમાં વાત નંદી, પ્રીતપર નરતણી. ૧૫
 વહાલાનાં વચન એવાં, શ્રવણે સાંભળ્યાં;

મનની ધીરજ ઢળી, સૌ ધરણી ઢળ્યાં.	૧૬
ગદ ગદ કંઠે ગોપી, એવું મુખ ઉચરે;	
વેંધાયાં વચન બાણે, પીડા પૂરી કરે.	૧૭
પડશે પંડ અમારા, પ્રાણ નિશ્ચે જશે;	
રસીઆ રાસ રમાડો, સુખ ત્યારે થશે.	૧૮

સાળી.

વચન સૂણ્યાં વ્રજનારીનાં, પ્રભુજી થયા પ્રસન્ન;	
રાસ રમાડું રંગમાં, તમને જીવતી જન.	૧૯
પાસે તેડી તારૂણી, આપ્યું આદરમાંન;	
અધર મધુર ધરી મોરલી, કર્યું મધુર ગાન.	૨૦

વિશ્રામ ૧૫.

રસીએ રાસ રચ્યો, રમવા રંગમાં;	
વીધ વીધ નેપુર ધર્યાં, વ્રજવધુ સંગમાં.	૧
એવી અદ્ભૂત લીલા, રચી ભુતળ વિષે;	
ઈંદુ આકાશ થંભ્યાં, ચાલી તે નવ શકે.	૨
સખી મુખસાગર માંહી, ઝીલે રસ મગ્ન થઈ,	
એવે અભિમાન આપ્યું, અબજાને સહી.	૩
માનુનીના મનમાં હતું, તેતો બાંધ્યું હરી;	
અંતર્ધાન થયા, સંગે એક સુંદરી.	૪
ગોપી સૌ બ્યાકુળ થઈ, ન દીઠા નાથને;	

- અતી દુઃખ પ્રગટ્યું રૂદે, સુંદરી સાથને. ૫
- ધાઈ દ્રુમ વૈલને પૂછે, કરન દીઠા કહી;
મારાસમ મન જોલીને, જોલ સાચું સહી. ૬
- પ્રેમદા પાસે જઈ, પૂછે મૃગ મોરને;
કહો કહી દીઠા તમે, નંદકીસોરને. ૭
- અતુરા અંદ્ર પ્રત્યે, કહે પૂછું તુને;
હરી કંઈ દીઠડા હોયતો, તું દેખાડ મુને. ૮
- વિનતા વ્યાકુળ થઈ, સર્વે સુંદરી;
પીધીને ઘટે નહિ, ઘડી આવી કરી. ૯
- જીવતીએ જોઈ કાઢ્યાં, પગલાં પ્રભુ તાણું;
આ જો સખી ચેન એનાં, જાય છે બેઉ જણાં. ૧૦
- માનની માંન આવ્યું, હજી અધીક અમે;
હરીશું હાસ્ય કીધું, મને તેડો તમે. ૧૧
- તારૂણીને તેડી ચાલ્યા, તરૂવર આવીયું;
પ્રેમદાને પુષ્પ લેવા, એવું મન ભાવીઉં. ૧૨
- તરૂવર ડાળ ગ્રહ્યું, તારૂણીએ તે પછી;
ત્યાંહાં ટટલતી મેહેલી, હરી ગયા ખસી. ૧૩
- રહી ત્યાં રૂદન કરે, મનમાં લાજતી;
અખળા સૌ ત્યાં આવી, મેહ દુખે દાઝતી. ૧૪
- તરવર ડાળ દીઠી, અખળા એકલી;
જીવતી હસવા લાગી, પ્રીત તારી ખરી. ૧૫

- પછે ઊતારી તેહને, પીડા ત્યાહારે ટળી;
જમુનાં તીર આવી, સૌ ટોળે મળી. ૧૬
- મળી ઉપાય રચ્યો, પ્રભુ આઠ્યા તણો;
પ્રીતે હરી પ્રગટ થશે, સ્વરૂપ એનું બનો. ૧૭
- એકે હરી લેખ ધર્યો, છળી નંદલાલ તણી;
એક પુતના થઇ આવી, તેને મિથ્યા હણી. ૧૮
- એક જસોદા થઇને આવી, જાંઘ્યા હરી સાહીને;
થઇ એક જમલાઅરબુન, તાર્યા તેને ધાઇને. ૧૯
- એકે નટવર સ્વરૂપે, ગીરીવર ધારીયો;
એકે મલરૂપ લઇ, કંસને મારીયો. ૨૦
- એવાં અપાર ચરીત્ર, કર્યા રસરીતસું;
એવું જોઈ હસીયા હરી, પ્રગટયા પ્રીતસું. ૨૧
- સુંદરી સુખ પાંખી, જોઈ મુખ ચંદને;
લોચન પ્રપુલ અંબુજ, આપે આનંદને. ૨૨
- વેણું ધરી અધર ઉપર, કોટી કળા કામની;
પીત પટ અંગ ધર્યા, દીસે ધન દાંમની. ૨૩
- મુગટ શીશ સોહો, સુંદર શોભા ધણી;
કાને કુંડળ ઝળકે, જોરે છળી તેહ તણી. ૨૪
- એવું સ્વરૂપ સુંદર, હરીનું અલીનવું;
સુખ બહુ તે સમાનું, કેમ જાયે વર્ણવ્યું. ૨૫
- ફરીને રાસ રચ્યો, પુરણ પ્રીતસું;

અમળાની આશ પુરી, એવી રસ રીતથું. ૨૬
 પાયો રસ પ્રેમે પ્રીતે, વહાલે વ્રજનારીને;
 માટે અમે મોહી રહ્યાં, નંદ કુમારને. ૨૭
 અમારો રસીઓ વહાલો, વસીરૂદી એ રહ્યો;
 અમારા મનનો આસે, તેતો તમને કહ્યો. ૨૮

સાખી

ઉધવ આસે તમ તણો, કહ્યો તમ પ્રત્યે તેહ;
 મનસા વાચા કરમણા, નંદ નંદનથું નેહ. ૨૯
 તેતો જરા ન ઉતરે, ચઢ્યો ચિત્ત તોરંગ;
 નેણુ જાણુ શ્રી કણ્ણનાં, ભેદ્યાં અંગો અંગ. ૩૦

વિશ્રામ ૧૬.

ઉધવ એવા હરી, કહો કેમ વીસરે;
 જીવન જોયા વિના, પ્રાણુતો નીસરે. ૧
 વિજેગ રોગતણી, પીડા જડુ થાયછે;
 પ્રભુ વિના પલક તેતો, કંઈ જુગ જાયછે. ૨
 ઉધવ સંગી તમારે, દુઃખ દીધુ ઘણું;
 પહેલાં અમે પ્રીછું નહિ, પ્રમુતુ કોમળપણું. ૩
 ઘણી ઘણી ઘાત એણે, અમ સાથે કરી;
 હવે મથુરાં જઈને, બેડા શિર છત્ર ધરી. ૪
 અમે આહીરડાં એવાં, મન અમ્યાં નહિ;

લાજતા ગોકુળ નાવે, એવું ચિત્તમાં સહી. ૫
 આંહીતો કાળી કાંબળી ઓઢી, દુઃખ પાંખ્યા હશે;
 હવે હરી હેમ વસન ધરી, સુખીયા થશે. ૬
 શામળીયો શીદ આવે, રીસ રૂદયે હશે;
 વહાલાજીને વ્રીજમાં ખીચું, કોણ વહાલું વસે. ૭
 એનાં માત તાત માટે, તમને મોકલ્યા;
 અમારા કોણ સંભારે, ગુણ બુંડા લલા. ૮
 પહેલી બહુ પ્રીત કરી, દાર ન મૂકતા,
 હવે તે હેત ઉતાર્યું, ફરી નથી હુંકતા. ૯
 એવે એક આવ્યો મધુકર, ચતુરાને ચરણે નમ્યો;
 તારે તુલ્યકાર કર્યો, અલી શાંને ભમો. ૧૦
 તારી વન વેદ્ય સૂકી, મન વ્યાકુળ ફરે;
 કાળા હોય કૂડે ભર્યા, તેનો સંગ શું કરે. ૧૧
 કાળાનો સંગ કર્યો, દુઃખ પાંખે ઘણું;
 કાળાનું વીખ વળે નહિ, કારણ કાળા તાણું. ૧૨
 અમને અવધ કરી, કુણ મથુરાં ગયા;
 મનમાં મહેર ન આવી, દીન ઝાઝા થયા. ૧૩
 ઉધવજી એટલી કહેજો, અમારી વિનતી;
 ઘણીઘણી અરજ કરી, વળી અમારી વતી. ૧૪
 તમારૂં રૂપ જોવા, નેણ તલસી રહ્યાં;
 જુલ્યાયે જશ ગાઇને, ઘણું વેલાં થયાં. ૧૫

શ્રવણે શુભવા શબ્દ, ઘણું ઘણું આહે છે;
હસ્ત હરી સેવા કરવા, અતી અકળાય છે. ૧૬
તન મન તમને સોંપ્યું, રહ્યાં પણ રોપીને;
હરીવીના અવર બીજું, ગમે નહિ ગોપીને. ૧૭

સાખી.

તમ વિના અવર ગમે નહિ, ગોપીને ગોવિંદ;
ભાવ કરીને ભેટીયે, ઉપજે અતિ આનંદ. ૧૮
મોર મુગટ મુસ્તક ધર્યો, કુંડલ ઉર વનમાળ;
અમને દર્શન દીજીયે, નટવર રૂપ રસાળ. ૧૯

વિશ્રામ ૧૭.

એક સમે રજની ઘણી, નંદ નાહાવા ગયા;
વરૂણના જન હતા, તેણે ગાઠા ગ્રહ્યા. ૧
કેડે શ્રી કુબ્જ ગયા, છાંડાવા નંદને;
વરૂણે પ્રેમે પ્રીતે, પૂજ્યા ગોવિંદને. ૨
નંદે તે નજરે દીડું, હવે પૂજી હરી;
પુત્ર નોહે પ્રભુએતો, વાત નિશ્ચે કરી. ૩
અહીંઆં થકી ઉઠ્યા જ્યારે, ખારણે આવીઆ;
મોહને માયા પેરી, ભાવ ભૂલી ગયી. ૪
એવાં અપાર ચરિત્ર, અમોઘે દીઠાં સહી:
માટે પ્રીત અચળ એસું, ટાળી તે ટળે નહિ. ૫

ગોપીની પ્રેમ કથા, ઉધવે સાંભળી;	
જરા અભિમાન હતું, તેતો ગયું ટળી.	૬
અહો મહા ભાગ્ય ગોપી, પરમ કીરપા હરી;	
ધન્ય ધીરજ તમારી, સરવે સુંદરી.	૭
તાડણી ટેક તમારી, સરવથી સાર છે;	
સુંદર સરૂપ સાથે, નેહ નીરધાર છે.	૮
ઉધવ કહે અબળા તમે, ઘણાં બુણવાન છો;	
પ્રીતે પ્રવિણ પૂરાં, સૌ સાવધાન છો.	૯
પ્રેમ કટાક્ષ કરી, વશ કર્યા નાથને;	
સદા છે પ્રસન્ન હરી, સૌ પ્રીજ સાથને.	૧૦
કીરતારથ રૂપ થયો, ગોકુળ આવતે;	
અલૌકીક લાભ હવો, તમ દર્શન થતો.	૧૧
વંદ્રાવન પ્રશ્નવેલી, સૌ રસ રૂપ છે;	
કારણ કોય ન જાણે, એ કળણ સ્વરૂપ છે.	૧૨
ઉધવ કહે આજ્ઞા આપો, સરવે સુંદરી;	
મધુપૂર જાવા માટે, મન ઇચ્છા ધરી.	૧૩
પછે પ્રજનાર વહે, ઉધવજી આવજો;	
એકવાર અલભેલાને, તેડીને લાવજો.	૧૪
પછે નંદ જસોદાજીને, કર જોડી કહ્યું;	
હવે હરી મળવા માટે, મન અચળ થયું.	૧૫
પછે જસોદાજી બોલ્યાં, ઉધવ સાંભળો;	

ળહુ દીનના દીઠા નથી, શંકર ક્ષણ શ્યામજો. ૧૬
 માટે મન ઇચ્છા એવી, કુંવર કેવા હસે;
 જુગલ સુત જોઇસું જ્યારે, સુખ સાતા થસે. ૧૭
 એકવાર માટી ખાતાં, મુખજો નીહાળીયું;
 ત્રણ ત્યાંહાં લોવન દીઠાં, અચરજ લાળીયું. ૧૮
 ઇંદ્ર રવિચંદ્ર તારા, અજ ઉમયાપતી;
 નવખંડ મુખમાં નિહાળ્યા, એવી એની ગતી. ૧૯
 પછે પ્રણામ કરી, ઉધવ ઉચરે;

તમારાં ભાગ્ય ભલાં, સૌ કીરતન કરે. ૨૦

રહ્યો રસજુગમાં ફેલી, ચતુરદસ લોકમાં;
 ભગત આનંદ પામ્યા, પાપી પડ્યા શોકમાં. ૨૧
 સાળી.

અસુર પડ્યા અતી શોકમાં, સુખ પામ્યા સૌ સંત;
 પ્રગટ પૂરણ પ્રદ્ધનું, ભક્ત વત્સલ ભગવંત. ૨૨
 લોભી લાર ઉતારવા, દુષ્ટ તણે શીરકાળ;
 સુખદાઇ સદા સંતને, પ્રભુ પૂરણ પ્રેમ કયાળ. ૨૩
 વિશ્રામ ૧૮.

ઉધવ આજ્ઞા માગી, ઉઠ્યા આનંદમાં;
 જઇ નીજ રથ બેઠા, મન ગોવીંદમાં. ૧
 ઉધવને અળખા સહુ, કરગરી એટલું માગતી;
 વહાલાજીને વીનય કરી, કહેજો ઘણી વીનતી. ૨

- વિવેકી જ્ઞાની તમો, ઘણા ગુણવંત છો;
તમારો મહીમા મોટે, શીરોમણ સંતછો. ૩
- તમારા દર્શન થકી, દુકરીત સૌ ટળે;
તમારી કૃપા જેને, કૃષ્ણ તેને મળે. ૪
- ઉધવ કહે અગળા તમો, આનંદ રૂપ છો;
ત્રિલોકમાં તારૂણી તમો, પરમ અનુપ છો. ૫
- મજ્જન્ન ઉધવ વંદે, નંદે નીજ દેહને;
ધન્ય ધન્ય કુમ વેલી, જીવ્યા ઘણી જોહને. ૬
- ગોપીની ચરણ રેણુ, ઉડી લાગે અંગને;
તેણે કીરતારથ કહીએ, પામ્યા સત્સંગને. ૭
- ઉધવે શીશ નમાવ્યું, ગોકુળ ગામને;
હરીનું રમણ જાણી, નમ્યા તે ઠામને. ૮
- પછી પોતે પંથ પળ્યા, રૂદે રંગ છાય છે;
વસુધા મજ્જની જોતાં, આનંદ થાય છે. ૯
- ઉધવજી ઉલટ લયા, મધુપૂર આવીઆ;
જઈ હરીચરણે નમ્યા, ભીતર ભાવીઆ. ૧૦
- ગોપીની પ્રેમ કથા, મૌ માંડી કહી;
ધન્ય ધન્ય જીવતીજન, રસમાં છકી રહી. ૧૧
- જરા મજ્જ જીવતી કેરો, જીવ્યાએ શું કહું;
મંદમતી મારી માટે, મહીમા નવ લહું. ૧૨
- એવી કૃપા કરશે ક્યારે, સુજપર નાથજી;

અખંડ એક વૃત્તી, સદા તમ સાથળ. ૧૩

કૃષ્ણવીના નજરે ના આવે, એવી દશા એમની;
સમોવડ કોણુ કરે, શ્યામા રસ પ્રેમની. ૧૪

સાખી.

સમોવડ કોણુ કરે એની, એવી એ વ્રીજનાર છે;
એક ટેક શ્રી કૃષ્ણ સાથે, પ્રેમ પ્રીત અપાર છે. ૧૫
હરિ વિજેગે શરીર સૂકે, પુષ્પ થાયે પ્રભુ જોઈને;
ઉધવ કહે તેનેદર્શન આપો, રહ્યાં ચરણેયિત્ત પ્રોધને. ૧૬

વિશ્રામ ૧૯

પછે શ્રીકૃષ્ણ કહે, જથારથ જાણુજે;
ઉધવળ વચન મારાં, સત્ય પ્રમાણુજે. ૧
મારૂં નિજ સ્વરૂપ તેતો, વંદાવનમાં કરે;
મજ વિહાર લીલા, નિત્ય નવલી કરે. ૨
વ્રંદાવન અખંડ ભોમી, અખંડ રાસ છે;
અખંડ અળખા સહુ, અખંડ વિલાસ છે. ૩
સદા સુખ સાગર શોભા, તે વ્રંદાવનમાં,
નિત્ય નિત્ય ખેલ કરૂં, અધિક આનંદમાં. ૪
ગોપી મન માહુરારે વિષે, ગોપી વિષે હું રહ્યો;
ઉધવની બ્રાંત ભાગી, ઉત્તર શ્રીકૃષ્ણે કહ્યો. ૫
એવી શ્રી કૃષ્ણ લીલા, જેકો જન સાંભળે;

- અનીન લક્ષિત આવે, સંશય સહુટળે. ૬
- જ્યારે હરિ લક્ષિત આવે, પ્રગટે પ્રેમ દશા;
જ્યારે શ્રી કૃષ્ણ કેવળ, તેને રૂઢીએ વસ્યા. ૭
- વસે હરિ હરદે તેને, ગોપી સંવાદથી;
કરજોડી પ્રીતમ કહે, ગુરૂ પ્રસાદથી. ૮
- હરિની અપાર લીલા, અગમ અગાધ ગતિ;
પીધાનો પ્રેમ થયો, ગુરૂ પ્રસાદથી. ૯
- હરિ ગુરૂ સંતતણી, શુભકૃપાએ કરી;
રનેહે સરસ ગીતા, આનંદે ઉચ્ચરી. ૧૦
- ઠાકોર કુંજવિહારી, પ્રસિદ્ધ પ્રકાશ છે;
સંદેસર માંહે સદા, આનંદ વિલાસ છે. ૧૧
- તેઓને ચરણે રહો, કથા કહી પ્રીત્ય શું;
કેવળ ને સંગમણી, ગાઇ રસ રીત્યશું. ૧૨
- સંવત્ અઢારવિધે, વિધીછે વિષ્ણુની;
એકત્રીસે અસાડ સુદે, લીલા કહી કૃષ્ણની. ૧૩
- ત્રતીયા અંદ્ર વારે, કથા પૂરી થઇ;
પ્રેમીને પ્રીયે અતી, ગીતા ગુણ રસ મઇ. ૧૪
- પતીતને પાવન કરે, એવા ગુણ આંમ છે;
ચોપાઇસે ચારખટ, વીસ વીસ રાંમ છે. ૧૫
- શીખે ગાય સાંભળે ભાવે, ભાગ્ય તેહનાં;
તેને હરિ કૃષ્ણ કરે, ટળે દુઃખ દેહનાં. ૧૬

સાખી.

હરિ ગુણ ગાતાં હેતુનું, ઉધર્યા અધમ અનેક;
 પ્રીતમ પલક ન છાંડીએ, હરિ કીર્તનની ટેક. ૧૭
 તીલક તુલસી અંગે, મુખે ગોવીંદ ગુણગાય;
 પ્રીતમ પ્રાણી પતીત હોયે, પ્રેમ પુનીત તે થાય. ૧૮

જ્ઞાનગીતા.

અધમ પ્રણમું શ્રી ગુરૂ સ્વાંમીજી, સરવ ઘટ પૂર અંતરજામીજી;
 બેહુ કરજોડીચરણ શીરનામીજી, જન્મ મરણની ટાળો ખાંમીજી. ૧

ચોપાઈ.

જન્મ મરણની ખાંમી ટાળો, ભાળો કંઈલુ દ્રષ્ટ કરી,
 દયાસિંધુ દીનજંધુ, ભક્ત હેત નરદેહ ધરી. ૨
 કોમળ વચન રસાળ રૂડાં, સાંભળતાં સુખ લીજીએ;
 કૃપા રૂપ સ્વરૂપ શીતળ, ચરણ કમળ ચિત્ત લીજીએ. ૩
 ચરણ અણુજ રૂપી નીરલે નૌકા, શુદ્ધ વિચારે સંગજે કરે;
 ઉચ્ચ નીચને વરણા વરણ, આશ્રે તે ભવનિધિ તરે. ૪
 અજ્ઞાન તીમરને ટાળવા, ગુરૂ વચન તે રવિ રૂપ;
 અંતર ચક્ષુ અનંત પ્રગટે, પડે નહિ ભવકૂપ. ૫
 ન જાણે તેનાં પાપ પૂરાં, પછી પસ્તાસે પ્રાણી;

ગુરૂ વચન વિશ્વાસ નહિ જેને, અવિદ્યાએ તેની દેહ ધરી. ૬
 હરી ગુરૂ સંતનો મોટો મહિમા, મૂઠમતી નર નવ લહે;
 અરકને જેમ ઉલક ન માંને, રીસાંબે નીશદિન રહે. ૭
 દોષે કરી દેખે નહિ, આંખો ખરી પણ અંધ;
 શ્રવણ ખરા પણ સાંભળે નહિ, રસના ખરી ખણ રૂંધ. ૮
 નાક છે પણ નથી જાંણે, જે વારે વારે હરી વીસરે;
 પરમ સુખને પરહરીને, કુંભીપાક કબુલ કરે. ૯
 હસ્ત છે પણ નથી જેવા, સેવા શુભ ન આદરે;
 ચરણ છે પણ નથી સરખા, સંત સંગ નવ સ્થાયરે. ૧૦
 નરદેહ ધરી ધન્ય તેની કહીએ, જે રહે પરમ પવિત્ર;
 શ્રવણ તેના સક્ષણ કહીએ, જે સાંભળે હરીનાં ચરિત્ર. ૧૧
 નયણાં નીરમળ કહીએ તેનાં, જે નીરખે હરીનું નૂર;
 રાગ દ્વેષ ના રાખે કોઈસું, ભાષે એક ભરપૂર. ૧૨
 જીવ્યા તો ધન્ય તેની જાંણે, જે જપે હરિને જાપ;
 આળ પંપાળ ના ઉચરે, પરહરે જુદું પાપ. ૧૩
 કૃતારથ કર કહીએ તેના, જે સેવાસુ ભક્તિ આચરે;
 પાયે તેના પવિત્ર કહીએ, જે પ્રકંભા પ્રભુની કરે. ૧૪
 આદ્ય મધ્ય અંત એક હરી ગુરૂ, અન્ય પદારથ સત્ય નહિ;
 એવું જાણી પ્રભુ શરણે આવો, અલેદાંન દીજે સહી. ૧૫
 પ્રેમે પુછું પાણુ જોડી, જેમને સંશય ઉપનો;
 મહારાજ નિશ્ચયે કરી કીજે, નમોડા નામ રૂપનો. ૧૬

(૨૨૪)   પ્રીતમ કાવ્ય-ભાગ ૧ લો.

જીવ તે શું ઇશ્વર તે શું, માયા તે શું જીગમાંહે;
કેમ થયું એ કયું કોણે, સમજવો સુખ થાયે.   ૧૭
સંસય સર્વે સમે સિદ્ધાંતે, એવો ઉત્તર આપીએ;
કહે પ્રીતમ કંઠણા કરીને, અસ્થિર મન સ્થિર સ્થાપીએ. ૧૮

વિશ્રામ ૧.

ચોપાઈ.

સદ્ગુરૂ બોલ્યા પૂરણ પ્રીતેજી, જેતે પૂછ્યું રૂડી રીતે જી;
દૃઢ પદારથ સર્વ અનીત્યેજી, આઘ અનાઘે એક હરી સત્યેજી. ૧

ઢાળ.

આઘ સનાતન એક હરી સત્ય, અખંડિત અવિનાશ;
વિશ્વમાં બ્યાપી રહ્યો, જેનો નહિ ઉત્પન્ન નાશ.   ૨
શુદ્ધ ચૈતન સાવ સમરસ, બ્રહ્મ સાગર રહ્યો ભરી;
મધ્યે માયા અણુછતી તે, અજ્ઞાંને કલ્પી કરી.   ૩
વાંઝને જેમ કુવર કલ્પે, ઈંદુ અમાંસે જોય;
ગગનમાં જેમ કુસુમ કલ્પીત, ગાધર્વ નગરના હોયે.   ૪
ધુમરનાં જેમ ધાંમ કલ્પીત, સસાસીંગ કલ્પીત સહી;
અધ્યારૂપ ઉપવાદ માટે, થયા વિનાફીટે નહિ.   ૫
માટે સૌ માંડી કહીએ, થયું તેહનો થાપ;
જ્ઞાંન વિવેક વીચારી જોતાં, એક આપો આપ.   ૬
લોહને જડ રૂપ જાણે, ચૈતન થાયે અમકવડે;

કર્યો અરીસો અર્ધ જોગે, અણુધરછો અસી પડે. ૭

સાગરમાં જેમ લીલ પ્રગટી, કંચીત કહેવા માત્ર,
તે તણે વિસ્તાર વાધ્યો, થઈ જોયાની જાત્ર. ૮

માયા અવ્યાકૃત શુદ્ધ તમે ગુણ, પ્રલે અવસ્થાજેહ;
તે મધ્યે પડ્યું પ્રતિળીંગ પ્રહ્લાનું, ઇશ્વર ચૈતન તેહ; ૯
અહંથાઉં અનેક રૂપે, ઇશ્વરનો મોહ અહંકાર;
પ્રીતમ એણીપેર વૃદ્ધિ પામ્યું, પુરૂષ પ્રકૃતિ સાર. ૧૦

વિશ્રામ ૨.

ચોપાઈ.

મૂલમાયા એમજાંણી વિસ્તારજી, ઇશ્વરસંજે જાળપામીઅપારજી;
એક માયા થઈ પંચ પ્રકારજી, શબ્દરૂપશે રૂપરસ ગંધસારજી. ૧

ઢાળ.

એ પંચમહા ભૂત પ્રગટયાં, અને છઠ્ઠો શુદ્ધ રજો ગુણ રહ્યો;
હિરણ્યગર્ભ સુત્ર આત્મા, સ્થિતિ અવસ્થાએ સ્થિરથયો; ૨
શબ્દ વૃદ્ધ પામ્યો વિષેકે, તેનું થયું આકાશ;
સપ્ત વૃદ્ધ પામ્યો વિષેકે, તેનો હવો પવન પ્રકાશ. ૩
રૂપ વૃદ્ધ પામ્યો વિષેકે, તેનું હવું તતક્ષણ તેજ;
રજ વૃદ્ધ પામ્યો વિષેકે, તેનું હવું ઉદક એજ. ૪
ગંધ વૃદ્ધ પામ્યો વિષેકે, તેની હવી અવની એહ;
એ પંચનાં પચીસ પ્રગટયાં, શેજ લેજ થયાં તેહ, ૫

સ્થાવર જંગમ થઈ સૃષ્ટી, નાંના મોટા ઘાટ;
 ઇચ્છા ઉત્પતિ શુદ્ધ સાત્વિક, વિસ્તાર નરવૈરાટ. ૬
 એ ઇશ્વરનું અંગ કહીએ, શિશ સમ લોવન;
 ભાર અઢાર રોમાવળી, રવિ શશી તે લોચન. ૭
 દશે દશા ને શ્રાવણ એહના, મહા પવન નાસાવડે;
 જમણે કર વિષ્ણુ ડાબે શીવજી, રૂઢે ચતુરાનંદ રહે. ૮
 સાત સમુદ્ર ઉઢર એનું, વદન વેહે નીર વિસાળ;
 પહાડ પરવત અસ્ત એનાં, પાયે સમ પાતાલ. ૯
 ઇશ્વર અંશ તે જીવ જાંણો, સાગર જિંદુ જોયે;
 તણુખા દીપક મસાલ ભડકા, ભીન અગ્નિ ન હોયે. ૧૦
 મુક્તા જીવ ઇશ્વર ફલદાતા, શુભ અશુભ અનુસાર;
 અવિદ્યા માયાને સંગે, ભમે ભવ મોઝાર. ૧૧
 કાયા કેરો જોર જાંમ્યો, જુગત્ય જાંણે તેહની;
 પ્રીતમ પ્રીછે ભ્રાંત ભાગે, ટળે ખગભડ દેહની. ૧૨

વિશ્રામ ૩.

ચોપાઇ.

સાંભળો સ્વાંમી અરજ અમારીજી, વચન તમારાં કલ્યાણકારીજી;
 વાત પ્રહ્લાંડનીકહી વિસ્તારીજી, આ કાયાનો ભેદધણો ભારીજી. ૧
 ઢાળ.

ભેદ ભારે કાયા કેરો, કોઈએ સમજી નવ શકે;
 બાહ્ય દૃષ્ટિ સર્વની, પણ ભાળે નહિ ભીતર વિપે. ૨

કોણ સંકલ્પ કરે ઘટમાં, ભૂળ તરશ કોને વિષે;
 કોણ અવસ્થા ભોગવે, ને જન્મ મરણ કોને હશે. ૩
 તમ વિના સંશય ટળે નહિ, સ્વામી શરણે આવીઓ;
 કૃપા કરીને કહો મુજને, સાંભળવા સનમુખ રહ્યો. ૪
 દયા કરી ગુરૂદેવ બોલ્યા, સાંભળ શુદ્ધ ચિત્તે કરી;
 પૂછ્યાનો પરિ ઉત્તર કહીએ, રાખજો રૂઢીએ ધરી. ૫
 આદ્ય બ્રહ્માએ કરી સૃષ્ટિ, તેને આત્મ દ્રષ્ટી ઉપજી;
 કોયે મોહ પાંખે નહિ, ભાવ કરી હરીને મજે. ૬
 કોણ મરે કોણ અવતરે, કોણ ધરે નાનાદેહ;
 માયાનો પ્રપંચ ન પડે, સંસાર શું નહિ સ્નેહ. ૭
 વીરંચીએ મનમાં વિચાર્યું, ઉપાય એક એવો કર્યો;
 દશે ઇંદ્રીનાં દ્વાર અવળાં, વિષય રસ તેમાં ભર્યો. ૮
 ત્યારે સર્વ ભૂલ્યું ભેદમાંહી, ભીતર કોઈ ભાળે નહિ;
 માટે દ્રષ્ટિ બાહ્ય સૌની, અવિદ્યાએ અટકી રહી. ૯
 સંકલ્પ વિકલ્પ ધર્મ મનના, ભોગ કારણ બહુ કરે;
 ક્રુધા પીપાસા પ્રાંણને, તે પોતાનો અર્થ આચરે. ૧૦
 ખાંચે પીંચે જે ભક્ષ ભોજન, વાયુ વિસેકે વીધી કરે;
 પાંચ મળીને પંડ પોષે, સમજ્યાથી કારજ સરે. ૧૧
 ગગનનો ભાગ જાયે ગગને, પવનનો પવને મળે;
 તેજનો તેજ માંહી, જળનો ભાગ જળમાં ભળે. ૧૨
 કંઈ ભાગ મળે અવની કેરો, અંગથી અંગગો રહે;

કેલાને દ્રષ્ટાંતે કરી, જમ કુચારસ ન્યારો લહે. ૧૩
 તાંમસનાં પંચ ભૂત માયા, રજોની ઇંદ્રી થાયે;
 ચાર અંતઃકરણ સત્વ ગુણનાં, એ તત્ત્વ ચોવી કહેવાયે. ૧૪
 તત્ત્વ ચોવીસનું સ્થુલ યયુ', પચીસમી માયા જેક;
 છવીસમો એ શુદ્ધ ચૈતન, પ્રીતમ પ્રીછે તેક. ૧૫

વિશ્રામ ૪.

ચોપાઈ.

સાંભળ શિષ્ય તું સૂરત ધરીનેજી, કહીએ જથારથ જીજ્ઞાસ કરીનેજી;
 જે સમજે ભવ જાય તરીનેજી, ત્રીપુટી વરજીત જાંજી હરીનેજી. ૧

ઢાળ.

તેનું વર્ણન કરીને કહીએ, ત્રીપુટી ત્રય વિનાશ;
 અચળ અમલ અખંડ, અદ્વૈત, પરમ જ્યોત પ્રકાશ. ૨
 સુખનું સુખ સિદ્ધાંત સૌનું, સમજે સંત સધીર;
 દેક ભાવ ભાસે નહિ, આપે તે આત્મ શરીર. ૩
 ત્રીપુટી તજતાં જથારથ હીસે, જેમ છે ત્યમ લહેવાય;
 ભીન ભીન ભાસે બહુધા, સમજે સમરસ થાયે. ૪
 શ્રવણ ઇંદ્રી શબ્દ વિષે, દીગ દેવ કહેવાયે;
 ત્રીધા ચૈતન ત્રીધા વૃત્તિ, ત્રીગુણ છે તે માંડે. ૫
 ત્વચા ઇંદ્રી વિષે, સ્પર્શ માફત દેવ કહેવાયે;
 ત્રીધા ચૈતન ત્રીધા વૃત્તિ, ત્રીગુણ છે તે માયે. ૬

નેત્ર ઇંદ્રી રૂપ વિષે, સૂરજ દેવ કહેવાયે;	
ત્રીધા ચૈતન ત્રીધા વૃત્તિ, ત્રીગુણ છે તે માંયે.	૭
અભ્યા ઇંદ્રી રસ વિષે, વરૂણ દેવ કહેવાયે;	
ત્રીધા ચૈતન ત્રીધા વૃત્તિ, ત્રીગુણ છે તે માંયે.	૮
નાસા ઇંદ્રી ગંધ વિષે, પૃથ્વી દેવ કહેવાયે;	
ત્રીધા ચૈતન ત્રીધા વૃત્તિ, ત્રીગુણ છે તે માંયે.	૯
વહન ઇંદ્રી વિષે વાંણી, વન્દિ દેવ કહેવાયે;	
ત્રીધા ચૈતન ત્રીધા વૃત્તિ, ત્રીગુણ છે તે માંયે.	૧૦
પાંચ ઇંદ્રી વિષે કારજ, ઇંદ્ર દેવ કહેવાય;	
ત્રીધા ચૈતન ત્રીધા વૃત્તિ, ત્રીગુણ છે તે માંય.	૧૧
ચરણ ઇંદ્રી વિષે ચાલણું, વિષ્ણુ દેવ કહેવાય;	
ત્રીધા ચૈતન ત્રીધા વૃત્તિ, ત્રીગુણ છે તે માંય.	૧૨
ઉપહરત ઇંદ્રી વિષે, આનંદ પ્રજસ દેવ કહેવાય;	
ત્રીધા ચૈતન ત્રીધા વૃત્તિ, ત્રીગુણ છે તે માંય.	૧૩
શુદ્ધસ્ત ઇંદ્રી વિષે કહીએ, જમદેવ કહેવાય;	
ત્રીધા ચૈતન ત્રીધા વૃત્તિ, ત્રીગુણ છે તે માંય.	૧૪
મન ઇંદ્રી વિષે વિકલ્પ, ચંદ્ર દેવ કહેવાય;	
ચૈતનને અભ્યાસે ભાસે, સમજે સંશય પગાય.	૧૫
બુધ ઇંદ્રી વિષે વીળ, બ્રહ્મા દેવ કહેવાય;	
ચૈતનને અભ્યાસે ભાસે, સમજે સંશય પગાય.	૧૬
ચિત્ત ઇંદ્રી વિષે ચીતવન, વાસુદેવ કહેવાય;	

(૨૨૭)

પ્રીતમ કાવ્ય-ભાગ ૧ લો.

ચૈતનને અભ્યાસે ભાસે, સમજે સંશય પળાય. ૧૭

અહંકાર ઇંદ્રી ગર્વ વિષે, રૂદ્ર દેવ કહેવાય;

ચૈતનને અભ્યાસે ભાસે, સમજે સંશય પળાય. ૧૮

ચૌદ ઇંદ્રી ચૌદ વિષય, ચૌદ દેવ કહેવાય;

ગ્રંથ અનેકમાં સાખ્ય એની, વેદશાસ્ત્ર સૌ ગાય. ૧૯

જ્ઞાન વિવેકે વિચારી જોતાં, ઉપજે નહિ દુઃખ દ્વંદ્વ;

પ્રીતમ કહીએ કમળની ગત્ય, પ્રગટે પ્રેમ આનંદ. ૨૦

વિશ્રામ પ.

ચોપાઠ.

કાયા કમળનો કહુ વિસ્તારજી, જે જાણ્યાથી હોયે નીસ્તારજી;

પ્રીછે આવે ભવનો પારજી, ગુરૂ ગમે કરીએ વસ્તુ વીચારજી. ૧

ઠાળ.

વરતુ વિચાર કરીને જોતાં, ટળે ત્રીવિધી તાપ;

અનલે આનંદ અધીક પ્રગટે, આવે સુખ અમાપ. ૨

મૂલધારા ચાર પાંખડી, દેવ ગણેશનો વાસ;

ખટસેં નિત્ય અજંપા ઉઠે, સૂક્ષ્મ જોત્ય પ્રકાશ. ૩

લીંગ ચક્ર કંજખટ પાંખડી, તેમાં પ્રજ્ઞા આપ;

અગમગઅગમગ જ્યોતિ જેની, ખટ સહસ્ર થાયે જાપ. ૪

મણીપૂરક નાભી કમળ; દલદલસ ત્યાં વિષ્ણુ વાસ;

અજંપા ખટ સહસ્ર નીત્યે, પૂરણ જોત પ્રકાસ. ૫

રૂઢે અનહદ રહે સદાશીવ, કમળ દ્વાદસ પત્ર;
 જોતી રૂપ સ્વરૂપ સુંદર, અજ'પા ખટસહસ્ર. ૬
 કંઠ વિષ્ણુ સોડસ પાંખડી, જીવ રૂપનાં જોય;
 સહસ્ર અજ'પા થાય નિત્યે, સહસ્ર ગુરૂ સંગે હોય. ૭
 અગ્ની ચક્ર ભ્રૂમધ્યે લણીયે, દ્વિદલ અખુજ આકાર;
 શુદ્ધ ચૈતન જોત નિર્મળ, સહસ્ર અજ'પા સાર. ૮
 શિશ કમળ સહસ્ર કેરૂ, ધુની અનહદ હોય;
 બ્રહ્મ રૂઢનો ભેદ ભારે, જાંજો જોગી કોય. ૯
 તત્ત્વમસી તુરીયાપદ કહીએ, ગુણ માયા અવસ્થા રંહીત;
 જાગૃત સ્વપ્ન સુષુપતિ તે, વાસના લિંગ રહીત. ૧૦
 જાગૃત જાંજો નેત્ર વાસો, સ્થુલ ભોગ વૈષ્ણ અભીમાન;
 દીકું વિચાર્યું સાંભળ્યું, સ્ફુરે સ્વપ્ન નિદાંન. ૧૧
 સ્વપ્ન અવસ્થા કંઠવાસો, ભાસે મીથ્યા ભોગ;
 ચૈતન તેજસ અભીમાની, લિંગ શરીરને ભોગ. ૧૨
 સુષુપ્તિમાં સમે વૃત્તિ, રૂઢયામાં હોય લીન;
 આનંદ ભોગતા પ્રાણ ભોક્તા, સહનંદ સુખચેન. ૧૩
 ઇશ્વર ચૈતન પ્રાણ એકતા, પ્રલે સુષુપ્તિત એક;
 સુત્ર આત્મા તેજસ એકતા, ક્રીયા ભીજ વિવેક. ૧૪
 વૈષ્ણ અભીમાંની વૈષ્ણાનર ચૈતન, એને એકતા જોય;
 પ્રીતમ પ્રીછે રૂપ પોતાનું તો, હરીસું એક રસહોય. ૧૫

વિશ્રામ ૬.

ચોપાદ.

સઘળે સરખો એકરસ જાંણોજી, વેદ વચનતે સત્ય પ્રમાણોજી;
એ અનુભવતે ઉરમાં આંણોજી, ભક્ત થઈને માહાસુખ માંણોજી. ૧

ઠાળ.

મુક્ત થઈને માણ મહાસુખ, મૂક મીથ્યા માન;
હું માઈ રૂઢયેથી તજતાં, થાયે પ્રહ્મ સમાન. ૨
ગર્વે ઘણા નર ગયા અધવચ, દૂખ્યા ભવસંસાર;
કુસળ ઇચ્છો આપણુંતો, મૂકી માન અહંકાર. ૩
સમજ્યાનું સિદ્ધાંત એ છે, જે ઠાળવું તીમીર અજ્ઞાન;
શત્રુ બીજ છે ઘણા પણ, નહિ ગર્વ સમાન. ૪
કોઈ કહેશે જે કહું હમણાં, જોડીને એ જુક્ત;
આગે અનેક સમજ્યા તે યોદ્યા, મોટા જીવન મુક્ત. ૫
શબ્દ વિચારીને જોશે જે જન, સમજીને ગ્રહશે સાર;
ઉચ્ચ નીચનો નથી અંતર, પ્રીછે પાંમે પાર. ૬
થોડા માંડી ઘણું કહું છે, સમજ્યે સરશે કામ;
શ્રી ગુરૂ ચરણ સરોજ ભજતાં, પામે મન વિશ્રાંમ. ૭
ગુરૂ કૃપા વિના નહોયે જથારથ, જો કરે કોટીક ઉપાય;
ફરી ફરી અટકે આવરણમાંડી, જીવ દશા નવ જાય. ૮
કૃપા કરે ગુરૂ દેવ હયા નીધી, ભવ ભટકણ ભાગે;
આ સંસાર અવરણ દુઃખદાઈ, તરતાં વાર ન લાગે. ૯

- આપ બળે કેમ સિંધુ તરીએ, નીરભે નૌકા સાથ;
મહેનત મમતા ટળે તેની, મળે પારસમણી હાથ. ૧૦
- એમ મહામણી જ્ઞાન ગીતા, જ્ઞાન ગુણ ભંડાર;
સૂરત ધરીને સાંભળે, તે ટળે દુઃખ સંસાર. ૧૧
- પય સાકર પૂરણ પીયે, પ્રેમે થાયે પુષ્ટ;
તેજ પય પન્નંગ પીયે, તોય ગ્રહ ઉત્તકષ્ટ. ૧૨
- માટે મન વિચારી લેજે, સમજ્યાનો છે અર્થ;
હુધાવંતને રનેહ કહીયે, ગ્રહશે તે સમર્થ. ૧૩
- જીગનાસુરને જુકતે કહીયે, આણી હરખ અપાર;
અન અધિકારી સાંભળે, તો વાધે દોષ વિકાર. ૧૪
- હરિ ગુરૂ સંતની હોયભક્તિ, અથવા નરકે નાર;
તેને લણવું સાંભળવું, પામે પદ નીરધાર. ૧૫
- હરિ ગુરૂસંત પ્રસાદે પાંચ્યો, પ્રીતમ પરમ આનંદ;
કૃત કૃત ધ્યાન ધન્ય તે, કૃપા ગુરૂ ગોવિંદ. ૧૬
- સંદેસરમાં સાધુ સંગે, દયા હરિગુરૂની થઈ;
કમળ લોચન કુંજવિહારી, કૃપા દ્રષ્ટ ભાળ્યું સહી. ૧૭
- શુદ્ધ ચૈતન સકળ વ્યાપીક, ગુરૂ વચને સાચું લહ્યું;
મન વાણીનો પ્રેક પોતે, ઉપજાવ્યું એવું કહ્યું. ૧૮
- સંવત ૧૮૩૧ના વર્ષે, અશાઠ વદ દ્વિતીયા દીન રવીવાર;
જ્ઞાન ગીતા થઈ પૂરણ, પ્રીતમ પરમ મુખસાર. ૧૯

ભગવત્ ચરિત્ર.

સાળી.

સરસ્વતિ ગણપતિ શ્રી પતિ, ગુરુ ગોવિંદ સમાન;
જોડી પાણુ પ્રેમે સ્તવું, ધરું નિરંતર ધ્યાન.
શોક સમન ધનુષ ધરન, ભોવન ચતુરદસ ભુપ;
સુખસાગર સામર્થ હરી, રહો રૂઢિયામાં રૂપ.

મોતીદામ હંદ.

નમો ગુરુદેવ દયાનિધી સ્વામી, સદાશુભ ઇશ્વર અંતઃકર્મી. ૧
પ્રભુ પુરુષોત્તમ પ્રાણુ આધાર, જેને વશ વર્તે સૌ સંસાર. ૨
એના અવિનાશ અનંત અપાર, ધરે ભક્ત ભાવે હરીઅવતાર. ૩
વિશ્વંભર નામ સનાતન બ્રહ્મ, ધરે નર દેહુ કરે શુભ કર્મ. ૪
લીલા વિષે રૂપ રસિકરસાળ, ભક્ત પ્રતિપાલ ગોવિંદગોપાળ. ૫
કરી વ્રજ ગોકુળ લીલા લહેર, પ્રેમે કર્યું પ્રગટ નંદન ઘેર. ૬
જશોદા શુભળુ જાંણુ સુજાંણુ, જેનું મુખ ઢીઠે કોટી કલ્યાણુ. ૭
પોઠે પ્રભુ પારણે પુરણાનંદ, મનોહર મુરત બાળમુકંદ. ૮
રમે ઇચ્છાએ આનંદ કંઠ, વહાલા વ્રજ ઇશ વ્રંદાવનચંદ. ૯
જેના રોમકુપ વિષે બ્રહ્માંડ, એવા હરિ આનંદરૂપ અખંડ. ૧૦
જેના હસ્ત ઈંદુને પાય ઉપેંદ્ર, જેનું મુખ પાવકઉદ્ર સમુદ્ર. ૧૧
જેના નેત્ર ઠાંમ રહે રવિચંદ્ર, જેનું નિત્યે ધ્યાન ધરે મુનીંદ્ર. ૧૨

વાણીવિષે વેદ માયાનીજહાસ, જેણે આક્રીધું સૌ જઠતપ્રકાશ. ૧૩
જેનું રૂપ કેણેકળયુ નવજાએ, અહીં વચ્છ પૂછ હરિ ઉભાથાય. ૧૪
જેના લક્ષ્મીજી તળાંસે પાય, આહીરડાંને આંગણે ઉઠીને ધાય. ૧૫
જેને પાંમવાને જોગી જોગ સાધે, તેને નંદરાણી અનુલખ બાંધે. ૧૬
કરે બાળ કેલી કમળ દળ નેન, રહે સનકાદિક સદા પદલીન. ૧૭
જપ તપ જસમાં તેડયો ન જાએ, બીજા કોટી ઉપાય કરે તે
શું થાયે. ૧૮

ગળે હિમાળે કરે પ્રતદાંન, ફરે નવખંડ ધરે બહુ ધ્યાન. ૧૯
વસે વનમાંહે કસે બહુ તન, પાંમે નહિ સ્વપ્ન વિષે દર્શન. ૨૦
એવું શુદ્ધ પ્રેમતણું પણ સાચ, તેને પ્રજનારી નચાવે નાચ. ૨૧
ગોપીનું ગોરસ ચોરી ખાચ, ધરે કરકંકણ નેપુર પાય. ૨૨
વિરોજે બાલ વિભુષણ અંગ, શોભા જોઈ લાજે કોટીઅનંગ. ૨૩
ધરે મોરપીંછ ગુંજવન માળ, શશીમુખ સુંદર નેણુ વિસાલ. ૨૪
ઝળકે કુંડળ લાલ કપોળ, અંગો અંગ આનંદ ઝાક ઝકોલ. ૨૫
ઝગે ઝીણી ઝુલડી લાળડીલાલ, વગાડી વેણુ વધારે વાલ. ૨૬
નેહે નિરખતાં રહે મન મોહી, ઉતરે લુણ માત મુખજોઈ. ૨૭
વહાલો વૈકુંઠનો વાગી જેહ, જસોદા લાડ લડાવે તેહ. ૨૮
વિરંચી શંકર સાહવા ચહાચ, ગોવાળાને સંગે ચારે ગાય. ૨૯
હતા જે દાંનવદુષ્ટ અપાર, તેઓ સૌનો કર્યો સહેજે સંહાર, ૩૦
પ્રથમ પુતનાના શોશ્યા પ્રાણ, સકટાશુર તેમ ત્રણવત જાણ. ૩૧
અઘળગ ધેનુ કેસી કંસ, આપી તેનેમુક્તિ જાંણી નિજઅંશ. ૩૨

દાવાનળ પીધો પ્રભુખેવાર, કાળીનાગનાથીને કહાઢયો બહાર. ૩૩
 ધર્યો ગોવરધન શ્રીભગવાન, ઉતાર્યું ઇંદ્ર તણું અભિમાન. ૩૪
 રૂડું રવિતનીયા કેરું તીર, કરે નિત્ય કીડા શ્યામ શરિર. ૩૫
 બંશીબટ પુલન કુંજ કુટીર, બોલે હંસમેર દોકિલા કીર. ૩૬
 કૂંડ્યુવન અખૂંજ ચક્ર અનંત, વસેજહાં બારમાસ વસંત. ૩૭
 તાલતમાલ કમોદને કામ, માંડી રવબપૈયા મહાવન ગાંમ. ૩૮
 કોકીલા કદલી વાટીકાવન, શુભ સંકેત મધુવન ધન. ૩૯
 સોહગી કૂંડ્યાં બારેવન, જોઈને ધીરજ મૂકે મન. ૪૦
 મનોહર ભંગળ રંગસોરંગ, સજ્યુ સૈન્યજંતુ આપ અનંગ. ૪૧
 આબ્યોઅતિ ઉત્તમ આસોમાસ, વંદ્રાવન કીધો રાસવિલાસ. ૪૨
 વગાડી વેંણુતેડી પ્રજનાર, મોહની માયા નાંખી સંસાર. ૪૩
 મોહ્યા ચતુરાનંત શંકરશેષ, મોહ્યાં જળપવન ન કરે પ્રવેશ. ૪૪
 મોહ્યામહીમેરૂ દશેદિગપાળ, મોહ્યાં સ્વર્ગમૃત્યુ સાતેપાતાળ. ૪૫
 મોહ્યાં દુમવેલ ન હાલે પાંત, મોહ્યામુની છૂટીસમાધી ધ્યાન. ૪૬
 મોહ્યા મૃગમીનપશુ પંખીપ્રાંણ, મોહ્યા સચરાચરજંતુઅજાણ. ૪૭
 એવી વેંણુ સાંભળી જ્યારે કાન, સુંદરી સર્વેથઈ સાવધાન. ૪૮
 તણુ ધન ધાંમ પતિપરિવાર, અવળા અંગેસણ શણુગાર. ૪૯
 કોએ પગ નેપુર પહેર્યાકાન, કોએ આંજીઆંબડી એકનિદાન. ૫૦
 કોએ કરી અડધી આડલેલાટ, કોએ કંઠકંકણ હાથે હાર. ૫૧
 કોએ જાઢયો ચરણીઓ પેરું ચીર, કોએ ભૂલી ભામનિ શુદ્ધ
 શરીર. ૫૨

કોએખાંધ્યાં બાળક વછવરાંસે, કોઈદૂવેગાય દોણીનહિપાસે. ૫૩
 ઉઠી ધાઈજે જેમ તેતેમ નાર, વંદ્રાવન આવી હાર કતાર. ૫૪
 નેહેનિરખ્યાનાથનમાવ્યુંશીશ, જોવામનખોદયાશ્રીભુગદીશ. ૫૫
 પતિપ્રતાધર્મ તમેતજ્યાંનાર, રાત્રીકેમઆવ્યાં વનમોઝાર. ૫૬
 બાળાસૌખ્યોદ્યાંવચનવિચારી, સાંભળોસ્વામીઅરજઅમારી. ૫૭
 સર્વે ધર્મ તાણું ફળ એહ, ધરાવ્યો નાથ તમ સાથે નેહ. ૫૮
 સાચો મનસ્વામી અમારો એહ, તજીશું નિશ્ચેઅમારો દેહ. ૫૯
 દીકુ મન સાચુ સુંદરી કેરું, હરિવર કીધું હેત ઘણેરું. ૬૦
 રમવારાસ રચ્યો રણછોડ, પુરવા કાંમની કેરા કોડ. * ૬૧
 ગોપી ગોવિંદની બાંધી બેલ, કૂંડ્યાં જાણે અંપક વીંટો વેલ. ૬૨
 મરકત હાટક હીરાના હાર, એવી ગૌર શ્યામની શોભા સાર. ૬૩
 નવ ધન દાંમની જ્યોત ઝગાર, ટળ્યો ત્રિલોકતણો અંધકાર. ૬૪
 સોનાનાં સરોજે કૂંડયું વન સાર, મધ્યેતે મધુકર નંદકુમાર. ૬૫
 જિંજ પ્રતિજિંજ વિનોદ વિહાર, અંગોઅંગ આનંદરંગઉદાર. ૬૬
 આલીંધન અમૃત ચુંબનપાંન, કરે મહા ભાવ અનેક વિધાંન. ૬૭
 સમ સ્વર તાલ જસેના જત્રીસ, વાજે વાજીંત્ર કરોડ છત્રીસ. ૬૮
 નૌતમ નાહ ઉઠે નવ રંગ, તજી ગયો કામ થયો ગતિ ભંગ. ૬૯
 અલોકિક લીલા લહેર તરંગ, બરી બ્રહ્માંડ રહું રસ ભંગ. ૭૦
 એવો ભુગ મંગળ હરી અવતાર, અનેક પતિત ઉતર્યા પાર. ૭૧
 અખંડ વંદ્રાવન રંગ વિલાસ, અખંડ ગોપીજન પ્રેમ પ્રકાશ. ૭૨
 અખંડ ખંશીગટ કૂલન કુંજ, અખંડ ભુમનાં ત્રઠ આનંદપૂજ. ૭૩

(૨૨૮)

પ્રીતમ કાવ્ય-ભાગ ૧ લો.

અખંડ પ્રજા ગોકુળ ગોરધન, અખંડ રાધાકૃષ્ણ રૂપ રતન. ૭૪
અખંડ પ્રીતમ પ્રેમે શુણ્ણ ગાયે, અખંડ હરિ ભક્તિ જુગોજુગ
ચહાયે. ૭૫

હરિ શુર સંત કૃપાએ કરીને, લીલા રસ ગાયે ઉન્ધાહ ધરીને. ૭૬
સંસારનો તાપ લગાર ન લાગે, જોડી પાણુ પ્રીતમ એટલું માગે. ૭૭
પ્રભુપદ પ્રેમે સાધુનો સંગ, આપો મને એહ સદા શ્રીરંગ. ૭૮

નામ મહાત્મ.

દાહોરા.

રામ નામ અમુલ્ય રતન, જતન કરે જે કોય;
સુખી રહે સંસારમાં, કોઈ દીન દુઃખી ન હોય. ૧

રામ નામ શંકર જપે, ચતુરાનન અહીરાજ;
રામ નામ સમરે સદા, સદ્શુર સંત સમાજ. ૨

મોતીદામ.

એવું હરીનામ ઉચ્ચારણ જેહ, સદા સુખસાગર જીલે તેહ.
મીઠું હરીનામ સુધાપે સાર, ભજે તેહના કાપે કોટી વિકાર.
જેવો અંધકારમાં આદીત ભાસ, એવું કળીકાળમાં નામ પ્રકાસ.
ચિંતામણી નામ સુરતરૂ કહાવે, સેવે તેહના તાપ અનેક સમાવે.
વિષય વ્યાલકાળની જાળનલાગે, જેહનું નામ લેતાં મહાદુઃખલાગે.

નામને આધારે રહ્યું ત્રિલોક, જપે જીવ તેહના ટળે સૌ શોક.
 ભારે ભવરોગ નિવારણનામ, નાઠાનો નામ વાસ થાકે વિશ્રામ.
 ભાગ્યાના ભીરૂ નોંધારા આધાર, એવું હરીનામ શિરોમણ સાર.
 સંસાર સમુદ્ર તર્યાનુ પોત, એવું હરીનામ અખંડ ઉદ્યોત.
 જેનું નામ શીતળ ચંદન છાંય, પ્રાણી પરિતાપ ન પામે દેવ.
 એવું હરીનામ આનંદ સ્વરૂપ, મટાડે અમંગળ મંગળ રૂપ.
 અંત સમે નામ ઉચ્ચારે જેહ, નિશ્ચે દુઃખ ન પામે તેહ.
 પિત્રી ગૃહ દેવ ન પીડે કોય, જેનેહરિનામ હૃદયામાં હોય.
 હરિનામ મહિમા કહ્યો નવ જાય, જેને વેદશાસ્ત્ર નિરંતર ગાય.
 ગૌ કોટી આપે ગંગામાં દાન, ના આવે ગોવિંદ નામ સમાન.
 કરે યજ્ઞ સરસ્વતિ તીર હજાર, ના આવે હરિનામ સમાન લગાર.
 ભૂમિ હેમ દાન ગજ દાન, ના આવે તલ માત્ર તે નામ સમાન.
 જાણાવે વ્યાપી કૂપ તડાગ, ના આવે હરિ નામને સહસ્રમે લાગ.
 કરે તપ તિરથ વૃત્ત અનેક, ના આવે હરિનામને તોલે રેખ.
 એવો હરિનામ મહિમા અપાર, મોટા મુની જાણે જાણુનહાર.
 અધમ આધારણુ નિર્મળ નામ, પતિતને આપે અવિચળ ઠામ.
 અજમેળ પુત્ર નામે તર્યો પાપી, જાણે સૌ જક્ત મહા મુક્તિઆપી.
 પીડાયો ગજરાજપોકાર્યો નામ, ટાળ્યું તેહનું સંકટ સુંદરશ્યામ.
 ગુણકાના અવગુણ સામુ નવ જોયું, તેનું ધર્મરાયે પાનુ ધોયું.
 દીનકર નંદન કહે પણ પહાંકી, હરિનામ લહેરમે જીઓ જાંખી.
 અજણે જેણે ઉચ્ચારયુ કીધું, તેનું જમદૂતે નામ ન લીધું.

પ્રહલાદે પ્રેમે લીધુ હરિનામ, હિરણ્યકશ્યપ કેરો ફેડયો ઠામ.
 આકાશે ધ્રુવજી જપે નિરધાર, મધ્ય લોક માંહે ભજે ત્રિપુરાર.
 પાતાળે નામ જપે નિત્ય શેષ, ભોમીનો ભાર ન લાગે લેશ.
 પંડ પ્રહ્લાંડ રહ્યો રરકાર, તેણે કરી આપ્યો સૌ આકાર.
 બોલાવે નામ બોલે નિરધાર, નામે કરી શોભ્યો સૌ સંસાર.
 હરિગુરુ રાધા ગોવિંદ નામ, નારાયણ કેશવ સીતારામ.
 જૈનું નામ રૂપ અનંત અપાર, જેનો ગુણુપાવન પરમ ઉદાર.
 જેનું ચર્ણામૃત અંબુજકેરું નિર, ધરે શિર શંકર મહામુની ધીર.
 ચર્ણોદક પીવા પામે જે પ્રાણી, વસે વૈકુંઠ અભેપદ બાણી.
 સુદોદક ચંદન તુલસી સાર, સાળંગરામ ચક્રને શંખ ઉદાર.
 ઘંટાનાદ તાંબા પાત્ર શુભસાર, એવું ચર્ણોદક અષ્ટ પ્રકાર.
 પીએ બિંદુ હૃદયમાં થાય પ્રકાશ, તેણે કરી વાસના મુળ વિનાશ.
 પામે પ્રસાદ પ્રભુનો જે કોય, ટળે જીવ ભાવ હરિરૂપ હોય.
 મહિમા જાણે ઉમીયા ત્રિપુરાર, જાણે ભક્ત ઉધવ બ્રહ્મ કુમાર.
 તુલસી પત્ર પામે પ્રસાદ, તેના ટળી જાય કોટી અપરાધ.
 ચાર ચેન અંગ સોહાવે છાપ, તેને કોઈ કાળે ન પરસે પાપ.
 માંગા મુદ્રા બાંનુ ધરે જન જેહ, કરે સૌ ભોવન પવિત્ર તેહ.
 દ્વાદશ તિલક ધરે જે વિસાળ, તેને ભાવે ભેટે ભક્ત પ્રતિપાળ.
 પ્રસાદી પુષ્પ ચઢાવે શિશ, તો તે ત્રિલોક તણો હોય ઈશ.
 હેતે હરિ મંદિર ચાલીને જાય, ડગે ડગે યજ્ઞતણું પૂન્ય થાય.
 પ્રભાતે પામે જેહ હરિ દર્શન, તેની પર દેવ સમસ્ત પ્રસન્ન.

મધ્યાને માધવ દર્શન થાય, તેનાં બહુ જન્મ તણું અધજાય.
 સંધ્યા સમે દર્શન પામે જેહ, સહેજે સંસાર તરે નર તેહ.
 દંડવત્ નેહિ કરી કરે નૃત, તેનો અવતાર કહીએ કૃત્ય કૃત.
 પ્રેમે કરી જે કો કરે કિર્તન, બ્રહ્માદિક તેને કહે ધન્ય ધન્ય.
 જેકો હરિ મંદિર વિષે કરે દીપ, તેતો પામે વાસ સદાય સમીપ.
 જેકો હરિ મંદિર વિષે કરે ચિત્ર, તેતો પ્રાણીપામે વિભુતી વિચિત્ર.
 જેકો હરિ મંદિર કરે વાજાંત્ર, તેતો સુખ સદાયે પામે નિરંત્ર.
 જેકો કરે કથા હરિ મંદિર મોઝાર, પામે સત્ ઈંદ્રિય તણું સુખસાર.
 ભાવે કરી પૂજે ભગવત્ દાસ, તેતો પામે પ્રેમે હરિપુર વાસ.
 જેકો હરિ મંદિર હેતે સમારે, તેનાં હરિ કોટી વિઘ્ન નિવારે.
 ભોમી ગામ આપે હરિને કાજ, પામે ત્રિલોક તણું તે રાજ.
 કરે હરિ અર્થે જગીયા જાગ, વસે હરિ ચરણે ધરી અનુરાગ.
 એવું મહા દુર્લભ સુલભ નામ, ભજે તેને કાંય ન બેસે દામ.
 એવા નર નીચને દીજે શી ગાળ, પ્રભુ તણુ કરે આજ પંપાળ.
 પ્રેમે ભજ પ્રીતમ નામ શ્રી રંગ, કરો નિત્ય નેહ ધરી સતસંગ.
 સતસંગ દુર્લભ આ સંસાર, વિનાશ્રમ પ્રાણી પામે ભવપાર.

દાહોરા.

સતસંગ સુખ ઉપજે, ભજનાનંદ આનંદ;
 સહેજે સહેજે સૌ ટળે, મોહ માયાના ફંદ.

સુડતાળો-કાળ.

અથવા પ્રેમ પ્રકાસ.

દાહરો.

પુરુષોત્તમ પરમાત્મા, પૂર્ણાનંદ પરિબ્રહ્મ;
સાક્ષીવત સૌમાં રહ્યા, ગ્રહો નહિ ગુણ કર્મ. ૧
દેહ અસત દુઃખરૂપ જડ, ઉપજવો આનંદ;
બહુ પેરે લીલા કરો, ગોપી વર ગોવિંદ. ૨

મોતીદામ છંદ.

ગોપીવર ગોવિંદ નામ તમારું, તેણે લોપાઈ રહ્યું મન મારું.
હવે હરિ હું આવ્યોશણું તમારી, સાંભળો સ્વામી અરજ અમારી.
હરિજન સ્ત્રી વિપ્રને ગાય, જ્યારે તે પૃથ્વી વિષે પીડાય.
ત્યારે તમે સહેવાતું નહિ શ્યામ, ક્ષણમાં ફેડતા દુષ્ટનો ઠામ.
હવે હરિ કાને દીધા કેમ હાથ, કોમળતા ક્યાંરે ગઈ જડનાથ.
રૂઢિયામાં રાજ ચડી કાંઈ રીસ, નથી કેમ સામુ જોતા જુગદીશ.
વડાલા વા વાયો કળીનો કાંય, નિર્દે થયા નાથ ઘણું મનમાંય.
હવે કાંઈ જોર ભાગ્યુ જડુવીર, થયા હશે વૃદ્ધમાં ચાડ્યું શરીર.
આવી કાંઈ ઉંઘ અઘોર અપાર, સૂતા જઈ સાગર મધ્યે મોરાર.
સૃષ્ટિનો સાંભળતા નથી સોર, કળીજુગે આવી કર્યું બહુ જોર.
પીડ. થો પાર વિનાનો સંસાર, નથી કોઈ બીજો બોલણુહાર.

સ્ત્રિમાં કોઈ નથી? તમારો સ્નેહી, રહ્યાછો આવડુ આગસ લેઈ.
 હરિ ગુણ ગાતાં જ્યારે દુઃખ દેસે, ત્યારે કોણુ નામ તમારૂં લેસે.
 લોપાયો ધરમ થયો અનરથ, જાગો જાગો સ્વામી હવે સામર્થ.
 નમેરા થઈને રહ્યા શું નાથ, એમાં શું આવશે તમારે હાથ.
 વિશ્વમાં વ્યાપી રહ્યોછે કલેશ, કરે ઘણું પાપ આવી પ્રવેશ.
 જગતનું જતન કરો જીવન, રચતાં પડશે પાછું પ્રેનન.
 કાળ વિકરાળ ફરે છે ફેાજ, લાંઠીઆ લુંડ માણેછે મોજ.
 ઘણું ઘણું સંકટ પામ્યા સાધ, તેનો તમે શો દીકો અપરાધ.
 ગોવિંદ ગરીબ તણા હણુનાર, દીસો દુઃખ દુર્બળને દેવાર.
 ગિચારા દ્રુમ તણો શો દોષ, કાખ્યાં ડાળ મૂળ કરીને રોષ.
 પશુનું પાપ કશું જહુવીર, ન પામે ઘાસ દાણો ને નીર.
 મરે વણુ ખૂટયે સ્ત્રીને જાળ, અનિતી એવી કરે છે કાળ.
 પરમાર્થ પૂન્ય ગયું પરદેશ, દયા કાંઈ દીસે નહિ લવલેશ.
 રાજ અપરાધી થયા ઘણું ચેાર, લૂંટાયા લોક પ્રભુ ચહુઓર.
 નહિ કોઈ રક્ષાનો કરનાર, થયા ધન ત્રિયા તણા હણુનાર.
 ક્ષત્રી થઈ વાળવા લાગ્યા ગાય, તેને તો મલેચ મૂકાવા જાય.
 ઉત્તમ મધ્યમ કરે છે કામ, બેડાં કળી થાણાં ઠામો ઠામ.
 ઉઘાડીને આંખ જુઓ જુગડીશ, રાખો નિજ ધર્મ તમારો ઇંશ.
 પ્રભુ ગિર્દ નોંધારાના આધાર, અશર્ણુ શર્ણુ તમેછો મોરાર.
 હવે હરિ લાજ તમારે હાથ, જેને નહિ કોઈ તેને તમે નાથ.
 પંચાગ્રીએ જ્યારે કર્યો પોકાર, પ્રભુ ચીર પુર્યાં ન લાગી વાર.

ધાયા સુણી આરત વાણી અવાજ, છોડાવ્યો જુંડ થકી ગજરાજ.
 જ્યારેકાંઈદ્રે કર્યો બહુકોપ, આંખ્યા ત્યારેશર્ણુ સૌમીજગોપ.
 રાખ્યાં જો ગોપીગોપ સમાજ, ધર્યો ગિરિરાજ તમોમહારાજ.
 કરી એકઠી સત સોળ હજાર, નરકાસુર મારી મુકાવી નાર.
 પીડાયો પ્રહલાદ પોતાનો દાસ, કર્યો લક્ષ્મીવર લાડકે વાસ.
 ધર્યું ત્યાં નાથ નરસિંહ રૂપ, હણ્યો હિરણ્યાકશ્યપ દાંનવ ભૂપ.
 દેવના દેવ કાળના કાળ, સદા છો સેવકના પ્રતિપાળ.
 મીરાંતું ઝેર પીધુ જહુવીર, ભર્યું એક નાથ તણે ઘેર નીર.
 એવાં કાંઈકારજ કોટી હજાર, કહેતાં શેષનાગ ન પામે પાર.
 ત્રિચી શંકર શારદા ગાય, વળાંણે વેદ કળ્યો નવ જાય.
 એની કળ કુંચી ન જાણે કોય, એને સેવે તે એ જેવો હોય.
 એનું મધુસુદન એવું નામ, ચડ્યો મદ રેશ ન રાખે રામ.
 એની એક દ્રષ્ટિમાં સૃષ્ટિ સમાય, મીથેપળ ત્યારે પ્રલે કહેવાય.
 એને કાંઈ પૂનનેપાપ નલાગે, કોઈની ચતુરાઈન ચાલે એઆગે.
 એનેનહિ હરખનેશોક લગાર, એનેનહિ માયાનેમોહ સંસાર.
 એથી કોઈળીજેનહિ બળવંત, એથી કોઈમોટો નહિ શ્રીમંત.
 એથી કોઈનહિ જીગમાં દયાળ, એથી કોઈ વાંકોનહિ વિકાળ.
 તુંતો બહુ કોમળ કુસુમ સમાન, વજ્રથી વજ્ર ભલો ભગવાંન.
 તારા પ્રપંચ તણે નહિ પાર, તુંથી કોયસાચો નહિ ગિરધાર.
 તારાજીવાડયા વિના નજીવાય, તારૂપાણીપાયાવિના નપીવાય.
 આપે જીવજંત અનંતને હાર, અનેક બ્રહ્માંડ તણે ધરનાર.

કર્તુ ક્ષીરસાગર મધ્ય મોરારી, શેષ ફેણ ઉપર સેજ સમારી.
 ધર્યો વેરાહ જગત અવતાર, કપીલદેવ હતાત્રી સતન કુમાર.
 નારાયણ ધ્રુવ પૃથુ નરધાર, રૂખલદેવ હાથીવ હરિ અવતાર.
 મરછ કરછ નરસિંહ વામન વિષ્ણુ, ફરસુરામ કહીએ શ્રીકૃષ્ણ.
 હંસ મનવંતર ધનવંતર જેહ, બુદ્ધ કલંકી ધરે નરદેહ.
 ભોમી રજમધ્યેબિંદુએ ગણાય, હરિ અવતાર કળ્યા નવજાય.
 દીસે છે દૃષ્ટ પદારથ જેહ, હરિને આધારે રહ્યું છે તેહ.
 તંબુરાના તારતણીપેરે જોય; હરિનું બોલાવ્યું બોલે સૌકોય.
 દેહ દેવળમાં આત્મ દેવ, કરું તેની સ્નેહ ધરીને એવ. . .
 પ્રીતની પાતળ પ્રેમનાં ફળ, ચિત્તનું ચંદન તુલસી અમૂલ્ય.
 કરું ધ્યાન ધૂપ જ્ઞાનનો દીપ, ધરૂ ભાવ ભોજનશ્યામ સમીપ.
 રચ્યુ ધર વિશ્વ વૈરાટ ભિચિત્ર, ચિતારા ચતુર ચિતારે ચિત્ર.
 થાંભલો મેરૂ માંડયો ધર મધ્યે, રવિશશી દીપક જોત પ્રસિદ્ધ.
 ભર્યાજળ ગોળા સાગર સાત, કરે છંટકાવ વાયુ વરસાદ.
 બિછાનુ ભોમી તણું શુભસાર, ચંદરવો તાણ્યો ગમનાદાર.
 રાજા રાજા લક્ષ્મીવર શ્રી રણછોડ, કચેરી લક્ષ્મ અનંત કોડ.
 બંદીજન વેદ સદાજશ ગાય, રિદ્ધિ સિદ્ધિ પ્રેમે પલોટે પાય.
 દક્ષતર લગે ગણપતિ રાય, રવિસુત નિત્ય નિમેડે ન્યાય.
 કિંકરી માયા કરે અંતરાય, ઘણી લગી જીવે નવ જવાય.
 પ્રાણી કોમપામેનહિ કરવાહાદ, પ્રભુલક્ષ્મીપોષિંચે નહિ ફરીયાદ.
 અમારી અરજ શુણાવોને કોય, જતો આવતોજે હરિકનેહોય.

માતાલક્ષ્મીજી થાઓમહેરજાન, હાસનીઅરજ શુભાવોને કાન.
 સ્વામીને સંભળાવો જઈવાત, કૃપા કરી સામુ જીઓ જીગતાત.
 તમારી માયા નહે છે નાથ, પીડાયો પ્રાણી તણો સૌ સાથ.
 નથી કોઇને પહોંચવા દેતી ઠેઠ, વાટે વળગારી ચઢાવે વેઠ.
 ભવમાં ભમાવે બારોબાર, નથી કોઈ એને દંડ દેનાર.
 તમારે નામે રહે કાંઈ દૂર, બાકી સૌ ચાવીને કીધા ચુર.
 આવી પડ્યો મહા મોટો કળીકાળ, કરો પ્રભુ પ્રજાતણી પ્રતિપાળ.
 પૃથ્વીપર વાઢ્યુ પાપ પરિબ્રહ્મ, વરતાઓ મહા મોટો અધર્મ.
 નથી કોઈ માનતુ માતપિતાય, નથી કોય માનતુ ચુરને ગાય.
 નથી કોઈ માનતુ શાસ્ત્ર પુરાણ, નથી માનતુ કોઈ કોઈની આણ.
 નથી કોઈ માનતુ તીર્થ યત્ર, નથી કોઈ માનતુ કૃત અકૃત.
 નથી કોઈ માનતુ જરૂને જગ; નથી કોઈ માનતુ જોગ વૈરાગ.
 નથી કોઈ માનતુ તુલસીચન, નથી માનતુ કોઈ વિપ્ર હરીજન.
 નથી કોઈ માનતુ આત્મારામ, નથી કોઈ લેતુ તમારૂં નામ.
 પાપે કરી પીડાયો સંસાર, નથી ગણતુ કોઈ દોષ લગાર.
 વાઢ્યાં વડપીપળ આંખા ડાળ, વાઢ્યાં વૃક્ષ લીલાં રૂપ રસાળ.
 પ્રાણીનુ તોય ન ભરાયુ પેટ, એવી કરી બહુ પ્રકારે વેઠ.
 અનજન મોંઘુ કર્યું મહારાજ, જીવ્યાનો એક ન મળે ઇલાજ.
 એવું વિપરીત કરે છે કાળ, દીસે નહિ એક દિશા નિકાલ.
 હરિયામાં ડુગવા લાગ્યુ વહાણ, તમે તેને તારોને પુરૂષ પુરાણ.
 બીજતુ જોર ન ચાલે કાંય, હરે હરિ બૂડતાં બાંધોને બાંધ.

નિવારણ સંકટ સુદીર શ્યામ, તમારૂં અધગ ઓધારણુ નામ.
 જેને છો રાજ તમે રખવાળ, તેને શું કરશે પાપી કાળ.
 સાચો વિશ્વાસ વહાલા તમ સાથ, માથાપર નાથ તમારો હાથ.
 ધરંછુ એક તમારૂં ધ્યાન, નથી મનમાંય ભરૂંસો આન.
 પૂજે પદ પંકજ શંકર શેષ, સેવે સનકાદિક શુદ્ધ સુરેશ.
 પદ નખ હીરાં કેરી હાર, નવરંગ નેપુરનો ઝમકાર.
 પિતારખર કટી કંદોરો સાર, ધર્યાં કરકંકણું કુંડળ હાર.
 શશી મુખ સુદર નેન ઉદાર, મણીમય મુગટની જોત અપાર.
 વિભુષણ અંગ અનેક વિચિત્ર, ધર્યાં શંખ ચક્ર ગદા પદ્મ સહસ્ર.
 નવધન નીલમણી નવકુંજ, તનમેધ શ્યામ આનંદનો પૂજ.
 કરો નિત્ય પ્રીતમને ઉરે વાસ, નથી કાંચ બીજી અમારે આશ.
 કરૂં ગુરૂં સંતતણી સેવા કાંઈ, જે કોઈ જન જીવે હરિરસ ગાઈ.
 તેના દાસતણો છું દાસ, પ્રેમીના પાવ તજેની ઘાસ.
 ચરણની રેણુ ચડાવું શીશ, જોડી પાણુ જાચું જુગદીશ.
 સંવત અઢાર સડતાળો સાર, ભાદ્રપદ ચતુરદશી બુધવાર.
 સ્વામી જનરાય સંદેસર વાસ, કહે જન પ્રીતમ પ્રેમ પ્રકાશ.
 શીળેગાય સાંભળે આણી રનેહ, સહેજે પ્રાણી પામે પરમપદ તેહ.

ઉપદેશ.

પદ. ૧

દેહ મનુષ્ય ધરી, હરિ ના જાણ્યા તેણે સરવસ જોયું;

(૨૩૮)

પ્રીતમ કાવ્ય-ભાગ ૧ લો.

મારા વાલાજી, મહામણી મૂકીને પથ્થર ચિત્ત પ્રાપ્તું. ટેક.
તેં અમૃત ઢાળી વિષ પીધું, તેં હાથે કામ કુડું કીધું;
તેં મિથ્યા માતને દુઃખ દીધું. દેહ મનુષ્ય ધરી. ૧
તને જાળવીએ જઠરામાંહી, તારૂં રક્ષણ કર્યું પ્રભુએ તાંહી;
તેને સંભાર્યા સ્વપને નાહિ. દેહ મનુષ્ય ધરી. ૨
તેં જગતપતિને નવ જોયો, કલ્પવૃક્ષ તજી બાવળ બોયો;
તેં ઉત્તમ જન્મ એળે જોયો. દેહ મનુષ્ય ધરી. ૩
એની દેહ અશુદ્ધ અશુદ્ધ વાણી, જેણે પ્રીત પ્રભુનું નવ આણી.
એ અપમ જાત પામર પ્રાણી. દેહ મનુષ્ય ધરી. ૪
એને કૃતમ્ની સરખા કહીએ, તેના સંગે તે સરખા થીયે;
કહે પ્રીતમ એથી અગગા રહીએ. દેહ મનુષ્ય ધરી. ૫

પદ. ૨

હરિ ભજન કરો, ભય ભાગે જમ-હૃતનો ભક્તિ ભાવે;
અંતકાળ સમે, હરિનું બાનું હોય ત્યાં જમ શીદ આવે. ટેક.
જેને તિલક છાપ તુળસી માળા, જેને મુખડે ગોવિંદ ગોવાળા;
તેને શું રે કરે જમડા કાળા. હરિ ભજન કરો. ૧
એવો ભજન તણો પ્રતાપ છે, જેને ભક્ત નામની છાપ છે;
તેને લખ ચોરાશી માફ છે. હરિ ભજન કરો. ૨
એવું નિર્લે નારાયણનું બાનું, જેનું ત્રિલોક માંહી નથી છાનું;
તેનું બોળે ન રવિનંદન પાનું. હરિ ભજન કરો. ૩

પ્રાણી માંડે માંડે ન મિથ્યા કરવું, એક ધ્યાન હરિનું નિત્યે ધરવું;
કહે પ્રીતમ ભવસાગર તરવું. હરિ ભજન કરો. ૪

છંદ ચોપાઈ.

શા માટે તું સૂઈ રહ્યોછે, અચેત પાગર પ્રાણી;
માથા ઉપર મરણ ભમેછે, તેની ખગર ના જાણી. ૧
મહા મોટા જોદ્ધા જોરાવર, કૂટી નાખ્યા કાળે;
દણુ માત્રમાં કૂદી જાતા, સમુદ્રને એક કાળે. ૨
જેને આલે ધરતી ધૂળે, આલ ઊડળમાં ભરતા;
જેની કૂંકે પર્વત ફાટે, તે નર દીઠા મરતા. ૩
મધુ કૈભટને મારી નાંખ્યા, દીતી સુત સંહાર્યા;
અનિ ખળીઆ અહંકારી આજે, તેના ગર્વ ઉતાર્યા. ૪
રાવણ કુંભકરણ દુર્જોધન, કાળજીવન ને કંસ;
ખપી ગયા તે જોડ્યા ન જડ્યા, જેવા અર્કના અંશ. ૫
મધુસુદન છે નામ હરિનું, કોઈનો મદ નવ રાજે;
કાંકરડાની પેરે તેને, કડાક કાઢી નાંખે. ૬
અરે ખાપડા જીવ અભાગી, શીઠ ફરેછે કૂદ્યો;
મિથ્યા સુખમાં મોહિ રહ્યોને, ભજન હરિનું ભૂદ્યો. ૭
હરિ હીરો હારીને બેઠો, કુટું કામજ કીધું;
અમૃત-રસને ઢાળી દેઈને, ઝેર હળાહળ પીધું. ૮
સુરતરૂ સીતાવર મૂકી, સંસાર શીમજો સેવ્યો;

પથ્થર સ્નાટે પારસ ખોયો, મૂઠ નહિ તુજ જેવો. ૬
 સો ગાડાં શીખામણુ દીજે, મૂરખ રતી નવ રાખે;
 સાર વસ્તુતો સમજે નહિને, અસાર ઉરમાં નાંખે. ૧૦
 જાણે નહિ જે હાણુ વૃદ્ધિને, તેને શું સમજાવે;
 કહે પ્રીતમ ચેતી લે ચિત્તમાં, ફરિ અવસર નહીં આવે. ૧૧

ચેતવણી છંદ.

ચેત મન ચેત મન, ચેતવાની ચાલ છે;
 કેડા મોરે સૌકો ચાલે, કોણુ ખુદા બાળ છે. ૧
 દિવંસમાં ત્રણ વાર તાકે, શિર સીચાણુ કાળછે;
 તેને ત્રાસે સૌકો કંપે, ભલા ભલાને કાળછે. ૨
 કાયાનો છે કાચો પાયો, ધરતી વસમો ઢાળછે;
 ઘર ધાંધામાં સૌ ગુંચવાયું, માયાની મધલાળછે. ૩
 આજ માયા મીઠી લાગે, અંતે તો જંજાળછે.
 દાતરડાં ગળતાં તો સહેલાં, વળતાંતો વિકરાળછે. ૪
 બાપા કહીને સૌ બોલાવે, જમવા શાળ દાળછે;
 રનેહે વધારે સુંદરીને, રહેવા મેડી માળછે. ૫
 દુઃખ વેળાએ દૂર રહેશે, જેવો તૂટે વાળછે;
 પ્રીતમના સ્વામીને સમરો, બીજું આળ પંખાળછે ૬

